శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు మహాకావ్యం

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

విషయసూచీ

1	ప్రథమః సర్గః	**3**
2	ద్వితీయః సర్గః	**14**
3	తృతీయః సర్గః	**31**
4	చతుర్థః సర్గః	**43**
5	పంచమః సర్గః	**65**
6	షష్ఠః సర్గః	**82**
7	సప్తమః సర్గః	**97**
8	అష్టమః సర్గః	**116**
9	నవమః సర్గః	**137**
10	దశమః సర్గః	**158**
11	ఏకాదశః సర్గః	**171**
12	ద్వాదశః సర్గః	**185**
13	త్రయోదశః సర్గః	**201**
14	చతుర్దశః సర్గః	**220**
15	పంచదశః సర్గః	**234**
16	షోడశః సర్గః	**257**
17	సప్తదశః సర్గః	**273**
18	అష్టాదశః సర్గః	**296**
19	ఏకోనవింశః సర్గః	**319**

20 వింశః సర్గః **334**
21 ఏకవింశః సర్గః **352**
22 ద్వావింశః సర్గః **364**
23 త్రయోవింశః సర్గః **389**
24 చతుర్వింశః సర్గః **400**

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

వందే బృందావనచరం వల్లవీజనవల్లభం ।
జయంతీసంభవం ధామ వైజయంతీవిభూషణం ॥ **1.1** ॥ 1

యదేకైకగుణప్రాంతే శ్రాంతా నిగమవందినః ।
యథావద్వర్ణనే తస్య కిముతాన్యే మితంపచాః ॥ **1.2** ॥ 2

శక్త్యా శౌరికథాస్వాదః స్థానే మందధియామపి ।
అమృతం యది లభ్యేత కిం న గృహ్యేత మానవైః ॥ **1.3** ॥ 3

వసుధాశ్రోత్రజే తస్మిన్ వ్యాసే చ హృదయస్థితే ।
అన్యేఽపి కవయః కామం బభూవురనపత్రపాః ॥ **1.4** ॥ 4

స కవిః కథ్యతే స్రష్టా రమతే యత్ర భారతీ ।
రసభావగుణీభూతైరలంకారైర్గుణోదయైః ॥ **1.5** ॥ 5

తదాత్వే నూతనం సర్వమాయత్యాం చ పురాతనం ।
న దోషాయైతదుభయం న గుణాయ చ కల్పతే ॥ **1.6** ॥ 6

ప్రవృత్తామనఘే మార్గే ప్రమాద్యంతీమపి క్వచిత్ ।
న వాచమవమన్యంతే నర్తకీమివ భావుకాః ॥ **1.7** ॥ 7

విహాయ తదహం వ్రీడాం వ్యాసవేదార్ణవామృతం ।
వక్ష్యే విబుధజీవాతుం వసుదేవసుతోదయం ॥ **1.8** ॥ 8

క్రీడాతూలికయా స్వస్మిన్ కృపారూషితయా స్వయం।
ఏకో విశ్వమిదం చిత్రం విభుః శ్రీమానజీజనత్ ॥ **1.9** ॥ 9

జగదాహ్లాదనో జజ్ఞే మనసస్తస్య చంద్రమాః।
పరిపాలయితవ్యేషు ప్రసాద ఇవ మూర్తిమాన్ ॥ **1.10** ॥ 10

యదపత్యసముద్భూతః పుణ్యకీర్తిః పురూరవాః।
సతామాహితవహ్నీనాం విహారస్థేయతాం యయౌ ॥ **1.11** ॥ 11

సమవర్ధత తద్వంశః ఉపర్యుపరి పర్వభిః।
యశోముక్తాఫలైర్యస్య దిశో దశ విభూషితాః ॥ **1.12** ॥ 12

బభూవ నహుషస్తస్మిన్ ఐరావత ఇవాంబుధౌ।
యమింద్రవిగమే దేవాః పదే తస్య న్యవీవిశన్ ॥ **1.13** ॥ 13

నరేంద్రాః పృథివీచక్రే నామచిహ్నైరలంకృతాః।
జంగమాస్తస్య వీరస్య జయస్తంభా ఇవాభవన్ ॥ **1.14** ॥ 14

శక్తిరప్రతిఘా తస్య శాత్రవైరపి తుష్టువే।
యథావత్ సాధకస్యేవ యావదర్థా సరస్వతీ ॥ **1.15** ॥ 15

వీరో రస ఇవోత్సాహాన్నహుషాదభ్యజాయత।
యయాతిర్నామ యేనైంద్రమర్ధాసనమధిష్ఠితం ॥ **1.16** ॥ 16

విశాలవిపులోత్తుంగే యద్బాహుశిఖరాంతరే।
ఆసీద్వీరశ్రియా సార్ధం భూమిరర్ధాసనే స్థితా ॥ **1.17** ॥ 17

నిదేశం తస్య రాజానో న శేకురతివర్తితుం।
ప్రాప్తస్వపరనిర్వాహం ప్రమాణమివ వాదినః ॥ **1.18** ॥ 18

తటాకమివ తాపార్తాస్తమింద్రమివ నిర్జరాః।
భావా ఇవ రసం భవ్యాః పార్థివాః పర్యుపాసత ॥ **1.19** ॥ 19

యదుర్నామ తతో జజ్ఞే యత్సంతతిసముద్భవైః।
సమానగణనాలేఖ్యే నిస్సమానైర్నిషద్యతే ॥ **1.20** ॥ 20

దేహీతి వదతాం ప్రాయః ప్రసీదన్ ప్రత్యువాచ సః।
లలితధ్వనిభిర్లక్ష్మీలీలాకమలషట్పదైః ॥ **1.21** ॥ 21

స చ వృత్తవిహీనస్య న విద్యాం బహ్వమన్యత।
న హి శుద్ధేతి గృహ్యేత చతుర్థీచంద్రచంద్రికా ॥ **1.22** ॥ 22

అపునఃప్రార్థనీయస్య ప్రార్థితాధికదాయినః।
అర్థినః ప్రథమే తస్య చరమాన్ పర్యపూరయన్ ॥ **1.23** ॥ 23

శరాణాం శాత్రవాణాం చ సంధానేన మహౌజసః।
తస్య నిర్ధూతలక్షేణ ద్విషః క్వచిన్నాప్యభూయత ॥ **1.24** ॥ 24

యుక్తదండమమిత్రాణాం కృతాంతం సమవర్తినం।
దక్షిణం లోకపాలం తమమన్యంత దివౌకసః ॥ **1.25** ॥ 25

యశః ప్రసూనసురభిః యదుసంతానపాదపః।
బభూవ విబుధప్రీత్యై బహుశాఖః క్షమాతలే ॥ **1.26** ॥ 26

వంశే సమభవత్ తస్య వసుదేవః క్షితీశ్వరః।
జనకః ప్రాగ్భవే యోఽభూత్ దేవదానవయూథయోః ॥ **1.27** ॥ 27

ఆనకానాంచ దివ్యానాం దుందుభీనాంచ నిస్వనైః।
సహ జాతం యమాచఖ్యురాఖ్యయాఽఽనకదుందుభిం ॥ **1.28** ॥ 28

తేన నిర్మలసత్త్వేన వినివృత్తరజస్తమాః।
జగతీ శాంతమోహేవ ధర్మోచ్ఛ్వాసవతీ బభౌ ॥ **1.29** ॥ 29

స విష్ణురివ లోకానాం తపనస్తేజసామివ।
సముద్ర ఇవ రత్నానాం సతామేకాశ్రయోఽభవత్ ॥ **1.30** ॥ 30

ప్రఖ్యాతవిభవే పత్నౌ తస్య పూర్వం ప్రజాపతేః।
రోహిణీ దేవకీరూపే మనుష్యత్వే బభూవతుః ॥ **1.31** ॥ 31

అక్షుద్రగతిశాలిన్యోః తయోరన్యోన్యసక్తయోః।
ఐకరస్యమభూత్ పత్యా గంగాయమునయోరివ ॥ **1.32** ॥ 32

స తాభ్యామనురూపాభ్యాం సమతుష్యత్ సమేయివాన్।
వ్యక్తిహేతురభూద్యేన సపర్యంకస్య శార్ఙ్గిణః ॥ **1.33** ॥ 33

అలిప్సత న సామ్రాజ్యం సోఽర్థకామపరాఙ్ముఖః।
యదృచ్ఛాగతమైశ్వర్యమానృణ్యరుచిరన్వభూత్ ॥ **1.34** ॥ 34

కయాచిదశరీరిణ్యా వాచా వ్యవసితాయతిః।
దేవకీం వసుదేవంచ కంసః కారామయోజయత్ ॥ **1.35** ॥ 35

స కాలాతిబలః కంసః కాలనేమిరనేహసా।
సర్వ దైతేయసత్త్వానాం సమాహార ఇవోదితః ॥ **1.36** ॥ 36

ఏతస్మిన్నంతరే దేవీ మేరుమధ్యముపేయుషః।
ప్రజాపతిముఖాన్ దేవాన్ ప్రాహ సాగరమేఖలా ॥ **1.37** ॥ 37

విదితం భవతాం దేవాః ! విశ్వరూపేణ విష్ణునా।
మహీయాన్ ధర్మశీలేషు భారో యత్తన్నివేశితః ॥ **1.38** ॥ 38

అధర్మనిష్ఠైరధునా ధర్మసేతువిభేదకైః।
అసంఖ్యైరద్భుతైస్తుంగైః క్రమ్యే రాక్షసపర్వతైః ॥ **1.39** ॥ 39

అత ఆలోచితజగద్ధితైః సురగణైః స్వయం।
న పతామి న భిద్యే చ యథాఽహం క్రియతాం తథా ॥ **1.40** ॥ 40

ఇతి తే భూతధారిణ్యా నిసృష్టార్థా దివౌకసః।
అవిదుస్తత్ప్రియస్యైవ తద్భారహరణం క్షమం ॥ **1.41** ॥ 41

పురస్కృత్య జగద్ధాత్రీం మనసోఽపి పురస్సరాః।
దుగ్ధోదధిశయం దేవం దూరమేత్యాభితుష్టువుః ॥ **1.42** ॥ 42

త్రివేదీమధ్యదీప్తాయ త్రిధామ్నే పంచహేతయే।
వరదాయ నమస్తుభ్యం బాహ్యాంతర హవిర్భుజే ॥ **1.43** ॥ 43

అనన్యాధీనమహిమా స్వాధీనపరవైభవః।
దయాధీనవిహారస్త్వం ప్రణతాన్ పరిపాహి నః ॥ **1.44** ॥ 44

స భవాన్ గుణరత్నౌఘైర్దీప్యమానో దయాంబుధిః।
తనోతి వ్యూహవిభవైః తరంగైరివ తాండవం ॥ **1.45** ॥ 45

త్వదేకవ్యంజితైరాదౌ త్వదన్యేష్వనిదంపరైః।
నిగమైరనిగమ్యం త్వాం కః పరిచ్ఛేత్తుమర్హతి ॥ **1.46** ॥ 46

అమితస్య మహిమ్నస్తే ప్రయాతుం పారమిచ్ఛతాం।
వితథా వేదపాంథానాం యత్ర సాయంగృహా గతిః ॥ **1.47** ॥ 47

నమ్యస్య నమతః క్షుద్రాన్ వరదస్య వరార్థినః।
పుత్రైః పితృమతః క్రీడా కథం తే కేన వర్ణ్యతే ॥ **1.48** ॥ 48

నటవద్ భూమికాభేదైర్నాథ దీవ్యన్ పృథగ్విధైః।
పుంసామనన్యభావానాం పుష్ణాసి రసమద్భుతం ॥ **1.49** ॥ 49

బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతవిచిత్రాంకురశాలినాం।
సలిలం కర్మకందానాం క్రీడైవ తవ కేవలం ॥ **1.50** ॥ 50

నిరాధారనిజస్థేమ్నో నిరుపాధికశేషిణః।
నిరపేక్షనియంతుస్తే నిస్సమాభ్యధికా గుణాః ॥ **1.51** ॥ 51

అనావిలధియామంతశ్చింతామణిరివ స్ఫురన్।
దిశస్యభిమతం సర్వమతిరస్కార్యదీధితిః ॥ **1.52** ॥ 52

సంసారమరుకాంతారే పరిశ్రాంతస్య దేహినః।
త్వద్భక్త్యమృతవాహిన్యామాదిష్టమవగాహనం ॥ **1.53** ॥ 53

దురితోదన్వదావర్తే ఘూర్ణమానస్య దుఃఖ్యతః।
సమగ్రగుణసంపన్నః తారకస్త్వం ప్లవో మహాన్ ॥ **1.54** ॥ 54

అపరిచ్ఛిద్యమానస్య దేశకాలాదిభిస్తవ।
నిదర్శనం త్వమేవైకః త్వదన్యద్వ్యతిరేకతః ॥ **1.55** ॥ 55

అకర్తుమఖిలం కర్తుమన్యథాకర్తుమప్యలం।
సంకల్పసచివః కాలే శక్తిలేశః స తావకః ॥ **1.56** ॥ 56

యన్మూలమఖిలం కార్యం యదమూలమధీమహే।
లక్ష్యం తదసి యోగానాం లక్ష్మీకౌస్తుభలక్షణం ॥ **1.57** ॥ 57

త్రివర్గమపవర్గం వా ప్రతిలబ్ధుం ప్రయస్యతాం।
ప్రలయేష్వపి దీర్ఘాయుః ప్రతిభూస్త్వదనుగ్రహః ॥ **1.58** ॥ 58

యదేకమక్షరం బ్రహ్మ సర్వామ్నాయసమన్వితం।
తారకం సర్వజంతూనాం తత్ త్వం తవ చ వాచకం ॥ **1.59** ॥ 59

త్వదాలంబితహస్తానాం భవాదున్మజ్జతాం సతాం।
మజ్జతః పాపజాతస్య నాస్తి హస్తావలంబనం ॥ **1.60** ॥ 60

అనన్యరక్షావ్రతినం చాతకవ్రతచారిణః।
భవంతమవలంబంతే నిరాలంబనభావనం ॥ **1.61** ॥ 61

అనిదంపూర్వనిద్రాణామనస్తమయభానుమాన్।
ఆపాదయసి పుంసాం త్వమపునస్స్వాపజాగరం ॥ **1.62** ॥ 62

త్వదేకశరణానాం త్వం శరణాగతజీవనః।
విపదం నః క్షిప క్షిప్రం తమిస్రామివ భాస్కరః ॥ **1.63** ॥ 63

సతి సూర్యే సముద్యంతః ప్రతిసూర్యా ఇవాసురాః।
జగద్బాధాయ జాయంతే జహి తాన్ స్వేన తేజసా ॥ **1.64** ॥ 64

స దైత్యహత్యామిచ్ఛద్భిః సురైరేవమభిష్టుతః।
అనన్యదృశ్యః సహసా దయయా దర్శనం దదౌ ॥ **1.65** ॥ 65

తతస్తం దదృశుర్దేవాః శేషపర్యంకమాస్థితం।
అధిరూఢశరన్మేఘమన్యాదృశమివాంబుదం ॥ **1.66** ॥ 66

పత్న్యా సహ నిషేదుష్యా పద్మలక్షణలక్ష్యయా।
స్వేచ్ఛయైవ శరీరిణ్యా సూచితైశ్వర్యసంపదం ॥ **1.67** ॥ 67

సుకుమారసుఖస్పర్శసుగంధిభిరలంకృతం।
స్వవిగ్రహగుణారామప్రసూనైరివ భూషణైః ॥ **1.68** ॥ 68

ఆరంజిత జగన్నేత్రైరన్యోన్య పరికర్మితైః।
అంగైరమితసౌందర్యైరనుకల్పితభూషణం ॥ **1.69** ॥ 69

ఉత్తేజితజయోత్సాహమాయుధైరనఘోద్యమైః।
శౌర్యవిక్రమశక్త్యాద్యైః సహజైః స్వగుణైరివ ॥ **1.70** ॥ 70

స్వకాంతిజలధేరంతస్సిద్ధసంహననం స్వతః।
మహిమ్నా జాతవైచిత్ర్యం మహానీలమివోదితం ॥ **1.71** ॥ 71

శ్రుతిరూపేణ వాహేన శేషకంకణశోభినా।
స్వాంఘ్రిసౌరభదిగ్ధేన దత్తసంగ్రామదోహలం ॥ **1.72** ॥ 72

స్వవేత్రస్పంద నిఃస్పందనేతవ్యేన నివేదితం।
భక్తినమ్రేణ సేనాన్యా ప్రతిశృణ్వంతమింగితైః ॥ **1.73** ॥ 73

అనపాయం తమాదిత్యమక్షయం తారకాధిపం।
అపారమమృతాంభోధిమమన్యంత దివౌకసః ॥ **1.74** ॥ 74

అభయోదారహస్తాగ్రమనఘస్వాగతస్మితం।
అవేక్ష్య విబుధా దేవమలభంత దృశోః ఫలం ॥ **1.75** ॥ 75

తస్మై విజ్ఞాపయామాసుః విదితార్థాయ నాకినః।
నిహతాశేషదైత్యాయ నిదానం స్వాగతేః పునః ॥ **1.76** ॥ 76

త ఇమే క్షత్రియా భూత్వా క్షోభయంతి క్షమామిమాం।
తవ తేజసి యైర్నాథ దనుజైశ్శలభాయితం ॥ **1.77** ॥ 77

చతుర్ణాం పురుషార్థానాం ప్రసవో యత్సమాశ్రయాత్।
హవ్యకవ్యప్రసూరేషా దీర్యతే దైత్యభారతః ॥ **1.78** ॥ 78

జాతా నిఖిలవేదానాముత్తమాంగోపధానతః।
త్వత్పాదకమలాదేషా త్వదేకాధీనధారణా ॥ **1.79** ॥ 79

యది న త్వరతే నాథ ! భారవ్యపనయే భవాన్।
ప్లావయిష్యంత్యుదన్వంతః పృథివీం పృథువీచయః ॥ **1.80** ॥ 80

కరుణాధీనచిత్తేన కర్ణధారవతీ త్వయా।
మాఽవసీదతు పృథ్వీయం మహతీ నౌరివాంభసి ॥ **1.81** ॥ 81

రశనారత్నరూపేణ పయోధిరశనా త్వయా।
ప్రశాంత దనుజక్లేశా పరిష్కరణమర్హతి ॥ **1.82** ॥ 82

కంసప్రభృతిభిః సేయం శల్యైరివ సముద్ధృతైః।
చిరం భవతు తే పృథ్వీ శేషమూర్తేః శిఖండకః ॥ **1.83** ॥ 83

ప్రబోధ సుభగైః స్మేరైః ప్రసన్నైః శీతలైశ్చ నః।
కటాక్షైః ప్లావయ క్షిప్రం కృపైకోదన్వదూర్మిభిః ॥ **1.84** ॥ 84

త్వయి న్యస్తభరాణాం నః త్వమేతాం క్షంతుమర్హసి।
విదితాశేషవేద్యస్య విజ్ఞాపనవిడంబనాం ॥ **1.85** ॥ 85

ఇత్థం వదతి దేవానాం సమాజే వేధసా సహ।
వవందే పృథివీ దేవం వినతత్రాణ దీక్షితం ॥ **1.86** ॥ 86

తనుమధ్యా విశాలాక్షీ తన్వీ పీనపయోధరా।
మాయేవ మహతీ తస్య వనితారత్నరూపిణీ ॥ **1.87** ॥ 87

ఆబద్ధమండలైర్భృంగైరలకామోదమోహితైః।
అయత్నలభ్యాం బిభ్రాణా మాయూరచ్ఛత్రసంపదం ॥ **1.88** ॥ 88

ప్రియసందర్శనానందజనితైరశ్రుబిందుభిః।
న్యస్తమౌక్తికనైపథ్యైః పరిష్కృతపయోధరా ॥ **1.89** ॥ 89

ప్రస్ఫురంతం ప్రియస్యేవ పరిరంభాభిలాషిణం।
దక్షిణాదితరం బాహుం దక్షిణా బహ్వమన్యత ॥ **1.90** ॥ 90

విపదంచ జగాదైషా విపంచీమధురస్వనా।
విలక్షస్మితసంభిన్నమౌక్తికాధరవిద్రుమా ॥ **1.91** ॥ 91

అథ తాన్ భవ్యయా వాచా భగవాన్ ప్రత్యభాషత।
ప్రతిశ్రుత్ప్రాప్తనిర్హ్రాద పాంచజన్యాభినంద్యయా ॥ **1.92** ॥ 92

మాభైషురసురానీకాత్ భవంతో మదుపాశ్రయాః।
మదాజ్ఞామనవజ్ఞాతుః పరిభూత్యా న భూయతే ॥ **1.93** ॥ 93

అవతార్య భువో భారమవతారో మమామరాః।
అనాదినిధనం ధర్మమక్షతం స్థాపయిష్యతి ॥ **1.94** ॥ 94

యావదిష్టభుజో యావదధికారమవస్థితాః।
పరిపాలయత స్వాని పదాని విగతాపదః ॥ **1.95** ॥ 95

దమనాద్దనుజేంద్రాణాం ద్రక్ష్యథ త్రిదశాధిపాః।
భూయోఽపి లఘుతాం ప్రాప్తాం భువముల్లాఘితామివ ॥ **1.96** ॥ 96

దైతేయమృగసంఘాతే మృగయారసభాగిభిః।
భవద్భిరపి మేదిన్యాం భవితవ్యం నరాధిపైః ॥ **1.97** ॥ 97

ఇతి తాననఘాదేశః సమాదిశ్య జనార్దనః।
అవధీరితదుగ్ధాబ్ధిః మథురాయాం మనో దధే ॥ **1.98** ॥ 98

ఆశ్వాస్య వాగమృతవృష్టిభిరాదితేయాన్
దైతేయభారనమితాం పృథివీం చ దేవీం।
ప్రాదుర్బుభూషురనఘో వసుదేవపత్న్యాం
పద్మాపతిః ప్రణిదధే సమయం దయాయాః ॥ **1.99** ॥ 99

సాధూనాం స్వపదసరోజ షట్పదానాం
ధర్మస్య స్థితిమనఘాం విధాతుకామః।
యద్గర్భే జగదఖిలం స ఏవ గర్భో
దేవక్యాః సమజని దేవదేవవంద్యః ॥ **1.100** ॥ 100

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ప్రథమః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే ।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథాగమానామనఘేన భూమ్నా ధర్మస్య పూర్ణేన ధనాగమేన ।
దివౌకసాం దర్శయతా విభూతిం దేవీ బభౌ దౌహృదలక్షణేన ॥ **2.1** ॥ 101

శృంగారవీరాద్భుతచిత్రరూపం గర్భే త్రిలోకైకనిధిం వహంత్యాః ।
పరావరక్రీడితకర్బురాణి ద్వేధాఽభవన్ దౌహృదలక్షణాని ॥ **2.2** ॥ 102

అశేషవేదైరధిగమ్యభూమ్నా
సిద్ధేన సిద్ధైశ్చ నిషేవితేన ।
అమానుషీ నూనమభూదయత్నాత్
కృష్ణేన కేనాపి రసాయనేన ॥ **2.3** ॥ 103

శతహ్రదాబంధురయా స్వకాంత్యా
సంచారిజాంబూనదబింబకల్పా ।
త్రయ్యంతసిద్ధేన రసాయనేన
కాలేన భేజే కలధౌతలక్ష్మీం ॥ **2.4** ॥ 104

మయూరపింఛద్యుతిభిర్మయూఖైః
తత్కాంతిరంతర్వసతస్త్రిధామ్నః ।
శ్యామా బహిర్మూలసితా బభాసే
మంగల్యరత్నాంకురపాలికేవ ॥ **2.5** ॥ 105

కాలే బభాసే వసుదేవపత్న్యాః
కర్పూరలిప్తేవ కపోలశోభా।
శశిప్రభా సప్తమగర్భకాంతిః
చ్యుతావశిష్టేవ శనైరుదీర్ణా ॥ **2.6** ॥ 106

నవేందునిష్యందనిభశ్చకాశే
వర్ణః ప్రతీకేషు మధుద్రవాంగ్యాః।
అంతఃస్థితేన ప్రథమేన పుంసా
ప్రవర్తితం సత్త్వమివావదాతం ॥ **2.7** ॥ 107

కరంబితా కించిదివ ప్రసృప్తైః
తేజోభిరంతర్వసతస్త్రిధామ్నః।
మరీచిభిః స్వైరభవత్ ప్రజానాం
మంగల్యరత్నాంకురపాలికేవ ॥ **2.8** ॥ 108

తస్యాః సుధోల్లాసజుషః కటాక్షాః
సంక్షుబ్ధదుగ్ధాంబుధిసౌమ్యభాసః।
జగత్త్రయీసౌధవిలేపనార్హాం
వితేనిరే వర్ణసుధామపూర్వాం ॥ **2.9** ॥ 109

రక్షావిధౌ రాక్షసదానవానాం
కారాగృహే కంసనియోగభాజాం।
సంపశ్యమానా సకృదీక్షితా వా
సంక్షోభయామాస మనాంసి సైషా ॥ **2.10** ॥ 110

భుక్తా పురా యేన వసుంధరా సా
స విశ్వభోక్తా మమ గర్భభూతః।
ఇతి ధ్రువం సూచనమాచరంతీ
తత్తాదృశం నాటితకం తతాన ॥ **2.11** ॥ 111

సమాధిసుక్షేత్రకృషీవలానాం
సంతోషసస్యోదయమేఘకాంత్యా।
చకాస తస్యాః స్తనచూచుకాభా
గర్భత్విషా గాఢమివానులిప్తా ॥ **2.12** ॥ 112

కస్తూరికాకామ్యరుచిస్తదీయా
రమ్యా బభౌ చూచుకరత్నకాంతిః।
తద్గర్భసందర్శనలోలుపానాం
అంతర్దృశామంజనకల్పనేవ ॥ **2.13** ॥ 113

పరావరాణాం ప్రభవస్య పుంసః
ప్రకాశకత్వం ప్రతిపద్యమానాం।
అభావయన్ భావితచేతసస్తాం
విద్యామయీం విశ్వపితామహీంచ ॥ **2.14** ॥ 114

లిలేఖ విశ్వాని జగంత్యభిజ్ఞా
లీలాహృతే చిత్రపటే యథార్హం।
ప్రాయః ప్రజానాం పతయః ప్రతీతాః
యన్మాతృకాః స్వేషు విధిష్వభూవన్ ॥ **2.15** ॥ 115

నిరాశిషాం పద్ధతిమాదదానా
నైశ్శ్రేయసీం నీతిముపఘ్నయంతీ।
పుణ్యాశయా పూర్వయుగప్రరోహం
ఇయేష దేవీ భువనే విధాతుం ॥ **2.16** ॥ 116

అనాప్తపూర్వం కిమపేక్షితం తే
కిం భుక్తపూర్వేష్వధునోపదద్యాం।
వయస్యయాఽభావవిదాఽనుయుక్తా
న కించిదిత్యేవ జగాద నాథా ॥ **2.17** ॥ 117

అనాదరే దేవి సఖీజనానాం
కథం న దూయేత దయా తవేతి।
ఉపహ్వరే సల్లపితా మనోజ్ఞైః
ఆలోకనైరుత్తరమాచచక్షే ॥ **2.18** ॥ 118

అశేత సా కామమజాతనిద్రా
మాతుం ప్రవృత్తేవ పదాని చక్రే।
అధ్యాస్త లోకానవధీరయంతీ
భద్రాసనం భావితపారమేష్ఠ్యా ॥ **2.19** ॥ 119

పరిక్రమప్రేక్షితభాషితాద్యైః
అన్యాదృశైరాప్తవిభావనీయైః।
మదోపపన్నా మదలాలసా వా
జితశ్రమా వేతి జనైః శశంకే ॥ **2.20** ॥ 120

శేషే శయానాం గరుడేన యాంతీం
పద్మే నిషణ్ణామధిరత్నపీఠం।
హయాననైరాశ్రితవందికృత్యాం
స్వామాకృతిం స్వప్నదృశా దదర్శ ॥ **2.21** ॥ 121

అంతఃస్థితం యస్య విభోరశేషం
జగన్నివాసం దధతీ తమంతః।
తదాత్మనో విశ్వమపశ్యదంతః
తర్క్యాతిగం తాదృశమద్భుతం నః ॥ **2.22** ॥ 122

సురాసురాధీశ్వరమౌలిఘాతాత్
విశీర్ణజాంబూనదవేత్రశృంగం।
ఆలక్ష్యసంతోషమలక్ష్యమన్యైః
అనీకనేతారమవైక్షతాఽఽరాత్ ॥ **2.23** ॥ 123

త్రిలోకమాంగల్యనిధేస్తివేద్యాః
సంజీవనీం వాచముదీరయంతీ।
నియోగయోగ్యాన్ అనఘప్రసాదా
నాకౌకసాం నామభిరాజహావ ॥ **2.24** ॥ 124

యదృచ్ఛయా యాదవధర్మపత్నీ
యామాహ ధర్మేషు పరావరేషు।
అదృష్టపూర్వాపరయాపి వాచా
ప్రతిశ్రుతా నూనమభావి తస్యాః ॥ **2.25** ॥ 125

క్రియాముపాదిత్సత విశ్వగుప్త్యా
కృతాపరాధేఽపి కృపామకార్షీత్।
మునీంద్రవృత్త్యా ముఖరీభవంతీ
ముక్తిక్షమాం వక్తుమియేష విద్యాం ॥ **2.26** ॥ 126

సతాం చతుర్వర్గఫలప్రసూతౌ
నారాయణే గర్భగతే నతాంగీ।
అభంగురామున్నతిమాశ్రయంతీ
సర్వస్య సాఽదిత్సత సర్వమేకా ॥ **2.27** ॥ 127

కృశోదరీ కార్శ్యమతీత్య కాలే
కేనాపి ధామ్నా కృతవృద్ధియోగా।
పరామభిఖ్యాం క్రమశః ప్రపేదే
తారాభినంద్యా తనురైందవీవ ॥ **2.28** ॥ 128

నిగూఢమంతర్దధతా నివిష్టం
పద్మాపరిష్కారమణిం ప్రభూతం।
మధ్యేన తస్యాః ప్రచితేన కాలే
మంజూషయా రూప్యభువా బభూవే ॥ **2.29** ॥ 129

శనైశ్శనైస్తాముపచీయమానాం
దర్శాంతదీప్తామివ చంద్రలేఖాం।
అంతఃస్థకృష్ణామవలోకయంతః
చక్రుశ్చకోరాయితమాత్మనేత్రైః ॥ **2.30** ॥ 130

మయి స్థితే విశ్వగురౌ మహీయాన్
మా భూత్ భువో భార ఇతీవ మత్వా।
సఖీజనానామవలంబ్య హస్తాన్
సంచారలీలాం శనకైశ్చకార ॥ **2.31** ॥ 131

ముకుందగర్భా ముకురేషు దేవీ
నాపశ్యదాత్మానమవాప్తభూషా।
నాథత్విషా నందకదర్పణేనా -
దిదృక్షతాఽఽత్మానమదృశ్యమన్యైః ॥ **2.32** ॥ 132

ప్రజాః ప్రభూతా న శశాక వోఢుం
దూరే కథా రత్నవిభూషణానాం।
భవిష్యతి క్షోణిభరాపనోదే
ప్రత్యాయనం ప్రాథమికం తదాసీత్ ॥ **2.33** ॥ 133

దివౌకసో దేవకవంశలక్ష్మీం
విలోక్య తాం లోకనిధానగర్భాం।
విభూతిమగ్రేసరవేదవాదాః
వ్యాచఖ్యురస్యా వివిధప్రకారాం ॥ **2.34** ॥ 134

పతిఃససత్త్వామపి తత్ప్రభావాత్
అదుఃఖశీలాం సమయే భవిత్రీం।
సుఖైకతానామవలోక్య దేవీం
స్వసంపదం సూచయతీతి మేనే ॥ **2.35** ॥ 135

పితృత్వమాసాద్య సురాసురాణాం
పితామహత్వం ప్రతిపత్స్యమానః।
అనంతగర్భామవలోక్య దేవీం
అతుష్యదన్యేషు గతాభిలాషః ॥ **2.36** ॥ 136

తాపోపశాంతిం జగతాం దిశంతీ
సంధ్యాఽపరా సాధుజనప్రతీక్ష్యా।
తామీదృశీం విశ్వపితుః ప్రసూతిం
సంవేదయంతీవ సమాజగామ ॥ **2.37** ॥ 137

సువర్ణపీతాంబరవాసినీ సా
స్వధామసంచ్ఛాదితసూర్యదీప్తిః।
ఉపాసనీయా జగతాం బభాసే
మురద్విషో మూర్తిరివ ద్వితీయా ॥ **2.38** ॥ 138

ప్రసక్తపాతశ్చరమాంబురాశౌ
రక్తోరుబింబో రవిరస్తశైలాత్।
దినాంతనాగేన దృఢప్రణున్నం
మనశ్శిలాశృంగమివాబభాసే ॥ **2.39** ॥ 139

నిమజ్జతా వారినిధౌ సవిత్రా
కో నామ జాయేత కరగ్రహీతా।
తదేతి సంభావనయైవ నూనం
దూరాదుదక్షేపి కరాగ్రముచ్చైః ॥ **2.40** ॥ 140

స్ఫురత్ప్రభాకేసరమర్కబింబం
మమజ్జ సింధౌ మకరందతామ్రం।
సంధ్యాకుమార్యా గగనాంబురాశేః
క్రీడాహృతం క్షిప్తమివారవిందం ॥ **2.41** ॥ 141

ఫణామణిప్రేక్ష్యఖరాంశుబింబః
సంధ్యాసుపర్ణీమవలోక్య భీతః।
తాపాధికో వాసరపన్నగేంద్రః
ప్రాయేణ పాతాలబిలం వివేశ ॥ **2.42** ॥ 142

ప్రదోషరాగారుణసూర్యలక్షాత్
దిశాగజో దృప్త ఇవాతిఘోరః।
కాలోపనీతం మధునా సమేతం
అభుంక్త మన్యే కబలం పయోధిః ॥ **2.43** ॥ 143

తదా తమః ప్రోషితచంద్రసూర్యే
దోషాముఖే దూషితసర్వనేత్రం।
వియోగినాం శోకమయస్య వహ్నేః
ఆశాగతో ధూమ ఇవాన్వభావి ॥ **2.44** ॥ 144

సతారపుష్పా ధృతపల్లవశ్రీః
ప్రచ్ఛాయనీరంధ్రతమఃప్రతానా।
విశ్వాభినంద్యా ववృధే తదానీం
వైహాయసీ కాపి వసంతవన్యా ॥ **2.45** ॥ 145

అలక్ష్యత శ్యామలమంతరిక్షం
తారాభిరాదర్శితమౌక్తికౌఘం।
నివత్స్యతో విశ్వపతేరవన్యాం
కాలేన భృత్యేన కృతం వితానం ॥ **2.46** ॥ 146

అభృంగనాదప్రతిపన్నమౌనా
నిమేషభాజో నియతం వనస్థాః।
దూరంగతే స్వామిని పుష్కరిణ్యః
తత్ప్రాప్తిలాభాయ తపో వితేనుః ॥ **2.47** ॥ 147

నిమీలితానాం కమలోత్పలానాం
నిష్పన్నసఖ్యైరివ చక్రవాకైః।
విముక్తభోగైర్విదధే విషణ్ణైః
విబోధవేలావధికో విలాపః ॥ **2.48** ॥ 148

తమిస్రనీలాంబరసంవృతాంగీ
శ్యామా బభౌ కించిదతీత్య సంధ్యాం।
ప్రాచీనశైలే సమయాన్నిగూఢం
సముద్యతా చంద్రమివాభిసర్తుం ॥ **2.49** ॥ 149

నిశాకరేణ ప్రతిపన్నసత్త్వా
నిక్షిప్తదేహేవ పయోధితల్పే।
జగత్సమీక్ష్యా జహతీ చ కార్శ్యం
ప్రాచీ దిశా పాండరతామయాసీత్ ॥ **2.50** ॥ 150

తమఃప్రసంగేన విముచ్యమానా
గౌరప్రభా గోత్రభిదాభినంద్యా।
విధూదయారంభవిశేషదృశ్యా
ప్రాచీ దిశాఽభాసత దేవకీవ ॥ **2.51** ॥ 151

అపత్యలాభం యదువీరపత్న్యాః
మహోదధౌ మగ్నసముత్థితేన।
తద్వంశమాన్యేన సమీక్ష్య పూర్వం
ప్రాప్తం ప్రతీతేన పురోధసేవ ॥ **2.52** ॥ 152

క్ష్వేలోపమే సంతమసే నిరస్తే
సోమం సుధాస్తోమమివోద్వమంతీ।
దుగ్ధోదవేలేవ దుదోహ లక్ష్మీం
ఆశా మనోజ్ఞామమరేంద్రమాన్యా ॥ **2.53** ॥ 153

తమస్సమాక్రాంతివశేన పూర్వం
జజ్ఞే నిమగ్నైరివ భూతధాత్ర్యాం।
తతస్తుషారాంశుకరావగూఢైః
ఉత్తభ్యమానైరివ శైలశృంగైః ॥ **2.54** ॥ 154

దిశస్తదానీమవనీధరాణాం
సగైరికైః పారదపంకలేపైః।
చకాశిరే చంద్రమసో మయూఖైః
పంచాయుధస్యేవ శరైః ప్రదీప్తైః ॥ **2.55** ॥ 155

సమున్నమంతీ కుటిలాయతాత్మా
శశాంకలేఖోదయదృశ్యకోటిః।
వియోగిచేతోలవనే ప్రవీణా
కామోద్యతా కాంచనశంకులేవ ॥ **2.56** ॥ 156

తమాంసి దుర్వారబలః స కాలః
ప్రాయో విలోప్తుం సహసా దిశాం చ।
మనాంసి కామశ్చ మనస్వినీనాం
ప్రాయుంక్త శైత్యాధికమర్ధచంద్రం ॥ **2.57** ॥ 157

కరేణ సంకోచితపుష్కరేణ
మదప్రతిచ్ఛందకలంకభూమా।
క్షిప్త్వా తమశ్శైవలమున్మమజ్జ
మగ్నో దిశానాగ ఇవేందురబ్ధేః ॥ **2.58** ॥ 158

మదోదయాతామ్రకపోలభాసా
శక్రస్య కాష్ఠా శశినా చకాశే।
ఉదేయుషా వ్యంజయితుం త్రిలోకీం
నాథస్య సా నాభిరివాంబుజేన ॥ **2.59** ॥ 159

సమీపతః సంతమసాంబురాశేః
బభార శంఖాకృతిరిందుబింబః।
పిత్తోపరాగాదివ పీతిమానం
దోషావిలప్రోషితదృష్టిదత్తాత్ ॥ **2.60** ॥ 160

కృశోదరీలోచనకృష్ణలక్ష్మా
రాత్ర్యాః సమిద్ధోదయరాగ ఇందుః।
కస్తూరికాకుంకుమచిత్రితాత్మా
కర్పూరవిన్యాస ఇవాన్వభావి ॥ **2.61** ॥ 161

ప్రసాదమంతఃకరణస్య దాతా
ప్రత్యక్షయన్ విశ్వమిదం ప్రకాశైః।
తమశ్చ రాగం చ విధూయ చంద్రః
సమ్మోదనం సత్త్వమివోల్లలాస ॥ **2.62** ॥ 162

నిశాకరో వారిధినిస్స్వనానాం
నిష్పాదకః కుందరుచిశ్చకాశే।
ఉదేష్యతశ్చక్రభృతో నియోగాత్
ప్రాదుర్భవన్ ప్రాగివ పాంచజన్యః ॥ **2.63** ॥ 163

మృగేణ నిష్పన్నమృగాజినశ్రీః
స్వపాదవిక్షేపమితాంతరిక్షః।
మురద్విషో వామనమూర్తిభాజః
పర్యాయతామన్వగమచ్ఛశాంకః ॥ **2.64** ॥ 164

జిగాయ శంఖాశ్రితశైవలాభ్రః
చారుద్యుతేశ్చంద్రమసః కలంకః।
ఉదీయమానస్య మహోర్మియోగాత్
సామిచ్యుతం సాగరమూలపంకం ॥ **2.65** ॥ 165

ఉదేత్య తుంగాదుదయాద్రిశృంగాత్
తమోగజాన్ అగ్రకరేణ నిఘ్నన్।
నిశాకరస్తన్మదలేపలక్ష్మా
సితాభిశుః సింహదశామయాసీత్ ॥ **2.66** ॥ 166

నిశీథలక్ష్మ్యా ఇవ పుండరీకం
నిర్వేశసింధోరివ ఫేనచక్రం।
తమన్వవైక్షంత విలాసతంత్రాః
తారామణీనామివ సూతిశుక్తిం ॥ **2.67** ॥ 167

ఉదారతారాగణబుద్బుదౌఘుః
చంద్రేణ సంపన్నసుధాప్రసూతిః।
అశేషదృశ్యామధిగమ్య లక్ష్మీం
ఆలోకదుగ్ధోదధిరాబభాసే ॥ **2.68** ॥ 168

ప్రకాశయన్ విశ్వమిదం యథావత్
చంద్రోదయోద్దీపితసౌమ్యతారః।
ఆసీన్నిశీథో జగతః ప్రభూతాత్
అంధస్య దైవాదివ దృష్టిలాభః ॥ **2.69** ॥ 169

విశోధితాద్విష్ణుపదాత్ క్షరంతీ
విష్వఙ్ముఖీ సాగరవృద్ధిహేతోః।
తమోమయీం సూర్యసుతాం నిగీర్య
జ్యోత్స్నానదీ శోణమపి వ్యముంచత్ ॥ **2.70** ॥ 170

ప్రియాముఖైస్తోయమధు ప్రదిష్టం
పీత్వా నవం ప్రీత ఇవాంబురాశిః।
సమేత్య చంద్రద్యుతినర్తకీభిః
తరంగితం తాండవమాతతాన ॥ **2.71** ॥ 171

కలంకచిత్రీకృతమిందుఖండం
తమః సమధ్యాసితసత్త్వకల్పం।
అశుష్కశైవాలమివాబభాసే
సిద్ధాపగాసైకతమర్ధదృశ్యం ॥ **2.72** ॥ 172

స్వమధ్యసంపన్నవిశుద్ధధామా
శ్యామా చ సా దేవకనందినీ చ।
తమః క్షిపంత్యౌ జగతాం త్రయాణాం
అన్యోన్యసంవాదమివాన్వభూతాం ॥ **2.73** ॥ 173

శాఖావకాశేషు కృతప్రవేశైః
చంద్రాతపైరాశ్రితచారకృత్యైః।
హతావశిష్టాని తమాంసి హంతుం
స్థానం తదాక్రాంతమమృగ్యతేవ ॥ **2.74** ॥ 174

పరాకృతధ్వాంతనికాయపంకైః
పర్యాప్తతారాగణఫేనపుంజైః।
అశోభత ద్యౌరసమాయుధస్య
యశఃప్రవాహైరివ చంద్రపాదైః ॥ **2.75** ॥ 175

దదానయా దిక్సరితాం ప్రసాదం
ప్రసక్తహంసాగమయా స్వకాంత్యా।
అపాకృతధ్వాంతఘనప్రవృత్త్యా
శరత్త్విషా చంద్రికయా చకాశే ॥ **2.76** ॥ 176

కలావతా కామవిహారనాట్యే
కాలోచితం కల్పయతేవ నర్మ।
అమోఘమాయాపలితంకరణ్యైః
ప్రాయో దిశాం దీధితయః ప్రయుక్తాః ॥ **2.77** ॥ 177

కదంబమాలాభిరధీతలాస్యః
కల్యాణసంభూతిరభూత్ ప్రజానాం।
ప్రియోదయస్ఫీతరుచో రజన్యాః
సంతోషనిఃశ్వాసనిభః సమీరః ॥ **2.78** ॥ 178

ప్రాయేణ హంసైరవధూతసంగా
చారుస్మితా సంభృతభృంగనాదా।
సర్వోపభోగ్యే సమయే ప్రసుప్తం
కుముద్వతీ కోకనదం జహాస ॥ **2.79** ॥ 179

కలంకలక్షేణ సమైక్షి కాచిత్
కస్తూరికాపత్రవిశేషకాంతిః।
సుధాంశుబింబవ్యపదేశదృశ్యే
ముగ్ధే రజన్యా ముఖపుండరీకే ॥ **2.80** ॥ 180

తలేష్వవేపంత మహీరుహాణాం
ఛాయాస్తదా మారుతకంపితానాం।
శశాంకసింహేన తమోగజానాం
లూనాకృతీనామివ గాత్రఖండాః ॥ **2.81** ॥ 181

తమస్తరంగానవసాదయంత్యా
సమేయుషీ చంద్రికయా మహత్యా।
శ్యామా బభౌ సాంద్రనవోత్పలశ్రీః
సురస్రవంత్యేవ కలిందకన్యా ॥ **2.82** ॥ 182

స్వవిప్రయోగవ్యసనాన్నిపీతం
భృంగాపదేశేన కుముద్వతీభిః।
సుధాభిరాప్లావ్య కరస్థితాభిః
ప్రచ్యావయామాస విషం సుధాంశుః ॥ **2.83** ॥ 183

చకాశిరే పత్రకలాసమృద్ధ్యా
వ్యోమోపమే వారిణి కైరవాణి।
కలంకదృశ్యభ్రమరాణి కాలే
స్వనాథ సాధర్మ్యముపాగతాని ॥ **2.84** ॥ 184

సరిన్ముఖోపాహృతమంబురాశిః
పీత్వేవ తోయం మధు జాతహర్షః।
చకార చంద్రప్రతియాతనానాం
కరగ్రహైః కామపి రాసలీలాం ॥ **2.85** ॥ 185

ప్రసాదభాజోరుభయోరభూతాం
ఉభావనిర్ధార్యమిథోవిశేషౌ।
నభఃస్థలే శీతరుచిః సతారే
సకైరవే తత్ప్రతిమా చ తోయే ॥ **2.86** ॥ 186

నభస్తుషారాంశుమయూఖయోగాత్
తమిస్రయా మోక్షమవిందతేవ।
అతృష్యతః తత్త్వవిదో నిశాయాం
అంతర్ముఖం చిత్తమివాత్మయోగాత్ ॥ **2.87** ॥ 187

సహోదితా చంద్రమసా బభాసే
జ్యోత్స్నా పయోధేరుపజాతరాగా।
తదాతనే సంజననేఽపి శౌరేః
సహాయినీ సాగరసంభవేవ ॥ **2.88** ॥ 188

ప్రబుద్ధతారాకుముదాబ్ధిచంద్రే
నిద్రాణనిశ్శేషజనే నిశీథే।
స తాదృశో దేవపతేః ప్రసూతిం
పుష్యన్ బభౌ పుణ్యతమో ముహూర్తః ॥ **2.89** ॥ 189

భాగేన పూర్వేణ తమోమయేన
ప్రకాశపూర్ణేన చ పశ్చిమేన।
తదా నిశీథః స సతాం ప్రసత్త్యై
సంసారముక్త్యోరివ సంధిరాసీత్ ॥ **2.90** ॥ 190

ప్రాగేవ జాతేన సితేన ధామ్నా
మధ్యోపలక్ష్యేణ చ మాధవేన।
ప్రకామపుణ్యా వసుదేవపత్న్యా
సంపన్నసామ్యేవ నిశా బభాసే ॥ **2.91** ॥ 191

సహ ప్రతిచ్ఛందశశాంకభేదైః
సరస్వతాం తాండవినస్తరంగాః।
అవేక్ష్య శౌరేరవతారవేలాం
సంతోషనిఘ్నా ఇవ సంప్రణేదుః ॥ **2.92** ॥ 192

అవాదితోదీరితవాద్యఘోషం
దిశాభిరామ్రేడితదివ్యగీతం।
సతాముపస్థాపితసత్త్వలాస్యం
సంగీతమాంగల్యమభూత్ తదానీం ॥ **2.93** ॥ 193

ప్రదీపితైః కంసగృహేషు దీపైః
తాపైశ్చ భావేషు తపోధనానాం।
అలభ్యత క్షిప్రమలబ్ధభంగైః
అహేతునిర్వాణదశానుభూతిః ॥ **2.94** ॥ 194

అజః స్వజన్మార్హతయాఽనుమేనే
యామష్టమీం యాదవభావమిచ్ఛన్।
ద్వితీయయా భావితయోగనిద్రా
సాఽభూత్ తదానీం ప్రథమా తిథీనాం ॥ **2.95** ॥ 195

అథ సితరుచిలగ్నే సిద్ధపంచగ్రహోచ్చే
వ్యజనయదనఘానాం వైజయంత్యాం జయంత్యాం।
నిఖిలభువనపద్మక్లేశనిద్రాపనుత్త్యై
దినకరమనపాయం దేవకీపూర్వసంధ్యా ॥ **2.96** ॥ 196

అవతరతి ముకుందే సంపదామేకకందే
సురభితహరిదంతాం స్వాదుమాధ్వీకదిగ్ధాం।
అభజత వసుదేవస్థానమానందనిఘ్నైః
అమరమిథునహస్తైరాహితాం పుష్పవృష్టిం ॥ **2.97** ॥ 197

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ద్వితీయః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథ జగంతి బభూవురనావిలాన్యతిమిరా హరితః ప్రచకాశిరే।
అభజదేవ నిశా దివసశ్రియం జననభాజిని దేవదివాకరే ॥ **3.1** ॥ 198

ననృతురప్సరసో దివి నందితాః
కిమపి గీతమగీయత కిన్నరైః।
శ్రుతిసుఖైస్సమతోషయత స్వనైః
అమరదుందుభిరానకదుందుభిం ॥ **3.2** ॥ 199

దశసు తత్ర దిశాస్వశరీరిణీ
జయజయేతి బభూవ సరస్వతీ।
అజితమేకమగోచరయత్ స్వయం
స్వరసవృత్తిరసావసురాంతకం ॥ **3.3** ॥ 200

అనతివేలసమీరణచోదితైః
శిశిరశీకరశీభరితాంబరైః।
జలధరైరభితో దివి దధ్వనే
సురగజైరివ సూచితమంగలైః ॥ **3.4** ॥ 201

వవురథో మరుతస్త్రిదశాంగనా -
వదనసౌరభసారభృతః శుభాః।
ముదితనిర్జరముక్తసురద్రుమ -
ప్రసవవృష్టిమధుద్రవమేదురాః ॥ **3.5** ॥ 202

మధురిపోరవతారమహోత్సవే
ముముదిరే మధురాపురదేవతాః।
యదభిగంతరి భక్తజనే వరం
దదురశేషమతంద్రితచేతసః ॥ **3.6** ॥ 203

అవదధానధియో మునయస్తదా
యదనధీతమధీతవదంజసా।
నిగమజాతమశేషమవేక్ష్య తత్
నిరవిశన్నివ ముక్తిమయీం దశాం ॥ **3.7** ॥ 204

ప్రసదనం శరదాగమసంభవం
నభసి మాసి నదీభిరుపాదదే।
మహితయోగవిదాం మతిభిః సమం
శ్రుతిభిరప్యనుపప్లవనీతిభిః ॥ **3.8** ॥ 205

నిఖిలచేతనమానస నిస్పృతాః
కలుషతాః సముదేత్య కిల క్షణాత్।
వివిశురంభ ఇవ స్వయమాపగాః
జలనిధేరివ భోజపతేర్మనః ॥ **3.9** ॥ 206

అసురవీరగృహాణి పృథగ్విధైః
అశుభశంసిభిరానశిరే ముహుః।
అమరరాజపురేషు జజృంభిరే
శుభనిమిత్తశతాని పునః పునః ॥ **3.10** ॥ 207

చరమతశ్చ ఋణాదివ దేవకీ -
పతిరముచ్యత శృంఖలతః స్థిరాత్।
నిఖిలబంధనివర్తకసన్నిధౌ
విగలనం నిగలస్య కిమద్భుతం ॥ **3.11** ॥ 208

ఉదితమాత్మని దేవకసంభవా
దనుజభేదనమంకగతం దధౌ।
కమపి కాంచనభూభృదధిత్యకా
హరిహయోపలశృంగమివాద్భుతం ॥ **3.12** ॥ 209

విధృతశంఖరథాంగగదాంబుజః
శబలితః శుభయా వనమాలయా।
పితురసూత ముదం పృథుకస్తదా
జలధిడింభనిభో జననీధృతః ॥ **3.13** ॥ 210

పితరమబ్జభువామనపాయినం
ప్రియతమాంకగతం పరిపశ్యతా।
స విభురానకదుందుభినా మహాన్
అవితథైః స్వగుణైరభితుష్టువే ॥ **3.14** ॥ 211

ప్రణిపతామి భవంతమనన్యధీః
అఖిలకారణమాశ్రితతారణం।
అనుగమాదనిదంప్రథమా గిరః
కిమపి యత్పదమేకమధీయతే ॥ **3.15** ॥ 212

విషమకర్మవిపాకపరంపరా -
వివశవృత్తిషు దేహిషు దుస్తరం।
కరుణయా తవ దేవ కటాక్షితాః
కతిచిదేవ తరంతి భవార్ణవం ॥ **3.16** ॥ 213

త్వదనుభావమహోదధిశీకరైః
అవశపాతిభిరాహితశక్తయః।
అవధిభేదవతీముపభుంజతే
స్వపదసంపదమబ్జభవాదయః ॥ **3.17** ॥ 214

శ్రుతికిరీటశుభాశ్రయవిగ్రహః
పరమసత్త్వనిధిః ప్రతిపద్యసే।
జగదనుగ్రహమారుతచోదితో
వివిధరూపతరంగవికల్పనాం ॥ **3.18** ॥ 215

త్వయి న దేవ యదాయతతే న తత్
జగతి జంగమమన్యదథాపి వా।
ఇతి మహిమ్ని తవ ప్రమితే పరం
విభజనే వివిధైః స్థితమాగమైః ॥ **3.19** ॥ 216

అఖిలలోకపితుస్తవ పుత్రతాం
అహమయాచమనన్యమనోరథః।
వరద వాంఛితదానధృతవ్రతే
త్వయి తదేవమయత్నమపచ్యత ॥ **3.20** ॥ 217

అవనిభారనిరాకరణార్థినాం
క్రతుభుజామభిలాషమవంధ్యయన్।
జితరిపూణి బహూని దయానిధే
విహరణాని విధాతుమిహార్హసి ॥ **3.21** ॥ 218

దనుజమోహనదోహలినా త్వయా
సహజలాంఛనసంవరణం క్షమం।
తదధునా శమయన్ మమ సాధ్వసం
యవనికామధిగచ్ఛ యథేప్సితం ॥ **3.22** ॥ 219

ఇతి సభీతమవేక్ష్య దయానిధిః
స్మితముఖో వసుదేవమభాషత।
త్వమసి మే జనకః కిమిహాన్యథా
కిమపి తాత ముధా కథితం త్వయా ॥ **3.23** ॥ 220

ఇయమమర్త్యపితుస్తవ గేహినీ
దివిషదాం జననీ మమ చానఘా।
అభిమతం యువయోరనవగ్రహం
సమయభావి మయైవ సమర్థ్యతే ॥ **3.24** ॥ 221

యది బిభేషి భజామి మనుష్యతాం
అథ చ మాం నయ నందగృహం క్షణాత్।
దుహితరం చ సమానయ తస్య తాం
గతభయో భవ దూరగతే మయి ॥ **3.25** ॥ 222

అథ నిశమ్య నియోగమభంగురం
మధుజితో మధురాక్షరమంథరం।
హితమిదం ప్రతిపద్య తమాదదే
గురుతరం కృపయా లఘుతాం గతం ॥ **3.26** ॥ 223

తుహినభానుదివాకరలోచనం
నిగమనిఃశ్వసితం స్వసుతస్య తత్।
అనుబభూవ ముహుర్ముహురాదరాత్
అనఘమాననమానకదుందుభిః ॥ **3.27** ॥ 224

శ్రుతిసుగంధితదాననచంద్రికా -
ముషితమోహతమా మునిసన్నిభః।
అధిజగామ స తన్మయతాం క్షణాత్
అనిమిషత్వముత ప్రతిసందధే ॥ **3.28** ॥ 225

జిగమిషుః స దిశో దశ యాదవః
సకృదవైక్షత సాధ్వసవిహ్వలః।
అనఘువైభవమర్భకముద్వహన్
అమితగుప్తినిరుద్ధగతౌ గృహే ॥ **3.29** ॥ 226

విజఘటే సహసైవ కవాటికా
వ్రజమథ వ్రజతో యదుభూభృతః।
ఉపలకల్పమశేరత రక్షకాః
సరణిమాదిదిశుర్గృహదేవతాః ॥ **3.30** ॥ 227

క్షరదసూనివ యామికరక్షకాన్
ముషితమంజుగిరః శుకశారికాః।
యదుకులేందురపశ్యదమీలితాన్
పరిజనానపి చిత్రగతానివ ॥ **3.31** ॥ 228

ఉపయతో విశిఖాం సదనాంతరాత్
కువలయాభకుమారతనుత్విషా।
శతమఖోపలమేచకయా ద్రుతం
శమితసంతమసా హరితో బభుః ॥ **3.32** ॥ 229

శ్రుతిమయో విహగః పరితః ప్రభుం
వ్యచరదాశు విధూతనిశాచరః।
అనుజగామ చ భూధరపన్నగః
స్ఫుటఫణామణిదీపగణోద్వహః ॥ **3.33** ॥ 230

దినకరోపమదీధితిభిస్తదా
దనుజదేహవిదారణదారుణైః।
పరిగతః కిల పంచభిరాయుధైః
యదుపతిః ప్రజహావసహాయతాం ॥ **3.34** ॥ 231

ప్రగుణమిందునివేదితపద్ధతిః
యదుకులేందురథో యమునానదీం।
పరమపూరుషమక్షతపౌరుషః
పతగరాజ ఇవాశు వహన్ యయౌ ॥ **3.35** ॥ 232

తనుతరంగపృషత్కణశీతలః
సురభికైరవసౌహృదవాసితః।
అభిసమేతమసేవత మారుతో
యమునయా ప్రహితో యదుపుంగవం ॥ **3.36** ॥ 233

పవనకంపితపల్లవపాణికా
ప్రహితపుష్పభరా పదవీముఖే।
ఉపజుహావ కిల భ్రమరస్వనైః
యదుపతిం యమునోపవనస్థలీ ॥ **3.37** ॥ 234

నిమిషితాసితనీరజలోచనా
ముకులితాబ్జముఖీ సవితుః సుతా।
లలితదీనరథాంగయుగస్వనా
కుహకదైన్యమశోచదివ ప్రభోః ॥ **3.38** ॥ 235

వికచకైరవతారకితాకృతిం
తనుమతీమివ శారదయామినీం।
త్వరితమంబునిధేరభిసారికాం
తరితుమైహత సత్యసమీహితః ॥ **3.39** ॥ 236

భవతి కిం ను భవిష్యతి వా కిమి -
త్యనవధారితశౌరివిహారయా।
చకితయేవ విరోచనకన్యయా
విధుతవీచికరం కిల వివ్యథే ॥ **3.40** ॥ 237

ఘనతమఃపరిపాకమలీమసైః
గురుభిరూర్మిగణైరనుపప్లుతః।
అతితతార దినాధిపతేః సుతాం
అనఘయోగమనా ఇవ సంస్కృతిం ॥ **3.41** ॥ 238

యదుపతేర్యమునా త్వరితం యతః
ప్రతియతశ్చ సమర్పితపద్ధతిః।
స్వయమమర్త్యమదావలమజ్జనీ
చరణలంఘ్యజలా సమజాయత ॥ **3.42** ॥ 239

అజని పశ్చిమతో భృశమున్నతా
రవిసుతా పురతః స్థలశేషితా।
అధిరురోహ పదం కిమసౌ హరేః
ప్రతియయౌ యది వా పితరం గిరిం ॥ **3.43** ॥ 240

అకృతసేతుమనాకలితప్లవాం
జననసింధుదృఢప్లవముద్వహన్।
రవిసుతామతిలంఘ్య రమాపతిం
సపది ఘోషసమీపముపానయత్ ॥ **3.44** ॥ 241

అథ కయాచన కారణనిద్రయా
వివశసుప్తజనం వ్రజమావిశత్।
ధనదపత్తనసంపది యత్ర సా
స్వసుతమగ్ర్యమసూయత రోహిణీ ॥ **3.45** ॥ 242

ఉపగతే వసుదేవసుతేఽంతికం
నరకవైరిణి నందకుటుంబినీ।
అరణిసంభవపావకసంగమాత్
అభజతాధ్వరవేదిరివ శ్రియం ॥ **3.46** ॥ 243

న్యధిత నందవధూసవిధే సుతం
ద్రుతముపాదిత గోపకుమారికాం।
అథ నినాయ చ దేవకనందనీ -
శయనమానకదుందుభిరాశు తాం ॥ **3.47** ॥ 244

అనవబుద్ధజనార్దనకన్యకా
వినిమయస్త్వథ భోజగణేశ్వరః।
దృషది తామభిహంతుమపాతయత్
ప్రతిజఘాన చ సా చరణేన తం ॥ **3.48** ॥ 245

నృపతిరాశు పదా నిహతస్తయా
నిపతితోదితకంతుకవద్భవన్।
దవసమాహతశైలనిభః క్రుధా
దరనిమీలితదృష్టిరదూయత ॥ **3.49** ॥ 246

ఉదపతత్ దివముగ్రఘనస్వనా
యువతిరూపయుగాత్యయశర్వరీ।
అసురఘాతిభిరష్టభిరాయుధైః
అలఘుభిశ్చపలాభిరివాశ్రితా ॥ **3.50** ॥ 247

అథ చ భోజనియంతురయంత్రితా
దనుజహంతురుదంతముదైరిరత్।
పటు గభీరముదారమనాకులం
హితమవిస్తరమర్థ్యమవిప్లవం ॥ **3.51** ॥ 248

అహమశేషసురాసురమోహనీ
యవనికా మధుకైటభమర్దినః।
ప్రబలశుంభనిశుంభనిషూదనే
ప్రణిహితా హతయా తవ కిం మయా ॥ **3.52** ॥ 249

వసతి నందగృహే విబుధద్విషాం
దమయితా వసుదేవసముద్భవః।
అయమసౌ తవ నాశయితేతి సా
దరముదీర్య జగామ యథేప్సితం ॥ **3.53** ॥ 250

మధుహిరణ్యనిభో మధురాపతిః
దినహుతాశనదీనదశాం గతః।
శ్వసితజల్పితవేపితహుంకృతైః
అరతిమాయతభీతిరసూచయత్ ॥ **3.54** ॥ 251

జడమతిః స జనార్దనమాయయా
విహసితస్తపయా జనితవ్యథః।
అపకృతం వసుదేవమమోచయత్
దయితయా సహ దీనవిలాపయా ॥ **3.55** ॥ 252

కిమపి చింతితమాగతమన్యథా
కిమిదమిత్యవశాదుపజాతయా।
విషవిదూషితయేవ మనీషయా
ముహురదూయత మోహవిచేష్టితః ॥ **3.56** ॥ 253

అవిషయే విపదామసురాంతకే
పునరియేష నికారపరంపరాం।
నియతిరేకముఖీ దురతిక్రమా
కృతధియా కిముతాఽవిలచేతసా ॥ **3.57** ॥ 254

పరిబభూవ చుకోప విసిష్మియే
పరిజహాస హరిం ప్రజగర్జ చ।
పరిణతేన భవాంతరవాసనా -
ఽఽగ్రహగుణేన భజన్ భవితవ్యతాం ॥ **3.58** ॥ 255

క్వచన ధామని కంసనివేదితే
సభయమానకదుందుభిరావసత్।
స్మృతిగతేన సుతేన సజీవితా
దినశతాని నినాయ చ దేవకీ ॥ **3.59** ॥ 256

విగతకన్యకయా చ యశోదయా
నియతిసంభృతనిర్భరనిద్రయా।
చిరసమాగతజాగరయాఽంతికే
హరిరపత్యమదృశ్యత ధన్యయా ॥ **3.60** ॥ 257

యదవబుద్ధనిరాకులనీతిభిః
మునిగణైరధునాపి విమృగ్యతే।
తదిదమాగమమౌలివిభూషణం
విధివశాదభవత్ వ్రజభూషణం ॥ **3.61** ॥ 258

అనఘవత్సమనాకులధేనుకం
ప్రచురదుగ్ధమచోరభయోద్భవం।
వ్రజమనామయవిశ్వజనం విభుః
కృతయుగాస్పదకల్పమకల్పయత్ ॥ **3.62** ॥ 259

అజని గోపగృహేషు మనోరమైః
అమితకాంతిభిరప్సరసాం గణైః।
యదనుభూతిరసేన సమేష్యతః
శరణయాదవశైశవయౌవనే ॥ **3.63** ॥ 260

సురమహీసురతోషణమాదరాత్
నవముపాదిత నంద ఉదారధీః।
తరలగోపగణాగమసంకులం
తనయజన్మమహోత్సవమద్భుతం ॥ **3.64** ॥ 261

అధిచకార వదాన్యమణేః శ్రియం
వ్యధిత కల్పతరోరనుకల్పతాం।
అజనయచ్చ సుతప్రసవోత్సవే
మహతి మేఘువికత్థనమోఘుతాం ॥ **3.65** ॥ 262

నిధిమనంతమివ స్వయముత్థితం
నిరవధిం నిజభాగమివోదితం।
వ్రజభువః ప్రతిలభ్య రమాపతిం
జహసురైంద్రమసారతరం పదం ॥ **3.66** ॥ 263

పుత్రం ప్రసూయ తపసా పురుషం పురాణం
కాలం చిరం విధివశాత్ కృతవిప్రకర్షౌ।
శంకాకలంకితధియావపి దంపతీ తౌ
తద్వైభవస్మరణశాంతరుజావభూతాం ॥ **3.67** ॥ 264

నందసద్మని నవేందుసన్నిభౌ
వాసమేత్య వసుదేవనందనౌ।
వృద్ధిమాపతురనేహసా స్వయం
స్వాదుభోగజననీం సుపర్వణాం ॥ **3.68** ॥ 265

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే తృతీయః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ చతుర్థః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

మనీషితం కైతవమానుషస్య శ్రుత్వా భయక్రోధపరిప్లుతాత్మా।
కంసశ్చిరం ప్రాగ్భవకాలనేమిః చింతార్ణవే మగ్న ఇవావతస్థే ॥ **4.1** ॥ 266

స దుర్దమానాసురసత్త్వభేదాన్ నేతా సమాహూయ నృశంసచేతాః।
ప్రస్థాపయామాస పరైరధృష్యం నందాస్పదం నాథవిహారగుప్తం ॥ **4.2** ॥ 267

కదాచిదంతర్హితపూతనాత్మా
కంసప్రయుక్తా కిల కాపి మాయా।
నిద్రాపరాధీనజనే నిశీథే
వ్రజం యశోదాకృతిరావివేశ ॥ **4.3** ॥ 268

స్తన్యేన కృష్ణః సహ పూతనాయాః
ప్రాణాన్ పపౌ లుప్తపునర్భవాయాః।
యదద్భుతం భావయతాం జనానాం
స్తనంధయత్వం న పునర్బభూవ ॥ **4.4** ॥ 269

నిశమ్య తస్యాః పరుషం నినాదం
రుక్షం యశోదా రుదితం చ సూనోః।
ససంభ్రమావేగముపేత్య భీతా
తమగ్రహీద్ దుర్గ్రహమాగమానాం ॥ **4.5** ॥ 270

నందశ్చ తీవ్రేణ భయేన సద్యః
సమేత్య పశ్యన్ననఘం కుమారం।
తేనైవ తస్య త్రిజగన్నియంతుః
ప్రాయుంక్త రక్షాం పరమార్థవేదీ ॥ **4.6** ॥ 271

గోపాశ్చ సంభూయ గుహోపమాక్షీం
స్వఘోషనిర్ద్రాదితవిశ్వఘోషాం।
గతాసుమైక్షంత నిశాచరీం తాం
భీమాకృతిం భైమరథీమివాన్యాం ॥ **4.7** ॥ 272

పరశ్వధైస్తత్క్షణశాతితైస్తాం
విచ్ఛిద్య వింధ్యాచలసానుకల్పాం।
అనఃప్రవృత్యా బహిరాశు నిన్యుః
క్రవ్యాద్బలిం ప్రాజ్యమివ క్షిపంతః ॥ **4.8** ॥ 273

గ్రహాదిదోషాన్ అపహంతుకామా
గోప్తుః సతాం గోపతయః సమేతాః।
సువర్ణసూత్రగ్రథితాభిరామాం
పంచాయుధీమాభరణం బబంధుః ॥ **4.9** ॥ 274

రమ్యాణి రత్నాని రథాంగపాణేః
ఆకల్పతాం నూనమవాప్నువంతి।
తదంగసంస్పర్శరసాత్ ప్రకామం
రోమాంచితాన్యంశుగణైరభూవన్ ॥ **4.10** ॥ 275

స శాయితః క్షేమవిదా జనన్యా
పర్యంకికాయాం ప్రరుదన్ కుమారః।
చిక్షేప తుంగం శకటం పదాభ్యాం
గాఢాభిఘూతేన గిరీంద్రసారం ॥ **4.11** ॥ 276

విదారితస్తస్య పదాగ్రయోగాత్
విక్రీయమాణో బహుధా పృథివ్యాం।
శబ్దాయమానః శకటాఖ్యదైత్యః
సంక్షోభయామాస జగంత్యభీక్ష్ణం ॥ **4.12** ॥ 277

యదృచ్ఛయోత్క్షిప్తపదే కుమారే
శైలోపలక్ష్యే శకటే నిరస్తే।
సరోజగర్భోపమసౌకుమార్యం
పస్పర్శ తత్పాదతలం యశోదా ॥ **4.13** ॥ 278

అథాంగణే జానుపదాగ్రహస్తైః
చక్రాయుధే చంక్రమణప్రవృత్తే।
ప్రాయో ధరిత్రీ పరిషస్వజే తం
సాపత్రపా సాంద్రరజశ్ఛలేన ॥ **4.14** ॥ 279

నిర్వ్యాజమందస్మితదర్శనీయం
నీరాజితం కుండలరత్నభాసా।
నందస్తదానీం న జగామ తృప్తిం
ముగ్ధాక్షరం ప్రేక్ష్య ముఖం తదీయం ॥ **4.15** ॥ 280

విశ్వాని విశ్వాధికశక్తిరేకో
నామాని రూపాణి చ నిర్మిమాణః।
నామైకదేశగ్రహణేఽపి మాతుః
బభూవ కృష్ణో బహుమానపాత్రం ॥ **4.16** ॥ 281

తరంగితానుశ్రవగంధమాదౌ
తస్యాద్భుతం సల్లపితం సఖీభిః।
వర్ణస్వరాదివ్యవసాయభూమ్నా
శిక్షావిదాం శిక్షణమగ్ర్యమాసీత్ ॥ **4.17** ॥ 282

తమీషదుత్థాయ నిలీనమారాత్
సంప్రేక్ష్యదంతాంకురచారుహాసం।
సనాతనీం దృష్టిమనన్యదృష్టిః
సానందమాలోకత నందపత్నీ ॥ **4.18** ॥ 283

పదైస్త్రిభిః క్రాంతజగత్త్రయం తం
భవ్యాశయా భావితబాలభావం।
కరేణ సంగృహ్య కరాంబుజాగ్రం
సంచారయామాస శనైర్యశోదా ॥ **4.19** ॥ 284

స్ఖలద్గతిం ద్విత్రపదప్రచారాత్
జానుక్రమే జాతరుచిం కుమారం।
భుగ్నే సమావేశ్య వలగ్నభాగే
స్తన్యం ముదా పాయయతే స్మ ధన్యా ॥ **4.20** ॥ 285

క్రమేణ భూయోఽపి విహారకాంక్షీ
నందస్య దారైరభినంద్యమానః।
నిత్యానుభూతం నిగమాంతభృంగైః
నిజం పదాబ్జం నిదధే పృథివ్యాం ॥ **4.21** ॥ 286

స సంచరన్ సాధుజనప్రతీపైః
మా భుజ్యతాం సేయమితీవ మత్వా।
చక్రాదిభిః పాదసరోజచిహ్నైః
ఆముద్రయామాస మహీమనన్యైః ॥ **4.22** ॥ 287

ఆలంబ్య మాతుః కరపల్లవాగ్రం
శనైః శనైః సంచరతో మురారేః।
బభార చిత్రామివ పత్రరేఖాం
ధన్యా పదన్యాసమయీం ధరిత్రీ ॥ **4.23** ॥ 288

అకర్మనిఘ్నో భువనాన్యజస్రం
సంకల్పలేశేన నియమ్య దీవ్యన్।
ప్రచారితః ప్రస్నుతయా జనన్యా
పదే పదే విశ్రమమాచకాంక్ష ॥ **4.24** ॥ 289

సురప్రసూనైః సురభీకృతానాం
ఆరోహణాన్యంగణవేదికానాం।
తమారురుక్షుం తరలాంఘ్రిపద్మం
ధాతారమారోహయదాశు ధాత్రీ ॥ **4.25** ॥ 290

తలేషు తస్యాంగణపాదపానాం
తాలానుకూలేషు గతాగతేషు।
వ్రజస్థితాః స్వర్గసదామశృణ్వన్
దూరోదితాన్ దుందుభితూర్యనాదాన్ ॥ **4.26** ॥ 291

య ఏష లోకత్రయసూత్రధారః
పర్యాయపాత్రాణి చరాచరాణి।
ఆనర్తయత్యద్భుతచేష్టితోఽసౌ
ననర్త ఖేలం నవనీతకాంక్షీ ॥ **4.27** ॥ 292

గృహేషు దధ్నో మథనప్రవృత్తౌ
పృషత్కణైరుత్పతితైః ప్రకీర్ణః।
నిదర్శయామాస నిజామవస్థాం
ప్రాచీం సుధాశీకరయోగచిత్రాం ॥ **4.28** ॥ 293

త్రస్యన్ ముకుందో నవనీతచౌర్యాత్
నిర్భుగ్నగాత్రో నిభృతం శయానః।
నిజాని నిఃశబ్దదశాం యయాచే
బద్ధ్వాంజలిం బాలవిభూషణాని ॥ **4.29** ॥ 294

ఆరణ్యకానాం ప్రభవః ఫలానాం
అరణ్యజాతాని ఫలాన్యభీప్సన్।
విస్రంసిధాన్యాంజలినా కరేణ
వ్యాధాత్మజాం విశ్వపతిః సిషేవే ॥ **4.30** ॥ 295

సుజాతరేఖాత్మకశంఖచక్రం
తామ్రోదరం తస్య కరారవిందం।
విలోకయంత్యాః ఫలవిక్రయిణ్యా
విక్రేతుమాత్మానమభూద్విమర్శః ॥ **4.31** ॥ 296

అపూరయత్ స్వాదుఫలార్పణేన
క్రీడాశిశోర్హస్తపుటం కిరాతీ।
రత్నైస్తదా కౌస్తుభనిర్విశేషైః
ఆపూరితం తత్ ఫలభాండమాసీత్ ॥ **4.32** ॥ 297

ముహుః ప్రవృత్తం నవనీతచౌర్యే
వత్సాన్ విముంచంతమదోహకాలే।
ఉలూఖలే కుత్రచిదాత్తపుణ్యే
బంధుం సతాం బంధుమియేష మాతా ॥ **4.33** ॥ 298

ఆనీతమగ్రే నిజబంధనార్థం
దామాఖిలం సంహితమప్యపూర్ణం।
నిరీక్ష్య నిర్విణ్ణధియో జనన్యాః
సంకోచశక్త్యా స బభూవ బంధ్యః ॥ **4.34** ॥ 299

బద్ధం తథా భావయతాం ముకుందం
అయత్నవిచ్ఛేదిని కర్మబంధే।
తపస్వినీ తత్క్రతునీతిరాద్యా
సవ్రీడమారణ్యకథాసు తస్థౌ ॥ **4.35** ॥ 300

ఉలూఖలే ప్రగ్రథితేన దామ్నా
నిబద్ధమాస్రావిలలోలనేత్రం।
సహాసమైక్షంత జనాః సమంతాత్
ఆలానితం నాగమివానభిజ్ఞాః ॥ **4.36** ॥ 301

అనాదరాకృష్టములూఖలం తత్
యావర్జునౌ శైలనిభౌ బభంజ।
బభూవతుర్బ్రహ్మసుతస్య శాపాత్
ముక్తౌ మునేర్యక్షవరౌ తదా తౌ ॥ **4.37** ॥ 302

శాపావధిం బ్రహ్మసుతేన దత్తం
సంప్రాప్య తౌ శౌరిసమాగమేన।
దేహేన దివ్యేన విదీప్యమానౌ
స్తుత్వా హరిం ధామ సమీయతుః స్వం ॥ **4.38** ॥ 303

అదృష్టపూర్వం భువి పూతనాదేః
ఉదంతముత్పాతముదీక్షమాణాః।
సమేత్య గోపాః సహ మాధవేన
బృందావనం సత్వరమభ్యగచ్ఛన్ ॥ **4.39** ॥ 304

యేనౌషధీనామధిపం పురస్తాత్
ఆహ్లాదహేతుం జగతామకార్షీత్।
తేనైవ దధ్యౌ మనసా వనం తత్
కృష్ణో గవాం క్షేమసమృద్ధిమిచ్ఛన్ ॥ **4.40** ॥ 305

అనుగ్రహాభ్దేరివ వీచిభేదైః
ఆప్యాయయామాస శుభైరపాంగైః।
వనం పృథివ్యా ఇవ యౌవనం తత్
గోప్తా సతాం గోధనవంశచంద్రః ॥ **4.41** ॥ 306

ఆసీన్నిషేవ్యా పృథివీ పశూనాం
పుండ్రేక్షురమ్యాణి తృణాన్యభూవన్।
తస్మిన్నరణ్యే తరుభిః ప్రపేదే
కల్పద్రుమాణామనుకల్పభావః ॥ **4.42** ॥ 307

అదృష్టపూర్వైరధికాం విశేషైః
ఆలక్ష్య వన్యామమరేంద్రమాన్యాం।
నందోపనందప్రముఖైర్ననందే
నాకాధిరూఢైరివ నాథభూమ్నా ॥ **4.43** ॥ 308

దైత్యైస్తృణావర్తముఖైరయత్నాత్
ముహుర్నిరస్తైర్ముదితో ముకుందః।
అభుంక్త రామేణ సహాద్భుతం తత్
పుణ్యం వనం పుణ్యజనేంద్రమాన్యం ॥ **4.44** ॥ 309

సపక్షకైలాసనిభస్య గోపాః
బకస్య పక్షాన్ అభితో బబంధుః।
వనే తదన్యానపి ఘోరవృత్తీన్
క్షేప్తుం ప్రవృత్తా ఇవ కేతుమాలాః ॥ **4.45** ॥ 310

పురస్కృతం మంగలగీతవాద్యైః
పుంసః ప్రసత్యై జగతాం ప్రసూతేః।
కయాఽపి తత్ర స్పృహయాఽన్వతిష్ఠన్
కన్యావ్రతం కించన గోపకన్యాః ॥ **4.46** ॥ 311

నిశాత్యయస్నానసముద్యతానాం
నిక్షిప్తమాభీరకిశోరికాణాం।
కూలాదుపాదాయ దుకూలజాలం
కుందాధిరూఢో ముముదే ముకుందః ॥ **4.47** ॥ 312

స చైకహస్తప్రణతిం విధూన్వన్
క్షౌమార్థినీనాం హరిరంగనానాం।
అన్యోన్యహస్తార్పణసంప్రవృత్తం
ఆసాం జహాసాంజలిమప్యపూర్వం ॥ **4.48** ॥ 313

స చాఽఽత్మచండాతకమాత్రభాజాం
క్షౌమార్థినీనాం స్వయమర్థ్యమానైః।
అనన్యహస్తార్పణసంప్రవృత్తైః
తాసాం జహాసాంజలిభిస్తదీయైః ॥ **4.49** ॥ 314

ప్రసుప్తముద్బోధయతా పరత్వం
వీరశ్రియో విభ్రమమండనేన।
నీలాదినిర్వేశనిధానధామ్నా
నాథో బభాసే నవయౌవనేన ॥ **4.50** ॥ 315

విహారపర్వక్రమచారు శౌరేః
కల్యం వయః కామగృహీతియోగ్యం।
మనోభిరాస్వాద్యతమం ప్రపేదే
మాధుర్యమిక్షోరివ మధ్యభాగః ॥ **4.51** ॥ 316

సమాశ్రితాం విభ్రమసైన్యభేదైః
కాంత్యా స్వయా కల్పితచారువప్రాం।
వ్రజస్త్రియః కృష్ణమయీం వ్యజానన్
క్రీడార్గలాం క్షేమపురీమపూర్వాం ॥ **4.52** ॥ 317

వంశస్వనో వత్సవిహారపాంసుః
సంధ్యాగమస్తస్య చ వన్యవేషః।
ఆయాతి కృష్ణే వ్రజసుందరీణాం
ఆసీచ్చతుస్కంధమనంగసైన్యం ॥ **4.53** ॥ 318

అనుశ్రవాణామవతంసభూతం
బర్హావతంసేన విభూషయంతీ।
అదివ్యయా చర్మదృశైవ గోపీ
సమాధిభాజామభజత్ సమాధిం ॥ **4.54** ॥ 319

కలాపినాం కల్పితమాల్యభావైః
పత్రైస్తదా పత్రలదేహకాంతిం।
అవాప్య సంచారితమాలమాద్యం
ఛాయాత్మతాం ప్రాపురివాస్య గావః ॥ **4.55** ॥ 320

వితన్వతా మాన్మథమింద్రజాలం
పించేన తాపించనిభో బభాసే।
అనేకరత్నప్రభవేన ధామ్నా
శారాత్మనా శైల ఇవేంద్రనీలః ॥ **4.56** ॥ 321

ముహుః స్పృశంతీ ముముదే యశోదా
ముగ్ధాంగనామోహనవాంశికేన।
మనీషిణాం మాంగలికేన యూనా
మౌలౌ ధృతాం మండనబర్హమాలాం ॥ **4.57** ॥ 322

కృతాస్పదా కృష్ణభుజాంతరాలే
ప్రాలంబబర్హావలిరాబభాసే।
విశుద్ధహేమద్యుతిరబ్ధికన్యా
శ్యామాయమానేవ తదంగకాంత్యా ॥ **4.58** ॥ 323

సాచీకృతాని ప్రణయత్రపాభ్యాం
వ్యావృత్తరాజీవనిభాని శౌరిః।
సభ్రూవిలాసాని దదర్శ తాసాం
వక్త్రాణి వాచాలవిలోచనాని ॥ **4.59** ॥ 324

నిరంకుశస్నేహరసానువిద్ధాన్
నిష్పందమందాలసనిర్నిమేషాన్।
వంశేన కృష్ణః ప్రతిసంబభాషే
వార్తాహరాన్ వామదృశాం కటాక్షాన్ ॥ **4.60** ॥ 325

అశిక్షితం తుంబురునారదాద్యైః
ఆభీరనాట్యం నవమాస్థితేన।
జగే సలీలం జగదేకధామ్నా
రాగాబ్ధినా రంజయతేవ విశ్వం ॥ **4.61** ॥ 326

అపత్రపాసైకతమాశ్రితానాం
రాగోదధౌ కృష్ణముఖేందునున్నే।
హస్తావలంబో న బభూవ తాసాం
ఉత్పక్ష్మణాముత్కలికాప్లుతానాం ॥ **4.62** ॥ 327

అయంత్రితస్వైరగతిః స తాసాం
సంభావితానాం కరపుష్కరేణ।
ప్రస్విన్నగండః ప్రణయీ చకాశే
మధ్యే వశానామివ వారణేంద్రః ॥ **4.63** ॥ 328

విమోహనే వల్లవగేహినీనాం
న బ్రహ్మచర్యం బిభిదే తదీయం।
సంపత్స్యతే బాలకజీవనం తత్
సత్యేన యేనైవ సతాం సమక్షం ॥ **4.64** ॥ 329

స్వసంభవం కృష్ణమవేక్షమాణః
బంధుప్రసూతం చ బలం వ్రజేశః।
నిసర్గమైత్ర్యా నియతైకభావౌ
న్యయుంక్త తౌ వత్సకులాని గోప్తుం ॥ **4.65** ॥ 330

అనన్యతంత్రః స్వయమేవ దేవాన్
పద్మాసనాదీన్ ప్రజనయ్య రక్షన్।
స రక్షకః సీరభృతా సహాఽఽసీత్
నేతా గవాం నందనియోగవర్తీ ॥ **4.66** ॥ 331

కథం వ్రజేచ్చర్కరిలాన్ ప్రదేశాన్
పద్భ్యామసౌ పల్లవకోమలాభ్యాం।
ఇతి స్నుతస్తన్యరసా యశోదా
చింతార్ణవే న ప్లవమన్వవిందత్ ॥ **4.67** ॥ 332

విహారవిత్రాసితదుష్టసత్త్వౌ
మృగేంద్రపోతావివ ధీరచేష్టౌ।
బభూవతుః శాశ్వతికేన భూమ్నా
బాలౌ యువానావివ తౌ బలాఢ్యౌ ॥ **4.68** ॥ 333

సిందూరితౌ వత్సపరాగజాలైః
సితాసితౌ బాలగజావివ ద్వౌ।
ఉదారలీలావుపలక్ష్య గోప్యః
సర్వాస్తదాఽనన్యవశా బభూవుః ॥ **4.69** ॥ 334

గోపాయమానే పురుషే పరస్మిన్
గోరూపతాం వేదగిరో భజంత్యః।
భవ్యైరసేవంత పదం తదీయం
స్తోభప్రతిచ్ఛందనిభైః స్వశబ్దైః ॥ **4.70** ॥ 335

అబాలిశో బాలిశవత్ప్రజానాం
ప్రఖ్యాపయన్నాత్మని పారతంత్ర్యం।
న్యదర్శయత్ విశ్వపతిః పశూనాం
బంధే చ మోక్షే చ నిజం ప్రభుత్వం ॥ **4.71** ॥ 336

ఆత్మోపమర్దేఽప్యనుమోదమానాత్
ఆత్మాధికం పాలయతశ్చ వత్సాన్।
గావస్తదానీమనఘామవిందన్
వాత్సల్యశిక్షామివ వాసుదేవాత్ ॥ **4.72** ॥ 337

యోఽసావనంతప్రముఖైరనంతైః
నిర్విశ్యతే నిత్యమనంతభూమా।
వైమానికానాం ప్రథమః స దేవః
వత్సైరలేలిహ్యత వత్సలాత్మా ॥ **4.73** ॥ 338

మహీయసా మండితపాణిపద్మం
దధ్యన్నసారేణ మధుప్లుతేన।
దృష్ట్వా ననందుః క్షుధయాఽన్వితాస్తం
వత్సానుచర్యాసు వయస్యగోపాః ॥ **4.74** ॥ 339

స్వాదూని వన్యాని ఫలాని తైస్తైః
స్నిగ్ధైరుపానీయ నిదర్శితాని।
రామాయ పూర్వం ప్రతిపాద్య శేషైః
స పిప్రియే సాదరభుజ్యమానైః ॥ **4.75** ॥ 340

తాభ్యాం తదా నందనిదేశితాభ్యాం
రక్షావతీం రామజనార్దనాభ్యాం।
విశేషభోగ్యామభజత్ విభూతిం
బృందావనం వ్యాపృతధేనుబృందం ॥ **4.76** ॥ 341

అగాధకాసారమహీనశష్పం
అతీక్ష్ణసూర్యం తదచండవాతం।
ప్రచ్ఛాయనిద్రాయిత ధేనువత్సం
ప్రౌఢే నిదాఘేఽపి బభూవ భోగ్యం ॥ **4.77** ॥ 342

న వ్యాధిపీడా న చ దైత్యశంకా
నాసీత్ గవాం వ్యాఘ్రభయం చ తస్మిన్।
స్వబాహుకల్పేన బలేన సార్ధం
నారాయణే రక్షతి నందలక్ష్మీం ॥ **4.78** ॥ 343

నిరీతయస్తే నిరపాయవాంఛాః
నిఃశ్రేయసాదప్యధికప్రమోదాః।
ప్రపేదిరేఽపూర్వయుగానుభూతిం
గోపాస్తదా గోప్తరి వాసుదేవే ॥ **4.79** ॥ 344

వత్సానుచర్యాచతురస్య కాలే
వంశస్వనైః కర్ణసుధాం విధాతుః।
గతాగతప్రాణదశామవిందన్
గోపీజనాస్తస్య గతాగతేషు ॥ **4.80** ॥ 345

ఆఘ్రాతవర్త్మానమరణ్యభాగే -
ష్వారణ్యకైరాశ్రితధేనుభావైః।
కేనాపి తస్యాపహృతం కిరీటం
ప్రత్యాహరన్ పైక్షత పత్త్రినాథః ॥ **4.81** ॥ 346

దేవస్య దుగ్ధోదశయస్య దైత్యాత్
వైరోచనాద్వ్యాలభుజోపనీతః।
కృష్ణస్య మౌలౌ కృతబర్హచూడే
న్యస్తః కిరీటో నిబిడీబభూవ ॥ **4.82** ॥ 347

సమాహితైరగ్నిషు యాయజూకైః
ఆధీయమానాని హవీంషి భోక్తా।
భక్తైకలభ్యో భగవాన్ కదాచిత్
పత్నీభిరానీతమభుంక్త భోజ్యం ॥ **4.83** ॥ 348

కరాంబుజస్పర్శనిమీలితాక్షాన్
ఆమర్శనైరాకలితార్ధనిద్రాన్।
వత్సాననన్యాభిముఖాన్ స మేనే
ప్రహ్వీకృతీన్ భక్తిభరావనమ్రాన్ ॥ **4.84** ॥ 349

రోమంథఫేనాంచితసృక్కిభాగైః
అస్పందనైరర్ధనిమీలితాక్షైః।
అనాదృతస్తన్యరసైర్ముకుందః
కండూయితైర్నిర్వృతిమాప వత్సైః ॥ **4.85** ॥ 350

సిషేవిరే శాద్వలితాన్ ప్రదేశాన్
కృష్ణస్య ధామ్నా మణిమేచకేన।
వసుంధరాయామపి కేవలాయాం
వ్యాపారయంతో వదనాని వత్సాః ॥ **4.86** ॥ 351

నవప్రసూతాః స తదా వనాంతే
పయస్వినీరప్రతిమానదోహాః।
పరిభ్రమశ్రాంతపదాన్ అదూరాత్
ప్రత్యాగతాన్ పాయయతే స్మ వత్సాన్ ॥ **4.87** ॥ 352

నివిశ్య మూలేషు వనద్రుమాణాం
నిద్రాయితానాం నిజతర్ణకానాం।
అంగాని గాః సాదరమాలిహంతీః
అమంస్త సంభావ్యగుణాః స్వమాతుః ॥ **4.88** ॥ 353

స నైచికీః ప్రత్యహమాతపాంతే
ప్రత్యుక్తఘోషా ఇవ వత్సనాదైః।
మధూని వంశధ్వనిభిః ప్రయచ్ఛన్
నినాయ భూయోఽపి నివాసభూమిం ॥ **4.89** ॥ 354

సమావ్రజన్ విశ్వపతిర్వ్రజాంతం
గోభిః సమం గోపవిలాసినీనాం।
ఉల్లాసహేతుః స బభూవ దూరాత్
ఉద్యన్ వివస్వానివ పద్మినీనాం ॥ **4.90** ॥ 355

నివర్తయన్ గోకులమాత్తవంశో
మందాయమానే దివసే ముకుందః।
ప్రియాదృశాం పారణయా స్వకాంత్యా
బర్హావృతం వ్యాతనుతేవ విశ్వం ॥ **4.91** ॥ 356

బాలం తరుణ్యస్తరుణం చ బాలాః
తమన్వరజ్యంత సమానభావాః।
తదద్భుతం తస్య విలోభనం వా
తస్యైవ సర్వాత్మరసాత్మతా వా ॥ **4.92** ॥ 357

అవేదిషాతాం పృథుకౌ పితృభ్యాం
తారుణ్యపూర్ణౌ తరుణీజనేన।
వృద్ధౌ పురావృత్తవిశేషవిద్భిః
క్లప్తేంద్రజాలావివ రామకృష్ణౌ ॥ **4.93** ॥ 358

అథాపదానం మదనస్య దాతుం
ఆదాతుమాలోకయతాం మనాంసి।
నవం వయో నాథసమం ప్రపేదే
గుణోత్తరం గోపకుమారికాభిః ॥ **4.94** ॥ 359

అనంగసింధోరమృతప్రథిమ్నా
రసస్య దివ్యేన రసాయనేన।
మహీయసీం ప్రీతిమవాప తాసాం
యోగీ మహాన్ యౌవనసంభవేన ॥ **4.95** ॥ 360

విజృంభమాణస్తనకుడ్మలానాం
వ్యక్తోన్మిషద్విభ్రమసౌరభాణాం।
మధువ్రతత్వం మధురాకృతీనాం
లేభే లతానామివ వల్లవీనాం ॥ **4.96** ॥ 361

అతిప్రసంగాదవధీరయంత్యా
ప్రాచీనయా సంయమితో నియత్యా।
పాంచాలకన్యామివ పంచభుక్తాం
ధర్మః సతీరాదృత తాదృశీస్తాః ॥ **4.97** ॥ 362

దిశాగజానామివ శాక్వరాణాం
శృంగాగ్రనిర్భిన్నశిలోచ్చయానాం।
స తాదృశా బాహుబలేన కంఠాన్
నిపీడ్య లేభే పణితేన నీలాం ॥ **4.98** ॥ 363

కరేణ దంభోలికఠోరతుంగాన్
దేహాన్ పృథూన్ దానవదుర్వృషాణాం।
విమృద్య నూనం విదధే ముకుందః
ప్రియాస్తనస్పర్శవిహారయోగ్యాం ॥ **4.99** ॥ 364

ఆత్మీయపర్యంకభుజంగకల్పౌ
అక్షేప్యరక్షాపరిఘౌ పృథివ్యాః।
నీలోపధానీకరణాత్ స మేనే
భూయిష్ఠధన్యౌ భుజపారిజాతౌ ॥ **4.100** ॥ 365

రాగాదిరోగప్రతికారభూతం
రసాయనం సర్వదశానుభావ్యం।
ఆసీదనుధ్యేయతమం మునీనాం
దివ్యస్య పుంసో దయితోపభోగః ॥ **4.101** ॥ 366

అనుద్రుతా నూనమనంగబాణైః
సులోచనా లోచనభాగధేయం।
ప్రత్యగ్రహీషుః ప్రతిసన్నివృత్తం
త్యక్తేతరైరక్షిభిరాత్మనా చ ॥ **4.102** ॥ 367

వ్రజోపకంఠే విబుధానుభావ్యో
గోపీజనైరాత్మగుణావదాతైః।
సమావృతో నందసుతశ్చకాశే
తారాగణైరిందురివాంతరిక్షే ॥ **4.103** ॥ 368

హత్వా సయూథం తృణరాజషండే
రామాచ్యుతౌ రాసభదైత్యముగ్రం।
అతోషయేతాం భృశమాత్మభృత్యాన్
స్వాద్వ్యైః సుధాపిండనిభైః ఫలౌఘైః ॥ **4.104** ॥ 369

కదాచిదాసాదితగోపవేషః
క్రీడాకులే గోపకుమారబృందే।
స్కంధేన సంగృహ్య బలం బలీయాన్
దైత్యః ప్రలంబో దివముత్పపాత ॥ **4.105** ॥ 370

పపాత భూమౌ సహసా స దైత్యః
తన్ముష్టినా తాడితశీర్ణమౌలిః।
మహేంద్రహస్తప్రహితేన పూర్వం
వజ్రేణ నిర్భిన్న ఇవాచలేంద్రః ॥ **4.106** ॥ 371

స్ఫటాసహా క్లృప్తకలంకలక్ష్మీః
కాంత్యా దిశః చంద్రికయేవ లింపన్।
రరాజ రామో దనుజే నిరస్తే
స్వర్భానునా ముక్త ఇవోడురాజః ॥ **4.107** ॥ 372

వినైవ రామేణ విభుః కదాచిత్
సంచారయన్ ధేనుగణం సవత్సం।
వనశ్రియా దూరవిలోభితాక్షః
కంచిద్యయౌ కచ్ఛమదృష్టపూర్వం ॥ **4.108** ॥ 373

యదృచ్ఛయా చారితధేనుచక్రః
కూలాంతికే విశ్వజనానుకూలః।
కలిందజాం కాలియపన్నగస్య
క్ష్వేలోద్గమైః కజ్జలితాం దదర్శ ॥ **4.109** ॥ 374

విషాగ్నినా ముర్ముఠితప్రతానే
వైరోచనీతీరవనావకాశే।
అహీంద్రమాస్కందితుమధ్యరుక్షత్
కాష్ఠాకృతిం కంచన నీపవృక్షం ॥ **4.110** ॥ 375

మధుద్రవైరుల్బణహర్షబాష్పా
రోమాంచితా కేసరజాలకేన।
పత్రాంకురైశ్చిత్రతనుశ్చకాశే
కృష్ణాశ్రితా శుష్కకదంబశాఖా ॥ **4.111** ॥ 376

నిపత్య సంక్షిప్తపయోధికల్పే
మహాహ్రదే మందరపోతరమ్యః।
విషవ్యపోహాదమృతం విధాతుం
స్వాదూదయం క్షోభయతి స్మ సింధుం ॥ **4.112** ॥ 377

కృతాహతిః కృష్ణనిపాతవేగాత్
ఆనద్ధరూపా వితతైస్తరంగైః।
సర్వాపసారౌషధిసంప్రయుక్తా
భేరీవ సా భీమతరం ఠరాస ॥ **4.113** ॥ 378

ప్రసక్తకృష్ణద్యుతిభిస్తదీయైః
పృషత్కణైరుత్పతితైః ప్రతూర్ణం।
అదృశ్యతాఽఽద్యోతితమంతరిక్షం
పీతాంధకారైరివ తారకౌఘైః ॥ **4.114** ॥ 379

ఉదగ్రసంరంభముదీక్ష్య భీతాః
తార్క్ష్యధ్వజం తార్క్ష్యమివాఽఽపతంతం।
ప్రపేదిరే సాగరమాశ్రితౌఘాః
కాకోదరాః కాలియమాత్రశేషాః ॥ **4.115** ॥ 380

అథాంభసః కాలియనాగముగ్రం
వ్యాత్తాననం మృత్యుమివోజ్జిహానం।
భోగేన బధ్నంతమపోహ్య శౌరిః
ప్రహ్వీకృతం తత్ఫణమారురోహ ॥ **4.116** ॥ 381

సద్యో మహానీలమయీం ముకుందః
సపద్మరాగామివ పాదపీఠీం।
క్రామన్ ఫణాం కాలియపన్నగస్య
గ్రస్తోదితో భానురివాబభాసే ॥ **4.117** ॥ 382

ఫణామణీనాం ప్రభయోపరక్తే
ఖేలన్ బభౌ చక్రిణి చక్రపాణిః।
ప్రదోషసిందూరితమంబువాహం
ప్రాచేతసో నాగ ఇవోపమృద్నన్ ॥ **4.118** ॥ 383

ప్రణేముషాం ప్రాణభృతాముదీర్ణం
మనో వినేష్యన్ విషమాక్షవక్త్రం।
అకల్పయత్ పన్నగమర్దనేన
ప్రాయేణ యోగ్యాం పతగేంద్రవాహః ॥ **4.119** ॥ 384

తద్భోగబృందే యుగపన్ముకుందః
చారీవిశేషేణ సమైక్షి నృత్యన్।
పర్యాకులే వీచిగణే పయోధేః
సంక్రాంతబింబో బహుధేవ చంద్రః ॥ **4.120** ॥ 385

తదుత్తమాంగం పరికల్ప్య రంగం
తరంగనిష్పన్నమృదంగనాదం।
ప్రశస్యమానస్త్రిదశైరకార్షీత్
అవ్యాహతామారభటీమనంతః ॥ **4.121** ॥ 386

ఏకేన హస్తేన నిపీడ్య వాలం
పాదేన చైకేన ఫణాముదగ్రాం।
హరిస్తదా హంతుమియేష నాగం
స ఏవ సంసారమివాశ్రితానాం ॥ **4.122** ॥ 387

స పన్నగీనాం ప్రణిపాతభాజాం
ద్రవీభవన్ దీనవిలాపభేదైః।
ప్రసాదితః ప్రాదిత భర్తృభిక్షాం
కిమస్య నః స్యాదపదం దయాయాః ॥ **4.123** ॥ 388

లోలాపతచ్చరణలీలాహతిక్షరితహాలాహలే నిజఫణే
నృత్యంతమప్రతిఘకృత్యం తమప్రతిమమత్యంతచారువపుషం।
దేవాదిభిః సమయసేవాదరత్వరితహేవాకఘోషముఖరైః
దృష్టావధానమథ తుష్టావ శౌరిమహిరిష్టావరోధసహితః ॥ **4.124** ॥ 389

హరిచరణసరోజన్యాసధన్యోత్తమాంగః
శమితగరుడభీతిః సానుబంధః స నాగః।
యుగవిరతిదశాయాం యోగనిద్రానురూపాం
శరణమశరణః సన్ ప్రాప శయ్యాం తదీయాం ॥ **4.125** ॥ 390

వివిధమునిగణోపజీవ్యతీర్థా
విగమితసర్పగణా పరేణ పుంసా।
అభజత యమునా విశుద్ధిమగ్ర్యాం
శమితబహిర్మతసంప్లవా త్రయీవ ॥ **4.126** ॥ 391

అవధూతభుజంగసంగదోషా
హరిణా సూర్యసుతా పవిత్రితా చ।
అపి తత్పదజన్మనః సపత్న్యా
బహుమంతవ్యతరా భృశం బభూవ ॥ **4.127** ॥ 392

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే చతుర్థః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ పంచమః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

తతః సమానీతరసాలపాకః సంవీజయన్ పాటలగంధవాహైః ।
నిరూఢమల్లీవిభవో నిదాఘుః సీరాయుధం శౌరిసఖం సిషేవే ॥ **5.1** ॥ 393

అబిభ్రతీనాం కుచకుంభకక్ష్యాం
ఆలిప్తకర్పూరహిమోదకానాం ।
స సుభ్రువాం దేహగుణేన యూనాం
ఆసీత్ వసంతాదపి మాననీయః ॥ **5.2** ॥ 394

విహారయూనా భజతా స్వయం తత్
వ్రజాంగనావిభ్రమకింకరత్వం ।
నితాంతధన్యాః స్వగుణైరభూవన్
నిర్విశ్యమానాః ఋతవః క్రమేణ ॥ **5.3** ॥ 395

కృతావసేకా ఇవ కృష్ణగీతైః
వనద్రుమా వర్ధితతుంగశృంగాః ।
అయత్నలబ్ధాని గవాం బభూవుః
స్థాయీని వర్షాతపవారణాని ॥ **5.4** ॥ 396

బభంజ వాతః ప్రబలో న వృక్షాన్
న తిగ్మరశ్మిః సలిలం తతాప ।
దదాహ వన్యాం న చ తత్ర దావః
సంరక్షితా యత్ర గవాం స దేవః ॥ **5.5** ॥ 397

గావో మహిష్యశ్చ గభీరనాదాః
సంచారితాః శార్ఙ్గభృతా యథార్హం।
కలిందకన్యామవగాహ్య కాలే
ఘర్మాపదా సంపదమేవ భేజుః ॥ **5.6** ॥ 398

గతేఽపి భూయిష్ఠగుణే వసంతే
గోపాః సుఖం చారితగోధనాస్తే।
కలిందజానూపసమీపభాజః
కాలం కఠోరాతపమత్యనైషుః ॥ **5.7** ॥ 399

వితేనిరే జంగమధామకల్పైః
అనోభిరధ్యాసితచత్వరాణి।
నిదాఘవర్షానుగుణాని గోపాః
స్థానాని గోవత్సగుణోచితాని ॥ **5.8** ॥ 400

అకాలకాల్యేన పరేణ పుంసా
సామ్యం గతానామివ వల్లవీనాం।
సుఖాయ సర్వే సమయా బభూవుః
స్వైః స్వైరవిచ్ఛిన్నగుణైర్విశేషైః ॥ **5.9** ॥ 401

సుధాప్లవస్వైరసఖీమభిఖ్యాం
వనాశ్రితే వర్షతి కృష్ణమేఘే।
మధ్యందినేఽప్యాదదిరే విహారాన్
గావః ప్రకామం గతఘర్మతాపాః ॥ **5.10** ॥ 402

తాపాపహంతుః స్వపదాశ్రితానాం
తత్తాదృశా తస్య సమీక్షణేన।
న తస్య గోపాధ్యుషితస్య జజ్ఞే
వనస్య వాతాతపవహ్నిపీడా ॥ **5.11** ॥ 403

ప్రసాధితాః పాటలపుష్పజాలైః
ప్రచ్ఛాయనిద్రాశమితోపతాపాః।
దినావసానస్నపనేన శీతా
గోప్యః ప్రియైర్నిర్వివిశుః నిశీథాన్ ॥ **5.12** ॥ 404

నిదాఘతైక్ష్ణ్యాదిహ దుష్టసత్త్వాః
క్షోభం గవాం కుర్యురతిక్షుధార్తాః।
ఇతీక్షమాణః సహజేన సార్ధం
వ్యధత్త నాథో మృగయావిహారం ॥ **5.13** ॥ 405

ప్రసక్తగంగాయమునానుషక్త్యా
భాసా తయోరాహితగాఢమోహాః।
అయత్నలభ్యోపగమాస్తదాఽఽసన్
వ్యాలాః క్షణాదర్భకవేధయోగ్యాః ॥ **5.14** ॥ 406

అనుప్రయాతైరివ దేవమాయాం
అచ్ఛేదనీయైరపి దిగ్గజానాం।
వనం తదంతర్గతసత్త్వజాతం
పాశైరవారుంధత వత్సపాలాః ॥ **5.15** ॥ 407

అనంతలీలోచితభూమికాప్తైః
ఆవేదితాన్ వేదవనేచరేంద్రైః।
పథః సమాస్థాయ గృహీతచాపా
గుప్తస్థితిం గోపసుతా వితేనుః ॥ **5.16** ॥ 408

క్షణాదనిర్ధార్య నిదానభేదం
దత్తాపహాసైః వనదేవతాభిః।
మృగాయితం తత్ర మృగేంద్రముఖ్యైః
సింహాయితం గోకులసారమేయైః ॥ **5.17** ॥ 409

పరిస్ఫురత్కృత్రిమసత్త్వజాతైః
ప్రసారితైః శ్యామపటైర్వనాంతే।
స్వయం తిరోధాయ తదర్హశబ్దాః
గోపా మృగాన్ గూఢచరాః చకర్షుః ॥ **5.18** ॥ 410

శతావరీదామనిబద్ధమూర్ధ్నః
శార్ఙ్గధ్వనిత్రాసితసింహయూథాన్।
అనీకనాథప్రముఖానకార్షీత్
అగ్రేసరాన్ వ్యాధతనూన్ అనంతః ॥ **5.19** ॥ 411

విముక్తపాశా మధువైరిభృత్యైః
జిహ్వాలదుర్దర్శకరాలవక్త్రాః।
నిపేతురన్యోన్యవిముక్తరోషాః
శ్వానో వరాహేషు నిశాతదంష్ట్రాః ॥ **5.20** ॥ 412

సంభూయ గోపాః ప్రసభం ప్రయుక్తైః
సత్త్వాని వన్యాని సమగ్రసత్త్వాః।
గుహాముఖామ్రేడితతీవ్రఘోషైః
కోలాహలైరాకులయాంబభూవుః ॥ **5.21** ॥ 413

అమృష్యతో మానుషసింహనాదం
గిరీంద్రరోధైరపి దుర్నిరోధాన్।
బభంజ దృప్తో బలభద్రసింహః
సింహాన్ ద్విపేంద్రానివ దుర్నివారః ॥ **5.22** ॥ 414

గుంజాకలాపప్రతినద్ధకేశైః
ఆగుల్ఫమాలంబితపింఛజాలైః।
నిషంగిభిశ్చారుపృషత్కచాపైః
గుప్తో బభౌ గోపసుతైర్ముకుందః ॥ **5.23** ॥ 415

ఆక్రాంత్యకంపేషు నగేషు ధైర్యం
శౌర్యక్రమం శ్వాపదవిక్రమేషు।
అశిక్షయత్ క్షేమవిదాత్మభృత్యాన్
విహారగోపో మృగయాపదేశాత్ ॥ **5.24** ॥ 416

ఆదాయ లూనాని ముకుందబాణైః
శృంగాణి శీఘ్రం వనకాసరాణాం।
శార్ఙ్గప్రమాణాని శనైరకార్షుః
తైరేవ చారూణి ధనూంషి బాలాః ॥ **5.25** ॥ 417

మనుష్యమాంసస్పృహయా సరోషం
గుహాంతరాదుత్పతితుం ప్రవృత్తాన్।
శిలీముఖైః కీలితశైలకంఠాన్
కృష్ణస్తదా కేసరిణశ్చకార ॥ **5.26** ॥ 418

నవాహృతైర్నాథపరిష్క్రియార్హాం
గుంజాస్రజం గోపకుమారవీరాః।
విభిన్నవన్యద్విపకుంభముక్తైః
ముక్తాఫలైరంతరయాంబభూవుః ॥ **5.27** ॥ 419

శరాహతానాం విపినే మృగాణాం
ఆర్ద్రాహృతైశ్చర్మభిరాత్తహర్షాః।
అకల్పయన్నాస్తరణాని గోపాః
సంవేశయోగ్యాని సహాయినీనాం ॥ **5.28** ॥ 420

అభిన్న పార్శ్వేష్వవకాశభేదాత్
భిన్నస్థితీన్ భీతిమపోహ్య వత్సాన్।
నిరస్తసింహేషు గుహాగృహేషు
న్యవీవిశన్ నాథనియోగభాజః ॥ **5.29** ॥ 421

అయాతయామైరచిరప్రతాపాత్
సుమృష్టపాకైరధిశల్యశృంగం।
మాంసైర్మృగాణాం మధునాఽవసిక్తైః
నందస్య భృత్యా విపినే ననందుః ॥ **5.30** ॥ 422

నివేద్యమానాన్ వనదేవతాభిః
సంగృహ్య వన్యాన్ ఉపదావిశేషాన్।
సమం సుహృద్భ్యః సహసా విభేజే
రామానురోధేన రమాసహాయః ॥ **5.31** ॥ 423

త్రాణం సతాం దుష్కృతినాం వినాశం
తన్వన్నభీష్టం మృగయాచ్ఛలేన।
స్వచ్ఛందచర్యానుగుణం గవాం తత్
చక్రే వనం శాంతమృగావశేషం ॥ **5.32** ॥ 424

నిసర్గకారుణ్యతరంగవృత్త్యా
నిర్వైరతాం నైగమగోపదృష్ట్యా।
సంప్రాపితాః ప్రాపురివైకజాత్యం
కేచిత్ గవాం కేసరిదంతిముఖ్యాః ॥ **5.33** ॥ 425

విధూన్వతా ధూలికదంబరేణూన్
ధారాకదంబాంకురకారణేన।
నిన్యుః శ్రమం నిర్ఝరబిందుభాజా
నభస్వతా నందసుతానుయాతాః ॥ **5.34** ॥ 426

అమర్త్యయక్షేశ్వరధామభాజోః
ఆరామయోరేకమివావతారం।
ప్రశాంతఘర్మాతిశయం ప్రభావాత్
బృందావనం నందసుతో వితేనే ॥ **5.35** ॥ 427

దిశం సమాక్రమ్య కరైరుదీచీం
దేవే రవౌ దక్షిణతః ప్రవృత్తే।
నిదాఘుక్ష్ణా నిగృహీతదేహాం
వృష్టిం పునః స్రష్టుమియేష శౌరిః ॥ **5.36** ॥ 428

అథావిరాసీదపసారయంతీ
తాపం గవాం చండకరప్రసూతం।
విచిత్రసస్యోదయమేచకాంగీ
మేఘావిలా మాధవయోగవేలా ॥ **5.37** ॥ 429

మహీభృతః సంభృతతీర్థతోయైః
అంభోధరైరాచరితాభిషేకాః।
ప్రయుక్తవిద్యుద్వలయైః పునస్తైః
ప్రాయేణ నీరాజనమన్వభూవన్ ॥ **5.38** ॥ 430

ధౌతావదాతైః క్రకచచ్ఛదానాం
పత్త్రైరవిశ్రాంతషడంఘ్రినాదైః।
వ్యదారయత్ పుష్పశరః ప్రతూర్ణం
మానగ్రహం మానవతీజనానాం ॥ **5.39** ॥ 431

పయోముచా సేకవతాం స్థలానాం
వీరుత్ప్ర్రోహా వివిధా బభూవుః।
సమీక్షితానాం మధుసూదనేన
శ్రద్ధాదయాద్యా ఇవ సద్గుణౌఘాః ॥ **5.40** ॥ 432

శితేన పంచేషుశరేణ భిన్నాత్
వియోగినీమానసతో వికీర్ణాః।
తదేంద్రకోపత్వమివాధిజగ్ముః
శోణాః క్షితౌ శోణితబిందుభేదాః ॥ **5.41** ॥ 433

మధుద్రుతేరుల్బణదంతవీణా
మేఘానిలే మేదురబిందుజాలే।
ప్రభూతకంపాః ప్రథయాంబభూవుః
శీతాలుతాం కంటకినః కదంబాః ॥ **5.42** ॥ 434

శతహ్రదాశస్త్రవిలాసదీప్తా
ధీరప్రణాదా ధృతచిత్రచాపా।
కనద్బలాకా ధ్వజపంక్తిరాసీత్
కాదంబినీ కామచమూరపూర్వా ॥ **5.43** ॥ 435

మృదంగధీరస్తనితో విహాయాః
సౌదామినీసంభృతచారులాస్యః।
బభౌ నవానాం ప్రభవో రసానాం
రతిప్రియస్యేవ నటస్య రంగః ॥ **5.44** ॥ 436

అచింతితోపస్థితజీవనానాం
ఆసేదుషామభ్యధికాం సమృద్ధిం।
తోయాశయానాం పరివాహజన్యా
స్వగుప్తిరన్యోపచయప్రదాఽభూత్ ॥ **5.45** ॥ 437

గుహాసు గోవర్ధనసంభవాసు
ప్రకామవిస్తీర్ణసమస్థలీషు।
గుణాధికో విశ్వసృజా ప్రవర్షే
వాసః సమాధీయత వల్లవానాం ॥ **5.46** ॥ 438

దరీషు గోప్యః ప్రసమీక్ష్య కృష్ణం
దిశాసు జీమూతగణం మయూర్యః।
అగ్రే పతీనామభిగీతినాదం
వితేనిరే చారు విహారలాస్యం ॥ **5.47** ॥ 439

పయోదలక్ష్యప్రహితాగ్రహస్తాం
కృష్ణః స్వనేత్రే ఇవ చంద్రసూర్యౌ।
తిరోదధానాం ప్రతిరోద్ధుమైచ్ఛత్
స్పైరీ స్వలీలామివ వర్షవేలాం ॥ **5.48** ॥ 440

అథాంజనస్నిగ్ధనభః ప్రకాశాః
క్షణత్విషాం కల్పితలాస్యభంగాః।
దిశాముఖోల్లాసనదృష్టదాక్ష్యాః
దీనాంబువాహా దివసా బభూవుః ॥ **5.49** ॥ 441

అలక్ష్యతీవ్రాతపమంతరిక్షం
సితాసితైరంబుధరైశ్చకాశే।
వివేకమాసాదయతామివాదౌ
చిత్తం వితర్కైరనివర్తమానైః ॥ **5.50** ॥ 442

విహాయ సద్యః కుటజార్జునాదీన్
విప్లావితాన్ కాలవిపర్యయేణ।
పునర్బబంధుః ప్రణయం ద్విరేఫాః
కోశోపపన్నేషు కుశేశయేషు ॥ **5.51** ॥ 443

తరంగ లోలాంబుజతాలవృంతా
బర్హాతపత్రాయిత భృంగయూథాః।
విధూతహంసావలిచామరౌఘాః
నద్యః సమాతన్వత నాథసేవాం ॥ **5.52** ॥ 444

తాపానుబంధప్రశమాయ పుంసాం
శయ్యార్థినా శార్ఙ్గభృతోపహూతా।
పయోదమాలావ్యపదేశదృశ్యా
ప్రాయస్తిరోఽధీయత యోగనిద్రా ॥ **5.53** ॥ 445

ఇతస్తతః ప్రాప్తశరద్విహారం
గోపీసఖం ద్రష్టుమతీవ హర్షాత్।
అశోభి నేత్రైరివ జృంభమాణైః
శీర్ణైర్ధరిత్రీ శిఖినాం కలాపైః ॥ **5.54** ॥ 446

చరాచరేష్వాహితజీవనానాం
అనుజ్ఝతాం సత్పథమంబుదానాం।
శుచిత్వమంతర్బహిరప్యయత్నాత్
అభ్యాగతైర్హంసగణైః శశంసే ॥ **5.55** ॥ 447

సంస్కారభేదైః కలమాదికానాం
క్రమేణ లబ్ధోపచయస్థితీనాం।
సమున్నతిః సన్నతిహేతురాసీత్
ధర్మం నిజం సాధయితుం క్షమాణాం ॥ **5.56** ॥ 448

విహారగోపస్య గుణాన్ గృణద్భిః
క్షీబాశయా గీతపదైరుదారైః।
చకాసురాసాదితభక్తిభేదాః
సామోపశాఖా ఇవ శాలిగోప్యః ॥ **5.57** ॥ 449

వికస్వరేంద్రాయుధబర్హదామ్నః
శ్యామీకృతం కృష్ణఘనస్య ధామ్నా।
శరత్ప్రసంగేఽపి తదా తదాసీత్
బృందావనం బద్ధమయూరలాస్యం ॥ **5.58** ॥ 450

సమగ్రబంధూకరజస్సమేతం
స్మేరాతసీమేచకమంతరిక్షం।
పీతాంబరేణ ప్రభుణా తదానీం
అయత్నసంభూతమవాప సామ్యం ॥ **5.59** ॥ 451

సమగ్రసప్తచ్ఛదరేణుకీర్ణైః
స్రోతోభిరున్నీతమదప్రవాహాః।
స్వకాననే స్వైరజుషాం గజానాం
గోవర్ధనో యూథపతిర్బభూవ ॥ **5.60** ॥ 452

అధోముఖైశ్చ ప్రతిబింబరూపైః
అభ్యున్నతైరాత్మభిరప్యశంసన్।
త్రివిక్రమస్య స్థితమున్నతం చ
పదద్వయం పాథసి రక్తపద్మాః ॥ **5.61** ॥ 453

పంకక్షయే ప్రాక్తనవర్తనీనాం
వక్రేతరా వ్యక్తిరభూత్ పృథివ్యాం।
బహిర్మతప్రత్యయినాం వ్యపోహే
వేదోదితానామివ సత్క్రియాణాం ॥ **5.62** ॥ 454

మదప్రభూతధ్వనయో మహోక్షా
రోధోవిభేదోల్బణతుంగశృంగాః।
దర్పస్య దేహా ఇవ యోగసిద్ధాః
దంతావలాన్ అంతరయాంబభూవుః ॥ **5.63** ॥ 455

సరోరుహం రక్తసితాసితానాం
శ్రియా బభౌ శారదవాసరశ్రీః।
విహారభాజా గుణభేదయోగాత్
వ్యక్తీకృతా విశ్వసృజేవ మాయా ॥ **5.64** ॥ 456

ఆరక్తకల్హారవిలోచనశ్రీః
క్లాంతా భృశం ఖేలగతిః స్ఖలంతీ।
ఉన్నాలనాలీకమధూపభోగాత్
మత్తేవ మార్తాండసుతా బభాసే ॥ **5.65** ॥ 457

వలగ్నలగ్నోర్మివలీవిభంగాం
కాలే యథాస్థానగృహీతకార్శ్యం।
అరంస్త పశ్యన్ననఘోఽనురూపాం
శ్యామాం సుదృష్టామపి సూర్యకన్యాం ॥ **5.66** ॥ 458

శోణాకృతిం కోకనదైరుదారైః
ఇందీవరైరాకలితాత్మకాంతిం।
సితాంబుజైః సూచితజాహ్నవీతాం
ఏకామనేకామివ తామభుంక్త ॥ **5.67** ॥ 459

కుముద్వతీం ప్రేక్ష్య కలిందకన్యాం
తారాపరిష్కారవతీం త్రియామాం।
నభఃస్థలీం చ స్ఫుటహంసమాలాం
నాథస్త్రిధాభూతమమన్యతైకం ॥ **5.68** ॥ 460

బంధూకజాలైః పరిధానశోభాం
ఇందీవరైరప్రతిమామభిఖ్యాం।
ముఖశ్రియం తామరసైర్మురారేః
సంభృత్య లేభే శరదానురూప్యం ॥ **5.69** ॥ 461

పయోధరాణాం పలితంకరణ్యా
దివశ్చ తారుణ్యమివార్పయంత్యా।
విచిత్రభూమ్నా శరదా స్వశక్తిం
విఖ్యాపయామాస విహారగోపః ॥ **5.70** ॥ 462

కుముద్వతీకల్పితభృంగగీతః
సందర్శయన్ దర్పణమిందుబింబం।
సచామరశ్చంద్రికయా సిషేవే
తమీశ్వరం తత్ర శరత్ప్రదోషః ॥ **5.71** ॥ 463

సరోరుహం రక్తసితాసితానాం
స్థానేషు భృంగధ్వనిభిః ప్రతేనే।
జిగీషతః పంచశరస్య విశ్వం
తూర్ణం ప్రవృత్తైరివ తూర్యఘోషైః ॥ **5.72** ॥ 464

నిర్ముక్తభోగీంద్రనిభైః పయోదైః
నభఃస్థలీ వ్యాప్తతనుర్బభాసే।
అనంగయోగ్యైర్హరినీలభూమిః
ధౌతప్రకీర్ణైరివ చామరౌఘైః ॥ **5.73** ॥ 465

విభావ్య బంధూకవిభాతసంధ్యాం
కాలోచితం కల్పయితుం విహారం।
ద్విజైరుపాధావి నిసర్గశుద్ధైః
అంగీకృతానావిలతీర్థతోయైః ॥ **5.74** ॥ 466

అనిందితాం గ్లానిమివోద్వహంత్యో
వితేనిరే మందతరాన్ ప్రచారాన్।
వర్షానిశీథే దయితేన భుక్తాః
శ్రాంతిం ప్రయాతా ఇవ శైవలిన్యః ॥ **5.75** ॥ 467

శ్రియా సమం భావితపద్మభూమ్నా
ఘనాగమాదుల్లసితః పయోధేః।
రరాజ నీలే రవిరంతరిక్షే
మణీశ్వరో మాధవవక్షసీవ ॥ **5.76** ॥ 468

అవాప్య సంకోచమతీవ భూయః
కాలాగమాదున్మిషతో నభస్తః।
విభాగమాపుర్విదిశో దిశశ్చ
ప్రజాః ప్రసన్నాదివ విశ్వధామ్నః ॥ **5.77** ॥ 469

సముద్యతస్తిగ్మరుచో ఘనాభ్రేః
ఉన్నిద్రతాం పూర్వముపాజగామ।
రథాంగపాణేరివ సింధుజన్మా
సరోజినీ చారుసరోజలక్ష్మ్యా ॥ **5.78** ॥ 470

ఉత్సారయన్ జీర్ణశిలింధ్రజాలం
ప్రాయో మదైః పేచకినాం ప్రసించన్।
చకార సప్తచ్ఛదరేణుజాలైః
కాలో మహీం కామవిహారయోగ్యాం ॥ **5.79** ॥ 471

కృతోదయాః కృష్ణవలాహకేన
స్రోతోవహాః స్వైరవిహారభాజః।
త్రపామివ స్థానగతిప్రతీక్ష్యాః
స్వాభావికీం స్వచ్ఛదశామవాపుః ॥ **5.80** ॥ 472

సుఖావగాహ్యాః సుదృశామతుష్యత్
స్వాదోత్తరైః శౌరిరపేతపంకైః।
ప్రసన్నశీతైరనఘైః పయోభిః
స్వభక్తచిత్తైరివ యామునీయైః ॥ **5.81** ॥ 473

అనుల్బణైరన్వహమూర్మి భేదైః
సంపన్నరేఖాః సరితామధోఽధః।
శ్రియో దధుః పద్మవనావతారే
సోపానతాం సైకతసన్నివేశాః ॥ **5.82** ॥ 474

ప్రసాదభాజా సమయేన దత్తాః
త్రైలోక్యలక్ష్మ్యాస్తరలస్వభావాః।
పయోధరస్థానగతా విరేజుః
హారాః ప్రభూతా ఇవ హంసమాలాః ॥ **5.83** ॥ 475

జలాతపత్యాగసమాగమాభ్యాం
ప్రాచీమవక్రాం ప్రకృతిం భజంత్యాః।
తదన్వయత్యాగవశాదవాప్తైః
పంకైరముచ్యంత శనైః పదవ్యాః ॥ **5.84** ॥ 476

స్థానే వినిద్రాః స్థలపద్మకోశాః
ప్రాయో గతిం పాంథజనస్య రోద్ధుం।
అరుంతుదాన్ ఆముముచుః పరాగాన్
ఆశ్యానపంకేషు మహాపథేషు ॥ **5.85** ॥ 477

పతత్రలీలాహతపుష్కరాంతైః
పద్మాలయానూపురసౌమ్యనాదైః।
శుభైరభావి స్వపతస్త్రిధామ్నః
ప్రత్యూషతూర్యైరివ రాజహంసైః ॥ **5.86** ॥ 478

కల్హారనిష్పాదితకర్ణపూరా
వితీర్ణబంధూకవిశేషకశ్రీః।
ఆముక్తపద్మోత్పలరేణురాసీత్
సైరంధ్రికా కాపి శరత్ త్రిధామ్నః ॥ **5.87** ॥ 479

సరోజకోశాన్మిషతః ప్రభుగ్నాన్
శాలీన్ విపాకానతపింజరాగ్రాన్।
శుకాంశ్చ తేష్వాపతతోఽనుమేనే
శౌరిః సయూథ్యానివ శోణతుండాన్ ॥ **5.88** ॥ 480

స్వవేగసంచన్నగభీరభావం
స్రోతస్వినీనామపహాయ తోయం।
కాలుష్యమాయోధనకాలయోగాత్
వీరాంగనానాం హృదయం వివేశ ॥ **5.89** ॥ 481

నవప్రరూఢైర్నలినీపలాశైః
శారాణి వేశంతజలాన్యవాపుః।
స్ఫురత్కలంకస్య తుషారధామ్నః
ఛాయాభిరన్యాభిరివావిశేషం ॥ **5.90** ॥ 482

వర్షీయసీనామపి పద్మినీనాం
సౌమ్యేన వర్షాంతరసాయనేన।
సామోదమందస్మితహార్యభృంగం
యుక్తం శ్రియా యౌవనమావిరాసీత్ ॥ **5.91** ॥ 483

శరద్విభూతిం కుముదావదాతాం
సంవీతనీలాంబరదర్శనీయాం।
అమంస్త నిర్ధూతఘనప్రలంబాం
మూర్తిం బలస్యేవ శుభాం ముకుందః ॥ **5.92** ॥ 484

నిద్రాయితేవ ప్రథమం పయోదైః
ప్రశాంతనిద్రేవ శరత్ప్రసాదాత్।
జగత్త్రయీ తద్ప్రతినీవ భేజే
జాతోద్యమం జాగరణే ముకుందం ॥ **5.93** ॥ 485

నిద్రాపదేశేన జగద్విభూతిం
విభావయన్ నిత్యవిధూతనిద్రః।
ప్రబుధ్యమానః స విభుః ప్రజానాం
ప్రాదాత్ స్వధర్మానుగుణం ప్రబోధం ॥ **5.94** ॥ 486

అవ్యాసంగం జలధిశయనాదుత్థితస్యాత్మధామ్నః
పత్యుః పుణ్యం ప్రథమనయనస్పందితం ప్రాప్తుకామా।
నిత్యాపూర్వశ్రుతిపరిమలం న్యస్తలీలారవిందా
పాదాంభోజం సహ వసుధయా ధారయామాస పద్మా ॥ **5.95** ॥ 487

అనుచరితవిధిజ్ఞైరాదృతాం పూర్వపూర్వైః
మహదిదమనపాయం మంగలం మన్యమానాః।
ప్రచితవివిధభోగ్యాం ప్రారభంత ప్రతీతాం
వలమథనసపర్యాం వల్లవా నందముఖ్యాః ॥ **5.96** ॥ 488

వాహేషు గోషు ద్విరదేషు చాగ్ర్యాం
తజ్జన్యయా జీవికయోపపన్నాః।
తదర్హసంభారవతీం సపర్యాం
క్షిప్తాపదం క్షేమవిదో వితేనుః ॥ **5.97** ॥ 489

ఆబాలప్రేక్షణీయం ప్రణతమనిమిషైరద్భుతానాం ప్రధానం
ధూతత్రైలోక్యదోషం ధ్వజమమరపతేస్తూర్ణముత్థాపయంతః।
ఘృష్టీనామర్చనాభిః స్తుతిగుణనికయా గీతనృత్తోపహారైః
ఉద్వేలప్రీతిలోలా విదధురవికలైః ఉత్సవం గోపవృద్ధాః ॥ **5.98** ॥ 490

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే పంచమః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ షష్ఠః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

శమయతా పురుహూతమహోత్సవం వ్రజపతిః సహ వల్లవయూథపైః।
నిభృతమంజగిరా నిజసూనునా నిజగదే జగదేకకుటుంబినా ॥ **6.1** ॥ 491

విదితవానివ విజ్ఞపయామ్యహం శృణుత మే శకునేరివ భాషితం।
పృథుకబుద్ధిరహం పృథుచేతసః ప్రభవతో భవతో నహి శిక్షయే ॥ **6.2** ॥ 492

నిగమదృష్టమిదం నిఖిలేన వః
క్వచన విశ్వతనౌ పురుషే స్థితే।
య ఇహ యాముపజీవతి తత్తనుం
స హి తయా హితయా భువి నాథవాన్ ॥ **6.3** ॥ 493

అతియజేత నిజాం యది దేవతాం
ఉభయతశ్చ్యవతే జుషతేఽప్యఘుం।
క్షితిభృతైవ సదైవతకా వయం
వనవతాఽనవతా కిమహిద్రుహా ॥ **6.4** ॥ 494

అనఘశాద్వలకాననసంపదా
నదనదీహ్రదనిర్ఝరశాలినా।
బహుపశుః పశుపాలకసంతతిః
మహిభృతా హి భృతా న మరుత్వతా ॥ **6.5** ॥ 495

అచలమర్చత కిం విబుధైశ్చలైః
శుభవనం భవనం చ దివౌకసాం।
క్షమమనేన వనే పరిరక్షితే
న హరిణా హరిణానపి బాధితుం ॥ **6.6** ॥ 496

గిరిషు విష్ణువిభూతిషు యుజ్యతే
నిఖిలదేవమయీషు చ గోషు నః।
తదుభయాశ్రితవృత్త్యుపజీవినాం
గురు చిరం రుచిరం చ సమర్చనం ॥ **6.7** ॥ 497

అభిమతం గిరయః కృతసత్క్రియా
దదతి దర్శితదైవతభూమికాః।
హరితరక్షుముఖైరపి విగ్రహైః
అహితమాహితమానవిపర్యయాః ॥ **6.8** ॥ 498

పశుభిరద్రిచరైరుపకల్పితే
వ్రజనయే జనయేమ న విప్లవం।
క్షితిభృదేష సమీహితసిద్ధయే
జనమితం న మితంపచతాం నయేత్ ॥ **6.9** ॥ 499

అపి చ సాధు గవామభివర్ధనాత్
అనృతహానిజయా నిజయాఽఽఖ్యయా।
భజతి గోపగణైరభిరాధ్యతాం
వనమయం నమయన్ ఫలసంపదా ॥ **6.10** ॥ 500

హరతి తాపమసావుపసేదుషాం
మహిమవాన్ హిమవానివ దక్షిణః।
వితనుతే మణిరశ్మిభిరప్యసౌ
సురపతేరపతేజ ఇవాస్పదం ॥ **6.11** ॥ 501

ప్రదిశతా మధుమూలఫలాని నః
సతరుణా తరుణాద్భుతవీరుధా।
ఉపకృతం గిరిణా తదిహార్ప్యతాం
రసతతం సతతం హవిరాహృతం ॥ **6.12** ॥ 502

సమరుతా మరుతాపజితాఽమునా
నదవతా దవతాంతిదవీయసా।
శ్రమహతా మహతా కృతవిశ్రమా
వయమితో యమితోల్బణశాక్వరాః ॥ **6.13** ॥ 503

బహుమతో మనుజా దధతే ధృతిం
బహుమతోఽయమనన్యధృతిః సతాం।
గిరిశతోన్నతిమానధికో హ్యసౌ
గిరిశతోషకృతోఽపి మహీభృతః ॥ **6.14** ॥ 504

సనగరా నగరాజిమతాఽమునా
కుహరిణా హరిణా సమసంపదా।
సతతమాతతమానమహీయసీ
వసుమతీ సుమతీశ్వర ధార్యతే ॥ **6.15** ॥ 505

సురసగంధవిభూతినిధే హితం
పరిగృహాణ నిజే పశుపాలనే।
సురసగంధవిభూతి నిధేహి తం
హరిమవేత్య గిరిం హవిరుత్తమం ॥ **6.16** ॥ 506

విశుద్ధతోయౌఘపరీతపార్శ్వే
శుద్ధాశయాః శ్వేత ఇవాంతరీపే।
నిరాశిషో నిత్యమిహాశ్రయంతే
నైః శ్రేయసం తాత నివృత్తిధర్మం ॥ **6.17** ॥ 507

ఇహవాసమహీ సమహీనగుణే
స్థిరకుంజగృహే జగృహే విబుధైః।
అయమానమతాం న మతాం న తనుం
క్షితిభృద్భజతే భజ తేన ధృతిం ॥ **6.18** ॥ 508

తటభూమిరసౌ జయతి త్రిదివం
పవనాగతతాపవనాగతతా।
ఇహ దేవగణైరనిశాధ్యుషితా
యుతకోకనదాయుతకోకనదా ॥ **6.19** ॥ 509

ప్రకృష్టవంశోదయమాననీయః
ప్రభూతతోయప్రథితానురూప్యాః।
ప్రవాలముక్తామణిచిత్రితాంగీః
పత్నీరయం ప్రాపయతే పయోధిం ॥ **6.20** ॥ 510

నంద నీతిధన సర్వనందనీ
తత్త్వ యాతమతిభూష తత్త్వయా।
సాధునా క్షితిభృతో రసాధునా
సేవ్యతామిహ గతేన సేవ్యతాం ॥ **6.21** ॥ 511

నమ్యతేహ నియతా విభూతయే
భూతయేశ్వరతయా విరాజతే।
రాజతేదృశతటీమహీయసే
హీయసే న యది నామ నమ్యతే ॥ **6.22** ॥ 512

అయోగనిద్రస్య హరేరిదానీం
మాన్యే పదే మానసతః ప్రవృత్తాః।
త్వదాశయస్వచ్ఛసరిత్ప్రవాహే
హంసైః సమం వాసమిహాశ్రయేమ ॥ **6.23** ॥ 513

నిశాకరస్య స్ఫటికేష్విహాధికం
సుజాతరూపా శ్రయతో విభా సితా।
రవిప్రభా చ స్పృశతీవ సాంధ్యతాం
సుజాతరూపాశ్రయతో విభాసితా ॥ **6.24** ॥ 514

న దంతినోఽస్మిన్ ముదితా నదంతి నో
వనస్థలీలాఽస్త్విహ దేవనస్థలీ।
వ్రజాధిపాఘోన్నతితీవ్రజాధిపా
ప్రభాతతామ్రాశ్మగణప్రభాతతా ॥ **6.25** ॥ 515

మహీయసీ గోపగణాశ్రితా మహీ
వనైరుపేతా ఫలపుష్పభావనైః।
రసోఘరమ్యైరపి నిర్ఝరైరసౌ
చకాస్త్యముష్మిన్ యవసైశ్చ మేచకా ॥ **6.26** ॥ 516

సదోన్నతాయ ప్రణమత్యముష్మై
సతాం కనిష్ఠా ప్రథమాంకనిష్ఠా।
నిశామయాస్మిన్ సరితశ్చ రత్న-
ప్రభాసమానాః ప్రతిభాసమానాః ॥ **6.27** ॥ 517

ఇహ వంశలతావిలగ్నవాలాః
ప్రియవాలా నతకంధరాశ్చమర్యః।
శబరీకబరీనిరీక్షణేన
త్రపమాణా ఇవ నిశ్చలా భవంతి ॥ **6.28** ॥ 518

హరినీలరుచా లసత్తమిస్రో
దివసేఽపి స్ఫురదోషధిప్రదీపః।
నిశి చైష తపోధనాంగదీప్త్యా
దినమోహాదవిభక్తకోకయుగ్మః ॥ **6.29** ॥ 519

వ్రజవైరవతీషు వల్లవానాం
వృష సేనాసు సదానవాసు దేవః।
అచలాకృతిరాశు నైష గోప్తా
వృషసేనాసు సదా న వాసుదేవః ॥ **6.30** ॥ 520

మధునా సవిభవ సంతం
మదనధనం యం వదంతి శుభదివసం తం।
నియతమిహైవ వసంతం
నిష్కామధియోఽపి నిర్విశంతి వసంతం ॥ **6.31** ॥ 521

కాననం దధదసౌ సదోన్నమత్
కాంచనారకకుభం సదృక్షకః।
మందరస్య మహతా స్ఫవర్ష్మణా
కాం చ నార ककుభం సదృక్షకః ॥ **6.32** ॥ 522

అనేహసా హానిరుపైతి నేహ సా
న కందరస్థస్య దిశత్యకం దరః।
అపాస్య తాం భీతిమసావుపాస్యతాం
సదా నవా భూమిరియం సదానవా ॥ **6.33** ॥ 523

సమింధతేఽస్మిన్నజహత్సమాధికాః
సమాధికాతీతధియః స్థిరాశయా।
స్థిరాశయాశ్చ వ్రతినః సదారసాః
సదారసాధ్యేషు తపస్స్వవస్థితాః ॥ **6.34** ॥ 524

వసత్యముష్మిన్ వనదేవతాద్భుతా
విభాతి భాస్వత్తిలకాలికాననా।
విచిత్రరత్నా మహతీ చ మేఖలా
విభాతి భాస్వత్తిలకాలికాననా ॥ **6.35** ॥ 525

తపస్వినామాత్మవిదాం నివాసైః
సమానభూమావసమానభూమా।
ఇహాటవీ కాంచనకర్ణికార -
పరాగతామ్రాఽప్యపరాగతామ్రా ॥ **6.36** ॥ 526

సరస్సు జాతైః నలినైః సుజాతైః
అపాం తరంగైశ్చ సుధాంతరంగైః।
ఇహాసమేఽతివ్రతతౌ సమేతి
మరుత్తుషారః శ్రమరుత్తుషారః ॥ **6.37** ॥ 527

యమభిప్లుతమంబుధరైరభితః
సరసా సరసాస రసాఽఽసరసా।
స్థిరధర్మ తయా గిరిరాద్రియతే
స మయా సమయాసమ యా సమయా ॥ **6.38** ॥ 528

ప్రణమ తమిమమచలమమరం
అహితమహితమహితమహిత।
భజనమలఘు విఫలమిహ న
సదయసదయ సదయ సదయ ॥ **6.39** ॥ 529

రత్నోపసంఘటితశృంగఫణాసహస్రైః
స్ఫారోదితస్ఫటికరశ్మివిశుద్ధకాయః।
నిత్యం వహన్నిజబలేన మహీమహీనః
పుష్యత్యసౌ మధురిపోరపి భోగయోగం ॥ **6.40** ॥ 530

మరుద్గణసమాశ్రితో మఘువరత్ననీలద్యుతిః
విభాతి వనమాలయా వితతనిత్యతుంగాకృతిః।
కనత్యభిగతః శ్రియా కనకరశ్మిపీతాంబరః
కరోతి విధృతిం భువః కథమసౌ న విశ్వంభరః ॥ **6.41** ॥ 531

ముహురవధీరితోఽపి భజతీహ యువా గణయన్
హితమతిభూరితానవసుధే వనితాం తరసా।
సపది విహాయ మానమియమృచ్ఛతి తం ప్రతిసం -
హితమతిభూరితా నవసుధేవ నితాంతరసా ॥ **6.42** ॥ 532

ఇహ మరుతో వహంతి సురసింధుసగంధసరి -
ద్వికసిత హేమకోకనద సౌరభసారభృతః।
మధుకరమౌలిదఘ్న మదదంతుర దంతిఘటా -
కరటకటాహవాహిఘన శీకరశీభరితాః ॥ **6.43** ॥ 533

మనఃప్రియమిహ ప్రభో మధురసాదరం సాదరం
విధత్స్వ హవిరర్పయన్వ్రతశుభావనాం భావనాం।
కురుష్వ చ గురుష్వఘక్షపణదక్షిణాం దక్షిణాం
ప్రయచ్ఛతి తవేప్సితం ప్రణయపర్వతః పర్వతః ॥ **6.44** ॥ 534

గిరిభజనోదితప్రియవికాసమయే సమయే
జనితనభః ప్రచారజలపత్రిదశైస్త్రిదశైః।
సహ యది నః సమేతి హరిరప్రతిఘప్రతిఘుః
ప్రతిహతిమేతు దుష్టవధదోహలినా హలినా ॥ **6.45** ॥ 535

ప్రత్యక్షం గోత్రమాసన్నం కిమనాదృత్య గోధనైః।
అదృశ్యో గోత్రభిత్ కశ్చిద్గతః స్వర్గం గవేష్యతే ॥ **6.46** ॥ 536

అహార్యో వివిధైర్భోగైరాకర్షన్ విబుధానపి।
అపరిచ్ఛిన్నమూలోఽసౌ ససారః సర్వదుఃఖకృత్ ॥ **6.47** ॥ 537

నంద గోపప్రభో ధర్మైర్వ్రజ వృద్ధార్య సద్గతిం।
భజ తామేవ బుద్ధ్వాఽద్రిం తను త్రాణే రతిం గవాం ॥ **6.48** ॥ 538

నానాఫలవనాలీకే నాలీకేద్ధామితోదకే।
తోదకే చ క్షుధామత్ర ధామ త్రస్తహితం విదుః ॥ **6.49** ॥ 539

సహసా సహ సార్థైర్మా తరసేతరసేవనం।
తను తాత నుతాద్వజ్రీ న గతో న గతోఽర్చ్యతాం ॥ **6.50** ॥ 540

జుషతామిహ ధీః సూర్యసమా హి తవ సుందరీం।
రక్షార్థమిహ యక్షేణ సమాహితవసుం దరీం ॥ **6.51** ॥ 541

సభాజనం వదామ్యేతద్గవ్యైః సరసభాజనం।
సభాజనం గిరేరర్థ్యం స్వవృత్త్యుల్లాసభాజనం ॥ **6.52** ॥ 542

భవతా భవతాపఘ్నే భావితే భావితేజసా।
సుతరా సుతరామస్మిన్ సురభీః సురభీశ్వర ॥ **6.53** ॥ 543

బహూవిద్భ్యః సమగ్రాహి సమగ్రా హి మతిస్త్వయా।
అతోఽన్యజనసందిగ్ధే న సందిగ్ధే హితాహితే ॥ **6.54** ॥ 544

గోవర్ధనప్రకాశిన్యా గోవర్ధనసమాఖ్యయా।
సమక్షేఽపి గిరేరస్య సమక్షేపి క్షమా స్తుతిః ॥ **6.55** ॥ 545

వయం ధేనుశతైః సార్ధమత్రాసంకటకాన్వయాః।
అన్వభూమ నిరాబాధమత్రాసం కటకాన్వయాః ॥ **6.56** ॥ 546

అనంతమహిమా సోఽయం సమస్తవసుధాధరః।
మౌలిమండనమస్యేందుః సమస్తవ సుధాధరః ॥ **6.57** ॥ 547

తపోధనైరయం శైలో మహాభాగ మహీయతే।
గోధనైరపి న త్వత్ర మహాభాగమ హీయతే ॥ **6.58** ॥ 548

రోధోరోధోజ్ఝితైరేతైరుత్సైరుత్సైకతైరసౌ।
మహీమహీనాం తనుతే గ్రావాగ్రావాప్తతారకః ॥ **6.59** ॥ 549

ధిషణాతీత ధిషణా లోకనీత్యాఽస్తు లోకనీ।
సుధరేఽస్మిన్వసుధరే తాత తేజస్వితాతతే ॥ **6.60** ॥ 550

పాదపాదభ్రపర్యంతా దీనాదీనామసౌ గతిః।
గోప గోపనయోగ్యాఽస్మిన్ కాంతా కాంతారభూరపి ॥ **6.61** ॥ 551

ఇహ పుష్పౌఘనిష్పన్నవ్రజామోదే వనే హితే।
భృశముత్సవసంతోషం వ్రజామో దేవనేహితే ॥ **6.62** ॥ 552

ప్రయతస్వ గిరేరస్య వ్రజదేవ సభాజనే।
ఖపుష్పకల్పే మా భక్తిం వ్రజ దేవసభాజనే ॥ **6.63** ॥ 553

దేవస్థానమివేంధానం పరాయణమవారితం।
గోవర్ధనమవేహ్యేనం నారాయణమివాగతం ॥ **6.64** ॥ 554

మోఘూశో మఘువాందేవః స్యాదత్రత్యస్య సాదనే।
మేఘూనామపి వా భావః సాదమేత్యద్రిసాదనే ॥ **6.65** ॥ 555

అచంచలాంగసత్తాకశ్చలాచలఘనాతతః।
అచలః కస్య నాకల్యః సాధ్యానందస్య సిద్ధికృత్ ॥ **6.66** ॥ 556

అగః సనగ ఆసన్నః సాలతాలలతాతతః।
సతతం సంహతఘనః సంగతానందసాధకః ॥ **6.67** ॥ 557

అహహాంగ ఖగంగాకగాహకాంగాంకగాగకః।
అఘూకాగాంగకాగాంకగాంగకాగఖగాంగకః ॥ **6.68** ॥ 558

రజతగైరికరత్నగణైరయం కనతి కాంతలతాంచితకాననః।
త్రిజగదేకనిధానతయాధికః త్రిదశరాజధరాధరతల్లజాత్ ॥ **6.69** ॥ 559

సహేత పర్వతోఽయం వో గోప్తుం క్వచన కందరే।
అదరిద్రా వసామోఽత్ర సర్వహేతోరివోదరే ॥ **6.70** ॥ 560

ఘనాఘనా ఘనాఘనాద్భుతేహ శాఖిసంతతిః।
వనావనావనావనానురూపసత్ఫలావృతా ॥ **6.71** ॥ 561

వృతేహ భాతి హేమభూర్నమేరుణా సమంతతః।
ప్రతీహి నైనమద్భుతం న మేరుణా సమం తతః ॥ **6.72** ॥ 562

ఇహ ప్రభూతవాహినీవనే వనే వనే వనే।
ఫలేన భూయతే స్వయం నతేన తేన తేన తే ॥ **6.73** ॥ 563

అహార్యమేతిచేతనాసితాసితానరాజ తే।
అహార్యమేతి చేతనా సితాసితా న రాజతే ॥ **6.74** ॥ 564

సమగ్రగుణభూమాఽసౌ సానుమానాగమానితః।
సమాహితధియాం సేవ్యః సానుమానాగమానితః ॥ **6.75** ॥ 565

యాచలే జరసానేతా తానే సారజలే చయా।
కాలిమానవసాయామా మాయా సా వనమాలికా ॥ **6.76** ॥ 566

ఏకక్రియాన్వితశ్లోకావృత్తిః

అభ్రాంతమతిశయ్యేహ విరాజితతమాగమే।
నిశామయాలీనఘనం సాలౌఘమతినందనం ॥ **6.77** ॥ 567

అభ్రాంతమతి శయ్యేహవిరాజి తతమాగమే।
నిశామయాలీనఘనం సాలౌఘమతినందనం ॥ **6.77** ॥ 567

చారుచీరీరుచా రోచీ రురుచారైరచర్చరుః।
చిరోచ్చరోచిరచరో రుచిరో రుచిరాచరః ॥ **6.78** ॥ 568

నీతినేత్ర నతానంత నితాంతోన్నతతానతః।
తాతేతోఽతనుతోఽనీతం న నుత్తైనోనుతాంతతః ॥ **6.79** ॥ 569

సరాససారసాసారైః సూరోస్రసరుసారసైః।
రససూః సరసస్రంసైః సరఃసారరసైరసౌ ॥ **6.80** ॥ 570

ధీర ధీరధురాధారీ ధారాధరధరోఽధరే।
రోధోధరారోధరోధిధారాధారో ధరాధరః ॥ **6.81** ॥ 571

భూభృన్నిభేభభానేనానేన భూనాభినేనభ।
భానుభానుభభాభిన్నం నున్నం నూనం న నో నభః ॥ **6.82** ॥ 572

తత్ర తత్రాతితారేఽత్ర తారాతీతతరూత్తరే।
తరేత్తాతారతీరేతాతతే త్రాతరి తే రతిః ॥ **6.83** ॥ 573

వితతీతావృతివృతే వీతాతీతావృతావృతౌ।
తాతావాతాతివృత్తేఽతి వాతోఽతీవాతతేఽవతి ॥ **6.84** ॥ 574

నున్నైనసాం నినంసూనాం సానూనాసనసానునా।
సానసాం నః ససేనానాం సానేనాసన్నసూః సనిః ॥ **6.85** ॥ 575

కల్లోలోల్లోలకీలాలే కేకాకలకలాకులే।
కాలికాకలిలాలోకే కాలే కాలే కిలైకకుః ॥ **6.86** ॥ 576

పతతా పతతోపేతః పతితోత్పతితాతపః।
పాతా పీతోపతాపోఽపి తపః పూతపతే పితః ॥ **6.87** ॥ 577

భూతభూతే భూతభృతో భీతతాభీతిభూతిభూః।
భాతీతో భూభృతో భాభృద్భాతా భాతా తు భూతితః ॥ **6.88** ॥ 578

మరుమురుమ్మరమర్మారిం మారమారేఽమరామరే।
రమారామే మురారౌ రురామేమమురుమేరుమం ॥ **6.89** ॥ 579

రవీరేరావరావారోఽవర వైరివిరావర।
వివరారావివివరో వీర వవ్రే వరైరురుః ॥ **6.90** ॥ 580

మానయాననన్యనియమో మాన్యమేనమనామయః।
యమినాం నామ నమ్యోఽయమమేయో మౌనమానినాం ॥ **6.91** ॥ 581

నిఃసమానేన మానేన సుమనోమానసైః సమః।
సోమసీమాసమాసన్నసానుమాన్సానుమానసౌ ॥ **6.92** ॥ 582

తాతేతాతీతితాతీతః కేకాకాకుకకేకికః।
పాపోపపాపపపాపాపో నానానానాన్ననాన్ననీః ॥ **6.93** ॥ 583

యయే యా యాయ యో యోఽయః స సోఽసౌ సాస సాసుసూః।
మమ మామోఽమమామామ గోగాగోగాగగోగగుః ॥ **6.94** ॥ 584

రురురూరురిరారోఽరం దూదాదీం దదదాదిదః।
లాలిలోలాలిలీలాలో హాహాహూహూహాహేహ హి ॥ **6.95** ॥ 585

నానానానానానానానానా నానా నానా నా నానా।
నా నానానానా నా నానానానానా నా నానానానా ॥ **6.96** ॥ 586

ఇతి తత్త్వమతత్త్వం చ యథావదవగాఢయా।
అర్చ్యానర్చ్యా ధియా భిందన్గోధనాన్యవ గాఢయా ॥ **6.97** ॥ 587

నయానయానయానయానయానయానయానయా।
నయానయానయానయానయానయానయానయా ॥ **6.98** ॥ 588

యానయానయానయాన యానయానయానయాన।
యా నయానయానయా న యానయానయా న యా న ॥ **6.98** ॥ 588

మాయాభాసా సాభాయామా యా సూతాయా యాతాసూయా।
భాతాయాయాయాయాతాభా సా యాయాగే గేయాయాసా ॥ **6.99** ॥ 589

సేవా మాననమావాసే వాసితాహిహితాసివా।
మాతా పితా తాపితామా నహితాతతతా హి న ॥ **6.100** ॥ 590

గేహా దేవవదేహాగే హాసతాననతాసహా।
దేతానయాయానతాదేఽవ నయాత తయానవ ॥ **6.101** ॥ 591

నదీసారసమేతాత్ర దీప్తా భాసా నరావృతా।
సాభానాసౌ మాభిరామే రసా సౌమ్యా సుమానస ॥ **6.102** ॥ 592

వసుదా త్రసదానంద ధీసుదాంత ముదా నతా।
తానదా ముక్తిదా రమ్యా సనదాఽత్ర సదా రసా ॥ **6.103** ॥ 593

సద్దైవేఽంకురయాతవైభవలతాశోభ్యుచ్చనానాగమే
భవ్యం కర్మ సదార్చితోద్భవ నదీయాదఃసనాథీకృతే।
చిత్రాటవ్యనువాహివాతవలనశ్రేయః ప్రచేయోత్సవే
వేదోక్త్యా సమయే భజేఃశుచి గిరౌ మేరూన్నతేఽస్మింధ్రువే ॥ **6.104** ॥ 594

వాసే నాస్మిన్భూజాదేవా వాదే జాతాతోద్యారావా।
వారాద్యావిర్భూతాజీవా వాజీతాత్రాదీనా సేవా ॥ **6.105** ॥ 595

సానుమానయమతీతతారకః సానుమానయమతీతతారకః।
సానుమానయమతీతతారకః సానుమానయమతీతతారకః ॥ **6.106** ॥ 596

విరాజమానాదసమాన భూమావిరాజమానాదసమానభూమా।
విరాజమానాదసమానభూమా విరాజమానాదస మానభూమా ॥ **6.107** ॥ 597

అక్లిష్టచిత్రమిదమత్ర మనాగివోక్తం
చిత్రాయుతాని సువచాని పునస్తథాపి।
కృత్యం విభోర్నిగమనీయమనన్యభక్తైఃః
ఆరాధ్యతాం హరిరసౌ పృథివీధరాత్మా ॥ **6.108** ॥ 598

ఇతి కథయతి కృష్ణే గోపవృద్ధా విదధ్యుః
శరణమశరణానాం శాద్వలశ్యామలాంగం।
పులకితవనమాలం పుష్పకింజల్కజాలైః
పురుషమచలశృంగే పుండరీకాయతాక్షం ॥ **6.109** ॥ 599

శతమఖమణిశైలః స్యాదసౌ దేవతాత్మా
శరది సముదితం వా తోయకాలస్య తోకం।
చిరపరిచితపూర్వం చేతసాం కిం న భాగ్యం
న కిమిదమితి చింతాం న వ్యతీయాయ నందః ॥ **6.110** ॥ 600

ఆద్యం కిమేతదధిదైవతమద్భుతానాం
ఆకాలికం ఫలముతైకమిదం శుభానాం।
ఏకీభవన్నిధిరసౌ కిమభీప్సితానాం
ఇత్యన్వభావి సవిధోపగతైః స దేవః ॥ **6.111** ॥ 601

పీతాంశుకే పృథులబాహుభుజాంతరాలే
మేఘాభిజన్మని మిథః ప్రతిబింబబుద్ధ్యా।
ధన్యాని గోపనయనాని తదాఽన్వభూవన్
కృష్ణే చ తత్ర చ కియంతి గతాగతాని ॥ **6.112** ॥ 602

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే షష్ఠః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ సప్తమః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

వ్రజౌకసౌ విస్మయమంథరాక్షాః బాలార్కవర్ణం వసనం వసానం।
శ్యామం యువానం శతపత్రనేత్రం శైలోదితం దేవమథోపసేదుః ॥ **7.1** ॥ 603

యమాహురంతర్బహిరప్యలక్ష్యం యోగేశ్వరం యోగిభిరేవ దృశ్యం।
తమద్రిశృంగే సముదీక్షమాణాః గోపం సతాం గోపగణాః ప్రణేముః ॥ **7.2** ॥ 604

స తానశేషాన్ సుధయేవ దృష్ట్యా ప్రహర్షయన్ ప్రత్యయితప్రసాదః।
స రామకృష్ణాన్ సనకాదిగమ్యః స్వామీ సతాం స్వాగతమన్వయుంక్త ॥ **7.3** ॥ 605

శరత్ప్రవృత్త్యేవ శశాంకభాసో
వాచా హరేర్గోపధియః ప్రసన్నాః।
మిథో విమర్శైః కుముదైరివాసన్
మిషద్భిరాసాదితనిర్మలాశాః ॥ **7.4** ॥ 606

విధానదక్షా విపినాశ్రయాస్తే
తదన్యసంరాధనవీతసంగాః।
తమర్చయామాసురదీనసత్త్వాః
సంప్రీణనైః శక్రముఖోపనీతైః ॥ **7.5** ॥ 607

అనన్యయోగాదయజంత చైనం
కృష్ణేన తేనైవ కృతానుచారాః।

సమేఘకైలాసనిభైరసంఖ్యైః
సవ్యంజనైః సాదరమన్నకూటైః ॥ **7.6** ॥ 608

నిర్ధారితార్థేషు నిజోపదేశాన్
న్యస్తోపహారేషు మహీధరార్థం।
అర్చ్యత్వమాచార్యకమప్యయాసీత్
గోపేషు కృష్ణో భువనేషు గోప్తా ॥ **7.7** ॥ 609

ఉపాహరన్యాని సభాజనార్థం
బలద్విషో వల్లవవంశవృద్ధాః।
పరేణ పుంసా పరిగృహ్యమాణైః
ప్రాప్తం ఫలం పుష్పఫలాదిభిస్తైః ॥ **7.8** ॥ 610

మృత్యూపసిక్తైర్భువనైరశేషైః
అనన్యదత్తైరపి హవ్యకవ్యైః।
అలబ్ధపూర్వామభజత్తదానీం
గోపాహృతైః ప్రీతిమశేషగోప్తా ॥ **7.9** ॥ 611

విధిప్రయుక్తే హవిషి ప్రభూతే
సంభుజ్యమానే హరిణా సమక్షం।
అనాగమశ్రాంతధియోఽపి తత్ర
శ్రద్ధామవిందంత సమగ్రతోషాః ॥ **7.10** ॥ 612

అమృష్యమాణో విహతాం స్వపూజాం
అక్షాం సహస్రేణ తదా మహేంద్రః।
అనేహసం రక్తశిలీంధ్రజాలైః
ఆకాలికైరంచితమన్వకార్షీత్ ॥ **7.11** ॥ 613

అవంచితాన్యానపయః ప్రదానాన్
ఆరాధకాన్ కాలమియంతమింద్రః।
ఆహారకర్షాదభిహంతుమైచ్ఛత్
కృతానభిజ్ఞేషు కిమానృశంస్యం ॥ **7.12** ॥ 614

అథాజుహావ ప్రతిఘానుషంగాత్
ఘోరాశయో ఘోషవిమర్దకాంక్షీ।
సమేష్యతాం సంభవమర్ణవానాం
సంవర్తకం నామ గణం ఘనానాం ॥ **7.13** ॥ 615

ప్రదీపితాన్ కోపహుతాశభూమ్నా
పీతోదధీన్ వారిధరాయుధౌఘాన్।
మరుద్బుజేన త్వరితం మరుత్వాన్
ప్రాయుంక్త ఘోషాభిముఖం సఘోషాన్ ॥ **7.14** ॥ 616

ప్రకల్పయంతః పరివేషచక్రం
బృందావనే విహ్వలగోపబృందే।
సమీరనున్నాః సహసా పయోదాః
శక్రస్య తే శాసనమన్వతిష్ఠన్ ॥ **7.15** ॥ 617

తటిత్సహస్రేణ విదీప్తనేత్రః
సమేతవజ్రో ధృతచిత్రచాపః।
అతర్క్యతేంద్రః స్వయమభ్రవాహః
కాలాత్మనా భూమికయేవ ఖేలన్ ॥ **7.16** ॥ 618

అసూయతా వజ్రభృతా ప్రయుక్తాం
ఆకాలికీం ప్రావృషమాదిదేవః।
ఆశానిరోధం జగతాం దిశంతీం
నిరోద్ధుమైచ్ఛన్నిజయా న శక్త్యా ॥ **7.17** ॥ 619

వియత్పయోధిం పరితః పయోదైః
వేలాతమాలైరివ వర్ధమానైః।
జిఘాంసతా గోపగణాన్మఘోనా
చ్ఛన్నేన తస్థే మృగయార్థినేవ ॥ **7.18** ॥ 620

అదృశ్యరూపః స తదా మరుత్వాన్
అంభోముచామంతరతోఽవతస్థే।
అపారయన్ ద్రష్టుమివ త్రిధామ్నో
దీప్తిం దివాభీత ఇవాతిసూర్యాం ॥ **7.19** ॥ 621

అమర్షవేగాదచమత్క్రియోత్థాత్
జిఘృక్షతా వజ్రమకుంఠవీర్యం।
అలక్షి జీమూతరథే మఘోనా
మోఘక్రియో ముక్త ఇవేంద్రచాపః ॥ **7.20** ॥ 622

సుతీవ్రహుంకారభృతో నినాదైః
సౌదామనీదర్శితతర్జనీకాః।
మరుత్పదాజ్ఞావిముఖానభీక్ష్ణం
నిర్భర్త్సయామాసురివాంబువాహాః ॥ **7.21** ॥ 623

క్షణప్రభాస్తత్క్షణమంతరిక్షే
ప్రాయేణ గోపాన్ గ్రసితుం ప్రవృత్తాః।
బభాసిరే వాసవరోషవహ్నేః
జ్వాలాగ్రజిహ్వా ఇవ జాతలౌల్యాః ॥ **7.22** ॥ 624

కిమంతరిక్షేణ ఘనీబభూవే
కిముత్థితం ధ్వాంతమహీంద్రలోకాత్।
మూలం కిమేతత్ ప్రలయార్ణవానాం
ఇతీవ మేనే మలినాభ్రమాలా ॥ **7.23** ॥ 625

వ్రజోపమర్దం సమయో విధాస్యన్
బభార నమ్రేణ పయోదమూర్ధ్నా।
మహీయసీం వాసవచాపలేఖాం
మాయాప్రదిష్టామివ మాల్యశేషాం ॥ **7.24** ॥ 626

కఠోరగర్జాపటహప్రణాదః
కరప్రసూనైరవకీర్య పృథ్వీం।
క్షణప్రభాభిర్ఘటితాంగహారః
కాలః ప్రతుష్టావ యుగాంతనృత్తం ॥ **7.25** ॥ 627

ప్రణుద్యమానాః ప్రబలైస్సమీరైః
ఆప్లావయామాసురమందఘోషాః।
మహీమపర్యాయనిపీతముక్తైః
ఔదన్వతైరంబుభిరంబువాహాః ॥ **7.26** ॥ 628

అంగారరూక్షస్తనయిత్నుపూర్ణాత్
ఐరమ్మదే తేజసి తప్యమానాత్।
విహాయసో నూనమభూద్విలీనాత్
విష్వఙ్ముఖీ వృష్టిరవారణీయా ॥ **7.27** ॥ 629

ప్రదీప్త విద్యుద్గణదుర్నిరీక్షాన్
సోఢుం వ్రజాః శ్రోత్రవిఘాతిఘోషాన్।
న శేకురావర్జితశక్రచాపాన్
ధారాశరశ్రోణిముచః పయోదాన్ ॥ **7.28** ॥ 630

సహుంకృతాః సామినిమీలితాక్షా
దీర్ఘోరుశృంగా దరభుగ్నవక్త్రాః।
ప్రత్యగ్రహీషుః ప్రతిపన్నరోషాః
ధారాః క్షణం ధైర్యభృతో మహోక్షాః ॥ **7.29** ॥ 631

స్తనాహితస్వస్తికబాహుబంధాః
త్యానాలకాః సన్నతవక్త్రపద్మాః।
విలగ్నదేహా వసనైర్న్యషీదన్
వ్రజస్త్రియో వాదితదంతవీణాః ॥ **7.30** ॥ 632

చలద్బలాకోల్బణశంఖమాలా
పయోధరవ్యక్తిధరోర్మిమాలా।
ప్రావృట్ పునః సంవవృతేఽతిఘోరా
సంవర్తసింధోరివ ధర్మపత్నీ ॥ **7.31** ॥ 633

గంభీరగర్జాపటహప్రణాదం
ప్రారబ్ధఝంఝూనిలనాదగీతం।
తడిద్బిరాపాదితతాండవం తత్
కాలస్య సంగీతమపూర్వమాసీత్ ॥ **7.32** ॥ 634

విద్యుద్గుణైస్స్యందితయా సమంతాత్
వ్రజే మరుత్వాన్ మృగయామివేచ్ఛన్।
సమావృణోత్ సాంద్ర తమిస్రధామ్నా
మేఘాత్మనా వాగురయా వనాద్రీన్ ॥ **7.33** ॥ 635

ఆసారధారాచ్ఛురితేంద్రచాపైః
మేఘైర్దిశా మాఘవతీ చకాశే।
ఆముక్తముక్తాగుణరత్నదామైః
సింధోరపత్యైరివ ధీరనాదైః ॥ **7.34** ॥ 636

హుంకారవంతః స్తనితైరుదారైః
క్షణప్రభాకాంచనవేత్రభాజః।
పురందరస్యేవ పురస్సరాస్తే
ప్రచేరురుత్సారితగోపవర్గాః ॥ **7.35** ॥ 637

ప్రకృష్టవజ్రాయుధచాపచిహ్నం
పౌరస్త్యవాతేన కృతప్రకంపాం।
కాలస్య కృష్ణామివ కేతుమాలాం
కాదంబినీం ప్రేక్ష్య జనశ్చకంపే ॥ **7.36** ॥ 638

పయోముచాం పంక్తిరసహ్యధారా
భూభృద్గణాన్ భేత్తుమివ ప్రవృత్తా।
విడంబయామాస విశేషభీమాం
కృతాంతకోపోల్లసితాం కృపాణీం ॥ **7.37** ॥ 639

పయోదభారైర్నమితం నభః కిం
శేషాహినా భూమిరుత ప్రణున్నా।
అదూరతస్సంపుటభావభాజోః
ఆసీత్ తయోరంతరమల్పశేషం ॥ **7.38** ॥ 640

ప్రాయః ప్రకీర్ణాశనివిష్ఫులింగైః
లోకాస్తదా లోచనరోధమాపుః।
పయోదరూపేణ వివర్తమానైః
పర్జన్యకోపానలధూమజాలైః ॥ **7.39** ॥ 641

అలాతకల్పాః కరకాస్త్రిలోకీం
ఆపూరయన్నద్భుతభీమరూపాః।
యుగాంతవాత్యారభసావధూతాః
సంభూయ తారా ఇవ సంపతంత్యః ॥ **7.40** ॥ 642

చకాస చంచత్కరకాస్థిమాలా
కాదంబినీకంటకభీషణా ద్యౌః।
వజ్రౌఘనిష్పేషమహాట్టహాసా
మూర్తిస్తదా మోహకరీవ రౌద్రీ ॥ **7.41** ॥ 643

శతప్రదాభిర్ధృతహేమకక్ష్యా
ధారాధరాః సేంద్రధనుష్పతాకాః।
అదభ్రఘోషధ్వనయోఽనుచక్రుః
సప్తస్రుతాం శక్రమతంగజానాం ॥ **7.42** ॥ 644

అహీంద్రభోగప్రతిమాః పతంత్యో
ధారాస్తదా ఘోరమరుత్ప్రణున్నాః।
అభావయన్భీమపయోదనక్రం
వ్యోమార్ణవం వీచిగణావకీర్ణం ॥ **7.43** ॥ 645

ఆసారదుర్లక్షతడిత్ప్రకాశం
అన్యోన్య సంకీర్ణహరిద్విభాగం।
ఆసీదసహ్యస్తనితం ప్రజానాం
అభిన్నతక్తందివమంతరిక్షం ॥ **7.44** ॥ 646

తడిత్స్వభావేన తమఃప్రకృత్యా
నిర్హ్రాదరూపేణ జలాత్మనా చ।
వివర్తతే విశ్వమితీవ గోపాః
ప్రాయో న చింతార్ణవపారమాపుః ॥ **7.45** ॥ 647

ప్రవర్తమానాన్ ప్రతిసర్గక్షప్తౌ
పశ్యన్ ఘనాన్ పాశభృతాప్యవార్యాన్।
అభీతిముద్రామధురేణ గోపాన్
ఆశ్వాసయామాస కరేణ శౌరిః ॥ **7.46** ॥ 648

యదర్చనాదాపదియం ప్రసక్తా
తేనైవ గోపాలగణస్య గుప్తిం।

అరోచయత్ కర్తుమశేషగోప్తా
రామేణ సంమంత్ర్య రథాంగపాణిః ॥ **7.47** ॥ 649

స లీలయా మేరుమివ ద్వితీయం
గోవర్ధనం గోపకులప్రదీపః।
నవప్రరూఢం నిహితైకహస్తో
నాగో నలస్తంబమివోజ్జహార ॥ **7.48** ॥ 650

అధోముఖావస్థితమేరుకల్పం
శైలం తముత్థాయ శరణ్యగోపః।
ఉదంచయన్ సత్వరమూర్ధ్వమూలం
చక్రే మహేంద్రం శమితార్ధగర్వం ॥ **7.49** ॥ 651

ఫణాభిరామప్రసృతాంగులీకః
ప్రియాంగరాగవ్యతిషంగపాండుః।
భుజస్తదీయో గిరిణా బభాసే
భూమండలేనేవ భుజంగరాజః ॥ **7.50** ॥ 652

ఆభుగ్నరక్తాంగులిపంజరం తత్
రత్నోర్మికారశ్మిశలాకమంతః।
నవోదకక్షౌమవృతం వ్యభాసీత్
ఛత్రప్రకాండం హరిబాహుదండే ॥ **7.51** ॥ 653

విహారపద్మస్పృహయేవ కృష్ణో
భుజాద్రిణా భూమిధరం దధానః।
స్వశేషభూతస్య హలాయుధస్య
ప్రాచీమవస్థాం ప్రథయాంబభూవ ॥ **7.52** ॥ 654

నివాసభూతే నిఖిలస్య తస్మిన్
బాలాకృతౌ బిభ్రతి శైలమేకం।
సవిస్మయానీక్ష్య జహాస గోపాన్
సంప్రీతిలక్ష్మేణ తదగ్రజన్మా ॥ **7.53** ॥ 655

స కాలికాకాలకృపాణికానాం
ధారాశతైరాహతసంధిబంధః।
అవాసృజత్తిప్రతరం క్షరద్భిః
ధాతుద్రవైర్భూనమస్పృంజి శైలః ॥ **7.54** ॥ 656

సగైరికస్తస్య గిరేస్సమంతాత్
విలంబితో వర్షపయః ప్రవాహః।
వితానపర్యంతజుషో వితేనే
విడంబనాం వర్ణతిరస్కరిణ్యాః ॥ **7.55** ॥ 657

ఇరంమదార్చిర్వ్యతిషంగదీప్తః
పాణౌ హరేరద్రిపతిశ్చకాశే।
ప్రత్యస్త్రమింద్రేణ ముముక్షితానాం
ప్రయుక్తముత్థాత ఇవాశనీనాం ॥ **7.56** ॥ 658

స బాహుదండేన వహన్ సలీలం
ప్రవాలకల్పాంగులిపంజరేణ।
మహీధరచ్ఛత్రమనన్యవాహ్యం
మాయామయీం వ్యాకురుతేవ లీలాం ॥ **7.57** ॥ 659

కరాలరూక్షాకృతివర్ణభేదాన్
కాలాగ్నినిర్వాపణకల్యవృత్తీన్।
రురోధ శైలీకృతయా స్వశక్త్యా
ప్రాయో ఘనాన్ పర్వతకూటకల్పాన్ ॥ **7.58** ॥ 660

పృథ్వ్యా యథావద్బరితం గిరేస్తత్
మూలం నివాసాయ గవాం బభూవ।
గ్రాసానుభావగ్రహణార్హమాసీత్
అగ్రం చ తస్యానతివిప్రకృష్టం ॥ **7.59** ॥ 661

ఉదంచితస్యాద్రిపతేరుపాంతే
పయః ప్రవాహా నిబిడం పతంతః।
అతన్వత స్ఫాటికవప్రశోభాం
అంతర్గతైరస్తభయైరవేక్ష్యాం ॥ **7.60** ॥ 662

అలబ్ధసూర్యేందుకరప్రవేశే
మూలే గిరేరావసతాం జనానాం।
స్వలోచనద్వంద్వవిహారభేదాత్
నక్తందినాన్యాతనుతే స్మ నాథః ॥ **7.61** ॥ 663

ముకుందగాత్రం మణిదర్పణాభం
ఛాయాపదేశేన విగాహమానైః।
సగోధనైస్తత్ర సురేంద్రభీత్యా
గోపైస్తదా గూఢమివావతస్థే ॥ **7.62** ॥ 664

బిభర్తి కృష్ణః సుకుమారగాత్రః
క్షమాధరం తేన విభావయామః।
తదగ్రజోఽసౌ బిభృయాదశేషాం
బలం క్షమామిత్యవదన్వ్రజస్థాః ॥ **7.63** ॥ 665

బభుః స్వశాఖాగ్రథితాగ్రపాదైః
తపోధనైస్సాకమధః శిరోభిః।
కృతాభిముఖ్యాః కృతినో ముకుందే
తపఃప్రవృత్తా ఇవ తత్ర వృక్షాః ॥ **7.64** ॥ 666

అధోముఖస్యాద్రిపతేస్తృణాని
స్పృష్ట్వా ముకుందేన నిదర్శితాని।
జాతస్పృహా జగ్రసిరే సహర్షం
గావస్తదా కించిదివోన్నమంత్యః ॥ **7.65** ॥ 667

మణిప్రదీపైరతమాంసి గోప్యః
ప్రవిశ్య రమ్యాణి గుహాగృహాణి।
అస్పృష్టశీతోష్ణమయత్నలబ్ధం
స్వస్థాశయాః స్వర్గమివాన్వభూవన్ ॥ **7.66** ॥ 668

యథాపురం తత్ర స పుత్రదారైః
అచ్ఛిన్నగోదోహనమంథనాద్యైః।
స్వప్నావబోధప్రభృతీని గోపైః
సిషేవిరే విస్మృతపూర్వవాసైః ॥ **7.67** ॥ 669

అస్పృష్టధారాజలబిందుసేకైః
అకంపమానైరపదంతవీణైః।
గోపీజనైరాదధిరే విహారాః
గిరీంద్రమూలే గృహనిర్విశేషం ॥ **7.68** ॥ 670

వనేచరా గోపగణైస్సమేతా
విముక్తపర్జన్యభయా విచేరుః।
మహీధరచ్ఛత్రధరే ముకుందే
వన్యాని సత్త్వాని చ తత్ర గోభిః ॥ **7.69** ॥ 671

ప్రభూతధారాప్రతిపన్నశైత్యం
ప్రాప్తారమద్రిం ప్రభురద్భుతానాం।
సుదర్శనాదప్యధికామనైషీత్
పవిత్రతాం పాణిసరోజయోగాత్ ॥ **7.70** ॥ 672

ముకుందహస్తాంబురుహాధిరోహాత్
ప్రాప్తః శ్రియం మేరుముఖైరలభ్యాం।
వర్షాపదేశేన గిరిస్స లేభే
నగాధిపత్యార్హమివాభిషేకం ॥ **7.71** ॥ 673

మదోల్బణానామివ వల్లవీనాం
గీతం గణైః శౌరిగుణానుబంధం।
గుహావిశేషైర్ధ్రువమన్వవాదీత్
గోవర్ధనో గోపగణాభినంద్యః ॥ **7.72** ॥ 674

కరాగ్రయంత్రే ఘటితేన కృష్ణః
సవారిణా సానుమతాభిగుప్తాన్।
అలంభయత్ గోపగణాన్ సదారాన్
ధారాగృహాభ్యంతరవాససౌఖ్యం ॥ **7.73** ॥ 675

అచింత్యశక్తేరకుమారయూనః
కౌమారలీలాకవచేన గుప్తం।
బలం తదాఽగ్రాంగులిసంశ్రితాద్రేః
తావత్పరిచ్ఛిన్నమబోధి గోపైః ॥ **7.74** ॥ 676

నిమేషనిష్ఠ్యూతయుగాని యాసాం
యేభ్యో నిరోధవ్యసనాన్యభూవన్।
తాసాం స తైః సార్ధమభూత్సమీక్ష్యః
వామభ్రువాం వల్లవయూథనాథః ॥ **7.75** ॥ 677

కృతార్థభావం భృశమాదధానే
కృష్ణాంగసంస్పర్శవిలోకనాదౌ।
అయంత్రితాభిశ్చిరమాశశంసే
వర్షానువృత్తిర్వ్రజసుందరీభిః ॥ **7.76** ॥ 678

ధారానిపాతైః స్తనతాం ఘనానాం
అక్షప్రమాణైరభిహన్యమానః।
ఆకస్మికీమన్వభవత్ స శైలో
వజ్రవ్యథాం వాసవరోషజాతాం ॥ **7.77** ॥ 679

తమేకహస్తాంగులియంత్రలగ్నం
ధారాహతం ధారయతస్త్రిధామ్నః।
అముక్తబాల్యస్య సమగ్రశక్తేః
క్షణార్ధవత్సప్త దినాన్యతీయుః ॥ **7.78** ॥ 680

స తాదృశాంస్తోయభృతో యుగాంతే
శ్వాసానిలైః శోషయితుం క్షమోఽపి।
మహేంద్రదర్పాత్యయమాత్రకాంక్షీ
ప్రఖ్యాపయామాస గిరేః ప్రభావం ॥ **7.79** ॥ 681

ఏకత్ర సంరక్షతి కృష్ణమేఘే
గోత్రేణ చైకేన గవాం కులాని।
అశేషగోత్రౌఘభిదా నియుక్తైః
మేఘాయుతైర్మోఘతమైర్బభూవే ॥ **7.80** ॥ 682

వ్రజోపమర్దే వితథే సురేంద్రః
స్వయం వృతోఽపత్రపయా భియా చ।
దునోతి మాం ఇంద్రపదం దురంతం
కిం పౌరుషం కేవలమిత్యదుఃఖ్యత్ ॥ **7.81** ॥ 683

నివృత్తరోషే నిభృతేఽపి శక్రే
సందర్శితస్వామినిదేశసంగాః।
వవర్షురుగ్రాం ముహురశ్మవృష్టిం
వైరోపపన్నా ఇవ వారివాహాః ॥ **7.82** ॥ 684

నివార్య దుర్వారజవాన్ పయోదాన్
నాథం సతాం నందసుతం ప్రపిత్సుః।
కరంబితప్రీతిభయః క్షణార్ధం
వ్యక్తిం భజన్ వ్యోమతలేఽవతస్థే ॥ **7.83** ॥ 685

క్రమేణ పృథ్వీమభిగంతుకామః
శ్వేతాభ్రపర్యాయగజాధిరూఢః।
విలోచనవ్యంజితపద్మసంపత్
వర్షాత్యయో మూర్త ఇవాబభాసే ॥ **7.84** ॥ 686

పునః ప్రసన్నాం పురుహూతదాంత్యా
పశ్యన్ దివం ప్రాణభృతామధీశః।
తమద్రిమవ్యాహతదివ్యలీలః
సంతోలయామాస నివేశయిష్యన్ ॥ **7.85** ॥ 687

విలక్షవృత్త్యైవ తిరోహితేషు
మేఘేషు విశ్రాంతవికత్థనేషు।
స్థానే నివేశాదచలీచకార
చ్ఛత్రాచలం శౌరిరఖిన్నబాహుః ॥ **7.86** ॥ 688

ఉత్క్షిప్యమాణః పరివర్త్యమానః
సంస్థాప్యమానోఽపి తథైవ భూయః।
స తస్య సంకల్పవశేన భేజే
శైలో న శైథిల్యకథాప్రసంగం ॥ **7.87** ॥ 689

వ్యపేతశైలవ్యవధానదృశ్యో
విభూషితః స్వేదకణైః స బాలః।

దిశద్భిరామోదమభౌమభోగ్యం
దివ్యైరవాకీర్యత పుష్పవర్షైః ॥ **7.88** ॥ 690

నివేశ్య కృష్ణం శకటీరథాగ్రే
నాథోపచారైరుపసేదివాంసః।
సగోధనాః స్వం వ్రజమావ్రజంతః
సంగీతలీలామభజంత గోపాః ॥ **7.89** ॥ 691

కచ్చిన్న ఖిన్నోఽసి వహన్ గిరీంద్రం
కచ్చిన్న విమ్లాయతి పాణిపద్మం।
ఇతి బ్రువాణాః సుహృదో ముకుందం
పర్యాకులాః పస్పృశురంగమంగం ॥ **7.90** ॥ 692

అథావతీర్య స్వయమంతరిక్షాత్
అనుష్టితైరావతదానవర్షాత్।
విలక్షచిత్తో వసుదేవసూనుం
వల్గుస్మితం వజ్రభృదాససాద ॥ **7.91** ॥ 693

పురోదధానః సురభిం ప్రతీక్ష్యాం
ఆజగ్ముషీమాత్మభువో నియోగాత్।
అపత్రపాగద్గదమాబభాషే
బద్ధ్వాంజలిం బాలముపేంద్రమింద్రః ॥ **7.92** ॥ 694

నాథ త్వయా నర్మవిహారభాజా
విమోహితో విప్రతిసారితశ్చ।
అకించనస్త్వామహమాశ్రితస్సన్
క్షిప్తాపకారో న బహిష్క్రియార్హః ॥ **7.93** ॥ 695

కృతాపరాధేష్వపి సానుకంపం
క్షేమంకరం క్షేత్రవివేచకానాం।

విశ్వోపకారాధ్వరబద్ధదీక్షం
వేద్యం పరం వేదవిదో విదుస్త్వాం ॥ **7.94** ॥ 696

నిగృహ్ణతస్తే సృజతశ్చ వర్షం
నిమిత్తభావే నిహితైస్త్వయైవ।
ప్రవర్తతే నిష్ప్రతిఘో విహారః
స్వయం ప్రయుక్తైరివ యంత్రభేదైః ॥ **7.95** ॥ 697

అనన్యసాధారణపారమేష్ఠ్యాత్
అన్యానశేషానతిసందధానాత్।
గోపాయితుం పారయతి త్రిలోకీం
గోపాయమానాదపి న త్వదన్యః ॥ **7.96** ॥ 698

వ్రజౌకసాం నాథ దివౌకసాం వా
విపత్ప్రసంగే విహితావతారః।
ఏకస్త్వమేవ స్వయమీప్సితానాం
దయాసహాయో నియమేన దాతా ॥ **7.97** ॥ 699

స్వరూపతో విగ్రహతశ్చ విశ్వం
నిత్యం త్వయైకేన ధృతం యదేతత్।
తదేకదేశోద్వహనాదముష్మాత్
న విస్మయం తత్త్వవిదో భజంతి ॥ **7.98** ॥ 700

ప్రయోజితోఽహం త్వయి భక్తిబంధాత్
గోభిః స్వలోకాదుపసేదుషీభిః।
ఇచ్ఛామి సంరక్షితగోవ్రజం త్వాం
స్థానే గవామింద్రతయాఽభిషేక్తుం ॥ **7.99** ॥ 701

తిరోహితామంభసి విందతా గాం
పూర్వం త్వయా పోత్రివరేణ లబ్ధా।

నిరుక్తనిష్ణాతకృతాభ్యనుజ్ఞా
వ్యక్తిం పునర్యాతు శుభా త్వదాఖ్యా ॥ **7.100** ॥ 702

ఉపేంద్రభూతాద్భవతోఽపి భూమ్నా
మాన్యో మనుష్యాభినయే మయా త్వం।
అభ్యర్థనామాదరతస్తదేనాం
ప్రతీచ్ఛ విశ్వంభర విశ్వభూత్యై ॥ **7.101** ॥ 703

ఇతి బ్రువాణో మఘువాన్ ధృతాద్రేః
శ్రాంతిం జగద్ధాతురివాపనేష్యన్।
ధ్యాతోపయాతాం త్రిదశప్రణేతా
దివ్యాపగాం దర్శయతి స్మ దేవీం ॥ **7.102** ॥ 704

అభౌమగంగాపయసా ప్రపూర్ణాం
ఆవర్జయన్ వారణరాజఘుంటాం।
అశేషసామ్రాజ్యపదాభిషిక్తం
గుప్త్యై గవాం గోత్రభిదభ్యషించత్ ॥ **7.103** ॥ 705

తదంగసంస్పర్శవశేన ధన్యైః
ఆప్లావ్యమానామభిషేకతోయైః।
అపేతభారామివ భూతధాత్రీం
ఉల్లాఘితాం ప్రైక్షత నాకనాథః ॥ **7.104** ॥ 706

కృతాభిషేకః కృతినా మఘోనా
గుప్తేన గోవింద ఇతి స్వనామ్నా।
కృతప్రసాదః ప్రజిఘాయ కృష్ణః
స్వర్గాధిరోహాయ పునః సురేంద్రం ॥ **7.105** ॥ 707

ప్రతిగతవతి యూథే పుష్కలావర్తకానాం
దివి భువి చ నియత్యా దీర్ఘనిద్రోజ్ఝితానాం।
గుణగరిమసమృద్ధం గోకులం వీక్ష్య తుష్యన్
గురుభిరభినియుక్తామాశిషం ప్రత్యగృహ్ణాత్ ॥ **7.106** ॥ 708

ముకులితరవిధామ్నా దేహదీప్త్యైవ ముష్ణన్
జలదకదనజాతం జీవలోకస్య జాడ్యం।
వ్యచరదచలభోగే చారయన్ ధేనుచక్రం
పిశునితనిజమాయాం భూషయన్ పింఛమాలాం ॥ **7.107** ॥ 709

ప్రణిహితమధిరోహన్ ప్రాగివాద్రిం పృథివ్యాం
అవమతపురుహూతైరర్చితో గోపబృందైః।
వ్రజపతిరుపసీదన్ బాలయోగ్యాన్ విహారాన్
వనచరపరిబర్హో వత్సపాలైః సిషేవే ॥ **7.108** ॥ 710

నాథః సోఽయం శిశురపి సతాం నందగోపస్య సూనుః
ప్రాయః శైలః ప్రతినిధిరసౌ పద్మనాభస్య పుంసః।
కిం నః సాధ్యం సురపతిముఖైః కింపచానైస్తదన్యైః
సాకం దారైరితి కిల జగుస్తత్ర సంభూయ గోపాః ॥ **7.109** ॥ 711

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే సప్తమః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ అష్టమః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథ ప్రసూనాయుధభాగధేయాన్యారబ్ధమందానిలసౌతికాని ।
మధుప్రసంగాత్మధురాణి యూనామనుష్ణశీతాన్యభవందినాని ॥ **8.1** ॥ 712

అనేకరూపైః స్వయమేకరూపః
కాలాత్మకం రూపమకాలకాల్యః ।
ఋతుప్రభేదైరనుభూయ రేమే
రామాసఖో రామమనుప్రయాతః ॥ **8.2** ॥ 713

హేమంతపూర్వాః శిశిరాంతిమశ్చ
శరచ్చ సంభూయ వసంతవృత్త్యా ।
శనైః శనైః శాంతిముపేయివాంసః
తద్వైభవాత్తన్మయతామివాపుః ॥ **8.3** ॥ 714

ప్రాయేణ పంచాయుధపంచవక్త్రః
పలాశకోశాకృతిమాదదానైః ।
మనస్వినీమానగజేంద్రభేదాత్
సశోణితైః పాణిరుహైశ్చకాశే ॥ **8.4** ॥ 715

జగంతి పుండ్రేక్షుశరాసనేన
ప్రసూనబాణైరపి జేతుమిచ్ఛోః ।
అసూచయన్నాత్మభువః స్వనాదైః
అవ్యాహతామాశిషమన్యపుష్టాః ॥ **8.5** ॥ 716

వరాంగనావక్త్రపదాంబుజానాం
స్వాభావికీం సౌరభరాగలక్ష్మీం।
ప్రపిత్సమానౌ ప్రసవైస్తదర్హం
ద్వేధా ద్రుమౌ దోహదమన్వభూతాం ॥ **8.6** ॥ 717

తీక్ష్ణారుణాగ్రాణ్యచిరప్రరోహాత్
చకాశిరే చంపకకుట్మలాని।
దత్తాని కామోత్సవమంగలార్థం
దీపాంకురాణీవ వసంతలక్ష్మ్యా ॥ **8.7** ॥ 718

ముక్తాపగామగ్నసముత్థితాత్మా
భూయో భజన్పుష్పరజోభిషేకం।
చచార మందం మలయాద్రివాతః
చేతోభువో దృప్త ఇవోపవాహ్యాః ॥ **8.8** ॥ 719

పుష్పేషు సంయోగవియోగవృత్త్యా
క్రమాద్భజంతీ నతిమున్నతిం చ।
వనాంతరే షట్పదపంక్తిరాసీత్
మంజుస్వనా మన్మథచాపమౌర్వీ ॥ **8.9** ॥ 720

వసంతక్లప్తాన్మదనస్య బాణాత్
ఆందోలయన్నూనమనోకహేషు।
దినే దినే దక్షిణమాతరిశ్వా
గతాగతాభ్యాం గణయాంచకార ॥ **8.10** ॥ 721

ఆపూర్ణ్యమానైరభితో నభస్వాన్
కాంతైః ప్రదీపైరివ కర్ణికారైః।
వనశ్రియో మాధవసంగమార్హం
మంగల్యనీరాజనమాచచార ॥ **8.11** ॥ 722

ప్రసూనహాసాధర పల్లవానాం
కింజల్కరోమాంచజుషామభుంక్త।
మందానిలైరాహితవేపథూనాం
కాంతిం వసంతో వనవల్లరీణాం ॥ **8.12** ॥ 723

విహారయోగ్యామథ వీక్ష్య వన్యాం
రమాపతిం రామసఖం విశంతం।
నభశ్చరైః సాకమనోకహాస్తం
నాథం ప్రసూనోర్మిభిరభ్యషించన్ ॥ **8.13** ॥ 724

పుష్పాకరేణ ప్రతిపన్నశోభం
బృందావనం నందితగోపబృందం।
ప్రదర్శయన్ ప్రాపిత ధేనువత్సం
రామానుజో రామమిదం బభాషే ॥ **8.14** ॥ 725

మనోభువో మూర్తమివావలేపం
మాన్యం మనస్కారమివ త్వదీయం।
చిరం త్వయా సేవ్యమిహార్య మన్యే
చిత్రం వనం చైత్రరథాభినంద్యం ॥ **8.15** ॥ 726

అమానుష ప్రాప్యమరణ్యమేతత్
ప్రాప్తస్య తే పాదరజఃప్రభావాత్।
సత్త్వోపపన్నా న భజంతి సత్త్వాః
శాంతాశయాః శాశ్వతికం విరోధం ॥ **8.16** ॥ 727

అచింత్య భూమ్నస్తవ సన్నిధానాత్
అన్యోన్య జాతీయదశాం దధానాః।
సింహీవశాస్తన్యవిదో భజంతే
సుభ్రాతృతాం కేసరిదంతిపోతాః ॥ **8.17** ॥ 728

త్వదర్పితస్వాదుతృణాదినీనాం
త్వద్వంశనాదామృతపాయినీనాం।
మన్యే గవాం వత్సగణావృతానాం
విష్వగ్వనం విశ్రమయోగ్యమేతత్ ॥ **8.18** ॥ 729

వసంతలక్ష్మ్యా ఇవ వాసభూమిం
సంకల్పయోనేరివ శిల్పశాలాం।
రతేరివారామవిభూతిమన్యాం
వన్యామిమాం వేద్మి తవోపకార్యాం ॥ **8.19** ॥ 730

వనస్థలీయం మకరందవర్షైః
అతోయకర్మాంతికమాత్తసేకా।
ప్రస్తౌతి పర్యాప్తపరాగజాలా
సమీహితం సంచరణోత్సవం తే ॥ **8.20** ॥ 731

నభఃస్పృశామత్ర మహీరుహాణాం
నీడాదమీ నిష్పతితాః సలీలం।
ప్రయుంజతే స్వాగతమంజసా తే
ప్రాయః శుభాలాపజుషః శకుంతాః ॥ **8.21** ॥ 732

వాతావధూతాస్తరవః స్వమూర్ధ్నా
సంతాన సాంతానిక సంపదస్తే।
ప్రాజ్యైరమీ పుష్పఫలైశ్చ నూనం
వితన్వతే వందనమర్హణాం చ ॥ **8.22** ॥ 733

ఆస్వాద్య చూతాంకురమన్యపుష్టాః
ప్రాయః స్వనైః పంచమముద్గిరంతః।
ఆకారయంతీవ వనం గతం త్వాం
దివ్యానమీ దర్శయితుం ప్రదేశాన్ ॥ **8.23** ॥ 734

త్వత్పాద విన్యాస విశేష ధన్యాం
ఆపాదయిష్యంత ఇవాత్మధాత్రీం।
ఏనాం స్వశాఖాగ్రకరప్రయుక్తైః
ప్రచిన్వతే భూమిరుహాః ప్రసూనైః ॥ **8.24** ॥ 735

నిశామయంత్యో వనదేవతాస్త్వాం
చకోరసమ్మోహన చారుదీప్తిం।
ప్రీతిం ప్రభూతాం పరివాహ్య గీతైః
శీతాశ్రుణా శేషమివోద్వమంతి ॥ **8.25** ॥ 736

రసాలరంభాది భవైరిహైతాః
ఫలద్రవైః పిచ్ఛిలపార్శ్వభాగాః।
వత్సావగాహ్యా వనరాజిమధ్యే
పూర్ణాః సుధాయా ఇవ భాంతి కుల్యాః ॥ **8.26** ॥ 737

కహ్లారపద్మోత్పలకాంతిభిస్తే
కటాక్ష విక్షేపగుణం భజంత్యః।
అరణ్యభాగానభితః ప్రవాహైః
ఆప్యాయయంత్యాప ఇమాః ప్రసన్నాః ॥ **8.27** ॥ 738

త్వదాస్యపద్మప్రతిమాసహాస్యైః
సంసృజ్యమానేవ సపుష్కరాఽసౌ।
ప్రభావతః ఖ్యాపితపుష్కరశ్రీః
పుణ్యోదకా పుష్కరిణీ విభాతి ॥ **8.28** ॥ 739

సంచారజాతైః శ్రమవారిలేశైః
ఆలక్ష్య ముక్తాగుణమండనం త్వాం।
వ్యక్తం నదీ వీజయతీయమారాత్
అంభోరుహైరాశ్రిత వీచిహస్తైః ॥ **8.29** ॥ 740

సహంతి వాతాతపవర్షవాతాం
స్తోయేషు తిష్ఠంతి రవిప్రతీక్షాః।
తపస్యతస్త్వన్ముఖకాంతిలోభాత్
పద్మానిమాన్ పశ్చిమరామ మన్యే ॥ **8.30** ॥ 741

తరంగిణీభిః పరిరభ్య ముక్తః
సంలాపవాన్ భృంగరవైరధీరైః।
ఆపృచ్ఛతే నూనమతః ప్రయాతం
మందీభవన్ కుంద సమీరణస్త్వాం ॥ **8.31** ॥ 742

మనఃప్రసాదం తవ దర్శయంతీ
ప్రాలేయసంఘాతనిభైః పయోభిః।
శుద్ధా నవేందీవరనీలవాసాః
ఛాయేవ తే శైవలినీ విభాతి ॥ **8.32** ॥ 743

సహ ప్రయచ్ఛంతి తవ ప్రియాభిః
చంచూర్యమాణా ఇవ చక్రవాకాః।
ఆహూయ దాతార ఇవాతిథేయాః
కాలోచితాం కస్త్వమితీవ వాచం ॥ **8.33** ॥ 744

విధూతవాలవ్యజనాః స్వపక్షైః
చారుస్వనాపాదిత చాటువాదాః।
అభిన్నవర్ణాః ప్రతియంత్యమీ త్వాం
రాజోపచారైరివ రాజహంసాః ॥ **8.34** ॥ 745

దివాపి గోవర్ధన నిర్ఝరాణాం
సంఛాదితే వ్యోమ్ని తుషారజాలైః।
ఇహాతపశ్చాంద్రమసేన ధామ్నా
వికల్ప్యతే బోధితపంకజోఽపి ॥ **8.35** ॥ 746

అతర్కిత ప్రాప్తమవేక్ష్య కాంత్యా
మేఘంకరం మేచకమంబరం తే।
నినాద నిష్పాదిత షడ్జగీతా
నృత్యంత్యమీ సానుషు నీలకంఠాః ॥ **8.36** ॥ 747

నదీభిరారబ్ధతరంగలాస్యం
నాదైర్యుతం నిర్ఝరదుందుభీనాం।
గాయద్భిరేఘం గిరిణా త్వదర్థం
ప్రాయేణ సంగీతమిహ ప్రయుక్తం ॥ **8.37** ॥ 748

కలిందజాకచ్ఛభువాం సఖీభిః
ప్రచ్ఛాయవన్యాభిరధిత్యకాభిః।
సూతే గిరిః సూచిత నందనోఽసౌ
స్వర్గౌకసాం స్వైరవిహారవాంఛాం ॥ **8.38** ॥ 749

అభ్యాగతం వీక్ష్య భవంతమారాత్
సాలా ఇమే సామినతాగ్రశాఖాః।
సుధారసస్వాదుతమాని భక్ష్యా
స్వయం ప్రయచ్ఛంతి ఫలాని ధన్యాః ॥ **8.39** ॥ 750

పాత్రీభవంతస్తవ వీక్షణానాం
పద్మాలయావాసవికల్పితానాం।
చరాచరాః కాని కియంతి వైతే
తపాంస్యతప్యంత భవాంతరేషు ॥ **8.40** ॥ 751

విజానతాం సత్పురుష ప్రభావం
పుంసామమీ పుణ్యతమీభవంతః।
ప్రాయస్త్వదంగీకరణాత్ప్రయాస్యన్ -
త్యారాధ్యతామద్రివనావకాశాః ॥ **8.41** ॥ 752

సంస్కారపూతాభిరితీవ వాగ్భిః
సమ్మోదయన్నగ్రజమాదిదేవః।
విజాతలీలో విజహార హృష్యన్
వంద్యః సతాం వత్సగణానుయాయీ ॥ **8.42** ॥ 753

స్వయంవృతః స్వైరవిహారలక్ష్మ్యా
ముహుర్వితేనే విపినే ముకుందః।
స్థానాంతర ప్రాప్తి విభావితాని
స్థితేరభిన్నాని గతాగతాని ॥ **8.43** ॥ 754

ప్రభూతయా పుష్పఫలప్రసూత్యా
వదాన్యవృత్తీని వనాని దృష్ట్వా।
సస్మార చింతావశవర్తినీనాం
వ్రజస్థితానాం వరవర్ణినీనాం ॥ **8.44** ॥ 755

ప్రాయస్తదాహ్వానవిధౌ నియోక్తుం
ప్రగృహ్య వేణుం ప్రతిపన్నదూత్యం।
న్యవేశయత్ కుట్మలితే సలీలం
బింబాధరే సూచితచిత్తరాగే ॥ **8.45** ॥ 756

సామోపపన్నాన్ క్రమశః స్వరంధ్రైః
సప్త స్వరాన్సప్తభిరుద్వమంతం।
ప్రచక్రమే వాదయితుం వనాంతే
వంశం ప్రియో వల్లవవంశజానాం ॥ **8.46** ॥ 757

ముకుందవక్త్రానిలవాద్యమానో
వేణుర్బభౌ వేద ఇవ ద్వితీయః।
రాగావధీనాం రహసాం యదేకం
గీతాత్మనాం తస్య నిదానమాసీత్ ॥ **8.47** ॥ 758

తద్వంశనాదః సుభగోఽనుగచ్ఛన్
అగ్రే సరన్సౌరభమాగమానాం।
అయత్ననిష్పన్న మనఃసమాధీన్
ఆబ్రహ్మకానాతనుతేవ జంతూన్ ॥ **8.48** ॥ 759

శృణ్వద్భిరుద్యాంతమధుప్రవాహం
వంశస్వనం తస్య సుధైకవంశం।
సయూథ్యతాం నూనమవాప్య సర్వైః
సత్త్వైః స్థితం సామినిమీలితాక్షైః ॥ **8.49** ॥ 760

మధుద్రవైరుల్బణ సమ్మదాశ్రూ -
ణ్యాలేఖ్యనిష్పందమృగద్విజాని।
ఉదగ్రకోశోత్పలకాని కృష్ణో
వంశీనినాదేన వనాన్యకార్షీత్ ॥ **8.50** ॥ 761

ఆస్వాద్య తద్వంశనినాదమాధ్వీం
ఆఘ్రాయ తత్సంచరసౌరభం చ।
భుక్తామృతానాం భువి సౌరభేయ్యః
క్షిప్తేతరాం క్షీబదశామవాపుః ॥ **8.51** ॥ 762

వంశస్వనాస్వాద వశీకృతానాం
వ్యక్తోదయానాం వనదేవతానాం।
స కర్బురః స్నిగ్ధతమైః కటాక్షైః
సేంద్రాయుధో మేఘ ఇవాబభాసే ॥ **8.52** ॥ 763

ఆధ్మాపయామాస స శృంగమగ్ర్యం
శంఖం తథాభూతమివాత్మయోగాత్।
జగౌ చ గేయాని బహూని యేషాం
గాంధర్వ వేదోఽపి న పారదృశ్వా ॥ **8.53** ॥ 764

త్రిస్థానయుక్తస్వరభూషితం తత్
త్రిధా స్థితం గ్రామవిశేషయోగాత్।
అరంజయత్సప్తజగంత్యయత్నాత్
గీతం హరేరాహృత కిన్నరౌఘం ॥ **8.54** ॥ 765

విలాస వాక్యైరివ వేణునాదైః
దివ్యేన గీతేన చ దైత్యహంతుః।
నివేదితార్థాః సుదృశః స్వవాసాత్
ఆజగ్మురాకర్షణ మంత్రతీక్ష్ణైః ॥ **8.55** ॥ 766

అనిష్టశబ్దైర్వలయైరపోఢాః
కాంచ్యాప్యవజ్ఞాతపదోపగత్యా।
గుణావకృష్టాః ప్రియమాప్తుమీషుః
కామోపదిష్టేన మహాపథేన ॥ **8.56** ॥ 767

ఆదిశ్యమానాం ప్రియవంశనాదైః
ఆశాం నిజాశామివ నిర్విఘాతాం।
తదాస్థితాం ప్రాస్థిషతాశు ధన్యాం
ఆసన్నసంధ్యాధికరాగభాజః ॥ **8.57** ॥ 768

మధువ్రతాధిజ్యశరాసనేన
పుష్పాత్మకం సందధతా పృషత్కం।
అనుప్లవేన వ్రజతా బభూవే
తాసామనంగేన తదోద్యతానాం ॥ **8.58** ॥ 769

ఆదేశయోగైరథ తత్ర గోప్యో
నివార్యమాణా అపి దుర్నివారాః।
ఆనిన్యిరే రాగమయైర్మహౌఘైః
క్లేశాపహం కృష్ణసుధాపయోధిం ॥ **8.59** ॥ 770

త్వరాసఖీనాం పురతః ప్రచేలే
తరస్వినా నిఃశ్వసితేన తాసాం।
సదాగతి ప్రార్థనయా సమేతం
దూరస్థితం కృష్ణమివోపనేతుం ॥ **8.60** ॥ 771

ప్రాయేణ వేగాత్సుదృశాం విభిన్నాః
ప్రకీర్ణముక్తాఫలపుష్పజాలః।
ప్రస్తావయన్ కామవిహారనాట్యం
హారః సమాలక్ష్యత సూత్రధారః ॥ **8.61** ॥ 772

అవస్థితం క్వాపి కదంబమూలే
వల్గుస్మితం వాదిత మంజువేణుం।
సాచీకృతాక్షం దదృశుస్తరుణ్యః
స్వాద్యం సతాం స్వస్తికచారుజంఘం ॥ **8.62** ॥ 773

తదంగశోభామవలోక్య దివ్యాం
విస్మేరభావం వ్రజతేవ దూరాత్।
అమోహయద్యౌవతమాదిధూర్తః
సంతోషదిగ్ధేన సమీక్షణేన ॥ **8.63** ॥ 774

ద్రుతాగతివ్యాకుల భూషణాస్తాః
కించిత్ సముచ్ఛ్వాసితనీవిబంధాః।
పర్యాకులాక్ష్యః పరివార్య తస్థుః
కృష్ణం కృపాధీనదృశం కృశాంగ్యః ॥ **8.64** ॥ 775

స వల్లభః సంసది వల్లవీనాం
బర్హస్రజా దర్శితదానరాజిః।
ఉదగ్రశృంగధ్వనిరాబభాసే
దృప్తో వశానామివ వారణేంద్రః ॥ **8.65** ॥ 776

అవృద్ధిసంకోచమివేందుమన్యాం
అకార్ముకం కామమివాత్తవేణుం।
తమద్భుతానామివ రాశిమేకం
గోప్యస్తదాత్మాన ఇవాన్వభూవన్ ॥ **8.66** ॥ 777

సురాంగనాభిః సమయే ధృతాయాం
స్వేనైవ గోపాకృతి భూమికాయాం।
అకర్మవశ్యస్య విభోస్తదాసీత్
అర్భాఫలస్పర్శనమాత్ర లీలా ॥ **8.67** ॥ 778

న ఖల్వముష్య ప్రమదామదాంధ్యం
న కుత్సనం తత్తదభీష్టదాతుః।
న ధర్మసంస్థాపనబాధగంధః
శుద్ధానుచింత్యా హి శుభస్య లీలా ॥ **8.68** ॥ 779

అనాగమప్రత్యయ సంభవానాం
గురుత్యజాం గోపకుమారికాణాం।
అనన్యసంగాత్ స దయాలురాసీత్
అసంగఘుంటాపథసార్థవాహీ ॥ **8.69** ॥ 780

పుష్పావచాయప్రవణేన గోప్యః
ప్రసాధితాస్తేన స చ ప్రియాభిః।
అభిన్నబాహ్యాంతరమైకరస్యాత్
ఆమోదమన్యోన్యసగంధమాపుః ॥ **8.70** ॥ 781

స్వలాలనాదాపతితం స తాసాం
సౌభాగ్యదుర్మానమదం వినేష్యన్।
పుష్పావచాయవ్యపదేశలౌల్యాత్
ఆసీద్దవీయానబహిఃస్థితోఽపి ॥ **8.71** ॥ 782

అవిప్రకర్షేఽపి తిరస్కరణ్యా
క్షప్తావృతిం కృష్ణమనీక్షమాణాః।
భీమైరదూయంత భృశం తరుణ్యః
క్షణైః స్వనిశ్వాససమీరదీర్ఘైః ॥ **8.72** ॥ 783

పుష్పావకీర్ణేషు వనద్రుమాణాం
మూలేషు మోహాలసచేతసస్తాః।
కృతాసికాః కృష్ణవియోగఖేదాత్
కామాస్త్రపర్యంకగతా ఇవాసన్ ॥ **8.73** ॥ 784

విలీనచిత్తా విషమాస్తతాపాత్
విలాపయంత్యో వసుధాం విలాపైః।
అదృశ్యరూపస్య హరేరగాయన్
గుణాంశ్చరిత్రాణి చ గోపకన్యాః ॥ **8.74** ॥ 785

ముకుంద విశ్లేషవిమోహితానాం
సంశ్రూయమాణాని ముహుర్వనాంతే।
శమప్రదాన్యాత్మవిదామభూవన్
త్రయ్యంతగంధీని వచాంసి తాసాం ॥ **8.75** ॥ 786

స మాయయాత్మానమసౌ పరేషాం
ప్రచ్ఛాద్య సందర్శయతి ప్రసాదాత్।
ఇతీమమర్థం ప్రథయన్ప్రియాణాం
దృష్టిం శుభాం దాతుమియేష తాసాం ॥ **8.76** ॥ 787

తాసామథ స్మేరముఖాంబుజేన
శ్యామేన పీతాంబర చిత్రితేన।
ఆవిర్బభూవే సహసా పురస్తాత్
మధుద్విషా మన్మథమన్మథేన ॥ **8.77** ॥ 788

తమేకచిత్తాః ప్రతిసన్నివృత్తం
యాతేన నృత్యంతమివాద్భుతేన।
గోప్యః పునర్జాతమివాత్మనైవ
ప్రైక్షంత సమ్మోదపయోధిమగ్నాః ॥ **8.78** ॥ 789

నవేందురేఖా కృశపాండురాంగీః
తాపాశ్రుసందర్శిత వాహ్నితోయాః।
దదర్శ గోపీరవతారగోపః
శ్వాసైస్త్రిలోకీమివ శోషయంతీః ॥ **8.79** ॥ 790

అవిధ్యతైకః ప్రణయాపరాధీ
యోగైరలక్ష్యో యుగపత్ప్రయుక్తైః।
ఆవర్జిత భ్రూధనుషామమోఘైః
ఏణీదృశామీక్షణ చిత్రపుంఖైః ॥ **8.80** ॥ 791

ప్రసాద జీవాతుభిరంగనానాం
ప్రత్యేకమన్యాభిరలక్షణీయైః।
విలాసచాటూక్తివిలోకనాద్యైః
ఆనందయన్ సాంత్వనమాచచార ॥ **8.81** ॥ 792

తాసాం తదంగవ్యతిషంగలోభాత్
సైరంధ్రికా వృత్తిముపేయుషీణాం।
విరక్త నిధ్యేయపదః స రాగీ
రాగాధికాం ప్రాస్తుత రాసలీలాం ॥ **8.82** ॥ 793

తదగ్రహస్త గ్రహణార్థినీనాం
స సవ్యతో దక్షిణతశ్చ తిష్ఠన్।
బభార విద్యుద్వ్యవధానభాజాం
వాత్యాజుషాం వారిముచామభిఖ్యాం ॥ **8.83** ॥ 794

ద్వయోర్ద్వయోరేకతయా స తాసాం
మధ్యే స్థితో మండలరాసనృత్తే।
కరద్వయస్పర్శరసేన కాంతాః
ప్రత్యేకమానంద్య భృశం ననంద ॥ **8.84** ॥ 795

అపారమావర్తయతా రసాబ్ధిం
రామానుజో రాసజవేన దీవ్యన్।
పదాశ్రితానాం భ్రమశాంతిహేతుః
ప్రియాసహస్రం భ్రమయాంచకార ॥ **8.85** ॥ 796

స్వమాయయా ఘూర్ణయతో మహత్యా
విశ్వాని భూతాని విభోరజస్రం।
రామాజనం రాసవశం విధాయ
స్వస్య స్వయం ప్రాప నిదర్శనత్వం ॥ **8.86** ॥ 797

స్వపాదపాంసుస్నపితాకృతీనాం
స్విద్యన్ముఖీనాం వ్రజసుందరీణాం।
లంబాలకానాం లలితస్మితానాం
లాభాత్స్వయం లబ్ధ మనోరథోఽభూత్ ॥ **8.87** ॥ 798

సనృత్తగీతేన విహారయూనా
గోపీజనైరంతరితేన బద్ధం।
తదద్భుతప్రస్థితి రాసచక్రం
జవాదలక్ష్యాంతరమాబభాసే ॥ **8.88** ॥ 799

జగుః సహర్షం దివి దేవకన్యాః
దివ్యాస్తదా దుందుభయః ప్రణేదుః।
పపాత కల్పద్రుమ పుష్పవృష్టిః
సదర్చితే సంశ్రితరాసలీలే ॥ **8.89** ॥ 800

గృహీతహస్తద్వితయాఃసలీలం
మిథ్యాభుజంగేన మృగీదృశస్తాః।
పరిభ్రమంత్యో విపరీతవృత్త్యా
ప్రక్రాంతరాసాం భువమభ్యజానన్ ॥ **8.90** ॥ 801

మనోజ్ఞమల్లీహసితేన తాసాం
రమ్యేణ కృష్ణో రజనీముఖేన।
అన్యాదృశీం ప్రీతిమనన్యయోగాత్
ఆపాదయిష్యన్విరరామ రాసాత్ ॥ **8.91** ॥ 802

ఉద్భిన్నఘర్మాంబుకణం విహారాత్
తాసాం కరస్పర్శరసేన చైనం।
లతాగృహే నందన గర్భశోభి-
న్యాసీనమన్వాసత గోపకన్యాః ॥ **8.92** ॥ 803

స్వలంభితైశ్చిత్రపలాశపుష్పైః
సంవీజ్యమానో విటపైః ప్రియాభిః।
నిదర్శయామాస వనాంతరాలే
నీలాద్రిముద్భ్రాంత మయూరబృందం ॥ **8.93** ॥ 804

విచిత్రలీలాహితవేపథూనాం
తాసామనాసాదిత విశ్రమాణాం।
తాపోపశాంత్యై తపనాత్మజాయాం
ఆహ్లాదనీమద్భిరియేష లీలాం ॥ **8.94** ॥ 805

ముఖేన తస్య ద్విజరాజభాసా
తారాభిరామేణ తమోపహేన।
ప్రేమోదధిం వర్ధయతా ప్రియాణాం
సంచిక్షిపే తత్ర సరోజకాంతిః ॥ **8.95** ॥ 806

సంధ్యాఘనాభః స తదా ప్రియాణాం
మధ్యే బభౌ వారిజరేణుతామ్రైః।
శృంగారదిగ్ధైరివ దృష్టిపాతైః
శృంగోదకైరాప్లుత చిత్రదేహః ॥ **8.96** ॥ 807

స పద్మినీనాం సలిలస్థితానాం
చకార సమ్మీలనమాశు తాసాం।
తుషారజాలైస్తుహినాంశుసౌమ్యః
కామోపనేతా కరయంత్రముక్తైః ॥ **8.97** ॥ 808

పటీరపంకైః ప్రతిపన్నగంగాం
శోణాన్వితాం కుంకుమసంగమేన।
కస్తూరికాభిః ప్రచితాత్మవర్ణాం
కృష్ణప్రియాః కృష్ణనదీం వితేనుః ॥ **8.98** ॥ 809

అకాలజాతప్రతిమేందుజాలాన్
ఆకీర్ణమిథ్యాశఫరాంస్తరంగాన్।
వక్త్రాక్షివక్షోరుహబింబయోగాత్
అకల్పయన్ కల్పిత చక్రవాకాన్ ॥ **8.99** ॥ 810

సవిభ్రమా చారుపయోధరాభా
తాభిః సమం సూర్యసుతా ప్రపేదే।
అలబ్ధపూర్వం తదనన్యలభ్యం
కృష్ణోపభోగేన కృతార్థభావం ॥ **8.100** ॥ 811

నితంబవక్షోజనిరూఢవృద్ధిః
మధ్యే కృశా సంశ్రితనిమ్ననాభిః।
విలోలపద్మాగ్రతరంగహస్తా
తాసామభూదన్య తమేవ సాఽపి ॥ **8.101** ॥ 812

అసూయయేవ ప్రమదాజనానాం
లాక్షాంజనాదీని విలోపయంతీ।
నిసర్గశోభాతిశయప్రకాశాత్
కృతోపకారేవ నదీ బభూవ ॥ **8.102** ॥ 813

చిరప్రవృద్ధం దయితేఽనురాగం
చిత్తే దురాసేధమివోద్వమంతీ।
ప్రాయేణ తత్కాంతి మధూపభోగాత్
దృష్టిస్తదా రాగమువాహ తాసాం ॥ **8.103** ॥ 814

అనంగ రాగోజ్జ్వల చిత్తదేహా
విశ్వాధికం వివ్యధురాయతాక్ష్యః।
కహ్లారశోభారచితైః కటాక్షైః
కామస్య బాణైరివ తాపదీప్తైః ॥ **8.104** ॥ 815

విగాహనాద్గోపనితంబినీనాం
సంవర్ధమానే సహసాఽంబుపూరే।
తదవక్త్రశోభావిజితైః సరోజైః
అంతర్హితం నూనమవాప్తలజ్జైః ॥ **8.105** ॥ 816

కృష్ణాంబుదః కల్పితహస్తయంత్రః
చకార గోపీనయనోత్పలేషు।
ధారాంబుసేకాదుపసంభవంత్యా
రాగశ్రియా రక్తసిలీంధ్రశోభాం ॥ **8.106** ॥ 817

ముహుఃప్రయుక్తాం ముఖపుండరీకే
కదర్థయంత్యా కరయంత్రధారాం।
కాంతే కయాచిద్దధిరే కరాభ్యాం
గతాగతాన్యుత్పలకాననానాం ॥ **8.107** ॥ 818

ప్రయాపితే గోపికయా కయాచిత్
కృష్ణాననం కీచకయంత్రతోయే।
నిమీలనోన్మీలనతస్తదీయాత్
నక్తందివం తత్క్షణదృశ్యమాసీత్ ॥ **8.108** ॥ 819

తమార్ద్రభావాన్నిబిడాంతరీయం
లంబాలకం రాశిమివాద్భుతానాం।
పశ్చాదుపేతా పరిరభ్య తస్థౌ
కాచిత్ప్రియా కామవధూరివాన్యా ॥ **8.109** ॥ 820

అభంగురప్రేమబలేన తస్యాః
బద్ధం ప్రియం బాహులతాద్వయేన।
సమీక్ష్య కామార్పితపాశమన్యాః
సంప్లావయామాసురపేతశంకాః ॥ **8.110** ॥ 821

యదంఘ్రియోగాజ్జగతాం త్రయాణాం
మందాకినీ మాన్యతమా బభూవ।
తయాపి సంభావ్యతమా తదాసీత్
కృష్ణేన సా తేన కృతావగాహా ॥ **8.111** ॥ 822

అథోపచారానుపపాదయంతీ
దివ్యేన దేహేన దినేశకన్యా।
ఆనర్చ పాదార్పిత రత్నపుష్పా
గోపీసఖం గోపకుమారమాద్యం ॥ **8.112** ॥ 823

సరిద్భిరన్యాభిరపి ప్రభావాత్
ప్రాయేణ గోపీతనుమాశ్రితాభిః।
తోషాదుదన్వత్సుతయోప భోగ్యః
తోయోపచారేణ విభుః సిషేవే ॥ **8.113** ॥ 824

తముత్తరంతం సరితః ప్రవాహాత్
ఉత్తారకం పంకమయాత్పయోధేః।
మరుత్ప్రయుక్తా వసనాంగరాగైః
ఆకల్పయన్నప్సరసస్తదర్హైః ॥ **8.114** ॥ 825

వ్రజాంగనాశ్చ త్రిదశాంగనాభిః
ప్రసాధ్యమానా బహుమానపూర్వం।
రమాసహాయ ప్రణయానురూపాం
సమ్మాననాం సాధుజనేష్వవిందన్ ॥ **8.115** ॥ 826

విహృత్య తస్మిన్ వ్రజసమ్ముఖీనే
చక్రం గవాం శైలవనాన్నివృత్తం।
ఉపాద్రవత్కశ్చిదరిష్టనామా
కైలాసపర్యాయ తనుః ककుద్మాన్ ॥ **8.116** ॥ 827

ఖురాగ్రవజ్రేణ విదారయన్క్ష్మాం
విషాణనిర్భిన్నవిమానమూలః।
దుర్వారవేగో దదృశే స దూరాన్
మృత్యోరుపక్రాంతమహో మహోక్షః ॥ **8.117** ॥ 828

శృంగావరుగ్ణైః శకటైః ప్రకీర్ణం
వృషాంతరైరాశు విముక్తమార్గం।
వ్రజం తదా విప్లుతగోపవర్గం
త్యక్త్వా స కృష్ణాభిముఖం జగామ ॥ **8.118** ॥ 829

తమాపతంతం ప్రతిసంజిహానో
నిర్హ్రాదవిత్రాసితదీనధేనుం।
విషాణయుగ్మ గ్రహణేన శౌరిః
చక్రే వినిష్పీడిత పీనకంఠం ॥ **8.119** ॥ 830

అపహత్య దుర్జయమరిష్టదానవం
జగతామరిష్టమివ జాతవిగ్రహం।
వ్రజసద్భిరద్భుత విహారతోషితైః
సురసత్తమైరపి సమం స తుష్టువే ॥ **8.120** ॥ 831

అన్యైరప్యసురమలిమ్లుచైరనేకైః
ఆతంకాన్స్థిరచరసూతిభిః ప్రసూతాన్।
గోపానాం ప్రతివిదధే గవాం చ కాలే
రామేణ స్తుతచరితో రథాంగపాణిః ॥ **8.121** ॥ 832

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే అష్టమః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ నవమః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథ భోజపతిర్జగత్పతేః అవతారం భువి నారదాన్మునేః।
శ్రుతవానతిదేవదానవం వ్యథయా పీతవిషోపమోఽభవత్ ॥ **9.1** ॥ 833

నిహతా పృథుకేన పూతనా
శకటం తత్పరివర్తితం మహత్।
ककుభద్వితయం నిపాతితం
ప్రహితః క్వాపి విపీడ్య కాలియః ॥ **9.2** ॥ 834

స చ గోముఖవర్ధనో దధే
గమితః క్షోదమరిష్టపర్వతః।
ప్రథితశ్చ బలః ప్రలంబజిత్
నిధనం ధేనుకదానవో గతః ॥ **9.3** ॥ 835

దవహవ్యవహశ్చ జగ్రసే
విషధృద్వింధ్యసమో విదారితః।
ఇతి నామ విజృంభణే రిపోః
అలమేకైకమలంఘ్యతాస్థితే ॥ **9.4** ॥ 836

బహుభిః కిమిహ ప్రతర్కితైః
బలినః స్రోతసి ధావతో విధేః।
యదతీతమతీతమేవ తత్
కరణీయం పునరాయతిక్షమం ॥ **9.5** ॥ 837

ఇతి విప్రతిసారవిహ్వలః
స్వయముత్థాపిత మృత్యుచోదితః।
ప్రతిహంతుమియేష చక్రిణం
శలభో దీప్తమివాశుశుక్షణిం ॥ **9.6** ॥ 838

దివసాంతదివాకరోపమః
శ్వసితాందోలితజీవితస్థితిః।
భయవిస్మయరోషకర్బురః
స శిరఃకంపమవర్తయత్క్షణం ॥ **9.7** ॥ 839

స చ దానపతిం సమాదిశత్
భవతో జీవతు భద్ర సౌహృదం।
అజితేన జిఘాంసితస్య మే
భజ సాహాయకమాత్మరక్షణే ॥ **9.8** ॥ 840

అతిమానుషచేష్టితః స్వయం
మధుజిన్మానుషభూమికాం వహన్।
అసురానభిహంతుమీహతే
దమనీయోఽయమరూఢయౌవనః ॥ **9.9** ॥ 841

అవిచారితమాశు గమ్యతాం
అధినందావసథం విహారిణౌ।
బలదేవజనార్దనౌ బలాత్
ఉపనేయౌ భవతా చ్ఛలేన వా ॥ **9.10** ॥ 842

సహ నందముఖైరశంకితం
కరదానవ్యపదేశవంచితైః।
అపరేద్యురిహోపసర్పతాం
అసురధ్వంసకృదగ్రజాన్వితః ॥ **9.11** ॥ 843

ఇతి వాచముదీర్య దుర్మతిః
స్వవధోపాత్తకృపాణికోపమాం।
సపది ప్రజిఘాయ కేశినం
మధుజిత్పీడనలోభమోహితః ॥ **9.12** ॥ 844

స చ వాజిమహాసురశ్చరన్
అనుబృందావనమద్రిసన్నిభః।
సమహేషత సమ్ముఖం ప్రభోః
అశనిధ్వానభయానకధ్వనిః ॥ **9.13** ॥ 845

కులిశోపమదంతపంక్తికం
కుటిలప్రేక్షితజాతవిద్యుతం।
ఖురఖండితభూమిమండలం
జ్వలదంగస్ఫుటవిష్ఫులింగకం ॥ **9.14** ॥ 846

బడబాముఖవహ్నిదారుణం
విపులావర్తవిశేషచిత్రితం।
ధృతసింధుతరంగతాండవం
ముఖనిష్కాసితఫేనసంప్లవం ॥ **9.15** ॥ 847

క్షితిభేదకృతక్షణైః ఖురైః
పటుధీరధ్వనినిర్జితాంబుదైః।
విదధానమశేషఘాతినః
శమనస్యేవ మృదంగవాదనం ॥ **9.16** ॥ 848

ధృతవాలధిధూమసంహతిం
చటులోల్కాశతచండకేసరం।
గ్రసితుం క్షమమంబుధీన్క్షణాత్
అనుకల్పాశ్రితచండపావకం ॥ **9.17** ॥ 849

గరుడానిలచిత్తరంహసం
గతదూరాంతికమక్రమైః క్రమైః।
ముహురుత్ప్లుతిభిన్నభాస్కరం
నిబిడాస్యూతపయోదకేసరం ॥ **9.18** ॥ 850

భ్రమణే కృతసాలమండలం
క్రమణే దిక్షు విదిక్షు చ స్థితం।
నటవృత్తిమివాశునర్తనే
కలితాకాశమివాంగధూననే ॥ **9.19** ॥ 851

మధుజిద్వహనక్షమాత్మనా
దరనిర్భుగ్నఫణేన భోగినా।
ముహురున్నమితామయత్నతో
నమయంతం నిజభారతః క్షితిం ॥ **9.20** ॥ 852

అచలక్షితిసంధిభేదనైః
అనిలస్కంధవిభాగభంజకైః।
బధిరీకృతనిర్జరశ్రుతిం
బహుభిః సంభ్రమహేషితోర్మిభిః ॥ **9.21** ॥ 853

ద్విరదాయుతసారదుర్దమం
ద్రుతవిద్రావితదిఙ్మతంగజం।
అసురాదిభిరప్యనాస్థితం
సురసేనాపరభాగదర్శనం ॥ **9.22** ॥ 854

ప్రతికాయమివాసురశ్రియః
ప్రథమాకల్పమివాంతకభ్రువః।
పరివర్తమివామరశ్రియః
ప్రతిఘస్యేవ మహోత్సవం నవం ॥ **9.23** ॥ 855

ఉపమానమివాత్మనః స్వయం
ప్రతిమానేఽపి సమే సమత్సరం।
అవలేపమివాత్తవిగ్రహం
ద్విషదుత్పాతమివ ద్రుతోదితం ॥ **9.24** ॥ 856

అచమత్కృత పంచవక్త్రకం
కృతమన్యైరిహ దుష్టసత్త్వకైః।
అపసర్పితగోకులం భయాత్
అభిలీనస్థల గోపయూథపం ॥ **9.25** ॥ 857

అవమత్య తురంగదానవం
శమయన్గోపగణస్య సాధ్వసం।
ప్రజహాస హరిః ప్రతిద్రవత్
ప్రసభాస్ఫోటిత భావితోద్యమః ॥ **9.26** ॥ 858

వివృతాయతవక్త్రకందరం
ప్రతిధావంతమివాంతకం ప్రభుః।
భుజసానుమతః ప్రవేశనాత్
అగమం వజ్ర ఇవ వ్యదారయత్ ॥ **9.27** ॥ 859

క్రకచక్షతదారుభేదవత్
సమపాదాక్షిలలాటనాసికే।
దదతుః క్షితికంపమాఘ్నతీ
శకలే సైంధవదానవస్య తే ॥ **9.28** ॥ 860

విశరారుభిరస్య విశ్వతః
కలధౌతాచలఖండపాండరైః।
వితతా పృథివీ విదిద్యుతే
విబుధ ప్రీతిలతాంకురైరివ ॥ **9.29** ॥ 861

తదనాధి విభూతిబంధురం
విగతవ్యాధికులం వ్రజౌకసాం।
దమితారిగణేన దీవ్యతా
యదునాథేన సనాథతాం యయౌ ॥ **9.30** ॥ 862

త్వరితం చ తదా శ్వఫల్కజః
స్పహితం కంసనియోగమాస్థితః।
దనుజాంతకదర్శనోత్సవ -
స్థిరసంప్రీతిరితి వ్యచింతయత్ ॥ **9.31** ॥ 863

అపి నామ నిశామయిష్యతే
నిగమాంతైరివ నిర్మితా స్థలీ।
రమయిష్యతి యత్ర మే దృశౌ
రసభూమా రమణీయమాత్మకా ॥ **9.32** ॥ 864

భవదుర్గతదివ్యభేషజైః
ప్రచితాం తత్పదపద్మరేణుభిః।
ప్రణిపత్య శుభాం వనస్థలీం
పరిపూతో భవితాఽహమప్యుత ॥ **9.33** ॥ 865

రసమప్రతిమం రసాయనం
రమయా చ క్షమయా చ సేవితం।
నయనే మమ కిం ను పాస్యతో
నరకాతంకనిదానభేదనం ॥ **9.34** ॥ 866

అపి శంఖరథాంగతోరణ -
ధ్వజవజ్రాంకుశమత్స్యలాంఛనం।
వినివేశయతాద్విభుః స మే
వినతే మూర్ధని పాదపంకజం ॥ **9.35** ॥ 867

యదువంశమసౌ సభాజయత్
బహుమానేన విహారజేన మాం।
భుజపంజరమధ్యయంత్రితః
పులకోద్భాసితనుం విధాస్యతి ॥ **9.36** ॥ 868

శ్రుతిసౌరభసౌమ్యయా గిరా
సుధయేవైష ముఖేందుసూతయా।
శమయేదపి నామ సంజ్వరం
పురుషః పుష్కరలోచనో మమ ॥ **9.37** ॥ 869

అహమస్మి తవేతి వాదినం
ప్రణయస్మేరముఖః ప్రసన్నధీః।
విదితేతరవర్జితోఽప్యసౌ
విభురక్రూర వదేతి వక్ష్యతి ॥ **9.38** ॥ 870

చిరశీలిత సంయమక్రమైః
యతిభిర్యోగదృశా దిదృక్షితం।
నిధిమద్భుతముజ్ఝితావధిం
పరిపశ్యేయమహం ప్రసంగతః ॥ **9.39** ॥ 871

స దృశా సదృశాంతరోజ్ఝితః
సుముఖః స్వాగతవాక్యగర్భయా।
కలుషం కిమపహ్నవీత మే
కరుణాసింధు సుధోర్మికల్పయా ॥ **9.40** ॥ 872

వ్యథితం వృజినేన ధన్వనా
విషయాశీవిషమోహితం చ మాం।
అపి జీవయితా పతిః సతాం
అమృతాసారనిభైరవేక్షణైః ॥ **9.41** ॥ 873

అలమత్ర పృథగిష్ఠైః ఫలైః
అవశాదధ్వని విందతో మమ।
వసుధావసుదేవదేవకీ -
తపసామేకమిదం మహత్ఫలం ॥ **9.42** ॥ 874

మదఖేలగతీ మహాబలౌ
మధురాలంకరణం విధిత్సతః।
వ్రజయూథపతీ వశానుగౌ
భవితారౌ మమ భాగధేయతః ॥ **9.43** ॥ 875

కిమకుర్వత పుణ్యమగ్రిమం
మహితాస్తే మధురానివాసినః।
కృపయోపగతౌ నిరీక్షితుం
కృతినః కృష్ణహలాయుధావుభౌ ॥ **9.44** ॥ 876

రమయా క్షమయా చ మాధవో
రమమాణః ప్రతిగమ్య తాం పురీం।
అపి చర్మదృశోఽపి మాదృశాత్
అవిసంవాదయితా స్వవైభవే ॥ **9.45** ॥ 877

అవరుద్ధభుజాంతరః శ్రియా
విదధానో వసుధాకరగ్రహం।
అభిషేకముపేయివానసౌ
కిము నాథో భవితా కులస్య నః ॥ **9.46** ॥ 878

అసహిష్ణురసహ్యవిక్రమః
త్రిజగత్క్షోభకృదుగ్రసేనజః।
బలవాన్బలభద్రకృష్ణయోః
హతధీర్హంత కిమాచరిష్యతి ॥ **9.47** ॥ 879

అకఠోరశిరీషకోమలైః
కథమంగైః ప్రతియోత్స్యతే హరిః।
కులశైలకులీనముష్టిభిః
కుటిలైః సంయతి ముష్టికాదిభిః ॥ **9.48** ॥ 880

ఉదయాస్తమహీధరస్తనీం
చతురంభోనిధిమేఖలాం భువం।
ఉపభోక్ష్యత ఏష కంసజిత్
న హి దుఃసాధమచింత్యతేజసః ॥ **9.49** ॥ 881

ఇతి సమ్మతసత్త్వసారథౌ
మహితస్థేమ్ని మనోరథే స్థితః।
హరిపాదరజఃపవిత్రితం
వ్రజమాసాద్య రథాదవాతరత్ ॥ **9.50** ॥ 882

నవనీతముఖైరుపాయనైః
అథ నందప్రముఖప్రకల్పితైః।
ఉచితామభినంద్య సత్క్రియాం
అభితస్తానగవేషయత్ప్రభుం ॥ **9.51** ॥ 883

స దదర్శ గవామనుప్లవం
ముదితం కేశివధేన కేశవం।
గతిమప్రతిఘూధ్వయాయినాం
గరుడచ్ఛత్రనివారితాతపం ॥ **9.52** ॥ 884

ఘనసంవృతనారదస్తుతం
నిగమాఘ్రాతనిజాంఘ్రిసౌరభం।
తరుణారుణతామ్రవాససం
శుభతాపించతులాధరద్యుతిం ॥ **9.53** ॥ 885

అభిలక్ష్యమనుశ్రవేక్షణైః
అవిపర్యస్తహితాహితక్రమైః।
పరిభూషితబర్హభూషణం
కమలాకౌస్తుభనిత్యభూషితం ॥ **9.54** ॥ 886

అతిసూర్యసుధాంశుతేజసం
సమహానేరుపమేయమాత్మనా।
నిబిడాద్భుతరాశిమక్షయం
నిగమానామపి నిత్యనూతనం ॥ **9.55** ॥ 887

ఉపవీణయతస్తమర్భకాన్
ఉపగాత్రానుపనృత్యతశ్చ సః।
తదవస్థతదర్హభూమికాన్
యమినోఽనన్యమతీనమన్యత ॥ **9.56** ॥ 888

శుభతర్ణకశోభితాంతికాః
సవిధే తస్య చ ధేనువిగ్రహాః।
అనఘాంగవతీరమన్యత
శ్వసితైరస్య సముత్థితాః శ్రుతీః ॥ **9.57** ॥ 889

ప్రణునావ చ భక్తిసన్నతః
ప్రణిధానేన వినా సమీక్షితం।
హరిమద్భుతగోపఖేలనం
శ్రితసర్వాతిథిమాగతోఽతిథిః ॥ **9.58** ॥ 890

దురితగ్రహయోగదుఃఖితం
త్రిగుణగ్రంథినిబంధనిష్పిష్టం।
పతితం నిజపాదపంకజే
పరిగృహ్ణీష్వ ఘృణానిధాన మాం ॥ **9.59** ॥ 891

స్వపదప్లవమాశ్రితాంజనాత్
నయసే పారమపారవైభవః।
అతివేలమహోర్మిసంకులే
కలుషోదన్వతి కర్ణధారితః॥ **9.60**॥ 892

రమయా సహ రాజహంసవత్
పరమం ధామ విభూషయన్భవాన్।
ప్రణిధానవతామపంకిలే
పదమేతన్నిదధాతి మానసే॥ **9.61**॥ 893

అతిరోధిరసౌ నిధిః శ్రుతేః
అనిమేషవ్రతదేశినీ దృశోః।
తనుతే తనురీశ తావకీ
స్మరణం విస్మరణం చ దుఃశకం॥ **9.62**॥ 894

వ్యపదిశ్య ముకుంద దేవకీం
విహరంత్యా వసుదేవమందిరే।
జనితోఽసి నిజానుకంపయా
జగతీరక్షణజాగరూకధీః॥ **9.63**॥ 895

భవతో భవనాటికాం విదత్
విభవాడంబరిణాం విడంబినీం।
అనపాయపదాధిరోపణాత్
అపవృత్తా న పునర్నివర్తతే॥ **9.64**॥ 896

సుధియస్తవ గోపభూమికాం
సుభగాం కౌతుకసూతికాం ధియాం।
అనువిద్య గతాగ్ర్యభూమికాం
అధివిందేయురనశ్వరీం శ్రియం॥ **9.65**॥ 897

దురితాని భజంతి సంక్షయం
తపనేనేవ తమాంసి దీవ్యతా।
హృదయాని చ యోగినాం త్వయా
కుముదానీవ వికాసమిందునా ॥ **9.66** ॥ 898

గుణతశ్చ విభూతితశ్చ తే
క్వచిదంశేఽపి సమాధికత్యజః।
ఉపమానకలావికల్పితైః
ఉపలక్ష్యేత జగత్ప్రధానతా ॥ **9.67** ॥ 899

మహిమార్ణవ వర్ణనోద్యతాః
పరిమాతుం గుణమేకమక్షమాః।
త్రపయేవ భజంత్యసీమని
త్వయి వాచంయమతామనుశ్రవాః ॥ **9.68** ॥ 900

తవ విశ్వవిదో వదామి కిం
జగదేకాధిపతేర్దిశామి కిం।
కృపణః పరిపూర్ణసంపదః
కమివాంశం పరిపూరయామ్యహం ॥ **9.69** ॥ 901

ప్రకృతే కిమనేన తత్ప్రభో
భవదావిర్భవనస్థలీం పునః।
పదపద్మరజఃపవిత్రితాం
విదధానో జహి నాథ విద్విషః ॥ **9.70** ॥ 902

బహుశాఖవిజృంభణో మహాన్
అవదాతేన సుగంధినాఽద్య నః।
యశసా భవతు ప్రసూనవాన్
యదుసంతానమహీరుహస్తవ ॥ **9.71** ॥ 903

త్వరతే రిపురాగతౌ తవ
స్వయమేవావసరం సమర్పయన్।
నతరక్షణ కిం వదంత్యసౌ
న విలోపం భువి యాతు తావకీ ॥ **9.72** ॥ 904

స్వయమేవ సమేయుషాం వధే
విమతానాం క్షితిభారజన్మనాం।
మృగయామివ భావయంత్యసౌ
మహతీ సంపదుపస్థితాఽద్య తే ॥ **9.73** ॥ 905

శతకోటి సహస్రసారవాన్
మథనం ప్రాప్స్యతి మాతులస్త్వయా।
వ్యసనం విపదప్యనేహసా
వినిపాతశ్చ న కస్య కర్మణః ॥ **9.74** ॥ 906

అభిసంహితమౌగ్రసేనినా
కథితం చ క్రమశో వ్యజిజ్ఞపత్।
కులజః కుటిలాశయోజ్ఝితః
కుశలం పృష్టవతే మధుద్విషే ॥ **9.75** ॥ 907

అపరేద్యురశేషతో నయన్
సహసా గోపగణాన్స యాదవః।
స్థితమధ్వని రామకేశవౌ
రథమారోపయదగ్ర్యరంహసం ॥ **9.76** ॥ 908

వ్రజతోరథ వల్లవస్త్రియో
బలభద్రస్య జనార్దనస్య చ।
అనుదుద్రువురాశు వర్తనీం
కురరీకూజిత సూచకస్వనాః ॥ **9.77** ॥ 909

వ్యలపన్నితి బాష్పగద్గదం
విరహారంభవిషాద విహ్వలాః।
వలయైః ప్రియవర్త్మపాతిభిః
క్షతపుష్పా ఇవ ఘర్మవీరుధః॥ **9.78**॥ 910

అపయాతి సహాగ్రజన్మనా
సహసా నందసుతో విహాయ నః।
అనుయామ నివారయామ వా
కథమస్మాభిరుదాస్యతే ముధా॥ **9.79**॥ 911

శ్రుతిషు జ్వలనం వమత్యసా -
వదవీయో రథచక్రచీత్కృతిః।
ద్రుతమేత్య పతేమ తత్పదే
గురుభర్త్రాదిషు ముక్తగౌరవాః॥ **9.80**॥ 912

ప్రగుణత్వమివ వ్రజస్త్రియః
చలసంబంధిని నందనందనే।
ముదిరధ్వనితాం విజానతే
శిఖినస్తద్రథనేమినిస్వనే॥ **9.81**॥ 913

అయముద్ధృత గోకులేక్షణః
కథమక్రూర ఇతి ప్రజల్పతే।
అథవా భువనేషు దారుణాః
ప్రథితాః పుణ్యజనా నిశాచరాః॥ **9.82**॥ 914

బడిశామిషవత్ ప్రయుక్తయా
రిపురక్రూరసమాఖ్యయాన్వితః।
విభవం హరతి వ్రజౌకసాం
కిమిహోచ్చేత వదేమ కస్య వా॥ **9.83**॥ 915

అవతారవరాహరూపిణా
హరిణా భూమిరుదంచితోదధేః।
విరహవ్యసనోదధేరితః
క ఇవోదంచయితుం క్షమేత నః ॥ **9.84** ॥ 916

చిరసంఘటితోఽపి నః క్షణాత్
అనురాగో బలభద్రకృష్ణయోః।
అపయాత మహానదీద్వయో
భవితా శోణ ఇవైష నిష్ఫలః ॥ **9.85** ॥ 917

అవికల్పితబాల్యయౌవనః
ప్రణయోఽస్మాసు బలానుజన్మనః।
విధినా విషమప్రవాహిణా
సికతాసేతురివైష భిద్యతే ॥ **9.86** ॥ 918

అమునా శశినేవ కల్పితః
చిరమస్మాసు శరన్నదీష్వివ।
ప్రణయః ప్రతిభాసజీవితః
ప్రతిమాచంద్ర ఇవ ప్రలీయతే ॥ **9.87** ॥ 919

అహమస్మి తవ త్వమేవ వా
మమ దృష్టిస్త్వమితి ప్రలోభయన్।
విజహాతి స ఏవ వల్లవీః
అలమేతావదతః పరేణ కిం ॥ **9.88** ॥ 920

అయమేవమశుల్కదాసికాః
స్వపదోపఘ్నలతాః స్వయం ప్రభుః।
బహుమత్య జహాతి నిఃస్పృహః
కథమాలేఖ్యగతా ఇవాద్య నః ॥ **9.89** ॥ 921

నిరపేక్ష ఇవైష నీలయా
రసికః పాలికయా సరాధయా।
పృథగత్ర కిమేతదుచ్యతే
కుహకః కశ్చిదసౌ కులస్య నః ॥ **9.90** ॥ 922

అమృతస్య విషస్య చ స్వయం
ప్రభవస్థానమభూత్పయోనిధిః।
నియతం తదనేన దర్శితం
నిజసంయోగవియోగదాయినా ॥ **9.91** ॥ 923

ముఖచంద్రికయా ముఖాని నః
కుముదానీవ వికాసమానయన్।
కితవో యదువాచ సత్యవత్
క్వ గతం తత్క్వ చ తేన గమ్యతే ॥ **9.92** ॥ 924

యమునాపులినేషు దీవ్యతా
యదుతానేన వశీకృతా వయం।
విఫలప్రణయప్రదాయినా
విధినా హంత విలోభితాస్తతః ॥ **9.93** ॥ 925

విజహాతి స ఏష గోకులం
మథురామాద్రియతే మనోరమాం।
భవితవ్యతయా శుభాశుభే
తదిహైవం పరివర్తితాస్పదే ॥ **9.94** ॥ 926

సహజం హరతా మహానిధిం
వివశానామివ వైరిణేవ నః।
విహితః సుకృతేన కీదృశా
మథురాయోషిదనుగ్రహో మహాన్ ॥ **9.95** ॥ 927

సహపాంసువిహారసంభృతం
జహతా స్నేహమనంగవర్ధితం।
అపి నాగరయౌవతం క్షణాత్
అమునా హంత విలోభయిష్యతే ॥ **9.96** ॥ 928

నటవత్పరిగృహ్య మాయయా
నతచింతామణిరేష నస్త్యజన్।
అనురూపతమాస్వపి ధ్రువం
నగరస్త్రీషు న సంగమేష్యతి ॥ **9.97** ॥ 929

నిజవంశ నినాదతోఽపి యత్
స్వదతే శ్రోత్రరసాయనం వచః।
నిదధీత నృశంసధీరసౌ
పురయోషిత్స్వపి వాగురామిమాం ॥ **9.98** ॥ 930

ఇహ తావదుపేక్షితా వయం
వశినాఽఽలేఖ్య పరాంగనా ఇవ।
విహరన్విరసేన చేతసా
కితవస్తత్ర కిమాచరిష్యతి ॥ **9.99** ॥ 931

యువతీరయమిందుకాంతయేత్
నగరే నందకుమార చంద్రమాః।
స్మితచంద్రికయా యదీయయా
ద్రవతామేతి మనఃశిలాపి నః ॥ **9.100** ॥ 932

అపి జహ్యురముష్య దర్శనే
నవలుబ్ధా నగరస్త్రియః ప్రియాన్।
సులభే సుమణౌ కథం మతిః
క్రమతే కాచన కాచసంగ్రహే ॥ **9.101** ॥ 933

లలితాద్భుతలాస్యగంధిషు
ధ్రువమంగేషు బలానుజన్మనః।
నవయౌవనరామణీయకం
నయనైః పాస్యతి నాగరీజనః॥ **9.102**॥ 934

విధినా విషమప్రవృత్తినా
వ్యపనీతోఽపి కదాచిదాగతః।
అపి నః పునరార్ద్రయిష్యతే
మదనప్రాణ సుహృద్భిరీక్షితైః॥ **9.103**॥ 935

ఇహ తత్పదకాంక్షిభిః స్తనైః
నయనైస్తన్ముఖపద్మషట్పదైః।
శ్రవణైశ్చ తదుక్తిజీవితైః
అపి జీవేమ పునస్తదాదృతాః॥ **9.104**॥ 936

కరుణాభరితైః కదా పునః
స్వయముల్లాఘయితా స ఏవ నః।
అపరస్పరపాతిభిః శనైః
అగదంకారనిభైరవేక్షణైః॥ **9.105**॥ 937

వివిధారుణరాజిరంజితే
విశదస్మేరవిశాలశీతలే।
కిమపి బ్రువతీ కృతార్థతాం
నయనే తస్య కదాఽనునేష్యతః॥ **9.106**॥ 938

బధిరత్వమివాగతాన్యసౌ
శ్రవణాన్యద్య పునః సమేత్య నః।
రమయిష్యతి చాటుభిః కదా
రతిసింధోరివ వీచిపంక్తిభిః॥ **9.107**॥ 939

మదయన్ప్రదయాని విభ్రమైః
అపి సంవాదమివాచరందృశా।
అవిభాగమివావహన్గుణైః
అపి నః ప్రత్యవపత్స్యతే పునః ॥ **9.108** ॥ 940

పరివర్తయితా జగత్త్రయీం
అపరావృత్తిరనేహసః క్రమః।
యదతీతమతీతమేవ తత్
పునరేష్యత్యపి పుష్కరేక్షణః ॥ **9.109** ॥ 941

అథవా పురసుందరీజనైః
సుభగంభావుక సౌమ్యవృత్తిభిః।
అవశాదవరుద్ధచేతసః
కృతినః కైవ కథా వ్రజాగమే ॥ **9.110** ॥ 942

మథురాపురమత్తకాశినీ -
మధురాలాపవిలోభితాశయః।
పునరేష్యతి నందనందనః
కిమివాస్మాసు విచింత్య కారణం ॥ **9.111** ॥ 943

బహువిభ్రమపాశబంధురాం
గుణగృహ్యాః స్వయమేష దుస్తరాం।
అతిలంఘయితుం న శక్నుయాత్
నగరస్త్రీజననేత్రవాగురాం ॥ **9.112** ॥ 944

న రథః పరిదృశ్యతే మహాన్
న చ నేమిస్తనితం నిశమ్యతే।
న చ రేణురితో విజృంభతే
తదపి భ్రశ్యతి జీవితం న నః ॥ **9.113** ॥ 945

ఇతి వాదిని వల్లవీజనే
యమునాం సత్వరసూతచోదితః।
ఘటయన్ వసుధామనోరథం
వశినస్తస్య రథః క్షణాద్యయౌ ॥ **9.114** ॥ 946

స్వగుణానుభవేన సుభ్రువాం
భవభోగోచిత పుణ్యసంచయం।
విరహవ్యథయా తు తీవ్రయా
వృజినాంభోధిమశోషయత్ప్రభుః ॥ **9.115** ॥ 947

పరవంతి జగంతి బాధితుం
నియతిః కిం న కరోతి నిష్ఠురా।
విజహౌ కరుణానిధిః ప్రియా
విరహే తస్య చ తాభిరాస్యత ॥ **9.116** ॥ 948

వినివేశ్య రథే సితాసితౌ
వసుదేవస్య సుతౌ స యాదవః।
మణిభంగరుచం మహాపగాం
దివముష్ణాంశురివ వ్యగాహత ॥ **9.117** ॥ 949

అఘమర్షణలీనకిల్బిషః
సలిలే మగ్నతనుర్దదర్శ తౌ।
భుజగేంద్రభుజంగశాయినౌ
పురుషౌ కించిదివాన్యలక్షణౌ ॥ **9.118** ॥ 950

ఉపసృత్య చ తీరమాదరాత్
తదవస్థౌ నిరవర్ణయద్రథే।
స్మయమానదృశోస్తయోరసౌ
నిభృతః స్వానుభవం న్యవీవదత్ ॥ **9.119** ॥ 951

ప్రణిధానబహిర్విలోచనైః
ప్రతిలబ్ధానుభవః ప్రసాదయన్।
అనిమేషత తావుభౌ తదా
పురమారబ్ధశరాసనోత్సవాం ॥ **9.120** ॥ 952

గజసింహగతీ తతశ్చ తౌ
గిరితుంగేన రథేన తేరతుః।
గగనద్రవసన్నిభాం నదీం
అపునః ప్రాప్తిభయాదివాకులాం ॥ **9.121** ॥ 953

అథ వియతి సమేతైః సిద్ధగంధర్వముఖ్యైః
భువి చ భువనగోపః సంస్తుతో గోపవృద్ధైః।
లలితగతివిహారో రామచంద్రేణ సార్ధం
రణపరిణతికాంక్షీ రాజధానీం జగాహే ॥ **9.122** ॥ 954

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే నవమః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ దశమః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

తతస్తౌ దదృశుస్తత్ర విశంతౌ రాజవీథికాం।
పూర్ణదృష్టిఫలాః పౌరాః పుణ్యైరేకముఖైరివ ॥ **10.1** ॥ 955

చక్షుషామివ భాగ్యేన సంప్రవృత్తౌ మహోత్సవౌ।
యుక్తౌ మదనశక్త్యేవ యుగపన్మధుమాధవౌ ॥ **10.2** ॥ 956

అభిఖ్యావీచివిక్షేపైః అపృథగ్భావచిత్రితైః।
సమేతైరనుభావాద్యైః సక్తావివ రసోత్తమౌ ॥ **10.3** ॥ 957

క్రమముల్లంఘ్య భూతానాం భోగమోక్షావివోద్గతౌ।
తయోరేవ వినిష్పత్త్యై ధర్మావివ చ తాదృశౌ ॥ **10.4** ॥ 958

పునంతౌ భువనం పాదైః పుష్పవంతావివాపరౌ।
సించంతౌ కాంతివర్షేణ సితకృష్ణావివాంబుదౌ ॥ **10.5** ॥ 959

మదోపక్రమదుర్దాంతౌ మధురోద్ధతవిభ్రమౌ।
కలభావివ సన్నద్ధౌ కంసాదినలమర్దనే ॥ **10.6** ॥ 960

శుభానామివ సీమంతైః శ్రుతిసీమంతసేవితైః।
పునంతౌ రాజవిశిఖాం పుణ్యైశ్చరణపంకజైః ॥ **10.7** ॥ 961

శీలసంవృతపారమ్యైః శృంగారపరికర్మితైః।
దృషదోఽపి ద్రవీభావం నయంతౌ దివ్యచేష్టితైః ॥ **10.8** ॥ 962

దిదృక్షాదత్తదృష్టీనాం మనస్కారమనీషయోః।
సపీతిరససంతోషం దిశంతౌ దేహకాంతితః ॥ **10.9** ॥ 963

మన్మథాయుతసౌందర్యా వసంతాయుతసౌరభౌ।
శశాంకాయుతలావణ్యౌ చండరశ్మ్యయుతద్యుతీ ॥ **10.10** ॥ 964

చిత్రతామివ నీతానాం చిత్తచేష్టాపహారతః।
ప్రతిసౌధం పురస్త్రీణాం నిర్విశంతౌ నిరీక్షణం ॥ **10.11** ॥ 965

సుప్రభాతమిహ ప్రాప్తం సూషా చ సుదినం చ నః।
ఇతి వాదిభిరన్యోన్యం ద్రుతచిత్తైరనుద్రుతౌ ॥ **10.12** ॥ 966

బలాదపహృతైస్తత్ర రజకాద్రాజసమ్మతాత్।
పరభాగశ్రియం ప్రాప్తౌ వాసోభిరసితారుణైః ॥ **10.13** ॥ 967

లబ్ధపుణ్యవిపాకేన మాలాకారేణ లంభితైః।
శబలౌ దామభిశ్చిత్రైః సందిగ్ధనవమాలికైః ॥ **10.14** ॥ 968

కాంతినిర్జితయా కామాత్ ప్రదిష్టైః కంసకుబ్జయా।
దధతౌ వర్ణకైర్భ్యాయో దివ్యగంధౌ సుగంధితాం ॥ **10.15** ॥ 969

ఋజూకృతసుజాతాంగ్యా ఋజుబుద్ధ్యాఽథ కుబ్జయా।
ప్రణయంత్యా స్వగేహాప్తిం ప్రాప్తమందస్మితౌ మిథః ॥ **10.16** ॥ 970

తతో వివిశతుః శాలాం బలిసద్మగుహామివ।
ప్రథితాం పృథుభిశ్చాపైః పన్నగైరివ భీషణైః ॥ **10.17** ॥ 971

తత్ర శైలనిభం శౌరిః త్రిదశైరపి దుర్దమం।
దదర్శాజగవప్రఖ్యం దంభోలికఠినం ధనుః ॥ **10.18** ॥ 972

స్వపూర్వ ప్రభవోదంతం ఇదానీంతనయన్నివ।
తదానమ్య ధనుర్భీమం బభంజ భుజలీలయా ॥ **10.19** ॥ 973

మహతా తస్య ఘోషేణ విదద్రే ద్విషతాం మనః।
సౌధాని మధురాయాశ్చ శుష్కాశనివిడంబినా ॥ **10.20** ॥ 974

చాపగోపచమూం హత్వా తౌ జగద్ధితమానుషౌ।
అతిలంఘ్య ధనుఃశాలాం రంగద్వారమవాపతుః ॥ **10.21** ॥ 975

తత్ర మృత్యుమివ క్రుద్ధం నిదధ్యతురరిందమౌ।
నాగం కువలయాపీడం నిహ్నవానమివాంబరం ॥ **10.22** ॥ 976

తమాసాద్య ద్రుతం శౌరిః త్రాసితత్రిదశద్విపం।
పంచవక్త్ర ఇవాక్రమ్య పాతయామాస భూతలే ॥ **10.23** ॥ 977

తస్య దంతౌ సముద్ధృత్య శ్వేతాద్రిశిఖరోపమౌ।
విదధాతే యదుశ్రేష్ఠౌ మల్లయుద్ధమహాయుధే ॥ **10.24** ॥ 978

సహ గోపైరధిష్ఠాయ రంగమధ్యమరిందమౌ।
బలిజిద్బలభద్రశ్చ బాలవృత్తైరదీవ్యతాం ॥ **10.25** ॥ 979

నృపోపహూతైరథ తౌ విహారైక్యమవాపతుః।
నర్మకారకజల్పాక నటనర్తకగాయకైః ॥ **10.26** ॥ 980

జనస్య మహతస్తత్ర జనయామాసతుస్తదా।
మహతా కాంతివర్షేణ దిదృక్షాం దేవమాతృకాం ॥ **10.27** ॥ 981

ఉపవేదమధీయుర్యే రణార్థం రంగదర్శినః।
తమేవ తే ద్విధాభూతం తావుభావభిమేనిరే ॥ **10.28** ॥ 982

తదాలోకనలాభేన సామాజికజనస్తదా।
అనిదంపూర్వమాహ్లాదమపవృక్త ఇవాన్వభూత్ ॥ **10.29** ॥ 983

బింబితాకృతయో నార్యస్తద్దేహమణిదర్పణే।
తత్పరిష్వంగనిర్వేశం అయత్నాదివ లేభిరే ॥ **10.30** ॥ 984

గీతమంజుగిరస్తత్ర నృత్తసంవాదివిభ్రమాః।
మంచేషు హరిరద్రాక్షీత్ వరస్త్రీర్మదిరేక్షణాః ॥ **10.31** ॥ 985

ధృతహేతిపరిష్కారాన్ ధీరోద్ధతవిలోకితాన్।
దదర్శ పృథివీపాలాన్ దేవానివ దివశ్చ్యుతాన్ ॥ **10.32** ॥ 986

తమసామివ సంఘాతం సమాహారమివైనసాం।
తుంగమంచగతం కంసం తుష్టో హరిరవైక్షత ॥ **10.33** ॥ 987

లలితారంభయా వృత్త్యా రంగభాజాం రసావహా।
నరవృత్తాంతవిహృతిః ववృధే రామకృష్ణయోః ॥ **10.34** ॥ 988

విదధే సింహనాదేన తారేణ యదుసింహయోః।
గర్జితం దైత్యమల్లానాం గోమాయుగణవాశితం ॥ **10.35** ॥ 989

తావుభౌ డింభవపుషౌ ఖ్యాతవీర్యపరాక్రమౌ।
చాణూరో ముష్టికశ్చ ద్వౌ నియోద్ధుమభిజగ్మతుః ॥ **10.36** ॥ 990

అహో మహదుపక్రాంతం అత్యాహితమిదం యతః।
అశిక్షితరణౌ బాలౌ మల్లయుద్ధే నియోజితౌ ॥ **10.37** ॥ 991

శిరీషలలితైరంగైః చేష్టితైరపి పేశలైః।
అద్రిసారకఠోరాభ్యాం కథం యోద్ధుమిమౌ స్థితౌ ॥ **10.38** ॥ 992

పశ్యద్భిరవశైర్మానం పౌరజానపదైర్జనైః।
పాపమేతదనుజ్ఞాతం పరపిండపరాయణైః ॥ **10.39** ॥ 993

మధుకైటభదుర్దాంతౌ మల్లబృందారకావిమౌ।
యది జేష్యతి యః కశ్చిత్ స కిం న పురుషోత్తమః ॥ **10.40** ॥ 994

అథవా పూతనాదీనాం అప్రయత్నేన ఘాతుకౌ।
నియుద్ధే మల్లముఖ్యేభ్యో నాలమేతౌ న వా కథం ॥ **10.41** ॥ 995

జనవాదమిమం శృణ్వన్ జాతహాసో జనార్దనః।
భుజమాస్ఫోటయామాస భూభారహరణే క్షమం ॥ **10.42** ॥ 996

తదాస్ఫోటితశబ్దేన స్ఫుటత్కర్ణస్య భూయసా।
కంసమల్లగణస్యాసీత్ కథా గోపాలకాశ్రయా ॥ **10.43** ॥ 997

గోపయుద్ధధియా జిఘ్రత్ చాణూరః కూణితేక్షణః।
పుష్పపేషమివోత్పశ్యన్నాద్రవత్పుష్కరేక్షణం ॥ **10.44** ॥ 998

యథోచే విషమం తత్ర నియుద్ధం స్థూలదృష్టిభిః।
తత్త్వదృష్టిభిరప్యేవం విశ్వాధికబలే హరౌ ॥ **10.45** ॥ 999

న్యూనాధికసమారంభో విభుస్తత్ర విహారతః।
విషాదప్రీతిసందేహాన్ సభ్యానాం సమతానయత్ ॥ **10.46** ॥ 1000

స బాలః ప్రచయం ప్రాప బాలాతప ఇవ క్రమాత్।
నీహార ఇవ చాణూరః శనైరపచయం యయౌ ॥ **10.47** ॥ 1001

వారితేష్వథ వాద్యేషు విషణ్ణేన మహీభృతా।
దివ్యదుందుభయో నేదుర్నిగమధ్వానినిర్భరాః ॥ **10.48** ॥ 1002

వల్గతా బలభద్రేణ కృష్ణేన చ వసుంధరా।
వాదిత్రమివ దధ్వాన మథురేంద్రభయానకం ॥ **10.49** ॥ 1003

భీమకాలియభోగీంద్రస్ఫటారంగమహానటః।
మల్లరంగనటం దైత్యం మధుమాథం మమాథ సః ॥ **10.50** ॥ 1004

ముష్టిఘాతేన రామస్య ముష్టికశ్చ నిపాతితః।
భోజాధిపమహోత్పాతం భూమికంపమవర్తయత్ ॥ **10.51** ॥ 1005

రామరామానుజాభ్యాం తౌ రావణేంద్రజితావివ।
నమయామాసతుః పృథ్వీం నగపాతం నిపాతితౌ ॥ **10.52** ॥ 1006

శాయితౌ వీరశయనే దృష్ట్వా చాణూరముష్టికౌ।
ద్రుతమభ్యద్రవన్కృష్ణం తత్ర తోసకలాదయః ॥ **10.53** ॥ 1007

స తానపి నియుద్ధేన వసుధాయాం న్యపాతయత్।
కాలో యుగపదుద్భూతాన్ కల్పాంతమిహిరానివ ॥ **10.54** ॥ 1008

గరుత్మానివ భూభాగాద్గగనాభోగమాయతం।
కంసమంచమపద్వారాదుదప్లవత కేశవః ॥ **10.55** ॥ 1009

కచగ్రహేణ వివశం కంసమాకృష్య పాతయన్।
పతన్వక్షఃస్థలే తస్య తత్సత్త్వముదపాటయత్ ॥ **10.56** ॥ 1010

మహామోహమివాక్రమ్య మాతులం మధుసూదనః।
వివేక ఇవ వృత్తస్థముగ్రసేనమమోచయత్ ॥ **10.57** ॥ 1011

దదౌ చ కంసభృత్యానాం దదతాం తత్ర జీవితం।
ఉన్ముఖత్రిదశప్రేక్ష్యామూర్ధ్వాం గతిమనుత్తమాం ॥ **10.58** ॥ 1012

కంసకర్షణమండల్యో గంభీరాస్తత్ర చక్రిరే।
రణలక్ష్మీనివాసస్య రంగస్య పరిఖా ఇవ ॥ **10.59** ॥ 1013

సుదామనామా కంసస్య సోదరస్త్వరితః క్రుధా।
బలేన గమితః క్షిప్రమగ్రజేన గతాం గతిం ॥ **10.60** ॥ 1014

అనాయుధమహాయుద్ధం దృష్ట్వా హృషితరోమభిః।
ప్రవాతకదలప్రఖ్యైః ప్రాశ్నికైరభితః స్థితం ॥ **10.61** ॥ 1015

కృతినస్తాదృశం యుద్ధం కిలికించితయంత్రితాః।
లీనా ఇవ చ పశ్యంతో లిఖితా ఇవ చాభవన్ ॥ **10.62** ॥ 1016

సిద్ధాశ్చ దివి తత్తాదృక్తాలకల్పితతాండవాః।
హర్షదుగ్ధాబ్ధికల్లోలం హాహాకారమకల్పయన్ ॥ **10.63** ॥ 1017

అథ తౌ భీమదోర్దండకండూకర్షణతోషితౌ।
పితృభ్యాం దృష్టజన్మాభ్యాముపసృత్య ప్రణేమతుః ॥ **10.64** ॥ 1018

తౌ చ తౌ మృదితారాతిరక్తచందనరంజితౌ।
అశ్రుభిః ప్రీతినిష్యందైః పితరావభ్యషించతాం ॥ **10.65** ॥ 1019

విబుధత్వమివ ప్రాప్తో వసుదేవః సుతేక్షణాత్।
సతత్త్వప్రతిబోధేన సాత్త్వతాం పతిమస్తుత ॥ **10.66** ॥ 1020

నమస్తే నాభినాలీకరజసా సృష్టవేధసే।
అజాయ సర్వవేదానామేకవేద్యాయ విష్ణవే ॥ **10.67** ॥ 1021

అనన్యాధారమాధారమనన్యేశ్వరమీశ్వరం।
అనుశృణ్వంతి సంతస్త్వామనన్యాధిపతిం పతిం ॥ **10.68** ॥ 1022

అభంగురరసం భోగ్యమనపాయం రసాయనం।
అక్షయం ధర్మసర్వస్వమవిదుస్తవ కీర్తనం ॥ **10.69** ॥ 1023

అనుగ్రహదశాదీప్తమశేషార్థప్రకాశకం।
దయాసంప్లుతమాహుస్త్వాం దీపమంతస్తమోపహం ॥ **10.70** ॥ 1024

దేవకీ దనుజస్థూణా దివ్యం ధామ వ్రజాంగణం।
రమా రాధాదయశ్చేతి రాశిభేదైర్న భిద్యసే ॥ **10.71** ॥ 1025

నియంతా సర్వభూతానాం నియంతవ్యైర్నియమ్యసే।
పితామహముఖైః పుత్రీ మమ పుత్రోఽసి మాయయా ॥ **10.72** ॥ 1026

మహతా త్వత్పదేనైవ మారుతిన్యాయమాశ్రితాః।
నిస్తరంత్యచిరాత్సంతో దుస్తరం భవసాగరం ॥ **10.73** ॥ 1027

అహితోదన్వదౌర్వాగ్నిమశేషోత్కర్షమాతరం।
భవభైమరథీం భక్తిం భజంతి త్వయి సాధవః ॥ **10.74** ॥ 1028

భరన్యాసాశ్వయుక్తేన భావవేగప్రధావినా।
మనోరథేన గంతవ్యః సారథిశ్చ భవాన్ సతాం ॥ **10.75** ॥ 1029

వయం తు భవతా గ్రాహ్యా వాసనాదుర్గభేదినా।
మనాగివ సముద్బోధ్య మా పునర్మాముహద్భవాన్ ॥ **10.76** ॥ 1030

మహతామపి నిష్కంపా మనుష్యత్వమతిస్థ్వయి।
దృఢలక్షితచిహ్నానాం దిజ్మోహ ఇవ దుర్దమః ॥ **10.77** ॥ 1031

దురంతసుఖఖద్యోతం దుఃఖాంధతమసావృతం।
నిజేనైవ ప్రకాశేన నిశీథముపరుంధి నః ॥ **10.78** ॥ 1032

మశకానివ మాతంగః కంసముఖ్యానిమాన్నిపన్।
యది విస్మయనీయస్త్వం విస్మయే కిం న విస్మయః ॥ **10.79** ॥ 1033

నఖలీలావిదార్యేషు నాథేషు విబుధద్విషాం।
పరిష్కరణపర్యాయాః పంచాపి తవ హేతయః ॥ **10.80** ॥ 1034

కాలనేమివికారేఽస్మిన్ కంసే విమథితే త్వయా।
ఈదృశామితరేషాం చ దత్త ఏవ జలాంజలిః ॥ **10.81** ॥ 1035

నమితాయతవిష్కంభా దానవప్రభవైః క్షమా।
కించిదుత్తంభితేవాఽద్య కంసభారాపహారతః ॥ **10.82** ॥ 1036

న ఖల్వతిశయం కంచిదియమాధాతుమర్హతి।
సుమణావజ్ఞక్షేప్తేవ స్తుతిరస్మత్కృతా త్వయి ॥ **10.83** ॥ 1037

ఇతి విజ్ఞాపితస్తేన వ్రీడాదివ నతో విభుః।
బాలోపలాలనమిదం భవ్యవృత్తిరభావయత్ ॥ **10.84** ॥ 1038

స వాచా సాంత్వయామాస పితరం దీనచేతసం।
స్వవక్త్రేందువినిష్యందిసుధాపూరితకుల్యయా ॥ **10.85** ॥ 1039

గంభీరమధురాం తస్య గిరం నిగమగంధినీం।
శ్రుత్వా ముక్తిసఖీం ప్రాప ముదమానకదుందుభిః ॥ **10.86** ॥ 1040

దేవకీ చ పరిష్వజ్య సుతం వాత్సల్యనిర్భరా।
నందగోపవధూలబ్ధం నవమానందమన్వభూత్ ॥ **10.87** ॥ 1041

భూయః ప్రాదురభూత్తస్య భుజయుగ్మం తిరోహితం।
తథాపి తాదృశం మర్త్యం తమమన్యంత తామసాః ॥ **10.88** ॥ 1042

బభూవ బలభద్రస్య తేన విశ్వాతిశాయినా।
శిరసా విధృతస్యాపి కిరీటస్యేవ శేషతా ॥ **10.89** ॥ 1043

క్రియమాణపరిష్కారః కిరీటాద్యైః స బంధురైః।
తాని తాన్యేవ దివ్యాని తత్తదంగైరభూషయత్ ॥ **10.90** ॥ 1044

అశోభత శుభం ఛత్రం తస్య రాజన్యలక్షణం।
తన్నాభిపుండరీకస్య రూపాంతరమివోదితం ॥ **10.91** ॥ 1045

చామరద్వితయం శౌరేః సమయా ముఖపంకజం।
శుశుభే సప్రతిచ్ఛందో హంసమూర్తిరివ స్వయం ॥ **10.92** ॥ 1046

స చంద్ర ఇవ సంపూర్ణః ప్రథమో యదుభూభృతాం।
పునరున్నిద్రయామాస కీర్తిం కుముదినీమివ ॥ **10.93** ॥ 1047

అభజంత ద్విజేంద్రాస్తమతద్భోగపరాఙ్ముఖాః।
సర్గాధికారాన్నిర్వాప్య శాంతా ఇవ పితామహాః ॥ **10.94** ॥ 1048

అహార్యాన్ యదువంశస్య స భోగాన్సమకల్పయత్।
స్వపర్యంకభుజంగస్య ఫణామణిగణానివ ॥ **10.95** ॥ 1049

అమరత్వాయ పర్యాప్తం తన్ముఖేందుసముద్భవం।
సుధేవ పరివారేభ్యః సస్వదే సూనృతం వచః ॥ **10.96** ॥ 1050

ప్రార్థితోఽపి స రాజ్యాయ ప్రభావజ్ఞైర్యదూత్తమైః।
అరోచయత రాజానముగ్రసేనం వయోధికం ॥ **10.97** ॥ 1051

న్యస్తరక్షాభరో రాజ్ఞా యౌవరాజ్యముపాశ్రితః।
శుశుభే పారతంత్ర్యేణ స్వాతంత్ర్యవశవర్తినా ॥ **10.98** ॥ 1052

తస్య గోపాయతః పృథ్వీం గోపాలకుహనాత్యజః।
పర్యుపాస్త పదం ధన్యా పార్థివశ్రీరనుత్తమా ॥ **10.99** ॥ 1053

కృతవీరాభిషేకం తం క్లృప్తకల్యాణకౌతుకం।
తుష్టువుః సమయే వేదాః సౌస్నాతికపురస్కృతాః ॥ **10.100** ॥ 1054

శక్తిభిస్తిసృభిర్దీప్తో వివస్వానివ దీప్తిభిః।
స్వపదం పృథివీం చక్రే సుహృద్భిః సూరిభిర్వృతః ॥ **10.101** ॥ 1055

విక్లృప్తం తస్య బర్హాద్యం హేమరత్నవిభూషణైః।
వైరోచనిహృతానీతః కిరీటో న వ్యకల్పత ॥ **10.102** ॥ 1056

సప్తిభిః సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకైః।
వ్యక్తిమంతోఽభవన్వేదాస్త్యజంతో ధేనుభూమికాం ॥ **10.103** ॥ 1057

పద్మాకమలదాయాదం పదం తస్య స్వమౌలిభిః।
శ్రుతయో ధారయామాసుః పాదపీఠీకృతాత్మభిః ॥ **10.104** ॥ 1058

స వేణుః శంఖరూపేణ ప్రాచా పరిపచేలిమః।
అగోపీసంవిభాగార్హం పపౌ తస్యాధరామృతం ॥ **10.105** ॥ 1059

దిదేశ సాందీపనయే ధనుర్వేదోపదేశినే।
స్వపదారూఢతనయప్రత్యానయనదక్షిణాం ॥ **10.106** ॥ 1060

ప్రహితాం పురుహూతేన స్వసంకల్పానువర్తినా।
కంసజిత్కంసపితరం సుధర్మామధ్యవాసయత్ ॥ **10.107** ॥ 1061

అశేషరత్నచిత్రాం తామతీతస్తుతిగోచరాం।
అద్వైతమివ సర్వేషామద్భుతానామమన్యత ॥ **10.108** ॥ 1062

స చ తస్యానుభావేన నిధ్యాతనయపద్ధతిః।
ప్రజాపాలనధర్మస్య పారదృశ్వతమోఽభవత్ ॥ **10.109** ॥ 1063

కృష్ణపక్షమపి ప్రాప్య స రాజా విశ్వరంజకః।
ప్రాపద్యత పరాం వృద్ధిం సుమనఃస్వాదనక్షమాం ॥ **10.110** ॥ 1064

మలినైః సతతాసారైః మంత్రిభిః చపలాన్వితైః।
విముక్తః స బభౌ భాస్వాన్ మేఘైరివ జలాశ్రయైః ॥ **10.111** ॥ 1065

ప్రచితం బహుభిస్తీర్థైః తస్య గూఢం చికీర్షితం।
సారస్వతమివ స్రోతః స్థానేస్థానే వ్యజృంభత ॥ **10.112** ॥ 1066

మానసంరక్షకస్తస్య మంత్రస్తర్క ఇవానయః।
అంగపంచకసంపత్త్యా విపక్షే దండతాం యయౌ ॥ **10.113** ॥ 1067

స్వతః శుద్ధాం యథాస్థానం రోషరాగవతీం ధియం।
స దధే యమునాశోణశబలామివ జాహ్నవీం ॥ **10.114** ॥ 1068

సప్తభిః సామదానాద్యైరుపాయైః స్థానపాతిభిః।
ద్వినవద్వీపసంభూతం రత్నజాతమజీహరత్ ॥ **10.115** ॥ 1069

అనుగంతా స్వనేతౄణాముదయే విశ్వరంజకః।
దూరీకృతతమాః సోఽభూత్ ద్వితీయ ఇవ భానుమాన్ ॥ **10.116** ॥ 1070

సంచితస్య ధనౌఘస్య స్థానసంచారణేన సః।
తటాకస్యేవ పూర్ణస్య పరీవాహమకల్పయత్ ॥ **10.117** ॥ 1071

ఆసాగరాంతమవమత్య మహీపతీంద్రాన్
భూమ్నా నిజేన పరిహృత్య యయాతిశాపం।
ఓజోనిరోధకమిలాశ్రయముగ్రసేనం
రాజానమేకమకరోజ్జగదేకనాథః ॥ **10.118** ॥ 1072

క్షిప్తావద్యం క్షత్రియవృత్త్యా బహుశాఖం
మగ్నం శాపోదన్వతి మాన్యం యదువంశం।

ఇచ్ఛాధీనస్వేతరసర్వః స్వమహిమ్నా
రక్షాగోపో రామయవీయానుదహార్షీత్ ॥ **10.119** ॥ 1073

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే దశమః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే ।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

తదద్భుతం క్రీడితకం క్రమేణ శ్రుత్వా హరేరప్రతిమానశక్తేః।
మహాబలాన్ కంసవధాదిజన్మా మన్యుః ప్రపేదే మగధేంద్రముఖ్యాన్ ॥ **11.1** ॥ 1074

గోపాలడింభో నరపాలహంతా కులే యదోరంచితమాతపత్రం।
అన్యచ్చ భూమ్యామధరోత్తరత్వం హంతేతి వాదాన్ ప్రభురభ్యనందత్ ॥ **11.2** ॥ 1075

హలాదిభిర్హేతివరైరృధార్ద్రం
రథాంగముఖ్యైరపి రామకృష్ణౌ।
స్వవృత్తియోగ్యావసరోపయాతైః
ప్రాచీం శ్రియం ప్రాదురభావయేతాం ॥ **11.3** ॥ 1076

స దైత్యజిద్వధ్యవరూథినీనాం
సంప్రాపకం సారథిమాత్రశేషం।
పునః ప్రవృత్తానుశయః పురీం స్వాం
నిన్యే జరాసంధమహార్యసంధః ॥ **11.4** ॥ 1077

సమాహృతైః సైన్యమహాసముద్రైః
ఆయాతమష్టాదశ సాంపరాయాన్।
దేహావశేషం ప్రజిఘాయ దీనం
దేహేన భీమేన విభేత్తుమిచ్ఛన్ ॥ **11.5** ॥ 1078

స్వదత్తశక్త్యా ముచుకుందదృష్ట్యా
భస్మావశేషో భవితా ద్రుతం యః।
కలేరివాత్మానమనంతదోషం
యం కాలపూర్వం యవనం ప్రచఖ్యుః ॥ **11.6** ॥ 1079

బలస్య చ స్వస్య చ బాహుభూమ్నా
యదాహృతమ్లేచ్ఛమృగాధిపానాం।
సహస్రకోటీగుణితం సహస్రం
పంచత్వమాయాస్యతి పంచసంఖ్యం ॥ **11.7** ॥ 1080

తదాగమే యాదవపుంగవానాం
విప్రావమానోపనతం విషాదం।
నివారయామాస న వాసుదేవః
ప్రఖ్యాపయన్ బ్రాహ్మమృషేః ప్రభావం ॥ **11.8** ॥ 1081

నిసర్గనిర్ధ్యేయపరావరః సః
సంమంత్ర్య సార్ధం యదువంశవృద్ధైః।
విహాతుమిచ్ఛన్ మధురాం శుభంయుః
సంకల్పయామాస పురీం తదన్యాం ॥ **11.9** ॥ 1082

స్వయం ప్రవృత్తైరపి వృష్ణివీరైః
త్రాతుం క్షమాం త్రాసితదైత్యలోకః।
అనన్యసాధారణశక్తిరన్యాం
సంకల్పయామాస పురీమపూర్వాం ॥ **11.10** ॥ 1083

జహౌ ధరిత్రీమివ జామదగ్న్యః
కౌలీమయోధ్యామివ కోసలేంద్రః।
అచింత్యవృత్తిర్మధురామనింద్యాం
తజ్జన్మజాతో మహిమా తు నైనాం ॥ **11.11** ॥ 1084

పరిత్యజన్నప్యభిమత్య తిష్ఠన్
వ్యాప్తః శుభం వ్యక్తిపదం తదగ్ర్యం।
అనన్యభాజామభజత్ స దేవః
తస్మిన్ సతాం ప్రాగివ సన్నిధానం ॥ **11.12** ॥ 1085

అహంసపద్మామివ వాహినీం తాం
వీతేందుతారామివ వాసతేయీం।
సమాప్తకార్యామివ సత్రశాలాం
శూన్యాం పురీం ప్రేక్ష్య జగామ శౌరిః ॥ **11.13** ॥ 1086

చిత్రావశేషద్విరదాశ్వయోధా
శుకాదిసంభాషణశేషసూక్తా।
మణిప్రభాశేషితదీపికా సా
నామ్నైవ మాధుర్యవతీ తదాఽఽసీత్ ॥ **11.14** ॥ 1087

ప్రాచీనమాదృత్య నివాసభూమిం
ప్రత్యఙ్ముఖీం పద్ధతిమాదదానా।
స్థిరం పదం ప్రాప్తుమియేష సేనా
సత్త్వాధికా ధీరివ సాత్త్వతానాం ॥ **11.15** ॥ 1088

ఉత్సారయన్ ధూలిమివాగ్రయాయీ
వినిర్దిశన్ వాసమివాతిదూరాత్।
ప్రత్యుద్గమాయ త్వరయన్నివాబ్ధిం
మరుద్వౌ మందవిధూతకేతుః ॥ **11.16** ॥ 1089

ప్రభూతభీమోన్నతనాగనక్రా
పారిప్లవైరూర్మిమతీ తురంగైః।
అపూర్వవారాన్నిధిమావ్రజంతీ
స్వయం తథా శౌరిచమూరభూత్ సా ॥ **11.17** ॥ 1090

సమేతి మాం సాత్త్వతవాహినీయం
సిష్ణాసయా హంత జిగీషయా వా।
ఇతి ప్రభూతాద్భుతవైభవాం తాం
ఉపేంద్రనాథాముదధిః శశంకే ॥ **11.18** ॥ 1091

గతాగతైర్యోద్ధుమివ ప్రవృత్తైః
ఆసీదతామద్భుతభీమవేగౌ।
మిథఃప్రతిచ్ఛందతయా ప్రతీక్ష్యౌ
వేలావనే సైన్యమహాసముద్రౌ ॥ **11.19** ॥ 1092

మహీయసా సైన్యరవేణ సద్యః
పయోధిరంతర్హితతీవ్రఘోషః।
ప్రకంపమానో భృశమాబభాసే
భయేన తూష్ణీమివ భావ్యమానః ॥ **11.20** ॥ 1093

ప్రతీక్ష్య సేనాముపధావమానాం
పత్యా నదీనాం ప్రణిధీయమానః।
ప్రకాశయన్ సర్వజనానుకూల్యం
సమీరణో మందతరం చచార ॥ **11.21** ॥ 1094

వదన్నివ స్వాగతమాగతేభ్యః
ప్రభూతసంతోషభవైః ప్రణాదైః।
తరంగహస్తప్రహితైః సరస్వాన్
అభ్యర్చయామాస యదూన్ పయోభిః ॥ **11.22** ॥ 1095

చిరప్రయాతం పరిహృత్య శయ్యాం
అభ్యాగతం వారిధిరాదరేణ।
మిథఃసమాయోజితవీచిహస్తః
ప్రాయః ప్రభుం ప్రార్థయత ప్రసాదం ॥ **11.23** ॥ 1096

నివేశ్య సేనాముదధేఃసమీపే
తాలాంకసంభావితరాజతాలే।
దయార్ద్రమేఘోపమదేహభూమా
విశ్వంభరో విశ్రమయాంచకార ॥ **11.24** ॥ 1097

కదాచిదాత్మానమవాప్తరత్నం
కపాలినం చంద్రకలావతంసం।
క్షమం సుభిక్షాం చ దివం విధాతుం
ధ్యాతాగతం సింధుమథాదిదేశ ॥ **11.25** ॥ 1098

అనారత ప్రాప్తజయోద్యమానాం
ధర్మం నిజం ధారయతాం యదూనాం।
అపత్యరక్షోచితమంతరీపం
దివ్యోపమం దేయమిహ త్వయేతి ॥ **11.26** ॥ 1099

స తస్య దిక్పాలనివాసకల్పాం
విధిత్సతో వృష్ణిపురీం విశాలాం।
అగాధపాథఃపరిఖాభిగుప్తం
ద్వీపం దదౌ దుర్గవిధానయోగ్యం ॥ **11.27** ॥ 1100

బలోత్తరాణామపి బహ్వమిత్రం
స్నేహం యదూనాం కులమీక్షమాణః।
అవంధ్యయన్ విశ్వవిదర్థశాస్త్రం
దురాక్రమం దుర్గమియేష కర్తుం ॥ **11.28** ॥ 1101

స శాసితా శాస్త్రమనుప్రతస్థే
కర్మాఽఽదదే కర్మఫలప్రదాతా।
ప్రభుఃస్వబుద్ధ్యైవ జగంతి గోప్తుం
కుర్వీత బాహ్యైరపి కిం న గుప్తిం ॥ **11.29** ॥ 1102

ప్రభూతరత్నద్యుతికేసరం తత్
ప్రవాలపత్రౌఘపరీతపార్శ్వం।
స్థానం హరేరిష్టతమం తదాసీత్
సంభూతిరాజీవమివేందిరాయాః ॥ **11.30** ॥ 1103

ప్రచోదితస్తత్ర చ విశ్వకర్మా
నాథప్రసత్త్యై నలినాసనాద్యైః।
రథ్యాదివైచిత్ర్యవతీం వితేనే
రాశిం గుణానామివ రాజధానీం ॥ **11.31** ॥ 1104

స శిల్పవిద్యాం విధినోపదిష్టాం
అశేషతో నూనమధీత్య దాక్ష్యాత్।
శుభాని తస్యాం భవనాని కర్తుం
సౌధేషు దివ్యేషు చకార యోగ్యాం ॥ **11.32** ॥ 1105

గతాగతార్థం హరివాహినీనాం
సేతుం చ యోగేన బబంధ సింధౌ।
చకార దిగ్భాగ విమూఢతాం యః
ప్రత్యర్థినాం చక్రధర ప్రభావాత్ ॥ **11.33** ॥ 1106

నలేన పూర్వం స్వసుతేన సృష్టాత్
నవీనమన్యూనతరం స్వక్లప్తం।
సమీక్ష్య తుష్యన్నపి విశ్వకర్మా
నాథాయ రోచేత న వేత్యతామ్యత్ ॥ **11.34** ॥ 1107

స సేతురాస్కందితకూలయుగ్మః
సంకల్పితో వాసవలోకతక్ష్ణా।
మహాపురీం తాం చ మహీం చ మాతుం
మధ్యే తులాదండ ఇవార్పితోఽభూత్ ॥ **11.35** ॥ 1108

నివేదితాం నిర్జరశిల్పినైవ
స్వయం చమత్కారవతా సుకల్పాం।
అదృష్టపూర్వామివ విశ్వదర్శీ
దృష్టిః సతాం ద్రష్టుమియేష నాథః ॥ **11.36** ॥ 1109

నిజప్రతిచ్ఛందనిదర్శనీయాం
మృగ్యోపమానాంతరమృష్టకాంతిం।
ఉదన్వతా దత్తకరేణ దేవః
ప్రదర్శితాం పూర్వమవైక్షతైనాం ॥ **11.37** ॥ 1110

అనన్యదృష్టిం నగరీ నవీనా
విస్మేరతాం విశ్వపతిం నినాయ।
స్వయంప్రభైః సౌధభరైరుదారైః
తుంగైః సుమేరోరివ రత్నశృంగైః ॥ **11.38** ॥ 1111

తామద్భుతాం తారకితాగ్రసౌధాం
ధర్మస్య పూర్ణామివ యోగసిద్ధిం।
సపౌరమృత్యుః సమయాన్వవేక్షీ
వివేశ వృష్ణ్యంధకయూథనాథః ॥ **11.39** ॥ 1112

పరేణ నాకం ప్రలయానభిజ్ఞాం
అధీయతే యస్య పురీమచింత్యాం।
స లోకనాథో విదధే సనాథాం
దూరాధికాం ద్వారవతీం దివోఽపి ॥ **11.40** ॥ 1113

విధాయ యస్యాం విదితైః స్వచిహ్నైః
యదూన్ యథాస్థాన నివేశతుష్టాన్।
తామేవ నాథఃత్రిదశాభినంద్యాం
త్యక్తామయోధ్యాం మధురాం చ మేనే ॥ **11.41** ॥ 1114

ఉదన్వతి వ్యోమతలే చ లగ్నాం
దృష్టోభయా దర్పణదర్శనీయే।
యామద్భుతామాత్మపురీం చ దేవాః
ఛాయామమన్యంత మిథః సమీక్ష్యాం ॥ **11.42** ॥ 1115

ప్రాకారచక్రం పృథుభిస్తరంగైః
ఆస్ఫాలయన్నంబుధిరాత్తవేగః।
అమర్త్యముఖ్యైరపి జాతకోపైః
అక్షోభ్యతాం వ్యాకురుతేవ యస్యాః ॥ **11.43** ॥ 1116

యత్సౌధపర్యంకజుషాం వధూనాం
సంగృహ్య నిఃశ్వాసగుణం సమీరః।
పద్మేషు నూనం ప్రదిశన్ ప్రభాతే
గతాగతం యాతి గవాక్షవర్త్మా ॥ **11.44** ॥ 1117

జాలాని యత్రాగురుధూమజాలైః
సందిగ్ధపారావతసన్నిధానైః।
అవాసయన్ నూనమహార్యగంధాన్
ఆసేదుషాం నాకసదాం విమానాన్ ॥ **11.45** ॥ 1118

పరార్థ్యరత్న ప్రచితాత్మభిర్యా
ప్రాసాదమాలాభిరలంకృతాంగీ।
నాథోపభోగానుగుణాం పయోధౌ
ననంద దృష్ట్వైవ నిజామభిఖ్యాం ॥ **11.46** ॥ 1119

మణిప్రదీప ప్రశమప్రయుక్తే
విహారచూర్ణే విఫలే వధూనాం।
అపత్రపాయాః సమయేఽపి యస్యాం
అభూదనాస్థా పరమార్థదీపే ॥ **11.47** ॥ 1120

ప్రాయేణ యత్ర ప్రమదాజనానాం
నిత్యం గుణైరప్రతిమైర్నిరుద్ధాః।
సంస్కారయోగాదపి లబ్ధసత్త్వాః
చిత్రార్పితా నాకసదో విచేరుః ॥ **11.48** ॥ 1121

యదంతరే యామికవారణానాం
ఆసేదుషామంబునిధేరభిఖ్యాం।
కరాభిమర్శేషు పునశ్చకాసుః
కల్లోలలగ్నా ఇవ కర్ణశంఖాః ॥ **11.49** ॥ 1122

సౌధేషు యస్యాం యువసేవితేషు
త్రివిష్టపాదప్యధికోన్నతేషు।
వ్రీలాతిభారాన్నమితా ఇవాఽఽసన్
వైమానికైరధ్యుషితా విమానాః ॥ **11.50** ॥ 1123

న షడ్భిరాసన్ వ్యసనాని పుంసాం
యద్వాసినామీతిభిరూర్మిభిర్వా।
అయోగయత్నేన వినైవ చాంతే
జజ్ఞే జగద్ధాతరి బుద్ధిరేకా ॥ **11.51** ॥ 1124

అదేశకాలప్రవిభాగభాజా
భూమ్నా జగద్ధాతురచింత్య భూమ్నః।
యస్యాం విహారోపవనాన్యభూవన్
సమాధియోగ్యాని తపోవనాని ॥ **11.52** ॥ 1125

అనంహసామధ్వరదీక్షితానాం
ఆహ్వానతః ప్రాగపి సన్నిధానాత్।
అభుంక్త కృత్స్నాని హవీంషి నిత్యం
యత్ర స్వయం యజ్ఞతనుః స దేవః ॥ **11.53** ॥ 1126

రతిప్రసూతా ఇవ రాజకన్యా
రసోదధేరూర్మిపదం భజంత్యః।
విరక్తభావ్యం తమవాప్య యస్యాం
రాగోపపన్నా రమయాంబభూవుః ॥ **11.54** ॥ 1127

ప్రవాలచిత్రీకృతజాలకశ్రీః
సాలావృతా సంభృతపత్రజాలా।
పరిష్కృతా భద్రమృగాదిభిర్యా
బభౌ స్మరస్యేవ విహారవన్యా ॥ **11.55** ॥ 1128

ధ్వజాగ్రభిన్నాత్ తుహినాంశుబింబాత్
అనుక్షరంత్యా సుధయాఽనులిప్తైః।
చిరప్రక్షప్తైరపి యత్ర సౌధైః
నిత్యం నవీనైరివ నిర్బభాసే ॥ **11.56** ॥ 1129

స్వవైభవైరప్రతిరూపశోభైః
వ్యక్తశ్రియో వాఙ్మనసా నివృత్తైః।
తిరోదధుర్యత్ర నరేంద్రవాసాః
స్వయంప్రభాం దేవసభాం సుధర్మాం ॥ **11.57** ॥ 1130

విభూతిభేదైరనుపప్లవైర్యా
భోగార్థినాం భూమిగతాప్యభౌమైః।
నివారయామాస తపోధనానాం
వాసాదరం వాసవరాజధాన్యాం ॥ **11.58** ॥ 1131

యత్సౌధరత్నప్రకరేషు విష్వక్
ప్రసారితైరన్వహమైకముఖ్యాత్।
కరైః సహస్రేణ గృహీతదీప్తిః
ప్రద్యోతతే నూనమతీవ భాస్వాన్ ॥ **11.59** ॥ 1132

యచ్చంద్రశాలాసు నిషేదుషీణాం
మృగీదృశాం హారమణిప్రకాశైః।
తిరస్క్రియాం ప్రాప్య విలజ్జమానాః
తారాగణా నూనమధశ్చరంతి ॥ **11.60** ॥ 1133

గృహేషు యస్యాం మణిభిత్తిభాగే
ప్రతిక్షణం దృష్టముఖేందుబింబః।
వధూజనః కేవలమగ్రహస్తైః
ఆదత్త మంగల్యతయాఽఽత్మదర్శం ॥ **11.61** ॥ 1134

అనంతచిత్రప్రతిమాభిరామైః
అజస్రమాక్రాంతదిశావకాశైః।
అభావయద్గోపురవైభవైర్యా
విశ్వప్రసూతేరివ వైశ్వరూప్యం ॥ **11.62** ॥ 1135

సరోభిరుల్లాసితపుష్కరశ్రీః
సంగోష్ఠితైః సంగమితప్రయాగా।
ప్రభాసితా రత్నగణాంశుభిర్యా
ధర్మాశ్రయాణామివ సంసదాసీత్ ॥ **11.63** ॥ 1136

హసద్భిరుచ్చైఃశ్రవసం హయాగ్ర్యైః
ఐరావతం దంతివరైశ్చ దృప్తైః।
నరోత్తమైర్నాకసదశ్చ యాఽభూత్
సుభ్రూభిరప్యప్సరసః స్వయం ద్యౌః ॥ **11.64** ॥ 1137

వప్రేషు యస్యాః స్ఫటికప్రదేశాన్
ద్వారాభిమానాత్ ద్రుతమాపతంతః।
అవాపురాగంతుజనాః సలీలైః
అంతఃస్మితైర్నాగరకైర్నిరోధం ॥ **11.65** ॥ 1138

పయోభిరచ్ఛస్ఫటికద్రవాభైః
దవీయసాం దర్శనమాదధానైః।
సుధాధికస్వాదురసైరవిందన్
స్వాంతోపమాం యత్ర సతాం సరస్యః ॥ **11.66** ॥ 1139

యామేకచిత్తః ప్రసమీక్ష్య తుష్యన్
యాదోనిధేరాహితదిష్టివృద్ధిం।
లజ్జామయాసీదివ విశ్వకర్మా
లంకాదినిర్మాణకథాప్రసంగే ॥ **11.67** ॥ 1140

సమగ్రరత్నౌఘశుభాకృతిం యాం
సనాయకాం మధ్యజుషా త్రిధామ్నా।
రమ్యాం హి హృద్యాం హృదయేన నూనం
రత్నాకరో రత్నమధత్త భూషాం ॥ **11.68** ॥ 1141

అభిన్నసత్వాన్నభసః పరస్మాత్
క్షీరోదధేరంశుమతశ్చ బింబాత్।
రమాసఖస్య ప్రణిధానభాజాం
యాఽభూత్ ప్రియం వ్యక్తిపదం పృథివ్యాం ॥ **11.69** ॥ 1142

యత్సౌధభాజాం నిశి సుందరీణాం
ముఖేందుభిశ్చాషితకాంతిమిందుం।
సద్యః స్వనిష్యందసుధాప్రవాహైః
ఆప్యాయయామాసురివేందుకాంతాః ॥ **11.70** ॥ 1143

ఉద్వేలచంచత్తురగోర్మిమాలాం
ఉద్ఘోషితాముత్సవతూర్యఘోషైః।
ప్రభూతరత్నౌఘనిధిం పయోధిః
యామద్భుతాం యా చ తమన్వకార్షీత్ ॥ **11.71** ॥ 1144

యద్వప్రశైలేషు దివాఽపి సింధోః
ఆస్ఫాలనాదుత్పతితైః పృషద్భిః।
ఉత్క్షిప్తముక్తాఫలదర్శనీయైః
ఆలక్ష్యతారౌఘమభూద్విహాయః ॥ **11.72** ॥ 1145

కలత్రపుత్రాదిజుషామజస్రం
దీర్ఘాయుషాం యత్ర సతాం జనానాం।
ధర్మైకభాజామితరే పుమర్థాః
ప్రాయః స్వయం సన్నిదధుః స్వభూత్యై ॥ **11.73** ॥ 1146

రరాజ సా రామజనార్దనాభ్యాం
ప్రాప్తప్రకాశాఽపి యదుప్రవీరైః।
సత్యేవ తారానికరే త్రిలోకీ
చక్షుష్మతీ చంద్రదివాకరాభ్యాం ॥ **11.74** ॥ 1147

ప్రభుణా సహస్రవదనేన వర్ణ్యతాం
ద్విగుణైరముష్య నయనైరవేక్ష్యతాం।
శ్రుతిభిశ్చ తస్య బహుధా నిశమ్యతాం
అధికాం తతః శ్రియమవాప సా పురీ ॥ **11.75** ॥ 1148

స్వయమజని కిమత్ర శ్వేతమేవాంతరీపం
పరిణతముత కించిద్భాగధేయం పృథివ్యాః।
వరుణనగరమన్యద్వారిధేరుత్థితం వా
కిమిదమితి పురం తత్ కీర్తయంతి స్మ పౌరాః ॥ **11.76** ॥ 1149

రామప్రష్ఠైరధివసతి సా రాజధానీ జగాహే
లోకాధీశే సహ బహుమతైర్లోకపాలైరివాన్యైః।
ఆశ్చర్యాణాం ప్రకృతిరియమిత్యద్భుతావేశయోగ్యాం
అప్రత్యూహామనితరతులారోహణీయామభిఖ్యాం ॥ **11.77** ॥ 1150

తన్మధ్యే విరచితశిల్పమేరుకల్పం
వైచిత్ర్యాదపహృతవైజయంతగర్వం।
ప్రస్పష్టం నిజమివ పారమేష్ఠ్యముర్వ్యాం
ప్రాసాదం ప్రభురధివాసయాంచకార ॥ **11.78** ॥ 1151

రామః పునర్వ్రజముపేత్య విహారభేదైః
ఆశ్వాసయన్ సహచరైః సుహృదశ్చ సర్వాన్।
విశ్రాణితాం దుహితరం వరుణేన విందన్
సీరావకృష్టయమునాస్నపితో విజహ్రే ॥ **11.79** ॥ 1152

ప్రత్యంచమబ్ధిమవధూతవతోఽతిదూరం
దగ్ధుశ్చ కూలమివ దక్షిణమస్తభూమ్నా।
ఆకర్షతశ్చ సరితం సవితృప్రసూతాం
రామస్య తస్య శుశుభే రసికస్య లీలా ॥ **11.80** ॥ 1153

పద్మయోనివచనాదుపనీతాం
ప్రాక్తనీం ప్రియతమామివ కాంతిం।
రేవతస్య తనయామనురూపాం
రేవతీం చ పరిణీయ స రేమే ॥ **11.81** ॥ 1154

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ఏకాదశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ద్వాదశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

తథావిధానందమహాపయోధేః తరంగవృత్త్యా భజతోఽవతారాన్।
అశేషరూపేష్వనురూపరూపా దేవీ జగన్నేతురనుప్రజజ్ఞే ॥ **12.1** ॥ 1155

సా తస్య నిత్యోదితదివ్యధామ్నః పత్యుః ప్రియా భానుమతః ప్రభేవ।
అధ్యాసితుర్ద్వారవతీమదూరాత్ వ్యక్తిం శుభాం ప్రాప విదర్భదేశే ॥ **12.2** ॥ 1156

శిఖండకం నిష్ప్రతిమం శ్రుతీనాం
శృంగారలీలోపమవిశ్వకృత్యం।
అధీయతే తన్మిథునం స్వభావాత్
అన్యోన్యజీవాతుమనన్యభోగ్యం ॥ **12.3** ॥ 1157

దయేవ నిత్యం దయితా త్రిధామ్నః
సర్వేషు భావేషు సమానభావా।
పరావరాణాం జననీ ప్రజానాం
ఆసీద్విదర్భాధిపతేరపత్యం ॥ **12.4** ॥ 1158

మహీతలాన్మైథిలసీరకృష్టాత్
క్షీరోదధేరాహితమంథశైలాత్।
భృగూద్వహాత్ఖ్యాతిమతశ్చ యాఽభూత్
సా భీష్మకాదభ్యుదియాయ భూయః ॥ **12.5** ॥ 1159

అమన్యతైనాం తనయాం స రాజా
రుక్మశ్చ మోహాదనుజామజన్యాం।
యామేకపత్నీమనఘస్య పుంసః
ప్రజాసృజాం మాతరమామనంతి ॥ **12.6** ॥ 1160

త్యక్త్వాపరాః స్త్రీర్గుణరాశిరేనాం
శరణ్యభూతాం శరణం ప్రపేదే।
ప్రాయేణ దోషైరవివిక్తవాసాత్
భీతః స్వయం భీష్మకరాజకన్యాం ॥ **12.7** ॥ 1161

ఆరబ్ధదేహామివ భాగధేయైః
అక్షీణి లక్ష్యాంతరతో నియంత్రీం।
సుతామిమాం ప్రాప్య సుధామివాన్యాం
అమర్త్యకల్పౌ పితరావభూతాం ॥ **12.8** ॥ 1162

అనన్యవృత్త్యా ఘనతాముపేతైః
అప్రౌఢసూర్యేందుమయూఖజాలైః।
సువర్ణరత్నైరథవా ప్రక్లృప్తాం
సుతాం సుజాతాకృతిమన్వభూతాం ॥ **12.9** ॥ 1163

మహీయసీం మంగలదీపమాలాం
విద్యుత్ప్రకాశా విదధే కుమారీ।
ఆకల్పరత్నాంశు తిరస్కరిణ్యా
దీప్త్యా రజన్యామపి దీనభాసం ॥ **12.10** ॥ 1164

కలామివార్ధామకతోరధామ్నః
పుణ్యోదయానామివ పూర్వచర్యాం।
ప్రరోహవేలామివ కాంతివల్ల్యాః
ప్రైక్షంత శుద్ధాంతమృగీదృశస్తాం ॥ **12.11** ॥ 1165

ఆత్మాధికారాదధికామవస్థాం
అయత్నతో నూనమవాప్తకామా।
వార్తానభిజ్ఞే వయసి స్థితాం తాం
వాగ్దేవతా వందిముఖే ववందే ॥ **12.12** ॥ 1166

ప్రదిత్సమానేన హరేరభీష్టం
కామేన సా కల్పలతేవ సృష్టా।
పిత్రోరివానన్యదృశాం ప్రజానాం
ఆశంసయా సార్ధమవాప వృద్ధిం ॥ **12.13** ॥ 1167

పద్మాదిరేఖాప్రథమానభూమా
నిర్ధార్యమాణా నిగమైరభిజ్ఞైః।
తదంఘ్రివిన్యాసమిషేణ జజ్ఞే
భూమేస్తదా భూషణపంక్తిరగ్ర్యా ॥ **12.14** ॥ 1168

అదృశ్యభేదైరతిసూక్ష్మభావాత్
జజ్ఞే జగన్మంగలతాం దధానైః।
విహారలౌల్యాద్విషయేషు తస్యా
గతేషు వాక్యేషు చ నృత్తగీతైః ॥ **12.15** ॥ 1169

యదప్సరః పాణిసరోజముక్తం
ప్రసూనవర్షం నిపపాత తస్యాం।
అపూరి తస్యైవ రజోభిరగ్ర్యైః
అపాంసులా పాంసువిహారవాంఛాం ॥ **12.16** ॥ 1170

యదృచ్ఛయా తత్ర పరాగజాలైః
యానేవ సా కేలిగృహానకార్షీత్।
తతః పరం త్వష్టురమీ సమీచీ
మహేంద్రశాలావిధిమాతృకాఽభూత్ ॥ **12.17** ॥ 1171

చతుర్దశైతాని జగంతి యస్యాః
క్షేమాశ్రితం క్రీడనకం బభూవ।
పర్యాప్తలీలా ముముదే తదైషా
పాంచాలికా పంజరశారికాద్యైః ॥ **12.18** ॥ 1172

ఆస్వాదనీయాన్యధికం శ్రుతీనాం
ముగ్ధాభిజాతాని వచాంసి తస్యాః।
ప్రాయేణ లౌల్యాదధికృత్య ఖిన్నా
విధిప్రియా వ్యాహరతాన్య భాషాః ॥ **12.19** ॥ 1173

అవిప్లుతవ్యాకరణాని తస్యాః
క్రమేణ శిక్షానియతాక్షరాణి।
అనుశ్రవాణామనఘప్రవృత్తేః
ఆదేశదాయీని వచాంస్యభూవన్ ॥ **12.20** ॥ 1174

విభూతయస్తత్ర విశాంపతీనాం
ఆత్మీయయా దేవతయాఽవతీర్ణాః।
స్వచిహ్నభేదాన్ పరిబర్హయంత్యః
ప్రపేదిరే తత్పరివారభావం ॥ **12.21** ॥ 1175

వేదాలవాలే విహితస్థితిం తాం
రమ్యప్రతానామివ రత్నవల్లీం।
స్తనాదిలక్ష్యస్తబకాదిచిహ్నాః
ఆవిష్కృతం యౌవనమావివేశ ॥ **12.22** ॥ 1176

తదీయసర్వాంగజుషోరగాధం
సౌందర్యలావణ్య సుధాస్రవంత్యోః।
మమజ్జురాపత్య దృశః సఖీనాం
అన్యోన్యసంభేదమపూర్వతీర్థం ॥ **12.23** ॥ 1177

నిశేవ చంద్రేణ ఘనవ్యపాయే
నైసర్గికీ బుద్ధిరివ శ్రుతేన।
ఫలేన సా నీతిరివాప్రమాదా
యుక్తా బభౌ నూతనయౌవనేన ॥ **12.24** ॥ 1178

ఆలక్ష్యసంలాపలవైరపాంగైః
అంగైరనంగోదయపూర్వరంగైః।
వియాతముగ్ధైరపి విభ్రమైః సా
విలక్షయామాస విభూషణాని ॥ **12.25** ॥ 1179

అముక్తకౌమారయువత్వసీమ్నా
కాంత్యా బభౌ కల్పితరాగభూమ్నా।
జరత్పలాశ ప్రసవానుషక్తా
ప్రతానినీ పల్లవసంపదేవ ॥ **12.26** ॥ 1180

ప్రసాధనానాం పరికర్మ దివ్యం
విజృంభణం విభ్రమజాలకానాం।
వయః శుభం వామదృశశ్చకాశే
పశ్యద్భృశాం భాగ్యమనన్యభోగ్యం ॥ **12.27** ॥ 1181

అవాప్య సా ముగ్ధదశామపూర్వాం
అవ్యాజలీలాగతిరాబభాసే।
రమ్యా రమోత్పత్తిదశావిశేషాత్
జాంబూనదీ జంగమపద్మినీవ ॥ **12.28** ॥ 1182

తస్యాస్తనుం వర్ణయతో మమైవం
హీనోపమా దోషపదం న విందేత్।
నిదర్శనం తైరపి నిత్యదృష్టం
యేషాం నికర్షోఽపి గుణో యతః స్యాత్ ॥ **12.29** ॥ 1183

తారేణ తస్యాశ్చికురాంధకారే
తారాయితం మౌక్తికజాలకేన।
ప్రాయేణ యోఽసౌ ప్రలయావసానే
నిశీథసృష్టేరభవన్నిదానం ॥ **12.30** ॥ 1184

ద్యుతిం శిఖారత్నసహస్రరశ్మేః
జ్యోత్స్నాం చ ముక్తాఫలజాలజాతాం।
తత్కుంతలశ్రేణిమయీ తమిస్ర -
మైత్రీం దధౌ మన్మథచాపమౌర్వీ ॥ **12.31** ॥ 1185

ముఖాబ్జసౌందర్యమధుద్విరేఫాః
కాంత్యాపగాశైవల పుంజకల్పాః।
శోణేన చూడామణినా ససంధ్యాం
తమీమపుష్యన్నలకాస్తదీయాః ॥ **12.32** ॥ 1186

శరత్ప్రసన్నేందుకలాభిరామా
లలాటరేఖా సుదృశో రరాజ।
కామేన తత్కాంతిలతాసమృద్ధ్యై
స్వయం ప్రక్షప్తేవ సుధాస్రవంతి ॥ **12.33** ॥ 1187

కస్తూరికాక్షప్తవిశేషకం తత్
పశ్యన్ మృగాంకో వదనం మృగాక్ష్యాః।
విభావ్య తాదృక్పరభాగశోభాం
కలంకయుక్తోఽపి జహౌ విషాదం ॥ **12.34** ॥ 1188

తారుణ్యనద్యాస్తనువీచికల్పే
తద్భ్రూలతే శార్ఙ్గనిదానదృశ్యే।
అనంగవేదప్రణవస్య రత్యా
లేఖాక్షరం న్యస్తమసూచయేతాం ॥ **12.35** ॥ 1189

ప్రసూతపద్మోత్పలకాననశ్రీః
ప్రారబ్ధవీచీవిభవా విలాసైః।
దృష్టిస్తదీయా దదృశే దయార్ద్రా
ద్రాఘీయసీ మన్మథదీర్ఘికేవ ॥ **12.36** ॥ 1190

తద్దృష్టిరాయామవతీ సుజాతా
శ్యామోజ్జ్వలా చారువిశాలమధ్యా।
మన్యే సమేష్యన్మధువైరిలక్ష్యా
చేతోభువః శక్తిరభూదమోఘా ॥ **12.37** ॥ 1191

నిగృహ్ణతీ రత్నతిలప్రసూనం
నాసా తదీయా నయనాబ్ధిసేతుః।
అబోధి నిశ్వాససమీరగంధైః
అంతర్గతాన్ వేదగణాన్ వమంతీ ॥ **12.38** ॥ 1192

నవేందుసంధ్యాప్రభృతీని లోకే
నిర్వర్ణ్యమానాని నిదర్శనాని।
న ఖల్వవిందన్ కలయాపి తస్యాః
స్మితాధరవ్యాప్తికృతామభిఖ్యాం ॥ **12.39** ॥ 1193

అహేతురజ్యన్నధరస్తదీయః
ప్రసూనముక్తాయితముగ్ధహాసః।
లక్ష్మీలతాయా లలితోదధేశ్చ
ప్రవాలయోగం ప్రథయాంబభూవ ॥ **12.40** ॥ 1194

ముఖం తదీయం విరరాజ ముగ్ధం
సౌరభ్యలావణ్యసముచ్చయేన।
వ్యవస్థితాన్యోన్యవిశేషలోభాత్
ఏకత్వమాపన్నమివేందుపద్మం ॥ **12.41** ॥ 1195

వర్ణానుపూర్వీసుభగేన కాలే
భవ్యాం శ్రుతిం భావయతా యథావత్।
తారస్య సంస్థానమివాన్వకార్షీత్
కంఠేన సా కాంచనకంబుభాసా ॥ **12.42** ॥ 1196

మధుద్విషః కర్ణపరిష్క్రియార్థం
కామాత్మనా మాల్యకృతేవ క్లృప్తే।
బభూవతుర్బాహులతే తదీయే
శంపాత్విషౌ చంపకమాలికే ద్వే ॥ **12.43** ॥ 1197

ఆసీదధిష్ఠానవిశేషసీమా
వక్షోజయోరంకురతోరముష్యాః।
ముకుందవక్షస్స్థలముద్రణార్హాం
భవ్యామవస్థామివ భావయంతీ ॥ **12.44** ॥ 1198

సమావృతౌ హారమయూఖసూత్రైః
తస్యాః స్తనౌ చారుతరావభూతాం।
జిగీషతస్తత్ప్రియచిత్తవృత్తిం
మనోభువో మంగలపూర్ణ కుంభౌ ॥ **12.45** ॥ 1199

తస్యాస్తదా తద్వదలక్ష్యమధ్యం
తన్వ్యాః స్తనద్వంద్వమవాప వృద్ధిం।
కాలే యథా తత్పృథిమప్రభూతం
కృచ్ఛ్రాదభూత్ కృష్ణభుజాంతరాలం ॥ **12.46** ॥ 1200

మధ్యం క్రశిమ్నా విరరాజ తస్యా
నాభిహ్రదాన్నాలమివ ప్రరూఢం।
ప్రియాగమోదర్కమభూద్యదగ్రే
కుచాత్మనా కాంచనపద్మయుగ్మం ॥ **12.47** ॥ 1201

స్తోకానతాంగీ స్తనభారభూమ్నా
ముగ్ధా బభౌ ముష్టిమితావలగ్నా।
భృంగాభినంద్యేన గుణేన యుక్తా
కామస్య సా కాపి ధనుర్లతేవ ॥ **12.48** ॥ 1202

రరాజ లావణ్యతరంగరమ్యా
వలిత్రయీ మధ్యగతా మృగాక్ష్యాః।
అంతఃస్థితానామివ దర్శయంతీ
నివేశసీమాంతమనుశ్రవాణాం ॥ **12.49** ॥ 1203

మధ్యేవలగ్నం సుదృశో విలగ్నా
రోమావలీ కామధనుర్గుణాభా।
జిగాయ నాభీసరసః సుజాతాం
ఉల్లాసినీముత్పలరేణుపంక్తిం ॥ **12.50** ॥ 1204

అనుప్రయాతః స్వవశామభిఖ్యాం
యూథోజ్ఝితో యౌవనగంధహస్తీ।
తద్రోమరాజివ్యపదేశదృశ్యాం
నూనం దధౌ నూతనదానరేఖాం ॥ **12.51** ॥ 1205

ప్రకాశితావర్తరుచిః ప్రభాబ్ధౌ
నాభిః సువృత్తా రురుచే నతాంగ్యాః।
రోమావలీరత్నలతానురూపం
రుక్మేణ నిష్పన్నమివాలవాలం ॥ **12.52** ॥ 1206

పృథ్వీ చకాశే స్తనసంపదస్యా
లావణ్యమంభో నియతం చ తేజః।
శ్వాసోదయో గంధవహః శుభాంగ్యాః
నాభిశ్చ మధ్యం చ నభో విభక్తం ॥ **12.53** ॥ 1207

గజేంద్రహస్తాదిషు తత్సమత్వే
దూరే సతాం దోషగుణావమర్శః।
భవిష్యతః శార్ఙ్గభృతస్తదూరూ
లీలోపధానే కిమతోఽధికేన ॥ **12.54** ॥ 1208

మనోజ్ఞవృత్తం మధుబుద్బుదాభం
చక్షుష్మతాం సాదరదర్శనీయం।
స్వదేహకాంతేః సవిశేషదృష్టౌ
జానుద్వయం దర్పణతామయాసీత్ ॥ **12.55** ॥ 1209

ఉదేష్యతః పంచశరస్య తస్యాం
ఉత్పాదయిష్యన్నుచితం నిషంగం।
విధిః స్వయం మాతృకయా కిలార్థీ
జంఘాయుగం వీక్ష్య జహర్ష తస్యాః ॥ **12.56** ॥ 1210

అలక్తకాదప్యధికాత్మరాగా
పదద్వయీ పద్మదృశశ్చకాశే।
ప్రాచీనజన్మప్రణయానురోధాత్
సంభావ్యమానేవ సరోజలక్ష్మ్యా ॥ **12.57** ॥ 1211

పాదాంబుజే దత్తమధుప్రసక్త్యా
నిర్ణేజయామాస నఖేందుకాంత్యా।
ప్రాయేణ సా సత్పథమాశ్రయంతీ
పంకానసత్సంగభవాన్పృథివ్యాః ॥ **12.58** ॥ 1212

తస్యాః పదాంభోజ మృణాలభాసా
ప్రకాశభూమ్నా నఖమౌక్తికానాం।
ప్రకీర్ణపుష్పాః సుధయావసిక్తా
విహారభూమ్యో యుగపద్బభూవుః ॥ **12.59** ॥ 1213

కలాచికాం కాంచనసారక్షప్తాం
కాంతేః శుభాం కామపి కాహలీం చ।
శశంకిరేఽనన్యసమీక్ష్యశోభాం
జగంతి జంఘామవలోక్య తస్యాః ॥ **12.60** ॥ 1214

తస్యాః శ్రుతిశ్రేణిశిఖామణీనాం
సకేసరా దీధితిభిర్నఖానాం।
ప్రసాధికాలోచనభృంగలౌల్యం
పద్మద్వయీ పాదమయీ నిరాస ॥ **12.61** ॥ 1215

ముఖేందునిష్యందనిభైరముష్యాః
మందస్మితైరిందురవాప్తమాంద్యః।
ప్రాయః ప్రభూతాద్భుతకాంతిలోభాత్
నఖాత్మనా తత్పదమేవ భేజే ॥ **12.62** ॥ 1216

అలక్షి దేవైరవతారలక్ష్మ్యాః
తస్యాః శుభా పాదనఖేందుపంక్తిః।
ఆగామికల్పేష్వధికారలోభాత్
తారావలిస్తత్పదమాశ్రితేవ ॥ **12.63** ॥ 1217

యాతేన మంజీరరవైశ్చ తస్యాః
ప్రాయః పరాభూతగతిప్రణాదాః।
శిక్షావిశేషార్థమివాధిచక్రుః
పాదానువృత్తిం ప్రణయేన హంసాః ॥ **12.64** ॥ 1218

రరాజ దివ్యైరధిరాజచిహ్నైః
శ్లాఘూపదం తత్పదమాగమానాం।
అశ్మానమాస్థాపయతా పరస్తాత్
యత్పాణినా విశ్వపతేరవాప్యం ॥ **12.65** ॥ 1219

అతీత్య కృచ్ఛ్రాత్ సముదాయశోభాం
ప్రత్యంగ సౌందర్యపరా దిదృక్షా।
పర్యభ్రమత్ ప్రాప్తవిహారడోలా
పుష్పేషు భృంగీవ ముహుః సఖీనాం ॥ **12.66** ॥ 1220

శృంగారయోనేరివ శిల్పవిద్యాం
దివ్యాం త్రిలోక్యా ఇవ దిష్టవృద్ధిం।
సీమాంతరేఖామివ సంపదస్తాం
జగుః స్త్రియో జంగమరత్నసృష్టిం ॥ **12.67** ॥ 1221

వయస్యయాఽభీష్టవరానుయోగే
సాఽపశ్యదాత్మానమమందలజ్జా।
అసూచయన్మానమనేన తస్యాః
స్వలక్షణం శౌరిమనన్యలక్ష్యం ॥ **12.68** ॥ 1222

అలిప్సత శ్వేవ హవిస్తదైనాం
దైత్యస్వభావో దమఘోషజన్మా।
తస్మై చ కృష్ణైకమనోరథాం తాం
రూపాధికాం దాతుమియేష రుక్మీ ॥ **12.69** ॥ 1223

పరస్పరం భూషయతః ప్రతీకాన్
ఔద్వాహికం మంగలముద్వహంత్యాః।
ప్రాయః స్వదీప్తేరతిరోధిమిచ్ఛ-
ంత్యావారయన్నాభరణాని తస్యాః ॥ **12.70** ॥ 1224

లావణ్యకల్పద్రుమమంజరీం తాం
శృంగారదిగ్వారణవైజయంతీం।
సౌందర్యదుగ్ధోదసుధాప్రసూతిం
సైరంధ్రికాః ప్రేక్ష్య మిథః శశంసుః ॥ **12.71** ॥ 1225

వ్యామాతిరిక్తస్తనకుంభభూమ్నా
వ్యాప్తాకృతిం యౌవనకుంజరేణ।
ప్రసాధయంత్యాః పతిదేవతాస్తాం
నాథోచితాం ప్రేక్ష్య న తృప్తిమాపుః ॥ **12.72** ॥ 1226

మౌలౌ సుకేశ్యాః స్ఫుటరశ్మిజాలం
ముక్తామయం జాలకమాబబంధుః।
క్రీడోచితం కృష్ణమృగం గృహీతుం
తేన స్మరో వాగురికస్తదాఽభూత్ ॥ **12.73** ॥ 1227

అనన్యదృష్టిం వితతాన తామ -
ప్యాదర్శసంక్రాంతి విశేషదృశ్యం।
ప్రసాధనైః ప్రాప్తగుణైః ప్రతీక్ష్యం
తస్యా ముఖం తామరసాయతాక్షం ॥ **12.74** ॥ 1228

అంసావలంబిన్యసితేక్షణాయాః
కంపోజ్జ్వలా కాచన రత్నమాలా।
అలక్ష్యతోల్లాసితరమ్యరశ్మిః
కామార్పితా కాంతివిహారడోలా ॥ **12.75** ॥ 1229

రరాజ ముక్తాభిరవాప్తఫేనం
రత్నాంగదం ప్రాప్తగుణం తదంగే।
ప్రవాహవృత్తేః పరివృత్తిభేదాన్
మహీయసీ మండలితేవ కాంతిః ॥ **12.76** ॥ 1230

అభాసతాత్మస్మితసౌమ్యభాసా
హారేణ హృద్యేన జగత్ప్రతీక్ష్యా।
ప్రియస్య చంద్రం హృదయాద్విధాతుః
ప్రాప్తానుసారేవ నిసర్గశుద్ధం ॥ **12.77** ॥ 1231

మనుష్యతాకంచుకితాత్మభూమ్నః
కాలే చకాశే కుచకంచుకశ్రీః।
రత్నాచలే భోగిశయప్రియాయాః
స్వతల్పనిర్మోక ఇవావలీనః ॥ **12.78** ॥ 1232

ఆదర్శబింబేన తదంగకాంతేః
అక్షామ్యతా నిష్ప్రతిమత్వవాదం।
ప్రతిప్రవృత్తిం ప్రతిమాం విధాయ
ప్రఖ్యాపితా వృత్తవతామపీర్ష్యా ॥ **12.79** ॥ 1233

అభిన్నరూపామనువేలభిన్నాత్
ప్రసాధనాదభ్యధికాం ప్రసత్తిం।
విలోకయంతీ జనతా తదీయాం
వ్యావర్తయామాస తతో న దృష్టిం ॥ **12.80** ॥ 1234

ముఖేందులావణ్యసుధాప్రవాహే
ముహుః ప్రతీపప్లవనోద్యతేన।
తత్కర్ణభూషామకరేణ మన్యే
మందీకృతా మన్మథలాంఛనశ్రీః ॥ **12.81** ॥ 1235

ప్రభాప్రవాహోదితసైకతాభే
స్తనద్వయే తామరసేక్షణాయాః।
తత్కంధరాశంఖమతల్లికాయాః
ప్రసూతిరాశంక్యత హారవృత్త్యా ॥ **12.82** ॥ 1236

స్వభావజాదభ్యధికం తదంగే -
ష్వాసాదితం సౌరభమంగరాగైః।
స సర్వగంధోఽపి యదన్వయేన
ప్రభూతమామోదవిశేషమృచ్ఛేత్ ॥ **12.83** ॥ 1237

ప్రతిక్రియామాత్మతిరస్క్రియాయాః
ప్రాయః స్వయం వ్యాపృతయా విధాతుం।
తదంగయోగోజ్జ్వలరత్నధామ్నా
సంఛాదితం మేఖలయాఽంతరీయం ॥ **12.84** ॥ 1238

శిఖండకాని శ్రుతిసుందరీణాం
చారూణి పాదాభరణాని తస్యాః।
పదేషు సంఘర్షవశాదివాసన్
మిథః పురోభాగిపదాస్పదాని ॥ **12.85** ॥ 1239

అనుక్షణం బంధుజనైరముష్యాం
ఆముచ్యమానేషు విభూషణేషు।
అయత్నతస్తాని తదంతరాలే
కృతాస్పదా కేవలతాఽత్యశేత ॥ **12.86** ॥ 1240

నినీషతాం దేవగృహం యథైతాం
ఆకల్పలక్ష్మ్యా సమయోజయంత।
ముకుందసంస్పర్శమవాప్తుమర్హా
సైవ స్థిరా ధన్యతమా బభూవ ॥ **12.87** ॥ 1241

పతివ్రతాః పార్థివయోషితస్తాం
ప్రత్యంగసౌందర్యనిమగ్నభావాః।
కృతాశిషః కృష్ణమనోరథస్యాం
ఆరోప్య కర్ణీరథమన్వగచ్ఛన్ ॥ **12.88** ॥ 1242

మంగల్యసంగీతసమేతయాత్రా
మనుష్యదేవీభిరనుద్రుతా సా।
నినంసితైషా స్వయమేవ దేవీ
నాన్యేతి సద్భిర్నిరణాయి నాథా ॥ **12.89** ॥ 1243

భావాంతరేషు ప్రతిపన్నలీలా
పైతామహాదీని పదాని దాతుం।
స్వదత్తశక్తేః కుహనామనుష్యా
కుతశ్చిదిష్టం స్వయమాశశంసే ॥ **12.90** ॥ 1244

ప్రణమ్య మూర్ధ్నా నిహితోపహారాం
ఉత్తస్థుషీముత్సవదేవతైనాం।
అవోచదాకాశశరీరివాచా
పరైరజయ్యం పతిమాప్నుహీతి ॥ **12.91** ॥ 1245

పత్యా నిజేన పరిణీతిమవాప్తుకామా
లబ్ధ్వా వరం లలితముత్సవదేవతాయాః।
తేనైవ సా సమసమీహితసిద్ధిరాసీత్
మానాధికా జగతి మన్మథమన్మథేన ॥ **12.92** ॥ 1246

ఊరుః సవ్యో నయనకమలం భ్రూలతా చాపి తస్యాః
ప్రావేపంత ప్రియముపగతం సూచయంతి స్వవృత్త్యా।
ఆరాదాసీదలఘుతులసీగంధసౌమ్యః సమీరః
ప్రత్యాసన్నం ముహురుదచరత్పాంచజన్యప్రణాదః ॥ **12.93** ॥ 1247

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ద్వాదశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ త్రయోదశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

ప్రసాదభాజః ప్రతినిర్గతాం తాం
ప్రాసాదతో వాసవవల్లభాయాః ।
సమగ్రశక్తిః సమయోపయాతః
ప్రాణేశ్వరీం ప్రాప్తుమియేష శౌరిః ॥ **13.1** ॥ 1248

తామద్భుతాం సిద్ధిమివాద్భుతానాం
సౌభాగ్యవిద్యామివ సద్గుణానాం ।
సత్తామనన్యామివ సద్గణానాం
యథాశ్రుతం ప్రైక్షత యాదవేంద్రః ॥ **13.2** ॥ 1249

అంగైరవజ్ఞాతకదంబగోలైః
అస్పందమందేన విలోచనేన ।
లీలోపశాంత్యా లిఖితేవ సాఽభూత్
దామోదరే దృష్టిపథం ప్రయాతే ॥ **13.3** ॥ 1250

పద్మాకరాణాం పరిషన్నివేశే పర్యాప్తచంద్రాయుతకాంతిసారే ।
అనన్యలభ్యాం లభతే స్మ తృప్తిం తస్యా ముఖే దృష్టిరతీవ శౌరేః ॥ **13.4** ॥ 1251

వాచస్పతిత్వం చ వనస్పతీనాం
దివ్యేతరేషాం చ దివస్పతిత్వం ।
దాతుం క్షమాయా దయితే తదానీం
ఆజ్ఞాపకో నూనమభూదనంగః ॥ **13.5** ॥ 1252

తస్మిన్ ద్వితీయామివ వైజయంతీం
సా చ ప్రియే సాచివిశేషరమ్యాం।
కటాక్షమాలాం నిబబంధ కృష్ణే
కామాధికే కౌతుకమేదురాక్షీ ॥ **13.6** ॥ 1253

అలక్ష్యభేదత్రివిధాంబుజాభైః
ఆలక్ష్యశృంగారగుణానుబంధైః।
స్వయంవరస్రగ్భిరభావి తస్యాః
కాలోదితే కంసరిపౌ కటాక్షైః ॥ **13.7** ॥ 1254

స వైజయంత్యాదివిభావశాలీ
నిర్వ్యాజనిష్పన్ననిజానుభావః।
శృంగారవీరాద్భుతచిత్రితాత్మా
రమ్యస్తయా నిర్వివిశే రసోఽన్యః ॥ **13.8** ॥ 1255

ఆకేకరాణామనఘస్తదానీం
ఏకక్షణం లక్ష్యమభూత్ బహూనాం।
తస్యాః స్థిరానందపరిప్లుతానాం
అర్థస్పృశామర్థవిలోకితానాం ॥ **13.9** ॥ 1256

తస్యాశ్చిరాకాంక్షితలాభధన్యైః
అపత్రపామంథరితైరపాంగైః।
బభార భూయో బహుమానపూర్వం
బాల్యే ధృతాం బర్హికలాపభూషాం ॥ **13.10** ॥ 1257

సంతానసౌభాగ్యఘనేన యూనా
సిక్తా సుధాసారనిభైరపాంగైః।
ఉద్భిన్నరోమాంచతతిర్బభాసే
కాంతప్రరోహా కమలస్థలీవ ॥ **13.11** ॥ 1258

స్వకాంతిసామ్యాదివ జాతసంగైః
శౌరిస్తదా స్వాగతసూక్తిగర్భైః।
ప్రియాసఖీనామభజత్ ప్రహృష్టైః
ఉదీక్షణైరుత్పలపుష్పవృష్టిం ॥ **13.12** ॥ 1259

స రుక్మిణీనేత్రచకోరచంద్రః
సా తత్ప్రహర్షాంబుజపూర్వసంధ్యా।
తదద్భుతద్వంద్వమవేక్ష్య సఖ్యః
ప్రాపుస్తులామప్సరసామనూనాం ॥ **13.13** ॥ 1260

తథైవ తాదాత్మ్యమివాఽఽగతానాం
తస్యాః సఖీనాం సమమావిరాసన్।
పరస్య వీక్షాం ప్రతిసంలపంతో
వక్రోక్తిగర్భా ఇవ మందహాసాః ॥ **13.14** ॥ 1261

స కౌస్తుభాభ్యర్ణనివేశయోగ్యం
కన్యామయం కామపయోధిరత్నం।
పరీతమారాత్ ప్రతిహారపాలైః
పశ్యన్ క్షణం పాంథ ఇవావతస్థే ॥ **13.15** ॥ 1262

తం మాల్యభూషాపరికర్మితాంగం
ధారాతటిత్వంతమివాంబువాహం।
సమీక్ష్య బాలా తదనన్యదృష్టిః
చర్యామవాలంబత చాతకానాం ॥ **13.16** ॥ 1263

తలోదరీం తాలఫలస్తనీం తాం
తామ్రాధరాం చారునవోత్పలాక్షీం।
కిం నామ భావీతి విభావయంతీం
కృష్ణస్తదా కించిదివాఽఽససాద ॥ **13.17** ॥ 1264

దుర్దర్శమధ్యాం ద్విరదేంద్రయాతాం
వ్యూహక్రమవ్యక్తవిచిత్రగాత్రీం।
పరైరభేద్యాం ప్రతిజగ్ముషీం తాం
కాంతాత్మికాం కామచమూం స మేనే ॥ **13.18** ॥ 1265

స చంద్రికాం చంద్ర ఇవాభియాతః
చంద్రాననాం యాదవవంశచంద్రః।
నిర్వేశనీయః సవిశేషమాసీత్
నేదీయసాం నేత్రచకోరబృందైః ॥ **13.19** ॥ 1266

అహం త్వయా దూతముఖేన దూరాత్
సాధ్వ్యా సమాహూత ఇహోపయాతః।
మా తే భయం భూదితి మంజుభాషీ
తామగ్రహీదగ్రకరే ముకుందః ॥ **13.20** ॥ 1267

ప్రియేణ సా తేన గృహీతహస్తా
తదర్పితదివ్యాంబుజషట్పదేన।
విలోచనేన వ్యవృణోత్ సఖీభ్యః
కృతార్థతాం క్షీబదశోల్బణేన ॥ **13.21** ॥ 1268

ప్రాచోఽవతారానతిశయ్య భూమ్నా
సా రుక్మిణీ తేన వృతా చకాశే।
తస్యైవ రూపాంతరదూరవృత్తిః
కందర్పజన్మానుగుణేవ కాంతిః ॥ **13.22** ॥ 1269

మల్లీవికాసోజ్జ్వలమందహాసా
రోమోద్గమైరాహితకోరకశ్రీః।
సమేయుషీ సందదృశే తదా సా
వసంతలక్ష్మీరివ మాధవేన ॥ **13.23** ॥ 1270

అఘుర్మజస్వేదకణావకీర్ణాం
అభీతిజం వేపథుముద్వహంతీం।
అనుష్ణబాష్పోదయమంథరాక్షీం
విలోక్య దేవీం విభురభ్యనందత్ ॥ **13.24** ॥ 1271

హరిప్రియాం కేసరిణీమివైనాం
దురాసదామన్యనృపద్విపేంద్రైః।
సఖీజనః ప్రీతమనా నిదధ్యౌ
యయౌ చ ఖేదం నిజవిప్రయోగాత్ ॥ **13.25** ॥ 1272

మిథో గుణైస్తన్మిథునం నిబద్ధం
వియోగవైదేశికసంప్రయోగం।
అజాయతాన్యోన్యనిలీనభావం
సఖీదృశాం సాదరదర్శనీయం ॥ **13.26** ॥ 1273

జగత్త్రయార్తిప్రశమాయ జాతాం
విహారసంక్షోభితవైరిసింధుః।
దేవేషు పశ్యత్స్వవ పూర్వమేనాం
జగ్రాహ తాం జాగ్రతి రాజలోకే ॥ **13.27** ॥ 1274

స పుష్పకం రామ ఇవ ప్రియాం స్వాం
ఉత్తారితాం శత్రుభయాదుదీర్ణాత్।
మనోజవం సత్యమనోరథస్తాం
ఆరోపయామాస రథం రథాంగీ ॥ **13.28** ॥ 1275

సా చామరౌఘైరుపచర్యమాణా
వాతావధూతైరివ కాశజాలైః।
రరాజ నాథేన రథోదయాద్రౌ
చంద్రేణ పూర్ణేన శరన్నిశేవ ॥ **13.29** ॥ 1276

పరస్పరప్రాప్తగుణేన భాసా
బర్హావృతం వ్యోమ విభావయంతౌ।
విరేజతుస్తుంగరథాశ్రయౌ తౌ
విద్యుత్పయోదావివ మందరస్థౌ ॥ **13.30** ॥ 1277

ప్రభేవ దేవేన తమోపహేన
ప్రత్యగ్దిశం తేన సహ ప్రయాంతీ।
నిత్యానపాయిత్వమజానతీనాం
సత్యాపయామాస నిజం ప్రజానాం ॥ **13.31** ॥ 1278

తాముద్వహంస్తామరసాయతాక్షో
రత్నౌఘదీప్తేన రథేన దేవీం।
ఆత్మానమేవార్యమమండలస్థం
విద్యాసఖం వ్యంజయతి స్మ వీరః ॥ **13.32** ॥ 1279

అతీతదర్శామివ చంద్రలేఖాం
శాంతోపరోధామివ శారదీం ద్యాం।
అమంస్త నిర్విఘ్నఫలామివేచ్ఛాం
శోకత్యజం శూరకులేశ్వరస్తాం ॥ **13.33** ॥ 1280

సమేత్య సింహీమివ తామనన్యాం
యానోద్యతం యాదవపంచవక్త్రం।
ఆఘుష్య గోమాయురివామిషార్థీ
చైద్యః క్రుధా దీప్తముఖోఽన్వధావత్ ॥ **13.34** ॥ 1281

రుక్మీ చ తూర్ణం ప్రతిపన్నరోషః
పురో భవన్ భూమిభృతాం సఖీనాం।
పరాభవస్య ప్రతికారమిచ్ఛన్
జగ్రాహ పార్ష్ణిం జగదేకనేతుః ॥ **13.35** ॥ 1282

జిఘాంసితే భ్రాతరి జాతఖేదైః
కాంతాభిలాషైః కతకైరివాంభః।
మనః ప్రపేదే సహజాం ప్రసత్తిం
సత్త్వాధికం సాత్వతవంశగోప్తుః ॥ **13.36** ॥ 1283

స వీక్షమాణః సవిలాసనేత్రం
వల్గుస్మితం వామదృశో ముఖాబ్జం।
తదుక్తిభిః స్వాదుతమాభిరాసీత్
ఆప్యాయితో నూనమనావిలాభిః ॥ **13.37** ॥ 1284

అనుద్రుతాం వైరిచమూం స వీరో
బలేన రుద్ధ్వా నిజబాహునైవ।
వినిర్దిశన్ మార్గభవాన్ విశేషాన్
విశ్వాసయామాస విదర్భకన్యాం ॥ **13.38** ॥ 1285

ప్రియాసహాయః పదవీం స గచ్ఛన్
ద్రాఘీయసీం దారుకసారథిస్తాం।
ఉదగ్రవేగానుదధేరనూపే
వీతీన్ క్షణం విశ్రమయాంబభూవ ॥ **13.39** ॥ 1286

భయార్ణవాదుద్ధృతయా స్వయాఽసౌ
శ్రియేవ సాక్షాదనుభూయమానః।
పయోధిరూపాం పరిఘాం విలంఘ్య
ద్యుసంమితాం ద్వారవతీమయాసీత్ ॥ **13.40** ॥ 1287

పరిష్కృతాం కాంచనతోరణైస్తాం
వల్గుధ్వజాం వందనదామచిత్రాం।
రామాసహాయః ప్రసమీక్ష్య రేమే
రమ్యప్రసూనాంచితరాజవీధీం ॥ **13.41** ॥ 1288

మహీయసాం మంగలదుందుభీనాం
నాదైరవజ్ఞాతపయోధిశబ్దా।
శ్రుతోత్సవానాం విదధే పురీ సా
స్వర్గౌకసాం శ్రోత్రసుధామపూర్వాం ॥ **13.42** ॥ 1289

ప్రత్యేయుషాం కంసరిపుర్యదూనాం
దేవద్రుమాణామివ జంగమానాం।
అనర్ఘరత్నాభరణప్రధానాన్
ఆదత్త దివ్యానుపదావిశేషాన్ ॥ **13.43** ॥ 1290

తస్మిన్ మహానీలమణిప్రకాశే
తాం రుక్మిణీమాహితరుక్మకాంతిం।
పురాంగనాః ప్రేక్షితుమీహమానాః
స్వర్గాధికానారురుహుః స్వసౌధాన్ ॥ **13.44** ॥ 1291

కలక్వణన్నూపురచారువాద్యం
కర్ణావతంసోదితభృంగగీతం।
కస్యాశ్చిదన్వాగతనాట్యవేదం
లీలాగతం లాస్యమభూదపూర్వం ॥ **13.45** ॥ 1292

పరిచ్యుతం కించిదివాంతరీయం
కాచిత్సమాలంబ్య సహైవ కాంత్యా।
క్షిప్తేవ తీవ్రేణ కుతూహలేన
క్షణేన వాతాయనమాససాద ॥ **13.46** ॥ 1293

ఆముచ్య తాటంకమనంగచక్రం
సవ్యేతరే సత్వరమావ్రజంతీ।
అన్యేన కాచిద్భృశమాబభాసే
కర్ణేన కైవల్యవిభూషణేన ॥ **13.47** ॥ 1294

ఉదంచితా బాహులతేతరస్యా
మౌలీస్రజా హస్తగృహీతయాఽఽసీత్।
జగజ్జిగీషోర్మదనస్య జైత్రీ
పతాకయేవాద్భుతకేతుయష్టిః ॥ **13.48** ॥ 1295

ప్రకోష్ఠభాజః ప్రియశారికాయాః
పయః స్వయం సాదరమర్పయంతీ।
గవాక్షమాగమ్య గజేంద్రయాతా
కాచిత్ ప్రసస్మార కృతావశేషం ॥ **13.49** ॥ 1296

ప్రచారవేగాత్ త్రుటితేన చక్రే
హారేణ ముక్తాఫలవర్షిణాఽన్యా।
అదూరతః సన్నిహితస్య శౌరేః
ఆచారలాజాంజలిపూర్వరంగం ॥ **13.50** ॥ 1297

స్తనాంశుకం స్రస్తమబుధ్యమానా
సఖీజనే సస్మితమీక్షమాణే।
పరామృశంతీ వితతాన కాచిత్
ప్రతిక్రియాం పాణినఖాంశుజాలైః ॥ **13.51** ॥ 1298

సఖీధృతైశ్చామరతాలవృంతైః
ఆశ్యానతాం ప్రాపితమంగరాగం।
విలోకితే శార్ఙ్గిణి విహ్వలాఽన్యా
శ్వాసానిలైః శోషమివానినీషత్ ॥ **13.52** ॥ 1299

ప్రసాధయంతీమవధీర్య ధాత్రీం
అంగైరసంభావితభూషణాఽన్యా।
సమీక్ష్య కృష్ణం సహసోపజాతైః
పరిష్క్రియామాద్రియతేవ భావైః ॥ **13.53** ॥ 1300

భ్రువా స్ఫురంత్యా మదనస్య మౌర్వీం
జ్యాఘాతరేఖామభిదర్శయంతీ।
అన్యానుషక్తేఽపి హరౌ వియాతాం
ప్రాయుంక్త దూతీమివ దృష్టిమన్యా॥ **13.54**॥ 1301

తదీక్షణే భర్తురివ స్మరంత్యా
కన్యాదశాం కామవశాద్భజంత్యా।
స్వయంవరార్హే స్వయమేవ తస్మిన్
కయాచిదాధాయి కటాక్షమాలా॥ **13.55**॥ 1302

సమేయుషీమప్రతిమేన యూనా
తాం రుక్మిణీం వీక్ష్య విలీనభావా।
భాగ్యం కిమస్యా ఇతి భావయంతీ
తదాత్మతాం నూనమలిప్సతాన్యా॥ **13.56**॥ 1303

కక్ష్యానిబంధచ్యవనే సలీలం
స్తనాహితస్వస్తికబాహుబంధా।
జగత్పతౌ పశ్యతి జాతభీషా
ప్రాయస్తదాలింగనమభ్యనైషీత్॥ **13.57**॥ 1304

రథేన తం రాజపథే ప్రయాంతం
నిర్వ్యాజసంగేన నిశామయంతీ।
త్యక్తా నిమేషైరపరాఽన్వకార్షీత్
చిత్రాంగనానాం సురయోషితాం చ॥ **13.58**॥ 1305

సమీక్షితస్యాపి సహత్వసంగాత్
దుష్ప్రాపలోభాదపి దూయమానా।
గలద్భిరన్యా వలయప్రసూనైః
అభ్యర్చనామాతనుతేవ శౌరేః॥ **13.59**॥ 1306

సమానకాంత్యా ప్రియయా సమేతే
దృష్టే జగద్ధాతరి జాతరాగా।
ప్రణామయోగ్యేయమితీవ మత్వా
ప్రాప్తం పదం మేఖలయా పరస్యాః ॥ **13.60** ॥ 1307

తాసాం తదేకోత్సుకదర్శనానాం
సమాధిభాజామివ శేముషీణాం।
అలం ప్రభుః సోఽపి న మాతుమాసీత్
అపారహర్షాదనఘామవస్థాం ॥ **13.61** ॥ 1308

అవారుణీసంభవసౌరభైస్తైః
అనన్యసాధ్యాధర బింబరాగైః।
నిరంజనోపస్థితనేత్రశోభైః
స పిప్రియే పౌరవధూముఖాబ్జైః ॥ **13.62** ॥ 1309

స పౌరకన్యాకరవిప్రకీర్ణాన్
ప్రాయః ప్రతీచ్ఛన్నుపచారలాజాన్।
అచీచరత్ స్యందనమబ్జనేత్రః
సవ్యాపసవ్యేన గతేన వీధీం ॥ **13.63** ॥ 1310

కహ్లారపద్మోత్పలకాంతిచోరైః
కటాక్షణైః పౌరవధూజనానాం।
ముగ్ధేందుహాసో ముముదే ముకుందః
పశ్యన్ ప్రియాం ప్రాపితపుష్పవృష్టిం ॥ **13.64** ॥ 1311

కృష్ణస్య తాం స్కంధముపఘ్నయంతీం
సురద్రుమస్యేవ సువర్ణవల్లీం।
అవేక్ష్య నూనం చతురః పుమర్థాన్
అనన్యలభ్యానలభంత పౌరాః ॥ **13.65** ॥ 1312

వక్త్రైః సుధాసోదరకాంతిపూరైః
కస్తూరికాపత్రకలంకదృశ్యైః।
అలక్ష్యదేహా విదధుర్మృగాక్ష్యః
ప్రత్యుప్తపూర్ణేందుశతాన్ గవాక్షాన్ ॥ **13.66** ॥ 1313

శుచిస్మితాః సౌధతలాంతరస్థాః
పద్మేక్షణం ప్రేక్ష్య పరిస్ఫురంత్యః।
శరత్పయోదోదరసంశ్రితానాం
క్షణద్యుతీనాం ద్యుతిమన్వవిందన్ ॥ **13.67** ॥ 1314

అపాంగజాలైరసితోత్పలాభైః
కృష్ణాత్మకం భావమివోద్వమంత్యః।
వితేనిరే రాజపథే మృగాక్ష్యః
తదాదృతాం బర్హవితానశోభాం ॥ **13.68** ॥ 1315

హరేరభిఖ్యామనుపాధిరమ్యాం
విలోచనైర్పీతనిమేషవిఘ్నైః।
ఆస్వాదయంత్యః సుదృశస్తదానీం
అయత్ననిష్పీతసుధా ఇవాఽఽసన్ ॥ **13.69** ॥ 1316

అంభోరుహాణామవలేపసీమాం
కర్ణోత్పలానామపి కాంతికక్ష్యాం।
విలంఘయంతః సుదృశాం కటాక్షా
విలిల్యిరే కృష్ణమవాప్య లక్ష్యం ॥ **13.70** ॥ 1317

తమాత్మవంతం పరవిద్యయేవ
పరాక్రమం తత్పరయేవ లక్ష్మ్యా।
తమేవ దేవం దయయేవ జుష్టం
సంమేనిరే తత్త్వవిదః సభార్యం ॥ **13.71** ॥ 1318

తాం ప్రాప్య చిత్రామివ తారకేశః
స్తవ్యైః స్తుతో వందిగణైరభౌమైః।
వివేశ ధామ స్వముదీర్ణధామా
వైవాహికీం సంపదమాప్తుమిచ్ఛన్ ॥ **13.72** ॥ 1319

విహారయోగేన విభజ్య యుక్తం
మిథోఽనురూపం మిథునం తదాద్యం।
ఉపాచరన్ వ్యోమచరా యథార్హం
సంప్రీణనైరుత్సవసంవిధానైః ॥ **13.73** ॥ 1320

సదాఽభిగమ్యైరభిగమ్యమానం
విశ్రాణనే వైశ్రవణాత్ ప్రభూతం।
తం శంఖపద్మప్రముఖా మహాంతః
సిషేవిరే శేవధయః సమేతాః ॥ **13.74** ॥ 1321

అకృత్స్నసంవేదిని జీవలాకే
సంగ్రాహయన్ ధర్మమథాత్మవృత్త్యా।
ప్రత్యర్చయామాస మునీనుపేతాన్
ప్రభుః స్వయం ప్రేష్య ఇవోపచారైః ॥ **13.75** ॥ 1322

అపత్రపావిప్లుతచేతసో యే
త్యక్త్వా విపక్షం తరసోపసేదుః।
యథాక్రమం సాత్యకిరుత్సవాదౌ
సంభావయామాస సభాసదస్తాన్ ॥ **13.76** ॥ 1323

శుభంయవః స్వామిమహోత్సవేన
స్వారాజ్యమక్షయ్యమివాప్తవంతః।
దత్తోపచారా వసుదేవదారైః
పుణ్యాశయాః పౌరజనా జహర్షుః ॥ **13.77** ॥ 1324

సహోదరన్యస్తభరస్తదాత్మా
రుక్మాణి రత్నాని చ రౌహిణేయః।
అదత్త సంతోషవశాదభీక్ష్ణం
వాంఛాధికం వందివనీపకానాం ॥ **13.78** ॥ 1325

అనన్యభక్తైరనుభావ్యభూమ్నా
దత్తేక్షణో దానపతిస్త్రిధామ్నా।
సమాహితైః సంమతముద్ధవాద్యైః
పురోధసాం పూజనమాచచార ॥ **13.79** ॥ 1326

ఆహన్యమానా ధృతహేమకోణైః
గంధర్వముఖ్యైరివ గాఢవిద్యైః।
జాతానునాదా జగతాం త్రయాణాం
దోషచ్ఛిదో దుందుభయః ప్రణేదుః ॥ **13.80** ॥ 1327

విభావితం శిక్షితనాట్యవేదైః
ఉద్వాహసంగీతముదారకల్పం।
ప్రసాదనం దృష్టిమనశ్శ్రుతీనాం
అదివ్యమాస్కందితదివ్యమాసీత్ ॥ **13.81** ॥ 1328

లావణ్యపూరం లలితాంగయష్టేః
కార్త్స్న్యేన నిర్వేష్టుమపారయంత్యాః।
అంగాని వధ్వాః కులవృద్ధనార్యః
ప్రసాధనైరంతరయాంబభూవుః ॥ **13.82** ॥ 1329

ప్రయుజ్యమానాని తయోర్యథార్హం
మంగల్యమాల్యాభరణాక్షతాని।
ప్రాయేణ లోకాభ్యుదయం ప్రదాతుం
తత్సంగమాత్తాదృశతామకాంక్షన్ ॥ **13.83** ॥ 1330

అరాతిపక్షార్ణవమందరాభే
హస్తే హరేర్యత్తదబంధి సూత్రం।
తదాదదే స్థానవశాదభిఖ్యాం
సంవీతనాగేంద్రనిదర్శనీయాం ॥ **13.84** ॥ 1331

సమేధితస్తస్య వివాహవహ్నిః
పురోధసా పుణ్యకృదగ్రిమేణ।
ప్రదక్షిణావృత్తశిఖాకలాపః
ప్రాయేణ నీరాజనమాతతాన ॥ **13.85** ॥ 1332

ఆశాస్య లాజాంజలిహోమభాజా
క్షేమాశిషా కించిదశేషహృద్యం।
అన్యోన్యమాకేకరసస్మితాక్షా -
వపశ్యతామాదిమదంపతీ తౌ ॥ **13.86** ॥ 1333

వైలక్ష్యడోలామివ సంశ్రితానాం
విలోచనానాం వవృధే విహారైః।
తయోరనన్యాదృశవైభవానాం
అన్యోన్యరాజీవమధువ్రతానాం ॥ **13.87** ॥ 1334

పరస్పరం పాణిసరోజయోగాత్
బభూవతుస్తౌ పులకాంచితాంగౌ।
అస్విద్యతాం చ జ్వలనస్తు మంద్రైః
అసూత ధూమైరధివాసమాత్రం ॥ **13.88** ॥ 1335

సమంత్రకం సాక్షిణి హవ్యవాహే
సఖ్యోచితాం సప్తపదీం భజంతౌ।
స్వశాసనేన స్వయమన్వయాతాం
ఆచారమాగంతుకదంపతీనాం ॥ **13.89** ॥ 1336

అన్వేతు విష్ణుః స్వయమిత్యుదీర్య
ప్రియాం పరాధీన ఇవానుగచ్ఛన్।
జాయాపతీనాం జగదుద్భవానాం
భవ్యాం దశాం భావయతి స్మ నాథః ॥ **13.90** ॥ 1337

ఆత్మానమేవ స్వయమగ్నిరూపం
పరిక్రమైః పర్యచరత్స దేవః।
విశ్వస్య బాహ్యాంతరనిత్యవృత్త్యా
న కర్మ కర్తా చ య ఏవ యేషాం ॥ **13.91** ॥ 1338

ప్రదక్షిణేన క్రమణేన తాభ్యాం
దత్తార్చనో దివ్యవధూవరాభ్యాం।
నూనం తథాఽఽనర్చ విఘూర్ణనేన
స్వాంతః స్థితౌ వహ్నిరపి స్వయం తౌ ॥ **13.92** ॥ 1339

తస్యాః సలీలం చరణారవిందం
కామీ గృహీత్వా కరపంకజాభ్యాం।
ఆస్థాపయద్యాం దృషదం ముకుందః
సాఽభూత్ స్వయం మౌలిమణిః శ్రుతీనాం ॥ **13.93** ॥ 1340

యదత్ర కర్మణ్యయథాకృతం తత్
స్విష్టం క్రియాదగ్నిరితి బ్రువాణః।
స్వతేజసా భావితవిశ్వతేజాః
స్వాహాసఖం దేవముపాస్త దేవః ॥ **13.94** ॥ 1341

రామస్య సీతేవ రమేవ విష్ణోః
అముష్య భూయాస్త్వమిహైకపత్నీ।
ఇత్యూచిషో యాదవవృద్ధదారాన్
ప్రీతాశయా పైక్షత సా సనాథా ॥ **13.95** ॥ 1342

వరేణ వంద్యేన సురాసురాణాం
మంగల్యసీమాంతభువా చ వధ్వా।
సమీక్షితా బ్రహ్మసుతస్య పత్నీ
సర్వైరభూత్ సాదరదర్శనీయా ॥ **13.96** ॥ 1343

తదేకభావా తమనన్యభావం
నాథప్రియా నాథమనువ్రజంతీ।
అభీష్టసిద్ధేరధిదేవతేయం
యద్వా సవిత్రీతి యథార్థమూచే ॥ **13.97** ॥ 1344

కృతాశిషం కృష్ణగృహేశ్వరీం తాం
పురోధసా పుణ్యమనోరథేన।
సకౌతుకాం కౌతుకినః సురత్నైః
అభ్యర్చయామాసురమాత్యవృద్ధాః ॥ **13.98** ॥ 1345

మనుష్యతాం మానయతో విహారైః
స్వామేవ దేవీముపయచ్ఛతస్తే।
సమేధతాం మంగలమిత్యుశంతః
సత్యాశిషస్తం మునయః శశంసుః ॥ **13.99** ॥ 1346

ప్రదాయ తాభ్యాముపదాః సమీచీః
ప్రత్యాగతాః స్వాని గృహాణి పౌరాః।
ఆశాపతీనాం విభవాదనూనాం
తత్రైవ తే సంపదమన్వభూవన్ ॥ **13.100** ॥ 1347

స్త్రీపుంసనామ్నా బహుధా విభక్తం
విశ్వం యయోరేవ విభూతిమాహుః।
నయో జహౌ ద్వారవతీం న తాభ్యాం
అంగీకృతామాదిమదంపతీభ్యాం ॥ **13.101** ॥ 1348

వధూసఖే తత్ర జగన్నివాసే
వసత్యమర్యాదగుణానుభావే।
తస్మిన్నివాఽఽసీదనపాయభావా
తస్యాం నగర్యామపి రుక్మిణీ శ్రీః ॥ **13.102** ॥ 1349

తస్యాః కటాక్షైర్విహితాభిషేకః
తద్బాహునా కల్పితకంఠమాల్యః।
అవాప శోభామధికాం ముకుందః
సౌభాగ్యసింహాసనసార్వభౌమీం ॥ **13.103** ॥ 1350

కదంబగోలశ్రియమాక్షిపంతం
కందర్పరూపోదయపూర్వరూపం।
ప్రియాపరిష్వంగరసేన ధన్యం
ప్రీతాశయో బహ్వమతాత్మదేహం ॥ **13.104** ॥ 1351

తాం ప్రాప్య కృష్ణః ప్రభుతామివ స్వాం
మనఃప్రసూతేరివ మంత్రసిద్ధిం।
ఆసీదభీతైః సహసాఽభిగమ్యో
మిత్రైరమిత్రైరపి సాపరాధైః ॥ **13.105** ॥ 1352

శ్రీవత్ససంస్థానజుషా ప్రకృత్యా
స్థానేన చిహ్నేన చ లక్షణీయౌ।
దృష్టావభీష్టం భజతాం దదాతే
జగత్పతీ తావిహ దంపతీ ద్వౌ ॥ **13.106** ॥ 1353

న తే మనుష్యా న చ దేవతాస్తే
ప్రాయేణ తావేవ తథాభవంతౌ।
యైరేవమన్యోన్యవిభూషితం తత్
ద్వంద్వాతిగం ద్వంద్వమవైక్షి ధన్యైః ॥ **13.107** ॥ 1354

అథ సముదితహర్షైరాదృతో మంత్రివృద్ధైః
సురపతిదయితాభిః స్తూయమానాపదానః।
రుచిమివ నిరపాయాం రుక్మిణీం ప్రాప్య హృష్యన్
యదుపతిరధిచక్రే యాయజూకాధికారం ॥ **13.108** ॥ 1355

సుభగముపలబింబే శాతకుంభేఽపి రత్నం
కనతి విపినభాగే కాలకంఠేఽపి గంగా।
వశికనృపగృహే సా వాసుదేవేఽప్యదీవ్యత్
న హి భవతి విశేషః క్వాపి నిత్యోన్నతానాం ॥ **13.109** ॥ 1356

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే త్రయోదశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ చతుర్దశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథైకదా రోధసి పశ్చిమోదధేః అదభ్రసత్రాజితభక్తియంత్రితః ।
త్రయీమయశ్చంద్రసమీకృతద్యుతిః ప్రసేదివాన్ ప్రాదురభూద్దివాకరః ॥ **14.1** ॥ 1357

అనల్పతేజోనిధిమప్రమాద్యతాం
ప్రసూతిమిష్టస్య ధనస్య భూయసః ।
స్వకంఠలగ్నం ద్యుమణిః స్యమంతకం
మహామణిం భూమిభృతే వరం దదౌ ॥ **14.2** ॥ 1358

తముగ్రసేనార్థమియేష కంసజిత్
న వార్యతే రాజని రత్నహారితా ।
ప్రతీత్య సత్రాజిత ఏతదప్రియం
క్వచిన్నిచిక్షేప గుణాధికే మణిం ॥ **14.3** ॥ 1359

యదేకమేకేన చ లబ్ధమేకతో
రసేన రత్నామిషమర్థకాంక్షిణా ।
బభూవ తద్బంధువిరోధమాదధత్
క్రమాద్బహూనాం వినిపాతకారణం ॥ **14.4** ॥ 1360

స్యమంతకోదంతవిశేషసంభవాం
మృషాభిశస్తిం శమయన్నథాత్మనః ।
ప్రసేనవిధ్వంసకసింహఘాతినో
బిలం యయౌ జాంబవతో బలానుజః ॥ **14.5** ॥ 1361

స్తనంధయోపాంతనిబద్ధగీతయా
దదర్శ ధాత్ర్యా విధృతం కరేణ సః।
ధనాష్టభారప్రభవం దినేదినే
మణీశ్వరం దర్శితకౌస్తుభశ్రియం ॥ **14.6** ॥ 1362

జిఘృక్షయా దత్తదృశం చ తత్ర తం
జరానిరుద్ధోఽపి జవేన జాంబవాన్।
అరోధనీయం విబుధైరపి స్వయం
రురోధ నైసర్గికసత్త్వరోషితః ॥ **14.7** ॥ 1363

మలిమ్లుచం కంచిదివాగతం హరిం
వనేచరః ప్రేక్ష్య తదర్హవిక్రియః।
అహేతిహస్తం స్వయమప్యనాయుధః
ప్రసహ్య తం బాధయితుం ప్రచక్రమే ॥ **14.8** ॥ 1364

అనన్యతంత్రస్య పితుః పితామహః
సుతస్య చాఽఽరబ్ధమవేక్ష్య సంయుగం।
సమీహితోదర్కమిదం ద్వయోరితి
ప్రబుధ్యమానో న నిరోధమాదధే ॥ **14.9** ॥ 1365

మిథస్తయోరస్తదయం విమథ్నతోః
అనాయుధం యుద్ధమపేతకైతవం।
అకల్పిత ప్రాశ్నికమన్వవైక్షత
స్వయం చతుర్భిర్దశభిశ్చ సాక్షిభిః ॥ **14.10** ॥ 1366

అరిష్టచాణూరముఖేష్వలక్షితం
ప్రదర్శయన్ ఋక్షపతేః పరాక్రమం।
చిరం దదౌ యుద్ధమచింత్యచేష్టితో
మనస్వినస్తస్య మధుప్రభంజనః ॥ **14.11** ॥ 1367

ప్రకీర్యమాణా నిజముష్టిముద్గర -
క్షతాకృతేర్జాంబవతః క్షతోద్భవైః।
రరాజ రామావరజస్య సా తనుః
సశక్రకోపా వసుధేవ శాద్వలా ॥ **14.12** ॥ 1368

స ఋక్షరాజః క్షతజైర్జయశ్రియః
కుచార్పితైః కుంకుమకర్దమైరివ।
పరిష్కృతాంగః ప్రచితోన్నతాకృతిః
సగైరికక్ష్మాధరసంపదం దధౌ ॥ **14.13** ॥ 1369

అశేషయజ్ఞాగ్రహరం సమాగతం
జిగీషయాఽనువ్రతయా స దీక్షితః।
అతోషయత్ సంయుగసప్తతంతునా
విభావ్య ఋత్విగ్విధినా భుజాదిభిః ॥ **14.14** ॥ 1370

తలప్రహారైరథ ముష్టిపాతనైః
పదాభిఘాతైర్భుజయంత్రపీడనైః।
మిథః ప్రతిక్షేపపునర్గృహీతిభిః
నియుద్ధచర్యానిపుణౌ నిజఘ్నతుః ॥ **14.15** ॥ 1371

కృతప్రతీకారవిశేషతోషితౌ
పరస్పరచ్ఛిద్రనివేశితేక్షణౌ।
దిశాగజేంద్రావివ దర్పదుర్మదౌ
దినాని తౌ నిన్యతురేకవింశతిం ॥ **14.16** ॥ 1372

అహీయత ప్రత్యహమృక్షభూపతిః
స్వలీలయా కంసరిపుః సమైధత।
తమఃప్రకాశావివ తౌ దినాగమే
బభూవతుః సంయతి పూర్వపశ్చిమౌ ॥ **14.17** ॥ 1373

స తేజసా యాదవతిగ్మతేజసః
సమిధ్యమానేన నివారితోన్నతిః।
శరన్నదీపూర ఇవ స్ఫుటాశయః
శనైః శనైః శాంతిమవాప జాంబవాన్ ॥ **14.18** ॥ 1374

వలీభిరాపాదతలం తరంగితః
సిరాలుదేహః పలితైః సితాసితః।
చిరప్రవృత్తాహవసంభృతశ్రమో
న చేతసా ఋక్షపతిః ప్రచుక్షుభే ॥ **14.19** ॥ 1375

స్వవిక్రమాదప్రతిమాత్ సురద్విషాం
భయానకాదానకదుందుభేః సుతః।
అబిభ్యతం ప్రేక్ష్య తమృక్షపుంగవం
మహాసురం కేవలమస్మరన్మధుం ॥ **14.20** ॥ 1376

యుగాంతదంభోలినిపాతభీషణైః
నిహన్యమానం నిజముష్టిముద్గరైః।
స్వనాభిపద్మోద్భవజృంభికాసుతం
బలానుజన్మా యుధి బహ్వమన్యత ॥ **14.21** ॥ 1377

దశాననాయోధనకేలికింకరం
పరామృశన్నృక్షపతిం పరః పుమాన్।
బలీయసస్తస్య బహూపకారవిత్
బభంజ దర్పం భుజయంత్రలీలయా ॥ **14.22** ॥ 1378

తమాదితో మానుషమాత్రమాగతం
సదృక్షమృక్షాధిపతిస్తతః పరం।
అథాధికం సామినిరుద్ధపౌరుషః
క్రమాదమీమాంస్యమమంస్త కర్మభిః ॥ **14.23** ॥ 1379

ఉవాచ చైనం విధివక్త్రసంభవః
స్వవిక్రమప్రీతమనుక్రమాద్విదన్।
సగద్గదం సన్నమితేన మౌలినా
నఖత్విషా పుష్పితమంజలిం వహన్ ॥ **14.24** ॥ 1380

అహో మహత్ సత్త్వమహో పరాక్రమః
త్వమీశ్వరో నూనమహో నిరీశ్వరః।
అతీతదేవాసురనాగనైర్ఋతః
పతిః పతీనాం ప్రతిభాతి మే భవాన్ ॥ **14.25** ॥ 1381

అనేకమన్వంతరదర్శినా మయా
న ఖల్వరామో దదృశే భవాదృశః।
నిజౌజసా నైర్ఋతయూథఘాతినం
నియోధయన్ యన్నిభృతం ప్రవర్తసే ॥ **14.26** ॥ 1382

గుణైరపి ప్రత్యవమృశ్యతే భవాన్
దశాననాద్యైర్యుధి దృష్టవైభవః।
శ్రుతం మయా సిద్ధజనాదిహ స్వయం
గుహాశయః ప్రాప్స్యతి తే గుహామితి ॥ **14.27** ॥ 1383

వనం తదేతన్మహితం తపోవనం
గిరిం చ వేద్మి త్రిదివేశ్వరాలయం।
పచేలిమం కిన్ను తపో బిలస్య మే
ప్రసాధితం యత్తవ పాదపాంసుభిః ॥ **14.28** ॥ 1384

స్వనాభితః సప్తమజన్మభాగినో
విజృంభమాణస్య విధేర్యదృచ్ఛయా।
త్వమేవ మాం వేదమధువ్రతాశ్రితాత్
ముఖాబ్జతః స్వానుచరం వ్యజీజనః ॥ **14.29** ॥ 1385

త్రిభిః క్రమైర్దీవ్యతి దివ్యవామనే
స్వమాయయా మోహితదానవే త్వయి।
జగంతి విశ్వాని మితాని విష్ణునే -
త్యఘోషయం ద్రాగివ జైత్రఘోషణాం ॥ **14.30** ॥ 1386

జిఘాంసితే దేవ దశాననే త్వయా
హతారిసంఘైర్హరియూథపైర్వృతః।
అవర్తయత్ సూర్యసుతస్య సన్నిధా -
వయం జనః కింకరవృత్తిమాహవే ॥ **14.31** ॥ 1387

గతేషు సుగ్రీవముఖేషు తావకం
పదం తదప్రాప్యమహం త్విహ స్థితః।
త్వదీక్షణాత్ ప్రాప్తఫలోఽస్మి సాంప్రతం
జరన్ పునర్యౌవనమాప్తవానివ ॥ **14.32** ॥ 1388

న తాదృశాః సంప్రతి సంతి భూతలే
ఋతే భవంతం ప్రతిసంధిభావనైః।
హనూమతైకేన విభీషణేన వా
మయాఽపి వా సోఽయమితి త్వమూహ్యసే ॥ **14.33** ॥ 1389

రసావహైరేకధియాం రసాయనైః
శుభైః శ్రుతిశ్రేణిశిరోవిభూషణైః।
అపేతభారామతిదేవమానుషైః
విహారభేదైరవనీం విధాస్యసి ॥ **14.34** ॥ 1390

విశుద్ధమిశ్రైశ్చతురశ్రవృత్తకైః
అగాధతుంగైః ప్రమితామితక్రమైః।
అనన్యభావాననుకంపతే భవాన్
అచింత్యచింత్యైరవతారనాటకైః ॥ **14.35** ॥ 1391

న వర్ధసే కర్మభిరీశ సాధుభిః
న హీయసే చ త్వమసాధుభిః కృతైః।
జగత్పరిత్రాణపరేణ కేవలం
విధిర్నిషేధశ్చ న లంఘ్యతే త్వయా ॥ **14.36** ॥ 1392

గుణోదధిస్త్వం గుణకర్బురాత్మనా
తిరస్కరిణ్యా పిహితాత్మదృష్టిభిః।
న దృశ్యసే దేవ సదా సహైవ సన్
దిదృక్షమాణైరపి దేవదానవైః ॥ **14.37** ॥ 1393

జగత్తవాంతర్బహిరప్యముష్య చ
త్వమేవమేవంవిధచిత్రవైభవః।
సమాధిదృష్ట్యా మునిభిః సమీక్ష్యసే
సనాతనో నూతనభూమికాశ్రితః ॥ **14.38** ॥ 1394

తవైవ సంకల్పకలాంశతః క్వచిత్
సమర్థవాదాః పరమేష్ఠినామపి।
త్వయి ప్రతిద్వంద్విని కస్య కిం బలం
క ఏవ జేతా న భవేత్త్వయేక్షితః ॥ **14.39** ॥ 1395

అసహ్యమేతన్మధుకైటభాదిభిః
స్వతల్పసారోల్బణబాహునా త్వయా।
నిపీడనం యన్నిబిడం విషహ్యతే
మయాఽల్పసత్త్వేన తవైవ తద్బలం ॥ **14.40** ॥ 1396

త్వయా జితోఽహం క ఇవాజితః పరో
న రుధ్యసే నాథ మయా న కిం పరైః।
దయాలునాఽపాస్యత దర్prefix ఏవ మే
భుజాహవే చ వ్యుదపాది భూష్ణుతా ॥ **14.41** ॥ 1397

న నీతివర్తన్యతిలంఘితా మయా
న చ త్వదాదేశవిపర్యయే స్థితః।
తథాఽపి సర్వాధికసత్క్రియోచితే
విరుద్ధచేష్టా విదధే విమోహితః ॥ **14.42** ॥ 1398

జగత్పతే జాంబవతీమిహార్హణాం
గృహాణ పత్నీం గృహమాగతః స్వయం।
మణిం చ దివ్యం ద్యుమణేః స్యమంతకం
యుతం ధనైర్యాతకమర్పయామి తే ॥ **14.43** ॥ 1399

మమాఽఽత్మజాఽపి శ్రియమేవమప్సరాః
ప్రసూతిరేషా వహతీ శ్రియా సమాం।
త్వదర్హశీలాదిగుణప్రసాధితా
స్వయం వృణీతేఽద్య భవంతమేకధీః ॥ **14.44** ॥ 1400

త్వదాగమాదృక్షబిలం పరం పదం
త్వదీక్షణాత్ సూరిగణా ఇమే వయం।
త్వదాశ్రయాత్ సింధుసుతేవ మత్సుతా
త్వయా ధృతోఽసౌ మణిరస్తు కౌస్తుభః ॥ **14.45** ॥ 1401

త్వదాహితస్వాతిశయైః స్వయోగతః
పరత్ర సాధ్యోఽతిశయః స్థిరత్రసైః।
అనన్యసాధ్యాతిశయస్య తస్య తే
స్వశేషతాఽసౌ న విఘాతమర్హతి ॥ **14.46** ॥ 1402

స్వయోగభూమ్నా చులకీకృతాఖిలైః
ముకుంద దేవైరపి కిం న ముహ్యతే।
వివేకవైరాగ్యవిదేశవర్తినా
వనౌకసా మాంసదృశా మయా న కిం ॥ **14.47** ॥ 1403

అభార్గవో నాపనయేత న క్వచిత్
న వక్ష్యసాధూన్యబృహస్పతిర్న చ।
అవాసవో న చ్యవతే న చాహవా -
దతే చ తే తద్వదహం తు కిం పునః ॥ **14.48** ॥ 1404

భవార్ణవే కర్మవిపాకవాత్యయా
భవద్భిరావర్తగణైః పరిభ్రమన్।
కృతోపరోధః కృపయా త్వదీయయా
భవత్పదం కూలమివ ప్రపద్యతే ॥ **14.49** ॥ 1405

అవిందతస్త్వామమితామృతోదధిం
విగాఢతృష్ణావివశాంతరాత్మనః।
విగాహనీయాః ప్రతిభాంతి వీచికా
మరీచికానామివ భోగసంపదాం ॥ **14.50** ॥ 1406

గుణోదధిం యః ప్రమితప్రమాణయా
గిరా త్వదీయం పరిమాతుమిచ్ఛతి।
స పాతుమీహేత సమగ్రచాపలః
సరోజనాలేన పయఃపయోనిధిం ॥ **14.51** ॥ 1407

అకర్మతంత్రస్య జగంతి కర్మభిః
నిబధ్యమానాని విముంచతస్తవ।
అలీకలేశైరనుపప్లుతా స్తుతిః
తథాఽప్యకల్యేయమయావదుక్తితః ॥ **14.52** ॥ 1408

అజానత త్వన్మహిమానమద్భుతం
విమోహితం దేవ తవైవ మాయయా।
కృతాపరాధం కృపయా వశీకృతః
క్షమస్వ మామిత్యపతత్ క్షమాతలే ॥ **14.53** ॥ 1409

విలూనమూలద్రుమసన్నిభం స తం
విలక్షముత్థాప్య విహారయాదవః।
ప్రియాంగరాగవ్యతిహారగంధినా
భుజాంతరేణోపజుగూహ సాదరం ॥ **14.54** ॥ 1410

స కన్యకారత్నమచింత్యవైభవం
వదాన్యరత్నం చ సమం సమర్పయన్।
సరస్వతీవల్లభవక్త్రసంభవో
మహామనాః పూర్ణమనోరథోఽభవత్ ॥ **14.55** ॥ 1411

వనౌకసాం పత్యురహీంద్రశోభినా
విమథ్యమానాదచలేన బాహునా।
ననంద లబ్ధ్వా హృదయంగమాం ప్రియాం
మణిం చ దివ్యాం మధుకైటభాంతకః ॥ **14.56** ॥ 1412

స్తనాపదేశస్తబకావభాసినీ
విలాసభేదైరభినీతపల్లవా।
రమాపతౌ గారుడభూధరద్యుతౌ
రసాధికా రత్నలతేవ సా బభౌ ॥ **14.57** ॥ 1413

సవిస్మయా పూర్వమథ ప్రమోదినీ
తతో మదారంభమివాభిజగ్ముషీ।
తదన్యసంస్కారనిరోధతః క్రమాత్
తదీక్షణే తన్మయతామవాప సా ॥ **14.58** ॥ 1414

స పర్యణైషీత్ త్రిదశైరుపస్థితో
విధిర్యదాజ్ఞా విధిజన్మనః సుతాం।
బిలే తదీయే విబుధాలయోపమే
వికల్ప్యమానాకృతిమప్సరోగణైః ॥ **14.59** ॥ 1415

అవాప్య జామాతరమాదిపూరుషం
జగత్ప్రతీక్ష్యత్వమవాప జాంబవాన్।
విదర్భరాజేన విదేహభూభృతా
సమక్రమం దుగ్ధపయోధినా చ సః ॥ **14.60** ॥ 1416

మనుష్యభావాభినయవ్యవస్థితాం
కుశీలవార్తాం కుహనాం వహన్ ప్రభుః।
పునస్తమృక్షేంద్రపదానుభూతయే
పరం చ భోక్తుం పదమన్వమన్యత ॥ **14.61** ॥ 1417

ప్రహృష్యతా జాంబవతా నివేదితాం
ప్రవాలజాంబూనదరత్నసంహతిం।
ప్లవంగభల్లూకగణైరనుప్లవైః
అవిప్లవాం ద్వారవతీమజీగమత్ ॥ **14.62** ॥ 1418

తతస్తమామంత్ర్య చతుర్ముఖాత్మజం
ప్రతిప్రయాతః స్వపురీం ప్రియాసఖః।
స్యమంతకం సంసది దానవాంతకః
స్వతోఽనఘుః స్వామివశే న్యవీవిశత్ ॥ **14.63** ॥ 1419

జగత్పతిం జాంబవతీసఖం తదా
నియుద్ధచిహ్నైః పరికర్మితాకృతిం।
నిరీక్ష్య తం ద్వారవతీనివాసినో
ననందురానందజలావిలేక్షణాః ॥ **14.64** ॥ 1420

అపేతసమ్మోహమివాత్మవేదినం
దివాకరం రాహుముఖాదివోద్ధతం।
అమంస్త నాగేంద్రమివాస్తశృంఖలం
ప్రశాంతవాచ్యం ప్రకృతిర్యదూద్వహం ॥ **14.65** ॥ 1421

జితాహితో జాంబవతీనిషేవితః
స తత్ర సత్రాజితసాత్కృతే మణౌ।
స్వచౌర్యదుర్వాదమమార్జయత్ స్వయం
న విద్యతే యస్య న కించిదణ్వపి ॥ **14.66** ॥ 1422

స్యమంతకస్య ద్యుమణేరివ త్విషా
నిమేషమాపుః కుముదాకరా ఇవ।
హ్రియా చ మిథ్యాపరివాదినస్తదా
పరే చ పద్మా ఇవ తద్విపర్యయం ॥ **14.67** ॥ 1423

స్వగోచరానేవమగోచరో గిరాం
బలానుజో బాలధియామపాహరత్।
రహఃసు రథ్యాసు చ లబ్ధసంభవాన్
అవర్ణవాదాననఘో గుణార్ణవః ॥ **14.68** ॥ 1424

అకీర్తిరారోప్యత కీర్తిరాగతా
యదప్రియం ప్రోచురిదం ప్రియాప్తయే।
న కర్మతంత్రేషు మతేరమోహతా
న చ స్వతంత్రే స్యురనిష్టహేతవః ॥ **14.69** ॥ 1425

ప్రశాంతఖేదః ప్రతిలభ్య సన్మణిం
జగద్వినేతుర్వసుదేవజన్మనః।
దదౌ ధరిత్రీమివ సద్గుణాధికాం
స సత్యభామాం తనయాం నయాంబుధిః ॥ **14.70** ॥ 1426

యథా గిరీశో గిరిరాజసంభవాం
పులోమకన్యాం చ దివౌకసాం పతిః।
స్వయం చ దుగ్ధోదసుతాం సుధాసఖీం
తథా స రేమే సదృశీమవాప్య తాం ॥ **14.71** ॥ 1427

అనువ్రతా కామకలాస్వధీతినీ
విచిత్రశస్త్రాస్త్రవిహారవేదినీ।
బహుప్రియస్యాపి హరేరతీవ సా
బభూవ దేవీ బహుమానగోచరః ॥ **14.72** ॥ 1428

యథా న ఖేదాయ గతః క్షణో భవేత్
యథా చ తన్వీత న భీతిమాయతిః।
అనంతనిష్కంపగుణామనుక్షణం
ప్రియః ప్రియాం ప్రీతిమలంభయత్తథా ॥ **14.73** ॥ 1429

స వల్లభాభిస్తిసృభిః ప్రకాశయన్
పరత్వమాద్యం ప్రతిపన్నషడ్గుణః।
నయో మహీయానివ శక్తిభిః సమం
సమేతసిద్ధిః ప్రచికాయ సంపదం ॥ **14.74** ॥ 1430

స్వదివ్యదేహప్రకృతీరివాపరాః
పరాశ్చ దేవీరవృణీత పంచ సః।
యథార్హసేవావసరే ప్రమాద్యతాం
యదన్వితః సన్నభిగమ్యతాం యయౌ ॥ **14.75** ॥ 1431

అఖండితాశోక్తిభిరేకవృత్తితః
స తాభిరన్యోన్యసమన్వితాత్మభిః।
విభూషయామాస విభూతివైభవం
దిశాభిరష్టాభిరివాత్మనః పదం ॥ **14.76** ॥ 1432

అవాప్య దేవ్యః పతిమగ్ర్యనాయకం
మహౌజసం మన్మథసూత్రసంయతాః।
ఉదగ్రసద్వంశభువో మిథః సమాః
సువృత్తముక్తావలి సౌమ్యతాం యయుః ॥ **14.77** ॥ 1433

ఆదౌ లక్ష్మీరభజత హరిం రుక్మిణీరూపదృశ్యా
ప్రాపుస్తస్యాః ప్రతినిధిపదం తత్ప్రియాః సప్త దేవ్యః।
సిద్ధీరష్టౌ దధదివ తదా సేవితస్తాభిరేకః
క్రీడాయోగీ నిరవధిమసౌ నిర్వృతిం నిర్వివేశ ॥ **14.78** ॥ 1434

ప్రాచీనాసు ప్రకృతిషు యథా ప్రాదురాసన్ ప్రజౌఘాః
తద్వజ్జాతాః సమమివ జగన్నేతురష్టాసు తాసు।
పశ్చాత్ప్రాప్తప్రణయిని తథా షోడశస్త్రీసహస్రే
తేషామేకః కిమయమథవా తత్సమానో బభూవ ॥ **14.79** ॥ 1435

శమితనిగమఖేదైః సాధుభిః శ్లాఘనీయం
చరితమిదముదారం తస్య చాణూరహంతుః।
శ్రుతమనుకథితం వా శుద్ధిమగ్ర్యాం దధానం
సమతనుత పృథివ్యాం శాశ్వతం ధర్మసేతుం ॥ **14.80** ॥ 1436

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే చతుర్దశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ పంచదశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథ పద్మభువః పితుః సకాశాత్ అభిగచ్ఛన్ యదుపుంగవం దిదృక్షుః।
మునిరధ్వని వల్లకీసహాయః ప్రజగౌ లాస్యతరంగితప్రచారః ॥ **15.1** ॥ 1437

అహమస్మి పితామహస్య సూనుః
స విభోరాత్మభువః సరోజనాభేః।
భజతే భువి సాంప్రతం స దేవః
స్వయమేవానకదుందుభేః సుతత్వం ॥ **15.2** ॥ 1438

అవరోపితగోపసూనుభావః
స నటః సంప్రతి దేవకీసుతః సన్।
పరితోషితభావుకః స్వవృత్త్యా
శ్రుతిలక్ష్యాం మహతీం ప్రియామవిందత్ ॥ **15.3** ॥ 1439

తదహం తమసః స్థితం పరస్తాత్
అనపాయద్యుతి భాస్వతాఽఽత్మనైవ।
కమలోల్లసితేన దర్శనీయం
దినమాద్యంతవివర్జితం దిదృక్షే ॥ **15.4** ॥ 1440

గుణసింధురసౌ గుణాతివర్తీ
గతిరంతః స్థితిరాగమైకగమ్యః।
దయితాసహితో దయైకసంగీ
గురురాద్యో మయి గౌరవం విధాతా ॥ **15.5** ॥ 1441

జగదేకహితేన జన్మనాఽసౌ
దనుజైరాక్రమణం భువో నిరుంధన్।
కలహప్రియ మద్వచోనురోధాత్
న కథం విగ్రహమారభేత నాథః॥ **15.6**॥ 1442

అధికారవిలంబితాపవర్గ -
స్థిరసంగాదపకౌతుకస్తివర్గే।
విధినా నియతేన ధర్మగుప్తౌ
వినియుక్తోఽస్మి విరోధనేన దీవ్యన్॥ **15.7**॥ 1443

విదధే వినివేదితం మయాఽసౌ
వివిధం విశ్వహితం విధాస్యతే చ।
స్వజనత్వధియా సురాసురాణాం
బహుమానైకపదం యతోఽహమాసం॥ **15.8**॥ 1444

వినివేదయతా రిపోరుదంతం
దివిషద్వైభవదావచిత్రభానుం।
అజితస్య జిగీషతో మయాఽసౌ
విజయారంభమహోత్సవో విధేయః॥ **15.9**॥ 1445

ఇతి భవ్యమనోరథో మహీయాన్
ప్రభుమాసీనముపహ్వరేఽభియాతః।
విదితాఖిలవేదితవ్యమిత్థం
ముదితః ప్రాహ జగద్ధితం మునీంద్రః॥ **15.10**॥ 1446

జయ దేవ జగత్త్రయాంతరాత్మన్
న నియంతా న చ తే సమస్త్వదన్యః।
భవభీతినిశీథినీవిభాతం
పరమం బ్రహ్మ భవంతమామనంతి॥ **15.11**॥ 1447

ఉదితః ప్రణవాంకురాత్మనా త్వత్
    వివిధస్కంధవిభక్తరూఢశాఖః।
త్వదనుగ్రహపుష్పితః ప్రజానాం
    ఫలమిష్టం నిగమద్రుమః ప్రసూతే ॥ **15.12** ॥ 1448

విషమం నిజకర్మభేదయోగాత్
    బహుమానాస్పదబంధ మోక్షలీలః।
జనితం భవతైవ పుత్రనీత్యా
    జగదేతత్ స్వయమేవ రక్షసి త్వం ॥ **15.13** ॥ 1449

గుణచిత్రితజంతుదంతురేఽస్మిన్
    జగతి త్వద్విహితే హితేతరేభ్యః।
అపి విశ్వసృజాం సమాహితానాం
    అయథాచింతితమాపతంత్యవస్థాః ॥ **15.14** ॥ 1450

సుకృతోపచయేన జాతసిద్ధిః
    త్వదసౌ కశ్చిదుపస్థితాపరాధః।
అనుభూయ హిరణ్యరావణత్వే
    భజతే సంప్రతి చేదిరాజభావం ॥ **15.15** ॥ 1451

త్రిషు జన్మసు తే విహారదక్షం
    విధినా సింహగజక్రమేణ సృష్టః।
సహజః కిల రుక్మిణీనిమిత్తే
    స రిపుః సంప్రతి కృత్రిమశ్చ జాతః ॥ **15.16** ॥ 1452

విపథేన సదైష విప్రధావన్
    విబుధగ్రామవిపన్నిదానభూతః।
భవతో భజతామనన్యసాధ్యం
    వినిపాతం ప్రణిపాతవృత్త్యనర్హః ॥ **15.17** ॥ 1453

దమనం దమఘోషసంభవస్య
ప్రబలస్యాపి యదర్థ్యతే తదేతత్।
మధుకైటభమేరుమర్దినస్తే
మశకామర్శనమాత్రమిత్యవైమి ॥ **15.18** ॥ 1454

అథవా జగదేతదోదనస్తే
తదుపఘ్నన్నుపసేచనం చ మృత్యుః।
మహదాది విలాపయన్ మహిమ్నా
దమనైరాద్రియసే న దానవానాం ॥ **15.19** ॥ 1455

సుహృదోఽపి సదా సురాసురాణాం
ప్రణతానుగ్రహభావితాత్మనస్తే।
క్వచిదాపతితోఽపి పక్షపాతః
సమతామేవ సమర్థయేత సత్యాం ॥ **15.20** ॥ 1456

ప్రథమా చరమా చ దేవతా త్వం
వరణీయా వరదా చ విశ్వవంద్యా।
నిగమేషు సతీ పురేషు చైకా
జనయిత్రీ జనపంక్తిహారిణీ చ ॥ **15.21** ॥ 1457

ఘటకైరివ కర్మపాశనద్ధైః
స్థిరకాలాత్మకచక్రయంత్రనిఘ్నైః।
విహరస్యధరోత్తరక్రమేషు
స్వవశైరేవ సురాసురైః స్వతంత్రైః ॥ **15.22** ॥ 1458

సవనే భవముక్తిసంధిరూపే
విధినా విశ్వపతే విచిత్రహేతిం।
హృది శాంతధియః సమింధతే త్వాం
అనఘాత్మక్రతుహవ్యవాహమాద్యం ॥ **15.23** ॥ 1459

అణిమాదిభిరేక ఏవ భిన్నః
పరవిద్యామణిదర్పణేషు భానాత్।
సుదృశాం భజసి త్వమాత్మభూతః
సుఖసందర్శనయోగ్యమాభిముఖ్యం ॥ **15.24** ॥ 1460

అపి దృష్టమపి శ్రుతం ప్రభావం
భవదీయం భవినస్తమోభిభూతాః।
న విదంతి యథావదాత్మవంతః
త్వనుపశ్యంతి కరస్థితాంబుకల్పం ॥ **15.25** ॥ 1461

సహధర్మచరీం సదాఽనువృత్తాం
స్వయముద్దీపయతా త్వయాఽనుకంపాం।
శరణాగతరక్షణవ్రతస్య
ప్రతిలబ్ధోఽయమిహ ప్రయోగకాలః ॥ **15.26** ॥ 1462

అహితం న విచింతితం మయైతత్
చిరదుష్కర్మకృతోఽపి చేదిభర్తుః।
సహ నాకసదామసౌ విమానైః
సుకృతిత్వం లభతాం త్వదస్త్రపూతః ॥ **15.27** ॥ 1463

స్వపతః కిల జాగ్రతశ్చ తస్య
త్వయి వైరేణ విదీప్తచిత్తవృత్తేః।
త్వదనుస్మరణప్రభావయుక్తా
నియతిస్త్వన్మయతామివాతనోతి ॥ **15.28** ॥ 1464

వినివేదితవిశ్వకార్య ఇత్థం
కృతినా తేన కృతార్హణో యథార్హం।
మునిరాత్మమనీషికావదాతః
ఖలచేతోమలినం ఖముత్పపాత ॥ **15.29** ॥ 1465

వసుదేవసుతశ్చ పాండవేన
క్రతుమారబ్ధవతా కృతోపహూతిః।
సమరప్రియయా సహ ధ్వజిన్యా
సవనం తస్య జగామ సత్ప్రతీక్ష్యః॥ **15.30**॥ 1466

యదుభిః సహ యాదవేశ్వరం తం
పరిషత్ప్రాప్తముపేత్య పంచ పార్థాః।
విభవోచితమీశ్వరానురూపం
సుహృదర్హం చ సమర్చయాంబభూవుః॥ **15.31**॥ 1467

క్రతుమప్యనఘం స ధర్మసూనుః
హవిషాం భోక్తరి దత్తసన్నిధానే।
విధివత్ స్వధియా సమర్ప్య చక్రే
బహుధాఽనుశ్రుతతత్ప్రభావభూమా॥ **15.32**॥ 1468

హరిదశ్వసముద్భవం ప్రదానే
ధనగుప్తౌ చ సుయోధనం న్యయుంక్త।
స్వయమేవ సమాహితేన వవ్రే
హరిణా విప్రపదావనేజనాంశః॥ **15.33**॥ 1469

సమయే పరిషత్సభాజనార్హే
దివిషత్పూజ్యపదోఽపి దైత్యహంతా।
కిమసావితి యాదవేషు కశ్చిత్
నృప ఇత్యేక్షి జనైరలక్ష్యపారః॥ **15.34**॥ 1470

అవిశేషితశేషవృత్తివాచం
నిజపారమ్యనిగూహనాధిగమ్యం।
అపృథగ్విభవైస్తమాసనాద్యైః
ఉపమృద్నంత ఇవాసత క్షితీంద్రాః॥ **15.35**॥ 1471

అథ యుక్తవిమర్శిభిశ్చతుర్భిః
గురుభిః పశ్చిమపాండవో నియుక్తః।
ప్రవివేశ సభామశేషకర్తుః
యదువీరస్య విధాతుమగ్రపూజాం ॥ **15.36** ॥ 1472

అవదచ్చ తమేతమగ్రగణ్యం
విబుధానాం పితరం పతిం గురుం చ।
హరిమర్చితుమర్చ్యముద్యతాః స్మః
తదశేషైరనుమన్యతాం సుధీభిః ॥ **15.37** ॥ 1473

జగదేకపతేరముష్య పూజాం
స్థిరధర్మద్రుమమూలసేకరూపాం।
నిఖిలానుమతాం నృపో విధత్తే
నిరపాయప్రియపథ్యభావభవ్యాం ॥ **15.38** ॥ 1474

ఇతి దర్శయతః పదం సమాజే
బలినాం మానభృతాం మహీపతీనాం।
మహతీ బహువారముత్తమాంగే
సహదేవస్య పపాత పుష్పవృష్టిః ॥ **15.39** ॥ 1475

హరిమర్చయితుం య ఈహతే తం
సురపుష్పైః స్వయమర్చయంతి దేవాః।
ఇతి నూనమగాపయత్ ద్విరేఫైః
ప్రసృతః పాండుసుతే ప్రసూనవర్షః ॥ **15.40** ॥ 1476

అవలోక్య తదద్భుతం మహీయః
ప్రతిపన్నానుమతే నరేంద్రలోకే।
నిజగాద హసన్నమర్షవేగాత్
క్షితిపాలాన్ శిశుపాల ఉన్మదిష్ణుః ॥ **15.41** ॥ 1477

విదితం భవతామిదం యదేతత్
స్వయమాహూయ మహీయసః క్షితీంద్రాన్ ।
అవమన్యత ఏవమధ్వరస్థః
కుటిలో హంత కుమార ఏష కుంత్యాః ॥ **15.42** ॥ 1478

అయమశ్విసుతోఽపి తావదాస్తాం
యది మాద్రీతనయః స పాండుసూనుః ।
రభసాదవమత్య రాజలోకం
యది జీవేదలమన్వవాయవాద్యైః ॥ **15.43** ॥ 1479

కృపణేన కిమత్ర సాధునా నః
సహదేవేన నియోగసాధకేన ।
చతురః పునరస్య పూర్వజాతాన్
మనసా యాత శఠాన్ మనుష్యదేవాః ! ॥ **15.44** ॥ 1480

ద్విరదాయుతసత్త్వశాలినో మే
యది ధర్మధ్వజ ఏష ధర్మసూనుః ।
మిషతః పరిభూయ ధర్మపాలాన్
యజతే పశ్యత పశ్చిమేష్టిమస్య ॥ **15.45** ॥ 1481

అథవా వసుదేవబంధుదృష్ట్యా
వయమాసీమహి మందహాసగర్భం ।
స్వయమస్య పితా కథం స ధర్మః
తమిమం ధర్మవిపర్యయం సహేత ॥ **15.46** ॥ 1482

అయమస్మదనుజ్ఞయా విజిత్య
క్షితిమాసాదిత రాజసూయధర్మః ।
ప్రసవోపగమే పతిప్రతీపా
వనితేవాద్య బిభర్తి వైపరీత్యం ॥ **15.47** ॥ 1483

పరిపశ్యతి హంత రాజలోకే
పశుపాలస్య విధీయతే సపర్యా।
అథ తత్ర సమర్థతైవ తంత్రం
తదసౌ వీరవరేణ్య ఏకలవ్యః ॥ **15.48** ॥ 1484

కురువృద్ధముపేక్ష్య జాహ్నవేయం
జయసంప్రీణితజామదగ్న్యరామం।
ఇతరానపి తాదృశానిహైతాన్
న చ గోపో న చ యాదవః సమర్చ్యః ॥ **15.49** ॥ 1485

అతిమర్త్యబలా విరాటశల్య -
ద్రుపదాద్యా బహవో హి సంతి వృద్ధాః।
అతిలంఘనమభ్యుపైతు కో వా
గుణకర్మశ్రుతశాలినామమీషాం ॥ **15.50** ॥ 1486

క్వచిదర్చనమింద్రజాలతశ్చేత్
కుహకాః సంతి పరశ్శతాః పృథివ్యాం।
అథ కశ్చన సత్య ఏష భూమా
క్వ గతోఽసౌ యవనాదిసైన్యగంధే ॥ **15.51** ॥ 1487

అయమగ్రజ ఏష రౌహిణేయో
బలశాలీ వపుషా చ శుద్ధవర్ణః।
అనతిక్రమణం తదస్య యుక్తం
యది శేషోఽయమవిప్లుతః క్రమో వః ॥ **15.52** ॥ 1488

నటవద్ధృతశంకచక్రచిహ్నాః
కతి నామాత్ర విడంబయంతి విష్ణుం।
అనుకర్తుమయం చ తద్వదీశః
కథమీశత్వమనూర్మిషట్కహీనే ॥ **15.53** ॥ 1489

న చ విశ్వసిమో న వృద్ధవాక్యం
బలవన్మానవిలంఘనం న చేత్ స్యాత్।
న వదంత్యనిదంపరేషు సంతః
స్తుతివాక్యేషు యథాశ్రుతార్థసిద్ధిం ॥ **15.54** ॥ 1490

ఇతి తత్ర ముదా వికత్థమానం
కఠినం కంఠవిలగ్నమృత్యుపాశం।
పరిదృష్టపరావరస్తమీషత్
వినయన్ విష్ణుపదీసుతో బభాషే ॥ **15.55** ॥ 1491

శృణు తాత హితం సమాహితస్త్వం
రుశతీం వాచమపాస్య రోషజాతాం।
అవిమృశ్య విపత్తిమాపతంతీం
న హి తిష్ఠంత్యహితేషు బుద్ధిమంతః ॥ **15.56** ॥ 1492

అతిపత్య ముకుందమంతికస్థం
పథికానర్చితుమున్మనా భవేద్యః।
అవధీరితకౌస్తుభః స నూనం
కురువిందేషు కుతూహలం విధత్తే ॥ **15.57** ॥ 1493

స్తుతిభిః కతిచిత్ త్రివర్గమృచ్ఛ-
ంత్యపవర్గం చ యమేకమాశ్రితాభిః।
నిరయే నిపతంతి నిందయాఽన్యే
యది తద్వేత్థ వదైష యత్క్రియార్హః ॥ **15.58** ॥ 1494

సహజం నయనం చ తత్తృతీయం
భుజయుగ్మం చ తవ స్థితాతిరిక్తం।
సహసా యదుపాగమేన నష్టం
స్వయమాకారయసి స్వమృత్యుమేనం ॥ **15.59** ॥ 1495

న హి సంతి న నిశ్చితాగమార్థా
న గతాః సన్నిహితాశ్చ న ప్రసుప్తాః।
అపి తు త్రపయా నతాస్త్వదుక్తీః
త ఇమే నన్విహ చేతసా హసంతి ॥ **15.60** ॥ 1496

యది జీవితుమీహసే చిరాయ
ప్రతిపద్యస్వ హితం యదస్మదుక్తం।
అథ న ప్రహితో జలాంజలిస్తే
శృణుతాన్యే య ఇహ శ్రుతౌ నిరూఢాః ॥ **15.61** ॥ 1497

యుగకోటిశతాయుతాని వేధాః
స్వపదం ప్రాప యమేకమర్చయిత్వా।
మనుజస్య తదర్చనే విగాయన్
మతిహీనః పశురేష మర్షణీయః ॥ **15.62** ॥ 1498

విధిహస్తధృతాత్ యదంఘ్రిపద్మాత్
చ్యవమానా పవమానవేగహీనా।
విపునాతి జగంతి దివ్యసింధుః
క్రమతే హంత తదర్చనే వివాదః ॥ **15.63** ॥ 1499

స చ కశ్చన సర్వమేధయజ్వా
హవిరాత్మాహ్వయమాత్మనైవ హుత్వా।
యత ఏవ బభూవ దేవదేవః
స కిమస్మాభిరదైవతైరనర్చ్యః ॥ **15.64** ॥ 1500

య ఇహాద్య భజంతి యజ్ఞభాగాన్
కృతినః కార్తయుగేన కర్మణా తే।
అయజంత పురా యమేకమాద్యం
వరివస్యామిహ తస్య వారయేత్ కః ॥ **15.65** ॥ 1501

అథవా విబుధాదిపూజనీయే
మనుజైరర్చనమత్ర మా విధాయి।
ఇతి నామ విమన్యతామిదానీం
అపశుత్వాయ చ కల్పతామయం నః ॥ **15.66** ॥ 1502

ధనబంధువయః క్రియాదిమాత్రైః
అధికేష్వప్యచమత్క్రియా విహత్యై।
జగదేకపతౌ సదోపకర్త -
ర్యపకృత్యైష భజేత కామవస్థాం ॥ **15.67** ॥ 1503

క్వచిదర్చయతి ప్రభూతపుణ్యే
త్రియుగం తద్వదలబ్ధభాగధేయైః।
యది నామ ధియా న శోచితవ్యం
న కథం దర్శనతోఽపి నందనీయం ॥ **15.68** ॥ 1504

యదనుగ్రహనిగ్రహప్రయుక్తే
సుఖదుఃఖే శ్రుణుమః స్వయంభువోఽపి।
విమతిం భజతస్తదర్హణాయాం
న చ దేయోఽనునయో న సాంత్వనా చ ॥ **15.69** ॥ 1505

న పనాయతి చేదసౌ న జిహ్వా
న నమస్యత్యథ నైతదుత్తమాంగం।
యది నార్చయతో న తౌ చ హస్తౌ
కృపయా కల్పితసన్నిధానమేనం ॥ **15.70** ॥ 1506

నిరుపాధికసర్వబంధుమేనం
ద్విషతాఽనేన న భాషణప్రసంగః।
నిరయజ్వలనేంధనీభవిష్యన్
కృపణః కేవలమేష శోచితవ్యః ॥ **15.71** ॥ 1507

సహనీయతయా ప్రతిశ్రుతం యత్
వసుదేవస్సురచ్యుతేన పూర్వం।
అపరాధశతం తదద్య పూర్ణం
భవితా చైద్యవిపత్తయే పరం తత్ ॥ **15.72** ॥ 1508

కురువృద్ధవచస్తదేతదర్థ్యం
దమఘోషప్రభవో నిశమ్య దీప్తిః।
ప్రభయాఽనుకృతప్రవర్ష్యదీప్తిః
ప్రతిరుంధానదురాసదో రరాస ॥ **15.73** ॥ 1509

నిపుణైరతిబాలవృద్ధవాక్యం
న పరిగ్రాహ్యమితి బ్రువంతి సంతః।
సహదేవవదేష ఇత్యనింద్యం
పృథుకత్వేన పితామహం నినింద ॥ **15.74** ॥ 1510

అతివృత్తిమవేక్ష్య తస్య ఘోరాం
అశనిక్షోభనిభాం సభాసదస్తే।
సదసత్ప్రతిపత్తిమూఢచిత్తాః
క్షణమాలేఖ్యసమర్పితా ఇవాసన్ ॥ **15.75** ॥ 1511

జహసుః కతిచిద్వినింద్య చైద్యం
పిదధుః కర్ణయుగం పరే కరాభ్యాం।
సురసింధుసుతం శశంసురన్యే
వ్యచికిత్సంత చ కేచిదల్పసత్త్వాః ॥ **15.76** ॥ 1512

మునిభిః పులకాంచితాఖిలాంగైః
క్షరదానందధుబాష్పదిగ్ధదేహైః।
అనుమోదనజాతమౌలికంపైః
హరికీర్తిశ్రవణోన్ముఖైరభావి ॥ **15.77** ॥ 1513

స్తుతినిందనయోరభిన్నరూపం
ముఖరాగం మధుహంతురీక్షమాణైః।
యదుభిః ప్రతిరుద్ధరోషవేగైః
క్షమయా తిర్యగవైక్ష్యత క్షమైవ ॥ **15.78** ॥ 1514

మధుజిత్పరివాదజాతరోషం
సహసా చేదిపతేర్వధాయ సజ్జం।
గదయా సహ భీమముజ్జిహానం
శమయన్నిత్థమవోచదాపగేయః ॥ **15.79** ॥ 1515

బలభీమసుయోధనైరముష్మిన్
పరిహీణాయుషి న ప్రవర్తితవ్యం।
అతిపర్యనుయోగయా నియత్యా
హరిణైవైష భవాబ్ధివన్నివర్త్యః ॥ **15.80** ॥ 1516

త్యజ సాహసముజ్ఝ్యతామమర్షః
సమయే విక్రమసంపదాద్రియేత।
సదనాగతసూదనాపవాదో
మహతాం సంప్రతి మా చ భూదయం వః ॥ **15.81** ॥ 1517

భజతు ప్రథమార్హణాం యథార్హం
భగవానేష భవార్ణవైకసేతుః।
ప్రకృతస్య విధాతుమంతరాయం
స్వయమేతస్య శుభస్య న క్షమం వః ॥ **15.82** ॥ 1518

ఇతి శాంతనవే ప్రభాషమాణే
నిఖిలానుశ్రవసంశయప్రమోక్తా।
ముదితో మునిరబ్జయోనిజన్మా
ముహురాధూతకరస్తదభ్యనందత్ ॥ **15.83** ॥ 1519

క్షితిపాలగణోదధిస్తదానీం
విషమారంభవిరోధసేతుభిన్నః।
స్తిమితక్షుభితాకృతిర్బభాసే
గగనాంభోధరసన్నిభో గభీరః ॥ **15.84** ॥ 1520

ననృతే ముదితేన నారదేన
క్షిపతా మంక్షు మృగత్వగుత్తరీయం।
సురసింధుసుతోదితం విపంచీం
అసకృద్ధాప యతాఽనునాదవృత్త్యా ॥ **15.85** ॥ 1521

ఉదగీయత యత్తదా విధిజ్ఞైః
సమముద్ధాతృభిరేకతాననాద్యైః।
మధుమర్దన గీతగర్భయా తత్
విశదం నారదవీణయాఽన్వవాది ॥ **15.86** ॥ 1522

వ్రజయోషిదపాంగవేధనీయం
మధురాభాగ్యమనన్యభోగ్యమీడే।
వసుదేవవధూస్తనంధయం తత్
కిమపి బ్రహ్మ కిశోరభావదృశ్యం ॥ **15.87** ॥ 1523

నికటేషు నిశామయామ నిత్యం
నిగమాంతైరధునాఽపి మృగ్యమాణం।
యమలార్జునదృష్టబాలకేలిం
యమునాసాక్షికయౌవనం యువానం ॥ **15.88** ॥ 1524

పదవీమదవీయసీం విముక్తేః
అటవీసంపదమంబువాహయంతీం।
అరుణాధరసాభిలాషవంశాం
కరుణాం కారణమానుషీం భజామి ॥ **15.89** ॥ 1525

అధరాహితచారువంశనాలాః
మకుటాలంబిమయూరపింఛమాలాః।
హరినీలశిలావిభంగనీలాః
ప్రతిభాః సంతు మమాంతిమప్రయాణే ॥ **15.90** ॥ 1526

జయతాదిహ దేవకీసుతోఽసౌ
జగతామాదిరనాద్యనంతభూమా।
అవతారయితుం భరం పృథివ్యా
వసుదేవస్య గృహే కృతావతారః ॥ **15.91** ॥ 1527

క్రతురత్ర సమర్పితః కృతార్థః
స చ ధర్మః కిమివాచచార ధర్మం।
జగదేకపతేరముష్య పూజాం
విదధానేన యుధిష్ఠిరేణ పుత్రీ ॥ **15.92** ॥ 1528

ఇహ నాకసదో న మానుషాస్తే
య ఇమే కృష్ణమిహార్చయంత్యనన్యాః।
అయమేవ మహో మమేతి గాయన్
స తదా మూర్త ఇవాస నాట్యవేదః ॥ **15.93** ॥ 1529

అభినందితవృత్తిరార్యమిశ్రైః
అవిసంవాదిభిరాగమోదితేషు।
వినయాదవనమ్య విశ్వభర్తుః
సహదేవః స్వయమాహరత్ సపర్యాం ॥ **15.94** ॥ 1530

అరజస్తమసాం మహీపతీనాం
అనుమత్యా మునిముఖ్యసమ్మతే చ।
పురుషస్య పరస్య పూర్వపూజాం
సహదేవప్రహితాం శశంసురార్యాః ॥ **15.95** ॥ 1531

తృణభుక్ప్రతిమస్తృణాయ మత్వా
స తదా చేదిపతిర్యుధిష్ఠిరాదీన్।
అజహత్పరుషోభిహేతిజాలో
దరశేషేంధనవహ్నివద్దిదీపే ॥ **15.96** ॥ 1532

అజుగుప్సత భూభృతః సహిష్ణూన్
పరివాదైశ్చ తిరశ్చకార పార్థాన్।
అవమత్య ముకుందమర్భకోఽసా -
వితి ధిక్కృత్య పితామహం జగర్హ ॥ **15.97** ॥ 1533

అనఘోఽయమతంద్రితః క్రియాయాం
గురుభిః శిక్షితశుద్ధధీరనేకైః।
కురువంశపితామహః కుతోఽసౌ
మతిమోహేన మహీయసా గృహీతః ॥ **15.98** ॥ 1534

అశరైరజడైరనేడమూకైః
మునిభిశ్చాత్ర కిమంగ్యకారి మౌనం।
అథవా కిమరాతిపక్షసక్తైః
అహమస్మీతి ముహుర్జహాస మూఢః ॥ **15.99** ॥ 1535

పరివర్తహుతాశనప్రదీప్తం
వదనం తస్య రుషా విజృంభమాణం।
ఫణభృద్బిలభీషణం తదాఽఽసీత్
జ్వలదుల్కాశతదుర్నిరీక్షనేత్రం ॥ **15.100** ॥ 1536

బడబానలధూమరాజిరూక్షా
భ్రుకుటిస్తస్య ముఖే పరిస్ఫురంతీ।
దదృశే తదసూన్ ప్రసహ్య పాతుం
శమనేనేవ నివేశితా భుజంగీ ॥ **15.101** ॥ 1537

భసితీకృతచందనానులేపః
క్వథితద్రావితహేమపుష్పదామా।
సహసా హృది తస్య కోపవహ్నిః
సమదీపి స్ఫుటితప్రకీర్ణహారః ॥ **15.102** ॥ 1538

కఠినౌ పరిపింషతః కరౌ ద్వౌ
బహుశస్తస్య వరోర్మికా విశీర్ణా।
ధ్రువమప్రశమాయ రోషవహ్నేః
తుషవిక్షేపమధత్త రత్నచూర్ణైః ॥ **15.103** ॥ 1539

స్వవధాహతడిండిమస్వనాభాన్
అసకృచ్ఛేదినియంతురట్టహాసాన్।
అభితో మణిభిత్తిభిః సభా సా
ప్రజహాసేవ విజృంభితప్రతిశ్రుత్ ॥ **15.104** ॥ 1540

ప్రతిపద్య రుషా వివర్ణభావం
తమసా బిభ్రదలంఘ్యమైకరాశ్యం।
ఉపరక్త ఇవార్యమాఽస్తమృచ్ఛన్
స భృశం సద్భిరభూదదర్శనీయః ॥ **15.105** ॥ 1541

శ్వసితైరవిదూరవృత్తిమద్భిః
పరివారైరివ తత్యజే త్రసద్భిః।
నిజమంసమరాతివన్నిజఘ్నే
పవికల్పేన పదేన చాస్య భూమిః ॥ **15.106** ॥ 1542

నిభృతైరపి పూర్వమైకమత్యాత్
వికృతస్యాథ విరుద్ధచేష్టితాని।
దధిరే దమఘోషసంభవస్య
ప్రతిబింబైరివ తస్య మిత్రభూతైః ॥ **15.107** ॥ 1543

వికృతాకృతివేషచేష్టితానాం
అవలేపగ్రహలుప్తమానసానాం।
అవధీరితజాహ్నవేయవాచాం
అపహాసః పరమాదదే మహద్భిః ॥ **15.108** ॥ 1544

ఉపహూయ రణాయ వృష్ణివీరాన్
నృపలోకాదథ నిర్జగామ చైద్యః।
తమమంసత యాదవాస్తదానీం
అనలస్కంధవినిః సృతం స్ఫులింగం ॥ **15.109** ॥ 1545

కతిభిశ్చన కామచారసక్తైః
ఉపసంజాతమదైరుదగ్రశృంగైః।
గజయూథపతేరివాగ్రభాజో
గతిరేతస్య గజైరివానుజగ్మే ॥ **15.110** ॥ 1546

అథ తాననుమత్య పాండవాదీన్
సమరస్థానముపాగతః ససైన్యః।
హరిరప్రతిరోధనీయవృత్తిః
ద్విరదాధీశమివ ద్విషం రురోధ ॥ **15.111** ॥ 1547

రథహస్తితురంగపత్తిరూపైః
యుయుజాతే పృతనే యథార్హమంగైః।
స్థితికర్మభిరాభిముఖ్యవద్భిః
యుధి బింబప్రతిబింబవద్భవంత్యౌ ॥ **15.112** ॥ 1548

గరుడా ఇవ పన్నగానుదగ్రాన్
ద్రుమషండానివ మారుతాః ప్రచండాః।
అహితానభినిఘ్నతో నిజఘ్నుః
యదువీరా మధువైరిహేతికల్పాః ॥ **15.113** ॥ 1549

స్థితమప్రతిమే రథాంగపాణిం
గరుడప్రఖ్యగతాగతే రథాగ్ర్యే।
పతనోద్యతతారకానుకారీ
శలభో వహ్నిమివాససాద చైద్యః ॥ **15.114** ॥ 1550

జ్వలదుజ్జ్వలహేతిబృందశాలీ
విపులస్యందనవేదిమధ్యదీప్తః।
స్వయమేవ బభూవ చేదిరాజః
స్వవిభూతేరభిచారహవ్యవాహః ॥ **15.115** ॥ 1551

యదుపుంగవసూర్యసన్నిధానే
శిశుపాలః ప్రతిసూర్యవత్ ప్రదీప్తః।
కిమతో భవతీతి ఖిన్నచిత్తైః
సఖిభిః స్వర్గిభిరప్యవేక్ష్యతైకః ॥ **15.116** ॥ 1552

మదలుప్తధియా తదాఽభియుక్తో
యదుసింహశ్శిశుపాలకుంజరేణ।
విజహార గుహాశయస్తరస్వీ
నిఖిలారణ్యకనిర్ఘృతావృత్తిః ॥ **15.117** ॥ 1553

మధుమర్దనకార్ముకప్రణాదః
సుమనశ్శ్రోత్రసుధారసాయమానః।
త్రిజగద్భయశాంతికప్రయోగో
రణవేదప్రణవో బభూవ రమ్యః ॥ **15.118** ॥ 1554

అచిరద్యుతిభాస్వరోఽథ చైద్యః
పురుహూతాయుధచారుచిత్రచాపః।
ప్రలయస్తనయిత్నుభీమనాదః
శరవర్షేణ ముకుందమభ్యవర్షత్ ॥ **15.119** ॥ 1555

గదయా తదపోహ్య బాణజాలం
ప్రతినిర్ధూతహిమప్రభాకరాభః।
అహితం విశిఖైరహన్ ముకుందో -
ఽదరవేధేఽపి దరవ్యథావిముక్తః ॥ **15.120** ॥ 1556

ముషితాంబరమస్త్రశస్త్రభూమ్నా
దనుజారేర్దమఘోషజన్మనశ్చ।
అతిరాఘవరావణం తదానీం
అభవద్ద్వైరథమాకులేందుసూర్యం ॥ **15.121** ॥ 1557

రథినోరథ వాదినోరివాసీత్
యుధి శస్త్రాస్త్రమయైః ప్రమాణతర్యైః।
అపరస్పరపాతిభిః ప్రభూతైః
అవధానేన పరస్పరం జిగీషా ॥ **15.122** ॥ 1558

ప్రథితౌ రణయజ్ఞయాయజూకౌ
ధనురామ్నాయసమాహితప్రయోగౌ।
తదనన్యరసానతోషయేతాం
నరదేవానుపహూతసన్నిధాత్రూన్ ॥ **15.123** ॥ 1559

యదుసూర్యమవాప్య చైద్యచంద్రః
శనకైర్యత్ర బభూవ మందధామా।
గణనా న బభూవ కృష్ణపక్షే
హతభగ్నాదివికల్పితేఽపి తస్మిన్ ॥ **15.124** ॥ 1560

రభసభ్రమణేన హేతిరాజో
రణనీరాజనమాచచార శౌరేః।
తమమంసత సైనికాస్తదానీం
ద్విషదుత్పాతమలాతచక్రరూపం ॥ **15.125** ॥ 1561

సుకృతేన పురాకృతేన చైద్యః
ప్రతిపన్నప్రకృతిః ప్రశాంతవైరః।
క్షణమద్భుతకృష్ణరూపదర్శీ
శిథిలాకృష్టశిలీముఖోఽవతస్థే ॥ **15.126** ॥ 1562

సమయోదయసంభృతప్రసాదః
త్రిగుణగ్రంథిచికిత్సకః శ్రితానాం।
విలులావ సుదర్శనేన కృష్ణః
శిశుపాలస్య శిరః కిరీటజుష్టం ॥ **15.127** ॥ 1563

సహ భృత్యగణైః సమిత్రవర్గే
నిహతే చేదిపతౌ నివృత్తఖేదాః।
అభితుష్టువురాదరేణ దేవా
నరదేవాశ్చ తమీడ్యమాదిదేవం ॥ **15.128** ॥ 1564

హరిణా నిధనం తదీక్షణం చ
ప్రయతామప్రతిబోధసంప్రయుక్తం।
జగదద్భుతదివ్యభోగహేతుః
ప్రవిబోధే తు దురత్యయా విముక్తిః ॥ **15.129** ॥ 1565

సహసా హరిచక్ర సంప్రయోగ -
క్షణసంప్రాప్తవిపాకయా నియత్యా।
అనఘస్థితిమంతిమామవస్థాం
స తదా సంయమినామవాప చైద్యః ॥ **15.130** ॥ 1566

రభసేన రథాంగలూనకంఠాత్
వపుషశ్చేదిపతేరుదీయమానం।
తపనాయుతసన్నిభప్రకాశం
యదువీరస్య తనుం వివేశ తేజః ॥ **15.131** ॥ 1567

అవలోక్య తదద్భుతం మహీయః
క్షితిపాలైరమరైః సలోకపాలైః।
మునిభిశ్చ ముహుః కృతావమర్శైః
ఇదమిత్థం త్వితి నిశ్చయో న లేభే ॥ **15.132** ॥ 1568

ఇతి సంభృతవీరసప్తతంతుః
కృతినా ధర్మభువా కృతానుయాత్రః।
వినివర్త్య తమగ్రజానువర్తీ
పరమేశః స్వపురీం పునః ప్రతస్థే ॥ **15.133** ॥ 1569

జగద్వంద్యః ప్రాప్తో జలధిరశనామాత్మనగరీం
యథార్హం సంసృష్టో యదుభిరఖిలైరర్చితపదః।
ధరిత్రీ భారార్ధవ్యపనయనధర్మే ధృతమతిః
మహిష్యా రుక్మిణ్యా మహిత చరితః సాధు ముముదే ॥ **15.134** ॥ 1570

అలఘుభిరపరాధైరాశరీరం ప్రవృత్తైః
శ్రితమపి శిశుపాలం శృణ్వతామప్యసహ్యైః।
విధివశనియతేన వ్యాజమాత్రేణ ముంచన్
అజని పరిజనానాం శౌరిరాశ్వాసపాత్రం ॥ **15.135** ॥ 1571

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే పంచదశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ షోడశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

ఐరావతమథారుహ్య శ్వేతాద్రిమివ జంగమం ।
పురీం ద్వారవతీం శౌరేరాజగామ పురందరః ॥ **16.1** ॥ 1572

అపత్యభావమాపన్నమాత్మానమమృతోదధేః ।
నిమేషరహితైః పౌరైర్దేవభూతైర్నిరీక్షితం ॥ **16.2** ॥ 1573

అదృశ్యం మందపుణ్యానామమందప్రీతిదాయినం ।
ఆత్తదేహమివ స్వర్గమాసేచనకదర్శనం ॥ **16.3** ॥ 1574

మహనీయపరిష్కారం వల్గుధ్వజమతల్లికం ।
మహోత్సవమివాశానామాశాభృధికసంపదం ॥ **16.4** ॥ 1575

ఉదధేరివ మంథేన పీడితస్య సముత్థితైః ।
దృఢలగ్నైరివోత్పత్తౌ దీప్తం శోణితబిందుభిః ॥ **16.5** ॥ 1576

దైత్యదానవదర్పఘ్నైర్దంతైర్దలితమందరైః ।
సింహానామపి హంతారం సింహవక్త్రవిభూషణైః ॥ **16.6** ॥ 1577

మేరుకల్పేన రూపేణ మేదినీధృతిహేతునా ।
త్రిదశప్రీతిదాతారం స్థానసిందూరధాతునా ॥ **16.7** ॥ 1578

మూర్ధ్నా విపులతుంగేన మేనకాస్తనబంధునా ।
దధతం మౌక్తికాకల్పం గంగాబుద్బుదనిర్మలం ॥ **16.8** ॥ 1579

అజహద్భృంగగీతేన గర్జాడంబరశోభినా।
స్వకాంత్యా కర్ణతాలేన క్లృప్తసంగీతఖేలనం ॥ **16.9** ॥ 1580

నర్తయంతమమర్త్యానాం నేత్రకౌతుకసూతికాం।
నాసాం త్రిదశనారీణామూరునిర్మాణమాతృకాం ॥ **16.10** ॥ 1581

మంగలత్వమివేచ్ఛద్భిర్హేమశంఖాదిమండనైః।
ఆశ్రితం రత్నపూర్ణేన కుంభేన చ మహీయసా ॥ **16.11** ॥ 1582

విభూతిశరదంభోదైః కీర్తివల్లీగులుచ్ఛకైః।
కాంతిసాగరకల్లోలైః సపక్షమివ చామరైః ॥ **16.12** ॥ 1583

సహజం ప్రభయా చంద్రం వారుణీం మదసంపదా।
సూచయంతం స్వమూర్త్యా చ సుధాం శుద్ధానుభావ్యయా ॥ **16.13** ॥ 1584

జగదామోదజనకం దానార్ద్రకరపుష్కరం।
దభ్రయంతమివౌదార్యాద్దివ్యపాదపసంపదం ॥ **16.14** ॥ 1585

ఉదగ్రబహుదంతాంశుం బృంహితవ్యాప్తదిఙ్ముఖం।
హసంతమివ దిఙ్నాగానన్యానతిబలానపి ॥ **16.15** ॥ 1586

ఉద్వహంతం కదలికాం కాంచనీం కింకిణీఫలాం।
వప్రాభిఘాతభీతస్య సుమేరోరుపదామివ ॥ **16.16** ॥ 1587

చిత్రకంబలసంచన్నం కాంతం కనకకక్ష్యయా।
విద్యుతేవ పరిష్వక్తం వాసరాంతశరద్ఘనం ॥ **16.17** ॥ 1588

అవధిం దర్శనీయానామాకల్పమనఘం దివః।
జీవాతుం దేవసైన్యానాం దర్పభంగం విరుంధతాం ॥ **16.18** ॥ 1589

ఘంటాయుగలనాదేన నగేంద్రేష్వనునాదినా।
క్షరంతమమృతక్ష్వేలౌ కర్ణేష్వమరతద్ద్విషాం ॥ **16.19** ॥ 1590

మహతా మదగంధేన తస్య విగ్నా విబభ్రముః।
ఉత్ఖాతవిపులస్తంభా నాగాస్త్రుటితశృంఖలాః ॥ **16.20** ॥ 1591

స తం ద్వారవతీద్వారే సమవస్థాప్య సానుగం।
ఆససాద హరేః స్థానమవజ్ఞాతత్రివిష్టపం ॥ **16.21** ॥ 1592

శుభానామివ సామ్రాజ్యం శ్వేతద్వీపమివాపరం।
నివేదితసమాహూతః ప్రాసాదం ప్రావిశత్ ప్రభోః ॥ **16.22** ॥ 1593

స తేన విహితాం శక్రః ప్రతిగృహ్య ప్రియార్హణాం।
నిజగాద నిజాం భీతిం గద్గదోద్గమయా గిరా ॥ **16.23** ॥ 1594

దయనీయేషు దేవేషు దేవదేవ త్వయాఽధునా।
అపాంగాః పరిపాత్యంతామనుక్రోశానువర్తినః ॥ **16.24** ॥ 1595

సుషువే నరసింహం త్వాం భక్తప్రహ్లాదసమ్ముఖం।
రక్షార్థమిహ దీనానాం రత్నస్థూణేవ దేవకీ ॥ **16.25** ॥ 1596

నాథ త్వయి నిరాబాధం త్రిలోకీం త్రాతుమాగతే।
నరకో నామ దైత్యేంద్రః కదర్థయతి నాకినః ॥ **16.26** ॥ 1597

ధర్మసూకరరూపస్య తవాసౌ క్షమయాఽన్వయే।
ఉత్పాత ఇవ భూతానాముద్బభూవ భయానకః ॥ **16.27** ॥ 1598

జననీ సర్వభూతానాం పత్నీ తవ వసుంధరా।
ప్రసూయ నరకం దేవీ దూయతే త్వదుపేక్షయా ॥ **16.28** ॥ 1599

న హిరణ్యహిరణ్యాక్షౌ న మధుర్న చ కైటభః।
ఉపమానపదే తస్య త్వచ్ఛక్తిజనితాత్మనః ॥ **16.29** ॥ 1600

ఏష కల్పాంతవృత్తాంతమిదానీంతనయన్నివ।
విధునోతి త్వదాలంబం బ్రహ్మస్తంబమిదంపరః ॥ **16.30** ॥ 1601

విక్రమస్రోతసా తస్య బృహంత్యపి బలాని నః।
సహసా భేదమాయాంతి సైకతా ఇవ సేతవః ॥ **16.31** ॥ 1602

యదృచ్ఛోపగమేఽప్యస్య యాంతి దేవగృహాశ్రితాః।
ప్రధావితుమనీశానాః సాక్షితాం సాలభంజికాః ॥ **16.32** ॥ 1603

మహతా మత్ప్రయుక్తేన వజ్రేణ జ్వలితాత్మనా।
నిలిల్యే తస్య దోర్మధ్యే నిష్కాభరణ వర్ష్మణా ॥ **16.33** ॥ 1604

త్వత్కోప ఇవ దీప్తోఽపి జ్వలనో న ప్రకాశతే।
జ్యోతిరింగణవత్తస్య ద్యుమణేరివ సన్నిధౌ ॥ **16.34** ॥ 1605

అమోఘత్వయశోభంగభయాదివ నివర్తతే।
అఖండితబలే తస్మిన్ దండో దండధరార్పితః ॥ **16.35** ॥ 1606

నయనార్చిష్మతస్తస్య నైరృతేశ్వరవాహినీ।
అపసృప్య పురోభాగాదద్యాపి న నివర్తతే ॥ **16.36** ॥ 1607

తం సుప్తమపి వా మత్తం వారుణో వైరిదారుణః।
న రోద్ధుం క్షమతే పాశో నలస్తంబ ఇవ ద్విపం ॥ **16.37** ॥ 1608

శక్తః శమయితుం తస్య సంవర్తార్ణజవోఽపి సన్।
నభస్వాన్ ఖేలతః సంఖ్యే న స్వేదకణికామపి ॥ **16.38** ॥ 1609

ధనదేన గదా తస్య మహతీ మూర్ధ్ని పాతితా।
అభిత్త్వా పౌష్పమాపీడమనాపీడత్వమాదధే ॥ **16.39** ॥ 1610

జటిలాన్ కృత్తివసనాన్ నియమం తీవ్రమాస్థితాన్।
తపస్విన ఇతి జ్ఞాత్వా స రుద్రాన్నాతివర్తతే ॥ **16.40** ॥ 1611

అహరద్వారుణం ఛత్రం మామకం మణిభూధరం।
అమృతస్యందినీ చాస్మజ్జనన్యా మణికుండలే ॥ **16.41** ॥ 1612

ఆదర్శమివ సంపత్తేరమృతాబ్ధేరివాశయం।
ఔపవాహ్యమసౌ మత్కమారురుక్షతి సాంప్రతం ॥ **16.42** ॥ 1613

దేవదానవసిద్ధానాం నృపాణామపి కన్యకాః।
అపహృత్య త్వదేకార్హాస్త్వరతే పాణిపీడనే ॥ **16.43** ॥ 1614

స భౌమస్త్వన్నిరస్తానాం సమవాయ ఇవోత్థితః।
బాధతే విబుధానేవం బలవీర్యపరాక్రమైః ॥ **16.44** ॥ 1615

తదేవమవసీదత్సు దయా దేవేషు పాత్యతాం।
అనపహ్నుతదాస్యానాం దోషనిహ్నవసాక్షిణీ ॥ **16.45** ॥ 1616

తమర్థం భూమిభారస్య త్వయైవోత్పాదితం ప్రభో।
త్రిలోకీకంటకం తీక్ష్ణం త్వమేవోద్ధర్తుమర్హసి ॥ **16.46** ॥ 1617

నివర్త్యే ధర్మశల్యేఽస్మిన్ నిదానే సర్వపాప్మనాం।
నివేదనమిహాస్మాకమంశో నిర్వహణం త్వయి ॥ **16.47** ॥ 1618

మశకామర్శవద్యస్య మధుకైటభమర్దనం।
తదన్యదనుజధ్వంసే తస్య తే కిమివాద్భుతం ॥ **16.48** ॥ 1619

నిగమాంతేషు నిగదవ్యాఖ్యాతనిజవైభవః।
విధత్స్వ విపదుత్తీర్ణానమర్త్యాననుకంపయా ॥ **16.49** ॥ 1620

ఇతి విజ్ఞాపితోదంతం దత్తహస్తం బలద్విషం।
వినివర్త్య జగన్నాథో వైనతేయమథాస్మరత్ ॥ **16.50** ॥ 1621

అనుచింతితమాత్రస్తముపతస్థే ఖగేశ్వరః।
అహీంద్రదామభిర్భీమైరంసలంబిభిరంసలః ॥ **16.51** ॥ 1622

పక్షమారుతఘోషేణ త్రైలోక్యదురితచ్ఛిదా।
చతుర్ణామివ వేదానాం సంభూతిమివ భావయన్ ॥ **16.52** ॥ 1623

తరుణార్కప్రభాసారసామరస్యజుషా త్విషా।
తప్తహేమద్రవౌఘేన లింపన్నివ దిశో దశ ॥ **16.53** ॥ 1624

స్వామిదర్శనసంతోషాత్ ప్రహృష్యద్భిస్తనూరుహైః।
యుగాంతసంధ్యాజలదః తటిజ్జాలైరివ జ్వలన్ ॥ **16.54** ॥ 1625

విపులాద్భుతసంస్థానైర్ద్యోతితో దివ్యభూషణైః।
భుజగేంద్రఫణారత్నశంకార్హమణిచిత్రితైః ॥ **16.55** ॥ 1626

తుంగవజ్రవ్రణాంకేన సువిస్తీర్ణేన వక్షసా।
అబహిర్భావయన్ కృత్స్నమవకాశం విహాయసః ॥ **16.56** ॥ 1627

పృథునా భుజయుగ్మేన భోగీంద్రపరికర్మణా।
మందరద్వితయేనేవ సమేతో రుక్మపర్వతః ॥ **16.57** ॥ 1628

వ్యాలఖండనసంక్రాంతవిషపంకకలంకినా।
దధాన ఇవ తుండేన దైత్యదర్పగజాంకుశం ॥ **16.58** ॥ 1629

తక్షకశ్రోణిసూత్రేణ దృఢబద్ధేన బంధురం।
మాన్యమగ్రజవర్ణేన వసానో దివ్యమంబరం ॥ **16.59** ॥ 1630

నాథభక్తిపరిష్కార్యాం నృత్తలీలామివ స్పృశన్।
నిజేన స్థానకేనాగ్రే నిహితోన్నతజానునా ॥ **16.60** ॥ 1631

వపుషా భక్తినమ్రేణ ధీరోన్నతమహీయసా।
శాంతవీరాద్భుతరసాన్ సమాహృత్యేవ సంపతన్ ॥ **16.61** ॥ 1632

మూర్తిమానివ సంరంభో రూపవానివ మారుతః।
తరంగాన్ పక్షతీకృత్య సంక్షిప్త ఇవ సాగరః ॥ **16.62** ॥ 1633

సంవర్త ఇవ నాగానాం సంఘాత ఇవ రంహసాం।
వాలఖిల్యచరిత్రాణాం విపాక ఇవ జంగమః ॥ **16.63** ॥ 1634

ప్రభుస్తం దైత్యసిద్ధీనాం ప్రసూతకిలకించితం।
ఓలండితమివాపశ్యదుగ్రం సమరతాండవం ॥ **16.64** ॥ 1635

దత్తనీరాజనస్తేన దదృశే వాహనేశ్వరః।
ప్రదక్షిణీకృతః శశ్వత్ ప్రతాపవిజయశ్రియా ॥ **16.65** ॥ 1636

స తదాఽఽస్ఫోటయామాస వింధ్యమేరుసమౌ భుజౌ।
రుద్రయా చ సుకీర్త్యా చ మృదితౌ కంఠభూషణైః ॥ **16.66** ॥ 1637

దుధువే పక్షతీ చ ద్వే డోలాయితకులాచలే।
వీజయన్ ఘోరదుర్వాదిఘర్మతప్తామివ త్రయీం ॥ **16.67** ॥ 1638

ముహురామ్రేడయామాస జయాలోకయభారతీం।
ముగ్ధమధ్యప్రగల్భాభిర్దశాభిః కర్బురామివ ॥ **16.68** ॥ 1639

స తదా సన్నతస్కంధో బద్ధాంజలిరనిఃశ్వసన్।
ముముదే మూర్ధ్ని సంస్పృష్టో ముకుందేన ప్రసేదుషా ॥ **16.69** ॥ 1640

తస్మిన్ ప్రథమమారోప్య సత్యాం విరహవిక్లబాం।
ఆరురోహ తతః శౌరిరాఖండలకృతస్తుతిః ॥ **16.70** ॥ 1641

నివర్త్య స్వనివాసాయ శక్రం శమితసాధ్వసం।
ప్రయయౌ దీప్తసన్నాహః ప్రాగ్జ్యోతిషపురం ప్రభుః ॥ **16.71** ॥ 1642

శ్రేయఃపరిపణం తస్య శ్రుతిశ్రేణిశిరోధృతం।
ప్రణతః పరిజగ్రాహ శాసనం పాకశాసనః ॥ **16.72** ॥ 1643

యథాస్వం నగరద్వారే యాదవా దానవాశ్చ తం।
తరస్విగరుడారూఢం సత్యమైక్షంత తత్క్షణం ॥ **16.73** ॥ 1644

సమంతాద్వైరిదుర్గస్య క్షిప్తచక్రః క్షణేన సః।
క్షురాంతానచ్ఛినత్పాశానాతతాంఛతయోజనం ॥ **16.74** ॥ 1645

మురం పంచజనం సప్తసహస్రాణి మురోద్భవాన్।
శలభీకృత్య చక్రాగ్నిరుపదుద్రావ తత్పురం ॥ **16.75** ॥ 1646

తతః ప్రాగ్జ్యోతిషద్వారే దైత్యదానవసూదనః।
పాంచజన్యముపాదధ్మౌ ప్రలయాంబుధినిస్వనం ॥ **16.76** ॥ 1647

వీక్ష్య తం వివిశుర్దుర్గం దివాభీతా ఇవాసురాః।
ఉద్యంతమివ తిగ్మాంశుముదయాద్రౌ గరుత్మతి ॥ **16.77** ॥ 1648

అభిమానోదిత వ్యక్తిరహంకార ఇవోల్బణః।
మహతో దైత్యనగరాన్నిరగాన్నరకాసురః ॥ **16.78** ॥ 1649

తమస్తమాయాభ్యధికా దానవాః పర్యవారయన్।
ప్రకటచ్ఛన్నకౌటిల్యాః పాషండమివ హైతుకాః ॥ **16.79** ॥ 1650

సంయుగే రజసోద్రిక్తే తస్మిన్ సత్త్వతమస్విషోః।
అర్థిప్రత్యర్థినోరాసీదనభివ్యక్తరూపతా ॥ **16.80** ॥ 1651

శరధారాసహస్రేణ ఛాదయన్నరకో దిశః।
స్వహేతుమభిసంపేదే సముద్రమివ తోయదః ॥ **16.81** ॥ 1652

నరకాంబుదముక్తాభిర్నాథో నారాచవృష్టిభిః।
విపద్భిరివ తద్భక్తో విషమాభిర్న వివ్యథే ॥ **16.82** ॥ 1653

ధృష్యతామథ దైత్యానాం ధ్వనిరుత్కంపయన్ దివం।
పాంచజన్యప్రణాదేన పర్యభూయత భూయసా ॥ **16.83** ॥ 1654

దిదృక్షోపగతానాం తద్దేవానాం రోమహర్షణం।
అదీవ్యత రణద్యూతమంతరస్థయశఃపణం ॥ **16.84** ॥ 1655

ప్రతివివ్యాధ దైతేయం బాణైరశనిభీషణైః।
పక్షవంతమివాద్రీంద్రం ప్రకుప్యన్ పాకశాసనః ॥ **16.85** ॥ 1656

శరసంహతయస్తస్య క్షరంత్యః శార్ఙ్గశైలతః।
ద్విధా చక్రుః స్వవేగేన ద్విషద్బలమహార్ణవం ॥ **16.86** ॥ 1657

తస్య జ్యాస్వనగీతాని సమయుజ్యంత సంయుగే।
కరిణాం కర్ణతాలైశ్చ కబంధానాం చ తాండవైః ॥ **16.87** ॥ 1658

దైత్యశోణితదిగ్ధాభిః తద్బాణతతిభిర్నభః।
రురుధే రోషతామ్రాభిః కృతాంతస్యేవ దృష్టిభిః ॥ **16.88** ॥ 1659

ద్విరదాః శరనిర్భిన్నకుంభనిర్ముక్తమౌక్తికాః।
క్షరంతః కరకాసారం కల్పమేఘా ఇవాబభుః ॥ **16.89** ॥ 1660

నాసావాలధిభిర్నాగాః క్షరంతో రక్తనిర్ఝరాన్।
శశంసుర్లాఘవం తస్య నిష్పత్రాకృతసాయకం ॥ **16.90** ॥ 1661

అగ్రిమం విశతాం స్కంధమామూలమహితాం చమూం।
శరాణాం తస్య సంధాననిపాతౌ న ద్విషోఽవిదుః ॥ **16.91** ॥ 1662

లక్ష్యమేకమభూత్తస్య శరాణాముత్పలత్విషాం।
అమరస్త్రీకటాక్షాణామప్యభంగురధన్వనః ॥ **16.92** ॥ 1663

చిరప్రార్థితభీతానాం స తాసామేవ శాత్రవాన్।
స్వయంవరపతీంశ్చక్రే సుధన్వా సురసుభ్రువాం ॥ **16.93** ॥ 1664

త్యక్త్వా భీతివృతాంస్తత్ర విముక్తాన్ జీవితాశయా।
సార్ధమప్సరసః కీర్త్యా వీరాన్ స్వయమవృణ్వత ॥ **16.94** ॥ 1665

అనంతస్య తదాఽనంతైరసురైరాహవోత్సవః।
జయశ్రియం చ సత్యాం చ సమ్మతే సమతోషయత్ ॥ **16.95** ॥ 1666

స్వబాధనియతస్తత్ర పరబాధాభిలాషిణాం।
ప్రయాసః సురశత్రూణాం జాత్యుత్తరమివాభవత్ ॥ **16.96** ॥ 1667

విసంధివిగ్రహాః క్షిప్తయానాసనసమాశ్రయాః।
ద్వైధీభావసృజో యోధా దుర్నయస్థా ఇవాభవన్ ॥ **16.97** ॥ 1668

అనఘవ్యవసాయానామసంగత్యక్తవర్ష్మణాం।
యోగినామివ తత్రాసీదపరావర్తనా గతిః ॥ **16.98** ॥ 1669

తనుం తత్ర ముకుందేన త్యాజితాన్ మహతీ స్వయం।
అవృణోదనఘా కీర్తిరధివిన్నాప్సరోగణాన్ ॥ **16.99** ॥ 1670

నిః సహాయీకృతస్తత్ర శరవర్షైర్ధరాసుతః।
బహ్వమన్యత తేనైవ ద్వంద్వయుద్ధముపస్థితం ॥ **16.100** ॥ 1671

కృతప్రతికృతైరస్త్రప్రయోగైః క్రీడతోస్తయోః।
అదృష్టాంతమభూద్యుద్ధమన్యదృష్టాంతవర్జితం ॥ **16.101** ॥ 1672

వక్రవృత్తిః సరుధిరో లోహితాంగో మహీసుతః।
ప్రాప్య యాదవభాస్వంతం మూఢః సమభవత్ క్రమాత్ ॥ **16.102** ॥ 1673

స్వాయుధైకసహాయస్తు దేవః స్వచ్ఛందయాదవః।
నిరయాపరపర్యాయం రిపుం చక్రే నిరాయుధం ॥ **16.103** ॥ 1674

క్రోధరక్తతనుర్దైత్యః క్షరచ్ఛోణితనిర్ఝరః।
గృహీతపాదసంచారో గైరికాద్రిరివాబభౌ ॥ **16.104** ॥ 1675

నిశితైస్తస్య నారాచైర్నిర్భిన్నరథసారథిః।
ఆస్ఫోటితభుజస్తార్క్ష్యమజిఘాంసదమర్త్యజిత్ ॥ **16.105** ॥ 1676

నిసర్గతమసస్తస్య జిహ్మగస్యాంగముత్తమం।
రథపాదేన చిచ్ఛేద రాహోరివ రమాపతిః ॥ **16.106** ॥ 1677

ఉదతిష్ఠత హాకారస్తతో యుగపదేకధా।
దేవదానవసౌధేభ్యో హర్షశోకసముద్భవః ॥ **16.107** ॥ 1678

స్ఫురద్భ్రకుటి దైత్యస్య రోషదష్టాధరం ముఖం।
నికృత్తమపి న ద్రష్టుం ప్రబభూవుర్దివౌకసః ॥ **16.108** ॥ 1679

నికృత్తశిరసం దేవీ నిజాంకే పతితం సుతం।
మహతీ మేదినీ దీనం కంపమానాఽన్వకంపత ॥ **16.109** ॥ 1680

అథ సా దైత్యహంతారం ప్రణమ్య నతజీవితం।
అయాచత దయాసింధుమాత్మజస్య శుభాం గతిం ॥ **16.110** ॥ 1681

తుష్టావ చ పతిం తుష్టా మేదినీ విశ్వవేదినీ।
స్నపయంతీవ సంయత్తం దంతదీధితిగంగయా ॥ **16.111** ॥ 1682

అహమస్మి విభూతిస్తే భూతధాత్రీ త్వయా ధృతా।
అశేషాధారమేకం త్వామనాధారమధీయతే ॥ **16.112** ॥ 1683

తిసృభిః శక్తిభిర్యుక్తం షాడ్గుణ్యప్రథితోదయం।
అధిరాజమశేషస్య జగదుస్త్వాం జితాహితం ॥ **16.113** ॥ 1684

అపి కోటిముఖైః సర్వైరనంతేనాప్యనేహసా।
నాథ త్వద్గుణదుగ్ధాబ్ధి పృషదాస్వాదనం క్షమం ॥ **16.114** ॥ 1685

అకర్తుమన్యథాకర్తుం కర్తుమప్యఖిలం క్షమం।
లక్ష్మీలక్షణమాహుస్త్వాం లంఘితత్రివిధావధిం ॥ **16.115** ॥ 1686

స్థిరత్రసవిభక్తం తే చిదచిద్భేదచిత్రితం।
స్వసృష్టమిదముద్యానం త్వదన్యో నాస్తి రక్షితుం ॥ **16.116** ॥ 1687

స్వాతంత్ర్యపరతంత్రస్త్వం పారతంత్ర్యస్వతంత్రితైః।
విహరస్యాత్మసూత్రస్థైః శకునైరివ జంతుభిః ॥ **16.117** ॥ 1688

సితాసితగుణారబ్ధైః పాశజాలైర్దురత్యయైః।
నిబద్ధాః పశవో నాథ త్వదేకాధీనముక్తయః ॥ **16.118** ॥ 1689

యస్య త్వం యశ్చ హృద్యస్తే యస్యాసౌ తస్య యస్తథా।
నాథ త్వత్పదమారుహ్య న పునస్తైర్నివృత్యతే ॥ **16.119** ॥ 1690

సురాసురవిభాగోఽయం తులాగ్రన్యాయతస్త్వయా।
కల్పితః కాలపర్యాయాన్నిమ్నోన్నతసమక్రమః ॥ **16.120** ॥ 1691

కస్త్వదంగీకృతం హంతా కస్తాతా త్వజ్జిఘాంసితం।
నిహంసి పాసి చైకస్త్వం స్వేన విశ్వం పరేణ వా ॥ **16.121** ॥ 1692

వృద్ధిసంకోచవిషమా గతాగతసహాయినీ।
నియతిః కేన లంఘ్యేత నిజచ్ఛాయానుకారిణీ ॥ **16.122** ॥ 1693

న పుత్రవధమన్వీక్ష్య న దూయే త్వన్మతస్థితా।
న చ పుత్రాభిమానో మే మత్ప్రసూతేషు జంతుషు ॥ **16.123** ॥ 1694

సూదనే కృతసంకల్పః స్వభక్తపరిపంథినాం।
యది తీర్ణప్రతిజ్ఞస్త్వం కిం మయేదం న మృష్యతే ॥ **16.124** ॥ 1695

త్వన్మాయాజృంభితైర్దేవ బ్రహ్మాండైరపి లీయతే।
జన్మన్యపి సురోధేషు జంతువర్గేషు కా కథా ॥ **16.125** ॥ 1696

త్వత్ప్రసూతస్త్వయైవాసౌ వధితశ్చక్రధారయా।
కా నామ కృతినస్తస్య పరిదేవయితవ్యతా ॥ **16.126** ॥ 1697

నిరుద్ధే నరకే నాథ నిత్యధర్మాత్మనా త్వయా।
నిష్ప్రతిద్వంద్వికం స్వర్గసుఖమాస్వాద్యతాం సురైః ॥ **16.127** ॥ 1698

నిర్యాతితమిదం భూయః త్వజ్జనన్యై మయా స్వయం।
శ్రవణాభరణద్వంద్వం శీతలార్కయుగప్రభం ॥ **16.128** ॥ 1699

ఇతి విజ్ఞాప్య సా తస్మై విషాదాభావమాత్మనః।
విరరామ తతో దేవీ విలక్షా విశ్వధారిణీ ॥ **16.129** ॥ 1700

తామశేషజగద్ధాత్రీం సన్నతాంగీమసాంత్వయత్।
సహధర్మచరీం పూర్వాం వాసుదేవో వసుంధరాం ॥ **16.130** ॥ 1701

పురస్కృతప్రసాదస్తాం పూర్వసంభవగేహినీం।
గృహీతకుండలో గంతుమన్వమంస్త గదాగ్రజః ॥ **16.131** ॥ 1702

తతః సా తత్సమాదేశాత్ సత్యభామాభివందితా।
రమ్యం ప్రతియయౌ స్థానం రత్నసానుశిఖండకం ॥ **16.132** ॥ 1703

దదర్శ యదువీరోఽథ దైత్యవీరనివేశనం।
అచింత్యమివ మాయానాం ప్రభావమనుపప్లవం ॥ **16.133** ॥ 1704

విచక్షణవరం దైత్యం వైరిసంపత్కరగ్రహే।
విభూతిసంచయప్రేక్షీ బహ్వమంస్త బలానుజః ॥ **16.134** ॥ 1705

సుధానిష్యందిభిః స్థూలైః ముక్తాదామభిరావృతం।
పశ్యన్ పాశభృతశ్ఛత్రం విశ్వకర్తా విసిష్మియే ॥ **16.135** ॥ 1706

నిదధ్యౌ కన్యకాస్తత్ర నిదర్శితపరస్పరాః।
అముద్రాభంగసుభగా నీవీరివ రతేః శుభః ॥ **16.136** ॥ 1707

లావణ్యజలధౌ లక్ష్మ్యాశ్ఛాయా ఇవ సహోదితాః।
మధుస్వచ్ఛందతాసీమ్నో మాన్మథీరివ దీర్ఘికాః ॥ **16.137** ॥ 1708

కామకీర్తిపతాకాభిః స తాభిః ప్రత్యవేక్షితః।
ఆత్మానమమృతోదన్వదంతః స్థితమమన్యత ॥ **16.138** ॥ 1709

సుప్రభాతమభూత్తాసాం సుదినం చ తమోపహం।
భవదోషార్యమా యాసాం దేవో దృష్టిపథం గతః ॥ **16.139** ॥ 1710

రత్నశైలనిభాంస్తస్య భుజాన్ కటకభూషితాన్।
ఉపధాస్యంతి యాస్తాసాం శ్రేయసీ భవితవ్యతా ॥ **16.140** ॥ 1711

సర్వస్వమివ పుణ్యానాం సామ్రాజ్యమివ సంపదాం।
సమాజమివ సిద్ధీనాం స తద్యౌవతమగ్రహీత్ ॥ **16.141** ॥ 1712

భుజమందరవేగేన చక్రభ్రమవతా విభుః।
మథితాద్దానవాంభోధేరమృతం తదవిందత ॥ **16.142** ॥ 1713

మణిపరువకసంపన్మాననీయస్తనీనాం
మనసిజవపుషేవ స్వేన సంకల్పితానాం।
సకలజగదభిఖ్యాసారసీమ్నాం స తాసాం
స్వయమజుషత సిద్ధిం స్వప్రసాదప్రసూతాం ॥ **16.143** ॥ 1714

పురమథ గమయిత్వా భూషితం యాదవాగ్ర్యైః
శతసమధికసంఖ్యం షోడశస్త్రీసహస్రం।
అవనితనయభీతాన్ ప్రీణయన్నాదితేయాన్
పరిణయనవిలంబం పద్మనాభః ప్రసేహే ॥ **16.144** ॥ 1715

దివి భువి చ సమిద్ధం దీపరూపేణ రూఢైః
త్రిభువనవిభవానామంకురైరేకరూపైః।
జనితనిగమసఖ్యం దానవీనాం విలాపైః
నరకవధదినం తన్నాథపూజార్హమాసీత్ ॥ **16.145** ॥ 1716

ఐరావతప్రతినిధీనథ షట్సహస్రం
స్తంబేరమాన్ పృథులదంతచతుష్కభాజః।
కాంభోజవాజినియుతాని చ సత్రిసప్తా -
న్యభ్యానయన్నిజపురం నరకస్య భృత్యైః ॥ **16.146** ॥ 1717

ఉద్గమ్య దుర్గజలధేరుదయాద్రికల్పం
తుంగం విహంగమపతిం త్వరయాఽధిరోహన్ ।
ఉల్లాసహేతురభవద్యదువీరభాస్వాన్
వైమానికప్రణయినీవదనాంబుజానాం ॥ **16.147** ॥ 1718

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే షోడశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే ।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ సప్తదశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

ఆతపత్రమథ తత్ప్రచేతసో మందరస్య మణిశృంగమున్నతం ।
సావరోధమపి సాత్త్వతాం పతిం లీలయైవ గరుడో వహన్ యయౌ ॥ **17.1** ॥ 1719

తం క్షిపంతమధికేన రంహసా మారుతస్య మనసోఽపి శీఘ్రతాం ।
వాలఖిల్యసుకృతం విపక్తిమం ప్రాణమైక్షత బహిశ్చరం ప్రభుః ॥ **17.2** ॥ 1720

లోకతః ఖగరథేన మధ్యమాత్
ఉత్పతంతమవనమ్య మాధవం ।
నిర్జరాః స్తుతిభిరభ్యపూజయన్
పుష్కలాభిరపి పుష్పవృష్టిభిః ॥ **17.3** ॥ 1721

పాంచజన్యనినదోపహూతయా
పర్యచారి పరితోషనిఘ్నయా ।
భక్తిభారనతయా సదోన్నతః
స్వర్గిణాం పరిషదా యదూద్వహః ॥ **17.4** ॥ 1722

ప్రాప్య యాదవపతిస్తివిష్టపం
దేవమాతురుపనీతకుండలః ।
అగ్రజేన హరిణా హరిః స్వయం
భావితేన సమభావ్యతోచితం ॥ **17.5** ॥ 1723

భాగధేయపరిపాకతస్తదా
వాసవో వసతిమభ్యుపాగతం।
దేవదానవ సమానదైవతం
పర్యుపాస్త పరికల్పితార్హణః ॥ **17.6** ॥ 1724

తత్ర సమ్మదవతీభిరంజసా
లోకపాలమహిషీభిరర్చితాం।
దేహినీమివ జయశ్రియం నిజాం
బహ్వమంస్త దయితాం బలానుజః ॥ **17.7** ॥ 1725

సప్రసాదమభినంద్య సన్నతాన్
నాకినో నరకభీతివర్జితాన్।
కృత్యశేషవిధయే కృతీ భువః
ప్రత్యపద్యత నివృత్తిపద్ధతిం ॥ **17.8** ॥ 1726

స్వప్రభావవినివృత్తసాధ్వసాం
సోఽతిపత్య నగరీం సుపర్వణాం।
పుష్పధన్వన ఇవోపకారికాం
ప్రైక్షతోపవనసంపదం పురః ॥ **17.9** ॥ 1727

వర్తతే దశశతేక్షణోఽపి సన్
ఏకచక్షురివ యన్నిరీక్షణే।
తత్ర దత్తనయనో వియద్వనే
విశ్వదృష్టిరనఘో విసిష్మియే ॥ **17.10** ॥ 1728

దర్శయంస్తదను రామణీయకం
నందనస్య వసుదేవనందనః।
ఇత్యువాచ మధురస్మితేక్షణాం
ప్రేయసీం ప్రణయపేశలాక్షరం ॥ **17.11** ॥ 1729

పుణ్యకృద్భిరభికాంక్షితం త్వయా
పౌరుహూతమనుభూతమాస్పదం।
అస్య సంపదమనేకశాఖయత్
ప్రేక్ష్యతామిదమిహాన్యదద్భుతం ॥ **17.12** ॥ 1730

అంచితస్మితమకేవలేక్షణం
భంగురభ్రుపరివర్తితాననం।
కించిదత్ర తరలాక్షి తావకీం
నందనం నయనవృత్తిమర్హతి ॥ **17.13** ॥ 1731

విశ్వమేతదవధేన జేష్యతః
షట్పదజ్యధనుషో ధనుర్భృతః।
అత్ర నిత్యమృతుభిః సహోదితైః
షడ్విధం బలమివైకతాం గతం ॥ **17.14** ॥ 1732

ఐకముఖ్యమమరేంద్రతుష్టయే
సంశ్రితైరిహ వసంతపూర్వకైః।
శోభతే సునయనే గుణైరివ
స్వానురూపఫలసంపదాహితా ॥ **17.15** ॥ 1733

జంబుచూతరసజగ్ధిరంజితైః
స్నిగ్ధకంఠి కలకంఠ నిఃస్వనైః।
త్యక్తగేహగమనాయ నిష్పతన్
పుష్పకేతురిహ ఘుష్యతే ధ్రువం ॥ **17.16** ॥ 1734

అర్దితాన్ మకరకేతుసాయకైః
అత్ర దేవి దయితాన్ పదాశ్రితాన్।
ముద్రయంతి చకితాన్ సురస్త్రియః
పత్రభంగమకరైః స్తనార్పితైః ॥ **17.17** ॥ 1735

కైశ్చిదత్ర కృతిభిః కృతాస్పదైః
నిర్మమైర్మనసిజో నిరస్యతే।
సంభవంత్యుపవనే వనేఒపి వా
సావధానమనసాం సమాధయః ॥ **17.18** ॥ 1736

పల్లవైరధరకాంతిరంశతః
స్మేరకుడ్మలరుచా స్మితం చ తే।
వల్లరీభిరిహ దోర్లతాగుణః
చోరితాని నిహితాని వా త్వయా ॥ **17.19** ॥ 1737

వాదితేషు విహగేష్వనుక్షణం
మంజు గాయతి చ షట్పదవ్రజే।
మారుతేన చతురేణ నర్తితా
లాస్యమత్ర పరిచిన్వతే లతాః ॥ **17.20** ॥ 1738

మంథరశ్వసనసౌరభోల్బణా
వల్లరీః స్ఫురితపల్లవాధరాః।
మన్మథేన ఋతుసంగమాదిమా
నిర్వృతా ఇవ నిశామయాద్భుతాః ॥ **17.21** ॥ 1739

కేలిశైలమణిమేఖలాపదాత్
ఉద్గతామిహ తమాలవాటికాం।
పశ్య నందనభువః సుమధ్యమే
రోమరాజిమివ మధ్యసంశ్రితాం ॥ **17.22** ॥ 1740

సంభ్రమేణ వనపాలదారికాః
సామిలంఘితపరాగరోధసం।
ఆలవాలవలయేషు శాఖినాం
వాహయంతి మకరందవాహినీం ॥ **17.23** ॥ 1741

చక్రవాకమిథునోదితస్తనీ
వీక్ష్యతామిహ విహారవాపికా।
పుష్పరేణురుచిరా మధుశ్రియః
పుత్రికేవ పురుహూతసమ్మతా ॥ **17.24** ॥ 1742

దివ్యపద్మవదనా మణిప్రభా
దీర్ఘికేయమసితాబ్జలోచనా।
అంతరిక్షమణిదర్పణాంతరే
బింబితేవ భవతీ విభావ్యతే ॥ **17.25** ॥ 1743

అప్సరస్సు నిఖిలాస్వలక్షితాం
రూపసంపదమసౌ తవాద్భుతాం।
పశ్యతీవ పురుహూతవాపికా
భృంగతారకితపద్మలోచనా ॥ **17.26** ॥ 1744

బిభ్రతీ త్వదభిలాపచేతసోఃస్వాదుతాం ప్రసదనం చ శాశ్వతం।
దృష్టిరుత్పలవనం దిశత్వసౌ
దీర్ఘికాపయసి దీర్ఘలోచనే ॥ **17.27** ॥ 1745

శోణకుడ్మలముఖీ సరోజినీ
శోభతే హరితపత్రశాలినీ।
సంవృతా త్రిదశపాదపైరసౌ
శారికేవ మణిపంజరస్థితా ॥ **17.28** ॥ 1746

వ్యాహృతిక్షమదశాతివర్తినీం
విప్లుతాంబుజ రుచిం రజఃకణైఃI
సేవతే మధుమదేన మోహితఃపుష్పితాం భ్రమర ఏష పద్మినీం ॥ **17.29** ॥ 1747

ఏష చాత్ర సమయా సరోజినీం
ఏకతానయతి చిత్తచక్షుషీ।
పాదపైరుపగతశ్చతుర్విధైః
పారిజాత ఉదధీంద్రసంభవః ॥ **17.30** ॥ 1748

పద్మరాగరమణీయపల్లవం
పశ్య కోమలహరిన్మణిచ్ఛదం।
పుష్పభూతవరశిల్పభూషణం
తప్తహేమరుచిరత్విషం తరుం ॥ **17.31** ॥ 1749

నమ్రతాముపగతః ఫలైరసౌ
వల్గుభృంగవిరుతైరభిష్టువన్।
ఆర్ద్రభావసుభగో విభావ్యతే
కామకింకర ఇవోచితక్రియః ॥ **17.32** ॥ 1750

అక్షదామరచనోచితైః ఫలైః
దేవతానుగుణపుష్పసంపదా।
వల్కలైశ్చ వసనైశ్చ విందతే
వీతరాగధృతరాగహృద్యతాం ॥ **17.33** ॥ 1751

త్వత్సగంధతులసీసహోదరః
పుణ్య ఏష పురుహూతపాదపః।
ప్రాణినాం యదవలోకనక్షణే
పూర్వజాతిషు భవత్యనుస్మృతిః ॥ **17.34** ॥ 1752

ఏష కల్పలతికాపరిష్కృతః
ప్రత్యవేక్షయతి పల్లవారుణః।
సాగరేంద్రసుతయా సమన్వితం
ధామ కౌస్తుభమయూఖరంజితం ॥ **17.35** ॥ 1753

పశ్య జాలకితపల్లవాధరైః
మౌక్తికైరమృతబిందునిర్మలైః।
సూచితస్మితరుచిం సురద్రుమం
బాలచంద్రమణిరాజసోదరం ॥ **17.36** ॥ 1754

అస్య నూనమమృతాధికైః ఫలైః
సేవితైరనుదినం దివౌకసాం।
న ప్రసక్తిరపవర్గనందథౌ
న క్షుధా న చ జరా న చ వ్యథా ॥ **17.37** ॥ 1755

త్వామిహ త్రిదివదర్శనాగతాం
మంజరీభిరవనమ్య భూరిభిః।
మానయత్యయమసౌ సురద్రుమో
మన్మథోపవనదేవతామివ ॥ **17.38** ॥ 1756

ద్వారకాపరిషదం ప్రయాస్యతో
దూరవర్త్మపథికస్య మే దృశా।
ప్రాతరాశవదిహాస్య భుజ్యతే
సప్తలోకతిలకస్య చారుతా ॥ **17.39** ॥ 1757

గాఢబద్ధనయనా త్వమీహసే
కామధేనుసహజన్మని ద్రుమే।
నూనమస్య మణిభూభృతా సహ
స్థాపనం నిజనివేశనిష్కుటే ॥ **17.40** ॥ 1758

వ్యుత్థితేషు విముఖేషు వా స్వయం
నిర్నిమేషనయనేషు నాకిషు।
త్వద్విలక్షితమతః పరం కథం
పుష్పమస్య బిభృయాత్ పులోమజా ॥ **17.41** ॥ 1759

శంఖపద్మసురపాదపాదిభిః
శ్లాఘితాం త్రిదివతో గుణాధికాం।
మాననీయచరితా మయా సహా
ద్వారకాం త్వమధివత్స్యసి ప్రియే ॥ **17.42** ॥ 1760

దుగ్ధసింధుదుహితుః సహోదరే
వాసమేయుషి వదాన్యపాదపే।
శక్రదారవదనేఽపి దుర్లభాం
లప్స్యతే తవ విహారభూః శ్రియం ॥ **17.43** ॥ 1761

ఇత్థమాదికవినా సమీరితా
సాఽన్వభావి కిల సత్యభామయా।
సామరస్యమివ తేన జగ్ముషీ
సౌకుమార్యసుభగా సరస్వతీ ॥ **17.44** ॥ 1762

యోజితోఽథ యదువంశకేతునా
ఖ్యాతకీర్తిరమృతాపహారతః।
ఉత్క్షిపన్ ఖగపతిః సురద్రుమం
పక్షపంక్తివిపినే న్యవీవిశత్ ॥ **17.45** ॥ 1763

ఏతమశ్రుతచరం పురందరః
శుశ్రువాన్ క్షణముదంతమైశ్వరం।
భీతికోపసమవాయరూపయా
దోలయేవ సమకృష్యత ద్విధా ॥ **17.46** ॥ 1764

అప్రతిక్రియమపి ప్రభోరిదం
చేష్టితం ప్రతిచికీర్షతా తదా।
మన్యురేవ శతమన్యునా మహాన్
ఆగృహీతమనసాఽభ్యమన్యత ॥ **17.47** ॥ 1765

దీప్తదృష్ట్యచిరరశ్మిసంతతిః
వజ్రఘోషపరుషో మరుత్సఖః।
చిత్రచాపశరవర్షవాంస్తతః
ప్రత్యదృశ్యత మరుత్వదంబుదః ॥ **17.48** ॥ 1766

న్యస్తకర్బురకుథోత్తరం నిజం
వారణేంద్రమధిరుహ్య వాసవః।
నైకధాతుమతి రౌప్యభూధరే
శోభతే స్మ నిజరత్నశైలవత్ ॥ **17.49** ॥ 1767

అప్రతర్క్యవృజినోత్థమాసురం
భావమాస్థితవతా వలద్విషా।
దుర్జయోఽపి విజిగీషితో విభుః
సస్మితః సమరసమ్ముఖోఽభవత్ ॥ **17.50** ॥ 1768

దేవరాజయదురాజయోరిదం
ద్వైరథం ప్రతిభయం దిదృక్షవః।
వేధసా సహ సనందనాదయః
త్యక్తసంయమధియోఽవతస్థిరే ॥ **17.51** ॥ 1769

భీషణప్రలయమేఘసన్నిభం
కృష్ణమేఘమథ మేఘవాహనః।
ఆపతన్నసుర భేదకం క్షణాత్
ఆచకర్ష ఋజురోహితం ధనుః ॥ **17.52** ॥ 1770

చక్రపాణివిజయాయ చక్రితాత్
భీమఘోషదలితాఖిలశ్రుతేః।
వజ్రపాణిధనుషః శరోర్మయః
సంబభూవురుదధేరివోర్మయః ॥ **17.53** ॥ 1771

వజ్రిణః శరగణః సమాపతన్
వాహనే ఖగపతౌ మురద్విషః।
తస్య తేజసి బభూవ భస్మసాత్
తూలరాశిరివ కాలపావకే ॥ **17.54** ॥ 1772

ప్లావితో విశిఖవృష్టిభిస్తదా
జంభభేది జలదప్రసూతిభిః।
అన్వదీపి గరుడః ప్రతాపవాన్
ఆజ్యసిక్త ఇవ వహ్నిరాధ్వరః ॥ **17.55** ॥ 1773

వృత్రహంతురచమత్క్రియామిమాం
విశ్వవిత్ స్వవిషయే విభావయన్।
పశ్యతి స్మ విబుధేషు కాశ్యపిః
పన్నగేష్వివ పరాక్రమం క్షమం ॥ **17.56** ॥ 1774

తస్య దేవపృతనావిధూతయే
జృంభమాణవపుషో మహౌజసః।
అప్రభూతమభవజ్జగత్త్రయం
బిభ్రతస్త్రిజగదేకదంపతీ ॥ **17.57** ॥ 1775

తుంగపక్షతిశతాంగశాలినో
భీమనాగఘటితాకృతేరభూత్।
వాహతాం చ వహతః స్వపత్తితాం
సైన్యతాఽస్య సురసైన్యయోధినః ॥ **17.58** ॥ 1776

పారిజాతపవనోర్మిబృంహితైః
వాసుకిప్రభృతిభిర్మహోరగైః।
గాఢతాం హరిరథస్య బిభ్రతః
సారథిశ్చ తురగాశ్చ సాహసం ॥ **17.59** ॥ 1777

గాఢదీప్తగరలానలోష్మలా
తార్క్ష్యభూషణభుజంగఫూత్కృతిః।
పీతనిర్భరసుధారసోన్మదాః
పాకశాసనచమూరమూముహత్ ॥ **17.60** ॥ 1778

అప్రతర్క్యతరసో గరుత్మతః
పక్షవేగపవనేన తాడితాః।
ఆత్మకంకటమపోహ్య వజ్రిణం
బభ్రముర్దశసు దిక్షు మారుతాః ॥ **17.61** ॥ 1779

తస్య పక్షమరుతా నివర్తితైః
వాహినీ దివిషదామశేషతః।
వృత్రశాసనశరాసనచ్యుతైః
ప్రత్యవిధ్యత శరైరజిహ్మగైః ॥ **17.62** ॥ 1780

వైనతేయనఖరైర్విదారితో
బాహ్యమాంతరమపి త్యజన్ మదం।
శోణితైర్విరురుచే సురద్విపః
శ్వేతశైల ఇవ ధాతునిర్ఝరైః ॥ **17.63** ॥ 1781

క్ష్వేడితేన ముషితాశయానివ
ప్లోషితానివ దృశా ప్రదీప్తయా।
దారితానివ పతత్రమారుతైః
నిర్జరానతనుతారుణానుజః ॥ **17.64** ॥ 1782

స్వాసు దిక్షు సమవస్థితాస్తదా
దిష్టవంచితధియో దివౌకసః।
తోయదా ఇవ యుగాంతభాస్కరం
సన్నికృష్య సమవృణ్వతాచ్యుతం ॥ **17.65** ॥ 1783

నాజిఘాంసదపరాధినోఽపి తాన్
నాకనాయకగణాన్ జనార్దనః।
ఆనృశంస్యమథవా న భజ్యతే
తస్య సంశ్రితజనేషు జాతుచిత్ ॥ **17.66** ॥ 1784

తేషు శిక్షణపరః శిలీముఖాన్
ప్రాహిణోత్ ప్రభురమర్మభేదినః।
అంకుశేన నిశితేన హస్తిపో
దుర్మదాన్ ప్రశమయన్నివ ద్విపాన్ ॥ **17.67** ॥ 1785

తం సమేత్య నిరపాయతేజసం
సప్తసప్తిమివ తారకాగ్రహైః।
సద్భిరేవ విబుధైరసత్సమా
కాఽపి దుర్గ్రహదశాఽన్వభూయత ॥ **17.68** ॥ 1786

అష్టభిశ్చ హరితామధీశ్వరైః
అర్యమప్రభృతిభిశ్చ సంహతైః।
వృష్ణివీరశరఖండితాయుధైః
విహ్వలైరజని వీతశక్తిభిః ॥ **17.69** ॥ 1787

అక్రమాద్దశ దిశోఽవలోకయన్
దత్తదృష్టిరభితః క్రమాద్వ్యృషా।
స్రస్తకార్ముకశిరస్త్రకంచుకాం
ప్రేక్ష్య దేవపృతనామదూయత ॥ **17.70** ॥ 1788

అస్త్రశస్త్రవినిపాతమోహితాన్
అర్దితానసురవైరిసాయకైః।
సత్రపేవ సపది త్రపా జహౌ
దైన్యమీలితదృశో దివౌకసః ॥ **17.71** ॥ 1789

అప్సరోనయనతోయకజ్జలైః
శోణితైశ్చ విభునా సుపర్వణాం।
ఆత్మకీర్తిసుధయా విశోధితే
చిత్రమంబరతలే వ్యలిఖ్యత ॥ **17.72** ॥ 1790

పంచవక్త్రవదనస్థమామిషం
ప్రాప్తుకామ ఇవ బాలవంచకః।
ప్రస్థితామభినివేశవాన్ పునః
ప్రత్యపద్యత ధృతిం పురందరః ॥ **17.73** ॥ 1791

వజ్రమాత్తమరిహంతృ జిష్ణునా
విష్ణునా చ యుధి చక్రముద్యతం।
దృష్టవంతి భువనాని జజ్ఞిరే
కంపితాని కలుషాణి చ క్షణాత్ ॥ **17.74** ॥ 1792

తౌ పరస్పరజిగీషయోద్యతౌ
వీక్ష్య నిష్ప్రతిమవీర్యవైభవౌ।
వ్యోమభిత్తిలిఖితైరివ స్థితం
వ్యక్తవిస్మయభయైః సురాసురైః ॥ **17.75** ॥ 1793

కస్య కేన పరిభూతిరాపతేత్
కశ్చ వేద రణవర్తనీమితి।
సందిహానమనసైవ తత్క్షణం
మధ్యసీమ్ని విజయశ్రియా స్థితం ॥ **17.76** ॥ 1794

ప్రేషితాం హరిహయేన భీషణాం
హ్రాదినీం హృతవతి త్రిధామని।
లోలితా నివవృతే పరస్పరం
లోకపాలపృతనా పరాఙ్ముఖీ ॥ **17.77** ॥ 1795

కాందిశీకజితకాశినోరిమాం
వ్యాపృతిం విబుధవృష్ణివీరయోః।
ప్రేక్ష్య దుర్మదవివేకయోరివ
ప్రస్థితేవ చకితాఽమరావతీ ॥ **17.78** ॥ 1796

తం తథా సమరదైన్యవిప్లుతం
శాంతదర్పమయథాపురం స్థితం।
వ్యక్తనృత్తహృదయం వలద్విషం
వీక్ష్య విశ్వమఖిలం వ్యలజ్జత ॥ **17.79** ॥ 1797

వ్రీడయా తరలితైర్విలోచనైః
వేపమానకమలాకరోపమః।
సన్నతః క్షణమవైక్షి వాసవః
సాపహాసమివ సత్యభామయా ॥ **17.80** ॥ 1798

యాదవేంద్రవిబుధేంద్రయోస్తదా
రత్నయోరివ తులాధిరూఢయోః।
గౌరవేణ దదృశే సమున్నతిః
లాఘవేన చ నతిస్తదద్భుతం ॥ **17.81** ॥ 1799

యత్ ప్రభౌ నరకమర్దనేఽభవత్
దేవదర్పదమనే తతోఽధికం।
పుష్యతి స్మ మకరందమేదురం
పుష్పవర్షమమృతోద్భవస్తరుః ॥ **17.82** ॥ 1800

ఇత్యనాకలితపూర్వసత్కృతిం
వృక్షమాత్రకలహోల్బణం విభుః।
నిర్జిగాయ మిషతాం దివౌకసాం
ఆత్తశస్త్రమమరావతీశ్వరం ॥ **17.83** ॥ 1801

దీప్యమానమనఘేన తేజసా
దేవకీసుతమవేక్ష్య దేవతాః।
అస్త్రజాలమవధూయ సిద్ధిదాన్
అంజలీనబిభరుః కరాంబుజైః ॥ **17.84** ॥ 1802

సోఽథ సంయతి పలాయనోన్ముఖః
పాకశీల ఇవ పాకశాసనః।
సత్యయా విహసితోఽపి సత్త్వవాన్
ప్రత్యబోధి పరమేష్ఠినం పునః ॥ **17.85** ॥ 1803

ధిక్ ప్రమాదమదిరాం విమోహినీం
ధిక్ పరిగ్రహవిశేషమీదృశం।
ధిక్ చ మే త్రిదశరాజతామితి
స్వం జగర్హ మఘవాన్ ముహుర్ముహుః ॥ **17.86** ॥ 1804

తేన తత్ర విహగేంద్రవాహనో
వారణాదవనతేన బిభ్యతా।
నిర్జితేన హరిణా హరిః స్వయం
పర్యవైక్షి శరణం ప్రియాసఖః ॥ **17.87** ॥ 1805

తుష్టువే చ పురుషం పురుష్టుతం
ప్రాంజలిః పరిబృఢో దివౌకసాం।
రక్తభావ విగమోజ్జ్వలం ముఖం
రాహుముక్తమివ చంద్రముద్వహన్ ॥ **17.88** ॥ 1806

శక్ర ఏష శరణం ప్రపద్యతే
భక్తజీవిత భవంతమీశ్వరం।
మిత్రభావసముపాగతం జనం
న త్యజేయమితి నాథ మన్యసే ॥ **17.89** ॥ 1807

మాతరం త్రిజగతాం తవ ప్రియాం
మానుషీతి మనుతే స్మ మద్వధూః।
తేన నూనమనుభూతమీదృశం
దైన్యమేతదవశోదితం మయా ॥ **17.90** ॥ 1808

నిర్జితోఽహమజితేన యత్త్వయా
లంభితోన్నతిరనేన న త్రపే।
న హ్యజయ్యమిహ కించిదస్తి తే
సర్వనేతురతిరిక్తమాత్మనః ॥ **17.91** ॥ 1809

అస్తు మా స్మ భవదిత్యనన్యయా
వీక్షయా జగదిదం నియచ్ఛతా।
నాథ నిష్ప్రతిఘతేజసా త్వయా
నన్వయం మమ పరాజయో జయః ॥ **17.92** ॥ 1810

ఆత్మఘాతిభిరహమ్మతిగ్రహాత్
మాదృశైస్త్వదితరేషు రాగిభిః।
అవ్యవస్థితజయేతరక్రమం
ద్యూతమేతదఘృణైర్నిషేవ్యతే ॥ **17.93** ॥ 1811

ఆధికారికపదేషు తే వయం
స్వేషు యావదధికారమాహితాః।
ప్రాపితాస్తవ పరం పదం త్వయా
నిర్విశేమ నివిశేమహి త్వయి ॥ **17.94** ॥ 1812

న క్షిపేదపి తృణం సమీరణః
త్వత్ప్రయుక్తమనలో న నిర్దహేత్।
న ప్రజాపశుపతీ న చేతరే
త్వద్విపక్షమభిరక్షితుం క్షమా ॥ **17.95** ॥ 1813

అగ్రజే మయి దివౌకసాం పితుః
పుత్రభావముపసేదుషా త్వయా।
మానితోఽహమవమానితః స్వయం
వానరానుచరితైః స్వచేష్టితైః ॥ **17.96** ॥ 1814

మద్విధా విషమవృత్తిశాలినః
శాంతఘోరసమయాతిలంఘినః।
పోషయంతి భవతః క్షమానిధేః
ప్రాయశః ప్రహసనోచితం రసం ॥ **17.97** ॥ 1815

అస్మదిష్టమనఘాస్తివిష్టపం
దుఃఖమిశ్రమవధార్య దుర్గతిం।
త్వత్పదం పరమనన్యచేతసః
సంశ్రయంతి నిరపాయమాశ్రయం ॥ **17.98** ॥ 1816

అల్పమస్థిరమపాయదంతురం
స్వర్గసౌధమవధీర్య సూరయః।
నిస్తరంతి జగదేకహేతునా
సేతునేవ భవతా భవార్ణవం ॥ **17.99** ॥ 1817

త్వత్పదైకదృఢభక్తిరూపయా
ముక్తివాసరవిభాతసంధ్యయా।
క్షీయతే జగతి కస్యచిత్ ప్రభో
మోహసంతతిమయీ మహానిశా ॥ **17.100** ॥ 1818

దేశకాలగణనాతిలంఘిభిః
మాతుమాగమగణేన వాంఛితైః।
భూషితో గుణవిభూతిసాగరైః
త్వత్సమస్త్వమితరే మిథః సమాః ॥ **17.101** ॥ 1819

కా కథా తవ సమేఽధికేఽపి వా
హీన ఇత్యపి క ఏవ గణ్యతే।
మేరుసర్షపనిదర్శనం చ తే
మా స్మ భూత్త్వదితరస్య చాత్మనః ॥ **17.102** ॥ 1820

భూతభవ్యభవదాత్మనః ప్రభో
యన్నిదానమఖిలస్య శాశ్వతం।
యత్ ప్రవిశ్య న పునర్నివర్తతే
యత్ పరం పదముశంతి తద్భవాన్ ॥ **17.103** ॥ 1821

జాతివర్ణరచనావిచిత్రితం
విశ్వచిత్రముదమీలయద్భవాన్।
ఆత్మభిత్తినియతస్థిరాశ్రయః
తూలికాం త్రిగుణలక్షణాం వహన్ ॥ **17.104** ॥ 1822

అప్రయచ్ఛతి దురత్యయక్రమే
త్వయ్యశేషజగదేకధాతరి।
ఇష్టమన్యదుభయం చ మిశ్రితం
కస్య కేన కిమివోపపద్యతే ॥ **17.105** ॥ 1823

ఆయతంత భువనాన్యశేషతః
త్వయ్యతస్త్వమనుపాధిరీశ్వరః।
వర్ధనీయవిభవా వయం పునః
త్వత్ప్రదిష్టపురపత్తనేశ్వరాః ॥ **17.106** ॥ 1824

జన్మకర్మభిరసౌ నిబధ్యతే
తాని యస్తవ న వేత్తి తత్త్వతః।
త్వత్కథామృతరసం పిబంతి యే
తే భవేయురపునః స్తనంధయాః ॥ **17.107** ॥ 1825

కథ్యతే చిదచిదంతరాత్మనః
శాస్త్రశుద్ధహృదయైర్మనీషిభిః।
సృష్టిసంహరణరక్షణేషు తే
విశ్వరూప నను కర్మకర్తృతా ॥ **17.108** ॥ 1826

ఆకుమారమనుభావమీదృశం
నాథ విశ్వవిదితం తవ క్షిపన్।
హంత నూనమహిమాంశుమండలం
తస్కరస్తమసి గోప్తుమిచ్ఛతి ॥ **17.109** ॥ 1827

పక్షపాతపరిహారశుద్ధయా
పశ్యతి ప్రణిదధానయా ధియా।
యత్ప్రషంతి నిగమాః స్పృశంతి తం
త్వత్ప్రభావమనపాయమాత్మవాన్ ॥ **17.110** ॥ 1828

మానుషత్వమనుగచ్ఛతా త్వయా
మోహితైస్త్వమవధీర్యసే జనైః।
తేన నస్తిగుణతంత్రచేతసాం
ఆగతేయమసమీక్ష్యకారితా ॥ **17.111** ॥ 1829

శర్వరీదివసవద్విఘూర్ణయన్
స్వాపజాగరదశా విధేరపి।
కిం పునస్తదితరస్య తన్మయా
మోహబోధవివశేన భూయతే ॥ **17.112** ॥ 1830

యోఽసి సోఽసి చ యథా తథాఽసి చ
త్వాం త్వమేవ ఖలు వేత్సి వా న వా।
తస్య తే న ఖలు తత్త్వవేదినో
వారిధేరివ వయం తటస్థితాః ॥ **17.113** ॥ 1831

త్వత్ప్రతీపచరణాద్దివౌకసాం
దానవాయితవతాం త్వయాఽధునా।
స్థాన ఏవ పరిభూతిరాహితా
నాసురో న చ సురో గుణాంతరే ॥ **17.114** ॥ 1832

అర్చనీయచరణాంబుజే భవ -
త్యాతతాయిపదవీముపేయుషాం।
న్యస్తశస్త్రపరికర్మణామసౌ
నిష్కృతిస్త్వదుపసత్తిరేవ నః ॥ **17.115** ॥ 1833

కిం తదస్తి కుశలేషు యన్న తే
తచ్చ కిం త్వదితరేషు యత్తవ।
ఈదృశస్య భవతః కిమీదృశా
తస్థుషా త్రియుగ జగ్ముషాఽపి వా ॥ **17.116** ॥ 1834

అల్పసత్త్వమవలేపయంత్రితం
బల్బజేషు బహుమాన శాలినం।
త్వత్కృపైకపరిహార్యవిప్లవం
ప్రత్యవేక్షణపదం ప్రతీహి మాం ॥ **17.117** ॥ 1835

మృష్యతాం మమ విభో వ్యతిక్రమః
ప్రస్మృతత్వదుపకారపద్ధతేః।
రుద్రకోపవివశస్య దేహినః
కస్య నామ న భవత్యపక్రియా ॥ **17.118** ॥ 1836

త్రాతుమేవ శరణాగతాన్ సురాన్
ఆసురానభిజిఘాంసతా త్వయా।
రాగరోషరహితాత్మనా స్వయం
దైత్యశత్రురితి నామ గృహ్యతే ॥ **17.119** ॥ 1837

త్వద్గృహీతగుణసూత్రసందితాన్
దారుపుత్రనయతః ప్రవర్తినః।
నిర్గుణానపి నిసర్గకింకరాన్
స్వీకురుష్వ కృపయా స్వయైవ నః ॥ **17.120** ॥ 1838

వాసవస్య వచనం నిశమ్య తత్
భావశుద్ధిపరికర్మితాక్షరం।
దీనగుప్తిజననీం పునర్దయాం
అన్వవిందదరవిందలోచనః ॥ **17.121** ॥ 1839

ఉద్ధృతం చ విభునా సుదర్శనం
త్రాణదం త్రిదివసద్మనామభూత్।
తస్య దృప్తదమనేన దీవ్యతః
శిక్షణైకనియతం హి శాసనం ॥ **17.122** ॥ 1840

ఆహ చైనమనఘేన చక్షుషా
శోధయన్నమృతసింధుశోభినా।
స్వాదుసూనృతగభీరయా గిరా
పారితోషికమివార్పయన్ ప్రభుః ॥ **17.123** ॥ 1841

భద్రమస్తు భవతే దివస్పతే
నిర్జరాశ్చ నిరపాయమాసతాం।
ఆత్మచౌర్యదురితాకరత్యజాం
మాఽపహార్షురసురాః పదాని వః ॥ **17.124** ॥ 1842

మా స్మ భైష్ట మయి గోప్తరి స్థితే
భావితాని భవుకాని సంతు వః।
వీతదానవపరాభవాశ్చిరం
త్రాతుమర్హథ సురాస్త్రివిష్టపం ॥ **17.125** ॥ 1843

మంత్రపూతమనుపప్లవం హవిః
యాయజూకపరిషన్నిషేవితం।
అంతరాత్మని నివిష్టమంతరా
విందత స్థిరసుధారసాంతరం ॥ **17.126** ॥ 1844

జన్మతోఽపి భవతాం మహీయసాం
ఆప్తబంధురదితేరహం సుతః।
దేవకీతనయభావతోఽపి మే
సైవ సంప్రతి సహోదరత్వధీః ॥ **17.127** ॥ 1845

ఆయుధాని పునరక్షతాని వః
సంతు సత్త్వమపి దైత్యసూదనం।
పాలయంతు బలినో జగత్త్రయీం
తే భవంత ఉపపన్నపౌరుషాః ॥ **17.128** ॥ 1846

ఇత్యనావిలమనోజ్ఞయా గిరా
నిర్మలాం నిజదయామివోద్వమన్।
సౌమ్యదృష్టిరకరోత్సుధాభుజః
పర్యవస్థితధృతీన్ పరః పుమాన్ ॥ **17.129** ॥ 1847

తే చ తేన గరుడం నియచ్ఛతా
గమ్యతామితి గభీరమీరితాః।
అద్యజాతవదనన్యవత్సలే
ప్రశ్రితాః సుమనసః ప్రతస్థిరే ॥ **17.130** ॥ 1848

గృహ్యతాం తరురసావితి స్వయం
భామయా భగవతా చ భాషితే।
ఆగమిష్యతి పునస్త్వయా సహే -
త్యాహ దానవరిపుం దివస్పతిః ॥ **17.131** ॥ 1849

శాంతగర్వగరలే దివస్పతౌ
సన్నివేశ్య సురలోకసంపదం।
ఆప్తుమైచ్ఛదనుజీవిరక్షితాం
స్వాం పురీమథ సుపర్ణవాహనః ॥ **17.132** ॥ 1850

ఆత్మాధికారమనుమత్య దిశాపతీనాం
వజ్రం ప్రదిశ్య పునరప్యనఘం మఘోనే।
దివ్యద్రుమప్రతిగతిం చ పునర్విధాస్యన్
దత్తాభయో దనుజశత్రురవాప తుష్టిం ॥ **17.133** ॥ 1851

అథ పదవినికీర్ణమందారవందారుబృందారక -
స్తుతిశతబహుమానసత్యాపితేహాః స సత్యాపతిః।
అమరసమరవేగవిఖ్యాతదాక్ష్యేణ తార్క్ష్యేణ గాం
ప్రతిజిగమిషితాం పురీం త్రాతుమన్వక్ సమన్వగ్రహీత్ ॥ **17.134** ॥ 1852

పశ్యత్యారాదనిమిషగణే పారిజాతాపహారాత్
స్రస్తాకల్పామివ యదుపతిః స్థాపయన్ స్వర్గలక్ష్మీం।
ఆశాపాలైరవనతపదస్పృక్తలజ్జైరభీక్ష్ణం
రామత్రాతాం ఖగపతిరథో రాజధానీం ప్రతస్థే ॥ **17.135** ॥ 1853

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే సప్తదశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథాత్మచింతానుచరేణ యాస్యన్ విహంగరాజేన విభుః పురీం స్వాం ।
ఉవాచ పత్నీం దశనాంశులక్ష్యాత్ వమన్నివానందమమాంతమంతః ॥ **18.1** ॥ 1854

సత్యే సమీక్షస్వ విపారిజాతాం వృత్తేన హీనామివ వేదవిద్యాం ।
నిశామివ ప్రోషితశీతభానుం నారీమనాథామివ నాకలక్ష్మీం ॥ **18.2** ॥ 1855

ఆలంబితా నమ్రముఖీ భవత్యా
హస్తేన రక్తాంగులిపల్లవేన ।
వదాన్యవృక్షస్య విభాతి శాఖా
వక్తుం వయస్యేవ రహః ప్రవృత్తా ॥ **18.3** ॥ 1856

సుపర్ణవేగానిలవిప్రకీర్ణైః
సురద్రుమైరంతరితః సుమేరుః ।
ఆలక్ష్యతే కాలవశేన భూయః
ప్రరూఢలూనైరివ పక్షజాలైః ॥ **18.4** ॥ 1857

నిసర్గకల్యాణతయా ప్రతీతం
సర్వోత్తరం తత్త్వమివైకమాద్యం ।
అముం ప్రియే నూనమతంద్రితాని
జ్యోతీంషి భక్త్యా పరియాంత్యజస్రం ॥ **18.5** ॥ 1858

వితానవాన్ వ్యోమతలేన మేరుః తారాగణైరాహితమౌక్తికేన।
నివిశ్య మధ్యేక్షితిభద్రపీఠం గంగోదకైరాద్రియతేఽభిషేకం ॥ **18.6** ॥ 1859

సహస్రభానుప్రముఖైః సమంతాత్
జ్యోతిర్గణైరస్య విఘూర్ణమానైః।
మహీభృతామగ్రసరస్య మన్యే
నీరాజనం విశ్వసృజా ప్రయుక్తం ॥ **18.7** ॥ 1860

ప్రఖ్యాతధామ్నామపి దిక్పతీనాం
ప్రాసాదవాసాదరమాక్షిపంతః।
అధ్యాసితా యోగిభిరస్య నిత్యం
రాజంత్యమీ రత్నగుహావిశేషాః ॥ **18.8** ॥ 1861

పరిస్ఫురంత్యాః క్షితిపద్మమధ్యే
పార్శ్వేషు హేమాచలకర్ణికాయాః।
పశ్య ప్రియే రత్నవిశేషచిత్రాం
కృశోన్నతాం కేసరశైలపంక్తిం ॥ **18.9** ॥ 1862

వలీవిభంగైరివ వర్షభేదైః
త్రిభిర్విభక్తం త్రిదశానుభావ్యైః।
సందృశ్యతే సాగరమేఖలాయాః
సుమధ్యమే మధ్యమిదం ధరణ్యాః ॥ **18.10** ॥ 1863

అభంజనీయం ప్రథిమానమాప్తాం
స్థానేష్వరైరాకలితామహార్యైః।
చరాచరాణాం ప్రభవేన ధార్యాం
చక్రాకృతిం పశ్య సముద్రనేమిం ॥ **18.11** ॥ 1864

వికల్పితాని త్రిదివేన భూమౌ
వర్షాణి దివ్యాని విలోకయేథాః।

ద్వంద్వైరిహ ద్వంద్వవిషాదముక్తైః
నిర్విశ్యతే యౌవనమేకరూపం ॥ **18.12** ॥ 1865

ఇలావృతాంతాం నిషధాదవాచీం
విలంఘ్య హృద్యాం హరివర్షసీమాం।
ఖగేశ్వరః సంశ్రితహేమకూటం
నినీషతే కింపురుషాస్పదం నః ॥ **18.13** ॥ 1866

వపుః శుభం వాజిముఖాంగనానాం
వక్త్రం చ యుంజన్నిహ కిన్నరీణాం।
స్త్రీరత్నసంసృష్టివిధౌ విధిశ్చేత్
త్ర్యక్షః కథం పంచశరస్య జేతా ॥ **18.14** ॥ 1867

దిదృక్షమాణస్య మమైష దేశాన్
సవ్యాపసవ్యేన గతిక్రమేణ।
అమోఘవృత్తిర్గగనే గరుత్మాన్
విచేష్టతే చిత్తమివ ద్వితీయం ॥ **18.15** ॥ 1868

నిపత్య చోత్పత్య చ లంఘయంతీ
నిమ్నోన్నతాన్ వర్షవిభాగదేశాన్।
ఛాయా సమేన స్వపథేన యాంతం
తరస్వినం తార్క్ష్యమివాతిశేతే ॥ **18.16** ॥ 1869

మహీయసో వేగవశేన మధ్యే
సీమంతయన్నేష శరత్పయోదాన్।
యదృచ్ఛయా సంభృతచామరశ్రీః
సందృశ్యతే దేవి తవౌపవాహ్యః ॥ **18.17** ॥ 1870

వియత్పయోధిం తరతాం విశాలం
విమానదీప్తేన గరుత్మతా నః।
ఇయం పురః శైలవనోపపన్నా
విశ్వంభరా భాతి విలోమగేవ ॥ **18.18** ॥ 1871

శరద్ఘనస్తోమ ఇవోపసీదన్
సందృశ్యతే కిన్నరనాథశైలః।
సంధ్యావిహారచ్యుతసంహతాత్మా
శంభోరివోద్ధూలనభస్మరాశిః ॥ **18.19** ॥ 1872

సుధాయమానాం ధనదస్య సౌధే
స్వాభావికీమస్య గిరేరభిఖ్యాం।
పర్యాకులైర్విష్ణుపదీతరంగైః
ఆమ్రేడయంతీవ హరాట్టహాసాః ॥ **18.20** ॥ 1873

అముష్య దీప్తోన్నతదంతభూమ్నో
నక్షత్రమాలార్చితతుంగమౌలేః।
పాదేషు భాంతి స్ఫటికాః ప్రభూతాః
నాకద్విపస్యేవ నఖేందుబింబాః ॥ **18.21** ॥ 1874

ఉదగ్రవజ్రవ్రణకర్కశానాం
పర్యాప్తసారేణ భుజార్గలానాం।
అనేన విఖ్యాపితవిక్రమం తత్
రక్షః పురా రామశరవ్యమాసీత్ ॥ **18.22** ॥ 1875

అయం వనైః శ్యామనితంబభాగో
గౌరః స్వయం గైరికసంభృతశ్రీః।
వలాహకగ్రాహ్యగుణాంతరీయం
మదారుణం వ్యంజయతే మదార్యం ॥ **18.23** ॥ 1876

అస్మిన్ ధనాధీశ్వరరాజధాన్యాం
ఆకర్ణితం హైమవతీసఖేన।
త్వత్కీర్త్యుపఘ్నం శృణు కిన్నరీణాం
గృహే గృహే కిన్నరకంఠి గీతం ॥ **18.24** ॥ 1877

నిశమ్య దివ్యద్రుమసంభవానాం
నూనం రవం నూపురమంజరీణాం।
ఉడ్డీయమానాః ప్రతియాంత్యమీ త్వాం
మంజుస్వరాః మానసహంసదారాః ॥ **18.25** ॥ 1878

ఇతో హిరణ్య ప్రముఖైః ప్రభుక్తా
శోణాధరే శోణితరాజధానీ।
ఆదౌ సముత్ఖాతపునర్నిఖాతైః
కైలాసశృంగైరివ భాతి సౌధైః ॥ **18.26** ॥ 1879

మృదంగనాదేన మృగాంకమౌలిం
ప్రసాదయన్ పాలయతీహ దైత్యాన్।
బలేరపత్యం బలినాం విజేతా
బాణాసురో బాహుసహస్రశాలీ ॥ **18.27** ॥ 1880

రామాస్త్రరంధ్రోదితహంసయూథం
క్రౌంచం గిరిం లక్షయ దూరలక్ష్యం।
పీతాం పునః శ్రోత్రపథేన కాలే
భాగీరథీం జహ్నుమివోద్వమంతం ॥ **18.28** ॥ 1881

అముష్య దూరాదసితాక్షి దృష్టిం
దివ్యే గిరౌ దాతుమిహార్హసి త్వం।
మరుద్గణేన హ్యమునోన్నతేన
స్వాహారసంభూతిరమంథి సింధుః ॥ **18.29** ॥ 1882

విలగ్నదైత్యేశ్వరశోణితానాం
వైకుంఠకేయూరజుషాం మణీనాం।
అయత్నశాణోపలతామపుష్యన్
ఆర్ద్రాః సుధాబిందుభిరస్య కూటాః ॥ **18.30** ॥ 1883

లక్ష్మీసుధాసంజననాయ తూర్ణం
విమథ్నతా వేగమనేన దత్తం।
ఆవర్తభేదైరధునాఽప్యగాధైః
అర్థాపయంత్యంబునిధేర్మహౌఘాః ॥ **18.31** ॥ 1884

అమోఘబాణస్య మునేరశోష్యే
ఫేనాయమానాని యశఃపయోధౌ।
గతాగతైర్హంసకులాన్యమూని
ఛాయాపథం సంజనయంత్యపూర్వం ॥ **18.32** ॥ 1885

ధృతిక్షమం దేవి సురస్రవంత్యాః
సిద్ధాశ్రితం శంభుమివ ద్వితీయం।
పరిష్కృతిం భారతవర్షసీమ్నః
ప్రాప్తా వయం పర్వతసార్వభౌమం ॥ **18.33** ॥ 1886

అనుప్రవిష్టం గిరిజాసఖీభిః
పర్యంతసంస్తంభితభూతవర్గం।
అదూరతశ్చైత్రరథాత్ప్రభూతం
వైహారికం పశ్య వనం పురారేః ॥ **18.34** ॥ 1887

అభంగురైరాహతయోరనంగః
శృంగారదిగ్దైరిహ చిత్రపుంఖైః।
అభిన్నమన్యోన్యలయాదకార్షీత్
దేహం ద్వయోరర్ధసమీక్ష్యభేదం ॥ **18.35** ॥ 1888

దివా మహానీలమయూఖజాలైః
నక్తం ప్రకాశేన మహౌషధీనాం।
పశ్యంత్యముష్మిన్ పరివృత్తిశూన్యం
కాలం సదా కర్బురమాదితేయాః ॥ **18.36** ॥ 1889

అలుప్తమేఘద్యుతిరింద్రనీలైః
వజ్రైరసౌ నిత్యతటిత్ప్రకాశః।
ప్రవృత్తగంగాస్తనితో దధాతి
ప్రావృడ్గుణాన్ ప్రీణితనీలకంఠః ॥ **18.37** ॥ 1890

అముష్య మూర్ధన్యుపపత్య నిమ్నైః
చతుర్దిశం విష్ణుపదీ ప్రయాతి।
చతుర్భిరున్మీలితరాశిభేదా
వేధోముఖైర్వేదమయీవ విద్యా ॥ **18.38** ॥ 1891

సరిత్సహస్రైరభిగమ్యమానా
శిలోచ్చయైరంతరితా దధాతి।
ప్రవాలముక్తాప్రభృతేః ప్రసూతిః
పత్నీ పయోధేరియమానురూప్యం ॥ **18.39** ॥ 1892

త్రయీమివ క్షాలితవిశ్వపంకాం
త్రైలోక్యలక్ష్మ్యా ఇవ సత్త్వశుద్ధిం।
తపోధనాః సర్వ ఇమాం భజంతే
ధర్మస్య నిశ్రేణిమివ ప్రభూతాం ॥ **18.40** ॥ 1893

ప్రఖ్యాతగోత్రప్రభవేఽపి నిత్యం
పరిగ్రహే భూయసి వర్తమానే।
త్వయైవ మాం వేత్తి కలత్రవంతం
నాథం నదీనామనయైవ లోకః ॥ **18.41** ॥ 1894

పతద్గృహే తిష్ఠతి రుక్మశైలే
ధర్మద్రవైరాత్మభువాఽర్చ్యమానః।
అస్యాః ప్రసూతిః పరమస్య పుంసః
పాదో నభః సాగరపారదృశ్వా॥ **18.42**॥ 1895

త్రిభిస్త్రిలోకీమనఘైః స్వపూరైః
తారాగణామ్రేడితశీకరౌఘైః।
విమార్జయంతీ వృజినాత్ పునీతే
విష్ణోరియం విక్రమవైజయంతీ॥ **18.43**॥ 1896

అభుగ్నభాగాంతరితైః పయోభిః
సంభిద్యమానైరియమంతరేషు।
నాగేంద్రమూర్ధన్యుపయాతి శోభాం
నక్షత్రమాలేవ గజేంద్రకుంభే॥ **18.44**॥ 1897

స్రోతోభిరస్యాః పరిపూర్యమాణః
సుధామయం సింధుమివాదధానైః।
అపాం పతిర్నిత్యమబింధనేన
జ్వాలావతా నూనమశోషితోఽభూత్॥ **18.45**॥ 1898

భగీరథప్రార్థిత సిద్ధిమేనాం
పృథక్ప్రవాహాం పృథివీం పునానాం।
భస్మీకృతానాం సగరాత్మజానాం
ప్రాహుః సుధాం ప్రాపితదేవభావాం॥ **18.46**॥ 1899

స్థానానురూపం ప్రసృతైః ప్రవాహైః
మహద్భిరేషా మధురావదాతైః।
ప్రాలేయశైలాత్ ప్రథితానుభావా
ప్రవర్తతే వాగివ వశ్యవాచః॥ **18.47**॥ 1900

ఉదీరితాస్తార్క్ష్యజవానిలేన
త్వన్నూపురాన్నూనమధీతనాదాః।
భవంత్యమీ స్వాగతవాదినస్తే
భాగీరథీసైకతరాజహంసాః ॥ **18.48** ॥ 1901

ప్రదీయతే సుందరి దూరకృష్టైః
దివ్యేన తే శేఖరసౌరభేణ।
మయూరపించాతపవారణశ్రీః
మందాకినీహేమసరోజభృంగైః ॥ **18.49** ॥ 1902

వహన్నసౌ కాంచనపద్మరేణూన్
వ్యోమాపగావీచివిహారశీలః।
విలుప్తపత్రాంకురమాననే తే
స్వేదోద్గమం న క్షమతే సమీరః ॥ **18.50** ॥ 1903

అస్యాః సమీరైరపనీతగంధా -
న్యలక్తకైరంకితసైకతాని।
స్వైరోపభోగం సురసుందరీణాం
వివృణ్వతే తీరలతాగృహాణి ॥ **18.51** ॥ 1904

రహస్త్వదాశ్లేషరసోత్సుకస్య
త్వదేకదృష్టేరపి విశ్వదృష్టేః।
వియన్నదీ లోచనయోరసౌ మే
విహంతి లక్ష్యాంతరపక్షపాతం ॥ **18.52** ॥ 1905

దివ్యం బదర్యాశ్రమమేతదంతే
దేవైః స్తుతం దక్షిణతః ప్రతీయాః।
నిఃశ్రేయసం దర్శయతీవ వృత్త్యా
నారాయణో యత్ర నరేణ సార్ధం ॥ **18.53** ॥ 1906

నివృత్తరాగైః పరిచర్యమాణో
నాథః స్వయం నాకనికేతనానాం।
అన్యైరనన్యైరనుపాలనీయం
ధర్మం నిజం ధారయతీహ శుద్ధం ॥ **18.54** ॥ 1907

తృతీయవర్ణప్రభవే నిజాంగే
స్త్రీరత్నముత్పాద్య విహారయోగీ।
ఇహాత్మసమ్మోహనలాలసానాం
అపత్రపామప్సరసామకార్షీత్ ॥ **18.55** ॥ 1908

అన్యచ్చ దూరాదనఘం తదీయం
ప్రాగ్దక్షిణం భాతి తపోవనాగ్ర్యం।
భజంతి యస్మిన్ పదయోరముష్య
న్యాసం శుభం నిశ్చితయోగలక్ష్యాః ॥ **18.56** ॥ 1909

అత్ర స్థితం శ్రాంతిజుషాం మునీనాం
ఛాయాలకృష్ణాజినపల్లవేన।
వైరోచనేర్దానజలావసేకాత్
వర్ధిష్ణునా వామనపాదపేన ॥ **18.57** ॥ 1910

ఇమాని చ ప్రేయసి తాపసానాం
ఏకాంతహృద్యాని తపోవనాని।
ఇహైకపాదస్థితిమేతదీయాం
ధర్మో యుగే ధారయతీవ తుర్యే ॥ **18.58** ॥ 1911

తమో నిగీర్ణం సకృదేవ పుంసాం
ఆసీదతామాశ్రమహవ్యవాహాః।
ఇహౌషధాదీని హవీంషి భుక్త్వా
ధూమోపలక్ష్యం ధ్రువముద్వమంతి ॥ **18.59** ॥ 1912

నిజాశ్రమేభ్యః ప్రతినిర్జిహానా
దూరాదమీ దర్శితపూర్ణకుంభాః।
సత్యాశిషః సంప్రతి సాధువాక్యైః
అభ్యర్చయంత్యాహితవహ్నయస్త్వాం ॥ **18.60** ॥ 1913

సమీపవృక్షేష్విహ బద్ధనీడాః
శిక్షోపపన్నాం శ్రుతిముద్గృణంతః।
శకుంతయః శోణముఖా భజంతే
సబ్రహ్మచర్యం సహ తీక్ష్ణధీభిః ॥ **18.61** ॥ 1914

ధర్మస్య సంభూతిరివాగ్రతస్తే
సాందీపినేరాశ్రమభూమిరేషా।
అధీతినో యత్ర మమ త్రివేద్యాం
అంతః స్థిరాలోక ఇవాంతరాత్మా ॥ **18.62** ॥ 1915

సమగ్రతౌఘమివాబ్ధితోయం
తారాగణైరాప్తమివాంతరిక్షం।
విశంకటం వింధ్యహిమాద్రిమధ్యం
పుణ్యం ప్రియే భూషితమేతదార్యైః ॥ **18.63** ॥ 1916

పితృక్రియానిర్వృతజామదగ్న్యం
క్షిప్తైనసాం క్షేత్రమిదం కురూణాం।
సమేయుషాం సంయుగదీక్షయైతత్
దేహత్యజాం దక్షిణతో న పంథాః ॥ **18.64** ॥ 1917

సవ్యే భవత్యాః సరయూసమేతా
రమ్యేయమాభాతి పురీ రఘూణాం।
దయావిపాకేన చరాచరాణాం
దివ్యం పదం యత్ర దిదేశ రామః ॥ **18.65** ॥ 1918

తమాలషండైస్తమసేవ దృష్టైః
వామేతరో వామవిలోచనే నః।
వసుంధరాకుంతలకాంతిచోరైః
కాంతైరసౌ భాతి కలిందశైలః ॥ **18.66** ॥ 1919

దివాకరేణాత్ర బిలేషు నూనం
బందీకృతానాం బహులక్షపాణాం।
ఛాయావిశేషైః ప్రచితైస్తదర్హాం
ఆప్యాయనామారచయంతి వృక్షాః ॥ **18.67** ॥ 1920

ఇతః ప్రభూతాత్ పితురావ్రజంతీ
కాలింద్యసౌ కాలియదోషముక్తా।
సమేత్య సఖ్యేవ సురస్రవంత్యా
సరిత్పతిం శుద్ధిమతీ ప్రయాతి ॥ **18.68** ॥ 1921

స్వమూలశైలస్య విభాతి శృంగే
ధాతూపరక్తే సవితుః సుతేయం।
మహావరాహస్య మహీవ పూర్వం
దంష్ట్రాంకురే దానవశోణితాంకే ॥ **18.69** ॥ 1922

యమస్వసుస్తన్వి యథార్థనామా
మాన్యా సమీపే మధురా విభాతి।
సుపర్వణాం యత్ర సభాం సుధర్మాం
భూమేరహం భూషణతామనైషం ॥ **18.70** ॥ 1923

పిబత్యసౌ పశ్చిమదక్షిణాశాం
నూనం ఖగేశోఽయమనూనవేగః।
విలోకితానామిహ న వ్యవస్థా
నేదీయసాం దేవి దవీయసాం వా ॥ **18.71** ॥ 1924

త్రయీమయస్తన్వి తవౌపవాహ్యః
కాలక్రమాదాపతతో ధరణ్యాః।
సామాభిరామధ్వనిభిః సమంతాత్
పక్షానిలైర్మార్జయతీవ దోషాన్ ॥ **18.72** ॥ 1925

ఆ పశ్చిమాదంబునిధేరవంధ్యా
శరత్ప్రసూతైః క్షితిరస్య సస్యైః।
దివౌకసాం దర్శితభాగధేయా
దిశత్యసౌ లోచనదిష్టవృద్ధిం ॥ **18.73** ॥ 1926

సరిత్ప్రవాహైర్వ్యతికీర్యమాణైః
సంకల్పయోనేరివ శిల్పభేదైః।
పశ్య ప్రియే త్వం పరివృత్య కించిత్
దివ్యోపమాన్ జానపదాన్ విశేషాన్ ॥ **18.74** ॥ 1927

తవైష జీర్ణశ్చలయన్ పురస్తాత్
విద్యున్మయీం వేత్రలతాం ప్రతన్వీం।
బిభర్తి శుద్ధో ధృతకంచుకశ్రీః
ప్రాయః ప్రతీహారపదం పయోదః ॥ **18.75** ॥ 1928

ఆదాయ శాలిస్తబకానదూరాత్
ప్రాప్తా శుకశ్రేణిరసౌ విభాతి।
త్వదాగమప్రీతశరత్ప్రయుక్తా
వైహాయసీ వందనమాలికేవ ॥ **18.76** ॥ 1929

ఆరక్తఫుల్లైరరవిందినీనాం
సూనైరమీ నూతనసూర్యకల్పైః।
త్వత్కాంతిమాధ్వీమనుభూయ రక్తైః
నేత్రైరివాభాంతి సముద్రదారాః ॥ **18.77** ॥ 1930

కరేణుకాభిః సహ గాహమానాః
పయః ప్రసన్నం శరదాపగానాం।
అమీ నిమీలన్నయనాః కపోతైః
ఆవిర్మదైరావిలయంతి నాగాః ॥ **18.78** ॥ 1931

స ఏష సప్తచ్ఛదరేణుజాలైః
క్రీడన్నివాలింపతి గంధవాహః।
వన్యద్విపానాం వ్రజతాం ప్రతీపం
మదప్రవాహైర్మలినాన్ కపోలాన్ ॥ **18.79** ॥ 1932

అభిన్నవర్ణా గృహిణీవ భవ్యా
వేలాటవీ వారినిధేర్విభాతి।
నిత్యానుభూతామపి నవ్యబుద్ధ్యా
రసైరసౌ నిర్విశతీవ హృష్యన్ ॥ **18.80** ॥ 1933

తరంగవేగాత్తరలాంబుధారీ
గృహ్ణాత్యసౌ గారుడరత్నవర్ణః।
వసుంధరావారిరుహస్య పార్శ్వే
సిద్ధోదయాం శ్యామల పత్రశోభాం ॥ **18.81** ॥ 1934

విభాతి పర్యంతమహీ పయోధేః
ఫేనైరసౌ వీచికరప్రకీర్ణైః।
అభ్యర్చితానాం త్రిదశాతిథీనాం
ఆహారశేషైరివ పర్యుదస్తైః ॥ **18.82** ॥ 1935

ప్రవాలవహ్నౌ పరిదీప్యమానే
ముంచంత్యసౌ మౌక్తికలాజవర్షం।
అముష్య వేలా ధృతవేపథుస్తే
వైవాహికీం స్మారయతి స్మ వేలాం ॥ **18.83** ॥ 1936

స్వసంభవం సంప్రతి పారిజాతం
దృష్ట్వా చిరప్రోషితసన్నివృత్తం।
ఆలింగనార్థీవ తరంగహస్తాన్
ఆవిర్మణీనున్నమయత్యుదన్వాన్ ॥ **18.84** ॥ 1937

అహీంద్రనిశ్వాసమరుత్పృణున్నైః
ఆవర్తసంభేదిభిరేష ఫేనైః।
ఉపాయనం దిత్సురివాంబుధిస్తే
ముక్తాతపత్రాణి ముహుః ప్రసూతే ॥ **18.85** ॥ 1938

వేలాచలాదర్భకపంచవక్త్రాన్
విహంగపాతేన జిఘృక్షమాణాన్।
నిమజ్జనోన్మజ్జనవేగభూమ్నా
మాతంగయాదాంసి విలోభయంతి ॥ **18.86** ॥ 1939

ప్రవాలముక్తామణిభిః ప్రదిష్టైః
ప్రత్యాహృతైః పత్రలతాంకురాద్యైః।
అన్యోన్యభూషాపరివృత్తిలీలాం
కరోత్యసౌ తీరభువా పయోధిః ॥ **18.87** ॥ 1940

వర్ణం మహానీలమణిప్రకాశైః
స్మితద్యుతిం మౌక్తికచంద్రికాభిః।
బింబాధరం విద్రుమభంగభేదైః
వ్యనక్త్యసౌ తన్వి తవాంబురాశిః ॥ **18.88** ॥ 1941

వివృణ్వతీ బాడబవహ్నిదీప్తిం
విద్యోతతే విద్రుమపంక్తిరేషా।
దేవేన సంపీడితయోస్త్రిధామ్నా
దైత్యేంద్రయోరాంత్రపరంపరేవ ॥ **18.89** ॥ 1942

మహావరాహస్య ఖురాద్రిఘాతైః
క్షుణ్ణః ప్రవిద్ధో రఘువీరబాణైః।
విసంస్థులద్వీపతయోపలక్ష్యైః
వీరవ్రణైరేష విభాతి రూఢైః ॥ **18.90** ॥ 1943

సంభృత్య తోయం సహసోజ్జిహానాన్
సేంద్రాయుధాన్ పశ్య ఘనాన్ సనాదాన్।
ఉదన్వతా దుర్జయమంతరిక్షం
జేతుం ప్రవృత్తానివ తస్య పుత్రాన్ ॥ **18.91** ॥ 1944

అపాం తరంగైరయమంతరంగైః
ఆప్లావయిష్యన్ సమయే ధరిత్రీం।
సమీనయూథస్తనుతే సరస్వాన్
సన్నాహగంధీని గతాగతాని ॥ **18.92** ॥ 1945

అసౌ పరప్రేమపదం స్వభావాత్
ఆపూర్యమాణో మహతా రసేన।
ఆత్మేవ దృష్టిః సహసా ప్రజానాం
అదర్శనేచ్ఛామితరేషు దత్తే ॥ **18.93** ॥ 1946

గరుత్మతః కంపితదివ్యవృక్షం
పక్షానిలం పాతుముపేత్య నాగాః।
వితన్వతేఽబాలమణిప్రకాశైః
అసూర్యబాలాతపమంతరిక్షం ॥ **18.94** ॥ 1947

మరుద్భిరాఘూర్ణితసాద్రినాగైః
వేగోద్భవైరస్య విమథ్యమానః।
ఉత్క్షిప్తశంఖప్రకరాపదేశాత్
భూయః సుధాముద్గిరతీవ సింధుః ॥ **18.95** ॥ 1948

దోధూయమానం వివిధోర్మియోగాత్
ఛాయాగరుత్మంతమవేక్ష్య భీతాః।
ఆవర్తశైలీమభినేతుమిచ్ఛ-
ంత్యంగైరమీ కుండలితైర్భుజంగాః॥ **18.96**॥ 1949

సఫేనహాసో జటిలః ప్రవాలైః
ఉద్వర్తయన్నూర్మిభుజైర్భుజంగాన్।
విడంబయత్యేష నిసర్గభీమః
కస్యాపి కల్పాంతనటస్య లీలాం॥ **18.97**॥ 1950

అశేషతః సోఽయమచింత్యభూమా
కుంభీకుమారేణ నిపీతవాంతః।
సిష్ణాసయా సంపతతోఽపి దృష్ట్వా
ద్విజాధిపాన్ వేపత ఇత్యవైమి॥ **18.98**॥ 1951

ప్రదర్శితాత్మభ్రమణేన నూనం
ప్రత్యాయితాం మందరనర్తకేన।
సవ్యాపసవ్యైర్భ్రమణైస్తరస్వీ
రమ్యామసౌ పుష్యతి రాసలీలాం॥ **18.99**॥ 1952

తైస్తైరసౌ నిర్మథితో విధూతః
సంక్షోభితో బంధనపీడనాద్యైః।
ప్రసాదగాంభీర్యనిధిః ప్రథిమ్నా
క్షమాన్వయం నోజ్ఝతి శీతలాత్మా॥ **18.100**॥ 1953

విమథ్య విశ్రాణితమేతదీయం
దైత్యద్విషా దేవి మరుత్వదాద్యాః।
సారం పిబంతస్త్రిదశాః కదాఽపి
ద్రాఘీయసీం నానుభవంతి నిద్రాం॥ **18.101**॥ 1954

కలత్రవంతం పురుషం పురాణం
కపాలినం చంద్రకలావతంసం।
ఐరావతాద్యైః ప్రచితానకార్షీత్
వైమానికానేష మహావదాన్యః ॥ **18.102** ॥ 1955

ఇదం జగద్ధర్శితతారతమ్యం
యద్భూలతాలాస్యవిశేషనిఘ్నం।
ప్రజాపతీనాం జననీమజన్యాం
తామేష దేవీమనఘామసూత ॥ **18.103** ॥ 1956

వరాయ దత్త్వా నిరవద్యయూనే
కన్యామసౌ కౌస్తుభయౌతకం చ।
మహోత్సవే వాహనభోజనాద్యైః
ఆనర్చ దేవానితరాన్ యథార్హం ॥ **18.104** ॥ 1957

జగంత్యశేషాణి యదేకదేశే
పర్యంకతాం తస్య గతః ప్రథిమ్నా।
అలంఘనీయం మహిమానమన్యైః
భజత్యసౌ భావితశేషభావః ॥ **18.105** ॥ 1958

అనర్ఘమాద్యం హరినీలరత్నం
లక్ష్మీదృశా నిత్యనిదర్శనీయం।
నభఃప్రతిచ్ఛందనిభేన నూనం
అంతర్గతం వ్యంజయతి స్వధామ్నా ॥ **18.106** ॥ 1959

మధుద్విషో వర్ణముషాం మణీనాం
త్రాసవ్యపాయేఽపి తిరోహితానాం।
ఉదంతమాఖ్యాతుమివోర్మిమాలీ
కరానసౌ కర్షతి వీచిహస్తైః ॥ **18.107** ॥ 1960

పశ్యామి సౌహార్దవతాం తవాక్ష్ణా
తరంగనిమ్నోన్నతలంఘనేన।
ఉద్వర్తితానాం మహసాం మణీనాం
ఊర్ధ్వం ప్రసర్పంతమివోర్మిమంతం ॥ **18.108** ॥ 1961

అన్వేషయన్ దిత్సితదక్షిణోఽహం
ఆచార్యసాందీపినిసూను వృత్తం।
ఆవిష్టశంఖాసురసన్నివేశం
ప్రాంచం మహాశంఖమిహాన్వవిందం ॥ **18.109** ॥ 1962

యాదోనిధానే యదురాజధాన్యాః
సంప్రాప్తయే సేతురిహోపక్లప్తః।
రామేణ సీతాపతినా నిబద్ధే
లంకాపథే లాఘవమాదధాతి ॥ **18.110** ॥ 1963

అమూని కైలాసనిభాన్యదూరాత్
సిద్ధాంగనాసేవ్యలతాగృహాణి।
పుణ్యాని సత్యే పులినాని సింధోః
చిరేణ దృష్టిం చరితార్థయంతి ॥ **18.111** ॥ 1964

తటప్రదేశేషు తరంగహస్తైః
ప్రసారయన్ సంప్రతి ఫేనపంక్తీః।
సభాజనార్థం తనుతే భవత్యాః
ప్రాయః పదన్యాసపటీముదన్వాన్ ॥ **18.112** ॥ 1965

విలంఘయన్ వ్యోమపథేన సింధుం
త్వద్దర్శనే దీప్తకుతూహలానాం।
రథస్తవాసౌ త్వరయాఽతిశేతే
మనోరథం విష్ణుపదీవధూనాం ॥ **18.113** ॥ 1966

సురద్రుమస్త్వద్విరహాలసానాం
తవాగమం సూచయితుం సఖీనాం।
మధువ్రతీనాం మధురైః ప్రణాదైః
ప్రియంవదం ప్రేషయతీవ గంధం ॥ **18.114** ॥ 1967

విజిత్య సంఖ్యే నరకం సనాకం
ప్రత్యాగతం మాం ప్రతిగంతుకామాః।
పౌరాః ప్రహర్షోపనతైః ప్రణాదైః
అంభోనిధేరంతరయంతి ఘోషాన్ ॥ **18.115** ॥ 1968

విధాయ తార్క్ష్యం గగనాబ్ధిపోతం
సార్ధం మయా దేవి సమావ్రజంతీం।
ప్రత్యుద్గతేవ ప్రతిభాతి భవ్యా
దూరాదియం ద్వారవతీ పురీ త్వాం ॥ **18.116** ॥ 1969

నిబద్ధజైత్రధ్వజపంక్తిరమ్యా
పుష్పైరసౌ పూజితరాజమార్గా।
సదామజాంబూనదతోరణశ్రీః
సౌధత్విషా సూచయతీవ హర్షం ॥ **18.117** ॥ 1970

పదే పరస్మిన్నివ నిత్యమస్యాం
శుద్ధేన సత్త్వేన విభూషితాయాం।
ధర్మస్య వాసాః ప్రథితాః పృథివ్యాం
సరిత్పతౌ గోష్పదవద్భవంతి ॥ **18.118** ॥ 1971

స్వరశ్మినిష్పాదితసూర్యభేదాం
అర్చిర్ముఖైరంచితభవ్యభాగాం।
నివృత్తిధర్మే నియతస్థితీనాం
నైః శ్రేయసీం పద్ధతిమాహరేనాం ॥ **18.119** ॥ 1972

సౌధోపరుద్ధత్రిదివావకాశాం
ఛాయాసమాక్రాంతభుజంగలోకాం।
పురీమిమాం భూషితసింధుమధ్యాం
కుత్రస్థితాం వేత్సి కుతోముఖాం వా ॥ **18.120** ॥ 1973

ఉదన్వతా ఖాతవతీ సమంతాత్
అయత్నవప్రాయితతుంగవేలా।
న శక్యతే సాత్యకినా సనాథా
నాథైః సురాణామపి జేతుమేషా ॥ **18.121** ॥ 1974

ప్రాకారచక్రం యదురాజధాన్యాః
పశ్యైతదుత్తుంగమసూర్యలంఘ్యం।
యద్భావమేవం భజతే యథార్థం
సంకోచమృచ్ఛన్నివ చక్రశైలః ॥ **18.122** ॥ 1975

నిర్ముక్తశేషోరగనిర్విశేషైః
నికేతనైరున్నమితాంతరిక్షం।
ఉదగ్రతాలధ్వజమేతదగ్రే
సీమాంతరం సీరభృతో గురోర్నః ॥ **18.123** ॥ 1976

అభ్రౌమసంభావ్యవిభూతియోగం
హైమం సురత్నైరచిరోపనీతైః।
అనుత్తమాదుత్తరమార్యధామ్నః
ఖ్యాతం త్వయా గేహమిదం మదీయం ॥ **18.124** ॥ 1977

ప్రతీక్షమాణానధిచంద్రశాలం పశ్య త్వయా శిక్షితచారులాస్యాన్।
త్వత్కేశహస్తస్వజనైః కలాపైః గోపానసీశ్ఛాదయతో మయూరాన్ ॥ **18.125** ॥ 1978

ఆహారభేదైరుచితైర్భవత్యా సంరక్షితానాం తనయాభిమానాత్।
శృణు త్వదాలోకనతర్షభాజాం ప్రజల్పితం పంజరశారికాణాం ॥ **18.126** ॥ 1979

సీమంతముక్తామణిసన్నికర్షాత్
ప్రసూతిచిత్రీకృతశుక్తిరమ్యాః।
అమీ పురస్తాద్భవతీసఖీనాం
అంతర్ముదామంజలయః స్వదంతే ॥ **18.127** ॥ 1980

మాయాధికేన విధినా మనసేవ సృష్టైః
ఆభాతి యాదవగృహైరనఘా పురీయం।
నాభాగనాహుషనలాదినరాధిపానాం
ఆజానసంపదవలేపమివాదధానైః ॥ **18.128** ॥ 1981

నిత్యం ధనేశనగరీం నిధిభిః ప్రభూతాం
ఆఖండలేన మహితామమరావతీం చ।
ప్రత్యేకధామవిభవైః పరిభూయ దృప్తా
సౌధైరియం ప్రహసతీవ సుధావదాతైః ॥ **18.129** ॥ 1982

ఇత్యాలపంతమథ తార్క్ష్యరథేన కృష్ణం
హేమాద్రిణా హరితశైలమివోపనీతం।
పౌరాః సమీక్ష్య ముదితాః సహ వల్లభాభిః
పద్మావృతాం దివమకుర్వత దృష్టిపాతైః ॥ **18.130** ॥ 1983

ప్రత్యుద్గతప్రియసఖీజనదత్తహస్తాం
సత్యాం త్రయీమయరథాదవతారయిష్యన్।
నాథస్తదా నగరమధ్యనభః ప్రదేశాత్
ఆసీదతి స్మ నిజసౌధసమీపరథ్యాం ॥ **18.131** ॥ 1984

వ్యతికరితసువేలాం విశ్వకర్మప్రసూతిం
లవణజలధిగుప్తామాప లంకామివాన్యాం।
ధనపతిబహుమాన్యాం ధర్మసేతుర్యదూనాం
దురధిగమసమీపాం ద్వారకాం రాజధానీం ॥ **18.132** ॥ 1985

విజయినముపయాతం వీక్ష్య సత్యాసహాయం
వ్యతనుత ముదితేవ ద్వారకా వందికృత్యం।
అమరతరుసమీరైః ప్రేషితైరాహృతానాం
ఉపవనమధుపానామున్మదానాం ప్రణాదైః ॥ **18.133** ॥ 1986

స్తుతిశతముఖరాభిః స్వర్గనేతుః స జేతా
సవినయమనుయాతః సత్యభామాసఖీభిః।
నిజమగమదగారం నిర్విశన్ ప్రేయసీనాం
స్మరశరశయితానాం మందమభ్యుత్థితాని ॥ **18.134** ॥ 1987

అభిగతముషయా తదాఽనిరుద్ధం
బలితనయేన బలీయసా నిరుద్ధం।
యదుపరిషది సర్వలోకదర్శీ
కలహరుచిః కథయాంబభూవ యోగీ ॥ **18.135** ॥ 1988

బాణాభిఖ్యం బలిసుతమథో బద్ధబంధుం జిగీషుః
సేనోత్థానం సుమహతి పురే శ్వస్తనం ఘోషయిత్వా।
చింతారూఢత్రిభువనహితశ్చింతనీయో మునీనాం
వాసాగారం ప్రభురధిగతో వాసతేయీం నినాయ ॥ **18.136** ॥ 1989

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే అష్టాదశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ఏకోనవింశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

నిత్యప్రబుద్ధమపి నిర్మలయా స్వదృష్ట్యా
నిద్రాణవద్ధరనిమీలితనేత్రపద్మం।
ప్రాబోధికీభిరుపసేదురితీవ వాగ్భిః
స్వాధీనమర్త్యతనయం శ్రుతివందినస్తం ॥ **19.1** ॥ 1990

యామిన్యపైతి యదునాథ విముంచ నిద్రాం
ఉన్మేష మృచ్ఛతి తవోన్మిషితేన విశ్వం।
జాతః స్వయం ఖలు జగద్ధితమేవ కర్తుం
ధర్మప్రవర్తనధియా ధరణీతలే త్వం ॥ **19.2** ॥ 1991

అశ్రాంతసంతతిభిరాభరణప్రకాశైః
ఆరాత్రికం ప్రముఖయంత్య ఇవోపచారం।
ఇచ్ఛంతి తే ప్రథమదృష్టిమనన్యలభ్యాం
పద్మాననాః పదనివేశనధన్యహస్తాః ॥ **19.3** ॥ 1992

వృద్ధాః కథంచిదరరం వ్యతిభిద్య హైమం
దౌవారికాస్తవ గృహీతసుజాతవేత్రాః।
నిర్గచ్ఛతః ప్రవిశతశ్చ నిశామయంతో
నాథ త్వదేకహృదయా న భజంతి తంద్రీం ॥ **19.4** ॥ 1993

విశ్వైకతీర్థభజనేన విశుద్ధిమంతో
నిద్రోజ్ఝితా నిగమసీమ్ని నిశాత్యయే చ।

వైతానికాన్ విధివశేన విహృత్య వహ్నాన్
పుణ్యాశయాః పరిచరంతి పురోధసస్తే ॥ **19.5** ॥ 1994

నిద్రావశేన నిభృతేక్షణముత్థితానాం
ద్విత్రాణి మంథరపదాన్యపగత్వరీణాం।
కాలే గృహీతముచితే రశనాః కథంచిత్
మౌనవ్రతం జహతి ముగ్ధవధూజనానాం ॥ **19.6** ॥ 1995

సంత్యజ్యతే తరలమౌక్తికజాలదృశ్యైః
తారాగణైస్తిదశవర్త్మ తమాలనీలం।
పద్మాపతేరమృతనిర్మథనావసానే
దుగ్ధాంబురాశిపృషతైరివ రూపమగ్ర్యం ॥ **19.7** ॥ 1996

నాథ స్ఫురంత్యుపయతి ద్యుమణిప్రకాశే
న జ్యోతిరింగణగణా న చ తారకాద్యాః।
తేజస్వినోఽపి తమసైవ సమృద్ధిమంతః
త్వత్సన్నిధౌ ముషితభాస ఇవ త్వదన్యే ॥ **19.8** ॥ 1997

ఆనర్తితాన్ సలలితం దివసావసానే
వాచాలరత్నవలయైర్నిజహస్తతాలైః।
నిద్రాలసాన్ మృగదృశో గృహనీలకంఠాన్
ఆవాసయష్టిశిఖరాదవరోహయంతి ॥ **19.9** ॥ 1998

నృత్యంత్యుదీరితఘనస్తనితామకాండే
నేదీయసీం తవ నిశమ్య విభాతనాందీం।
చిత్రాతపత్రపరిమండలచారుబర్హాః
శృంగారయోనిశరపత్రరుచో మయూరాః ॥ **19.10** ॥ 1999

నిర్గత్య చిత్రగరుతో నిలయాంతరేభ్యః
తారస్వనాస్తరుణవిద్రుమతామ్రచూడాః।
రత్నాంకణేషు రమణీభిరవేక్ష్యమాణాః
క్రీడారణం విదధతే కృకవాకువర్యాః ॥ **19.11** ॥ 2000

ప్రాప్తాస్తులాం హరితకోమలబాహ్యపత్త్రైః
కించిత్పరిస్ఫురితశోణముఖైః సరోజైః।
వామభ్రువాం వలయపంక్తిషు సంచరంత్యో
మంజు క్వణంతి మణిపంజరశారికాస్తే ॥ **19.12** ॥ 2001

ప్రత్యక్షితే తమసి యాస్యతి విప్రకర్షం
సంఛన్నభానుమతి సంప్రతి జీవలోకే।
గంగాయమానసలిలం నిజరశ్మియోగాత్
సిష్ణాసయేవ సితభానురుపైతి సింధుం ॥ **19.13** ॥ 2002

ప్రత్యూషఘర్మసమయేన సమగ్రధామ్నా
శోషం వ్రజత్యమృతరశ్మిమయూఖపూరే।
అహ్నాయ కైశ్చిదభిఘాతమవాప్నువత్యః
తారాః ప్రయాంతి విలయం తనుబుద్బుదాభాః ॥ **19.14** ॥ 2003

పత్యుస్త్విషాం ప్రజహతః ప్రథమాభ్ధితల్పం
సంధ్యాసరోరుహదృశః ప్రథమోత్థితాయాః।
సీమంతితే తిమిరకుంతలమధ్యభాగే
సిందూరరాజిరివ భాతి మయూఖరేఖా ॥ **19.15** ॥ 2004

జ్యోత్స్నాపదేశమవధూయ సితోత్తరీయం
స్తోకావశేషితసదాభరణప్రబంధా।
అంగీకరోత్యరుణభావితమంగరాగం
ప్రాచీ దిశా దినపతిం పరిభోక్తుకామా ॥ **19.16** ॥ 2005

నిర్ణిజ్య సంప్రతి నిశాంగనివేశలగ్నం
కాలేయపంకమివ సంతమసం కలంకం।
క్షోణీభృతామరుణదీధితయోఽనురక్తాః
పాదానలక్తకరసైరివ రంజయంతి ॥ **19.17** ॥ 2006

ప్రాదుర్భవిష్యతి చరాచరజంతువర్గే
ప్రాప్తాఽరుణేన విధునా తమసా చ వేలా।
ఆభాతి భావితపరస్పరలేశయోగా
మాయావిపక్తిరివ లోహితశుక్లకృష్ణా ॥ **19.18** ॥ 2007

ఉన్నిద్రపద్మనయనః సుభగోత్పలాభః
సంభావితో మునిగణైరుపపన్నబోధైః।
రాగోత్తరాం శ్రియమవాప్య రథాంగశోభీ
జాతః స ఏష సమయో జగదేకసేవ్యః ॥ **19.19** ॥ 2008

నీతః శ్రమం నిహతరాత్రివరూథినీకః
చంద్రాతపత్రవినిపాతవిలుప్తభూమా।
ప్రత్యూషవైరివిభవేన పరాహతాత్మా
కాలప్రతీక్ష ఇవ గచ్ఛతి కామవీరః ॥ **19.20** ॥ 2009

యోఽసౌ జనస్య దిశతీవ సుధానిధానం
జాతధ్వనిః శ్రుతిషు జాగరదుందుభిస్తే।
మన్యే స ఏవ మదనస్య నిశాచరస్య
స్వచ్ఛందసౌప్తికనివృత్తిమభివ్యనక్తి ॥ **19.21** ॥ 2010

అంతర్బహిశ్చ తమసా పరిముచ్యమానే
జాగర్యయా జగతి సంప్రతి దీప్యమానే।
పంచాయుధశ్చిరపరిశ్రమశాంతిమిచ్ఛన్
నిద్రాముపైతి హృదయేషు నితంబినీనాం ॥ **19.22** ॥ 2011

అగ్రే భవన్ గురురివ స్వయమానకానాం
ఆదిష్టసంపదివ కంధరయా తవైషః।
వ్యక్తప్లుతేన నినదేన విశుద్ధవర్ణః
ప్రస్తౌతి నాథ నిగమాన్ ప్రతిబోధశంఖః॥ **19.23**॥ 2012

ముగ్ధాః స్వముష్టిపరిమేయమనోజ్ఞమధ్యాః
పర్యాయచాపలతికా ఇవ పంచబాణాః।
ప్రాస్థానికప్రణయదుర్వినయోపశాంత్యై
ప్రత్యక్షయన్ ప్రతినివర్తయతీవ యూనః॥ **19.24**॥ 2013

అంతశ్చకాసదసితోత్పలమంకయోగాత్
భాసోన్మదేవ పరిమీలితతారకార్ధా।
నిష్పీతకాంతిమకరందరసం ప్రతీచ్యాం
నీహారభానుచషకం నిదధాతి సంధ్యా॥ **19.25**॥ 2014

దృష్ట్వా నిమీలితవతీం నియతిప్రభావాత్
ఆత్మప్రియాం కుముదినీమవధూతధామా।
చ్యోతత్తుషారనయనోదకబిందురిందుః
ప్రస్థానమిచ్ఛతి మహత్ప్రతిపన్నదైన్యః॥ **19.26**॥ 2015

భోక్తుం దివం నిజవియోగవిలుప్తదీప్తిం
ప్రాగేవ తీవ్రరుచినా ప్రహితేవ సంధ్యా।
మాలిన్యయోగమపనీయ కరావమర్శైః
ప్రాయో యథార్హమనులింపతి కుంకుమేన॥ **19.27**॥ 2016

అర్ధేన పాటలమనూరుకరానుషంగాత్
అర్ధాంతరేణ మణిమేచకమంతరిక్షం।
అస్పృష్టతాపమధిరోహతి నిస్తమస్కం
సంవీతపీతవసనేన తులాం త్వయైవ॥ **19.28**॥ 2017

పద్మాపదాంబురుహయావకపింగభాసా
భాసా నితాంతముదయాంతరితస్య భానోః।
ఆరజ్యతే గగనమద్య జగత్ప్రసూతేః
నాభీసరోరుహభువా రజసేవ గాత్రం ॥ **19.29** ॥ 2018

దగ్ధుం తమో దనుజబృందమివాంబురాశేః
ఉత్తస్థుషో మధురిపోరివ తిగ్మధామ్నః।
ఉన్మేషిణీ సుమనసాముదితా పురస్తాత్
చక్రప్రభామనుకరోతి మరీచిమాలా ॥ **19.30** ॥ 2019

దృష్టిద్వయం నియతకాలమిదం ప్రజానాం
ఏకా నిమీలతి తయోరితరాఽప్యలక్ష్యా।
తత్తాదృశోస్తవ దృశోర్యుగపత్ప్రబోధాత్
ఆలోకయోగమనఘం భజతాం త్రిలోకీ ॥ **19.31** ॥ 2020

ప్రాచీనశైలవిషయే ప్రచురాంశురేఖాం
సంధ్యాదశామరుణరాగఘృతావసిక్తాం।
కాలో నిధాయ సృజతీవ శనైస్తదంతే
తిగ్మద్యుతిం త్రిభువనైకమహాప్రదీపం ॥ **19.32** ॥ 2021

పర్యాప్తరశ్మినికరేణ సువృత్తభూమ్నా
సూర్యేందుబింబయుగలేన సమస్థితేన।
ఆభాతి కాలవణిజా పరికల్ప్యమానా
నక్తందివక్షణతులేవ నభః స్థలశ్రీః ॥ **19.33** ॥ 2022

నైశం తమః క్షిపతి నందితచక్రవాకే
పద్మాన్ ప్రబోధయతి భావితమిత్రభావే।
దృష్టిం ప్రసాదయతి దర్శితసత్పథేఽస్మిన్
దోషోల్బణా కుముదినీ బహుమానశూన్యా ॥ **19.34** ॥ 2023

పాదస్పృశాం దిశతి భూమిభృతాం ప్రకాశం
సత్త్వం సమేధయతి సద్భిరుదీరితార్థ్యః।
తేజోగణానపి తిరస్కురుతే స్వదీప్త్యా
చక్రప్రియస్త్వమివ సంప్రతి చండభానుః॥ **19.35**॥ 2024

ఆజానపాండరతనుః పరభాగమృచ్ఛన్
నీలాంబరద్యుతిముషా నిజలాంఛనేన।
స్ఫీతాకృతిః పరిగతో మదరాగలక్ష్మ్యా
వీర త్వదగ్రజ ఇవైష విభాతి చంద్రః॥ **19.36**॥ 2025

సంధ్యోపరాగసమయం ప్రతిలభ్య పుణ్యం
స్నాతుం నిశా గగనసౌధతలావతీర్ణా।
ఆరక్తరూపమవలంబయతా కరాగ్రం
పత్యా సహ ప్రవిశతీవ పరం సముద్రం॥ **19.37**॥ 2026

దేవ త్వయీవ దివసాగమజాగరూకే
సంరక్తవిశ్వముదయం సవితర్యుపేతే।
అస్తం శనైరభిపతన్ భజతే మృగాంకః
త్వద్వైరివారవనితావదనేందువస్థాం॥ **19.38**॥ 2027

రాజాఽస్తమేతి సుహృదా మదనేన సార్ధం
దీనాకృతిః కుముదినీదృఢబద్ధకోశా।
వైరీ సమేతి విషమాశ్వ ఇతీవ భీతా
ఛాయాచ్ఛలేన భజతే గగనం త్రియామా॥ **19.39**॥ 2028

ఆమృశ్య రాత్రిమరుణోదయజాతపుష్పాం
ప్రాప్తానుతాప ఇవ సత్పథలంఘనేన।
జ్యోత్స్నాంశుకం ద్విజపతిః పరిధాయ నూనం
వ్రీడానతో విశతి వారినిధిం వివర్ణః॥ **19.40**॥ 2029

అభ్యేతి భానురుదయాద్రిమసహ్యతేజాః
స్థాతుం స ఏష సమయో న మమేతి పశ్యన్।
ప్రాయః సమాశ్రయతి పాశభృతాఽభిగుప్తం
తారాపతిశ్చరమసాగరతోయదుర్గం ॥ **19.41** ॥ 2030

మూలే మనాగ్భవతి ముంచతి పూర్వభాగం
శైథిల్యమృచ్ఛతి తమాలరుచిస్త్రియామా।
ఆకృష్యతే చరమశైలవనే విహర్తుం
సీరాయుధేన యమునేవ సుధాంశునేయం ॥ **19.42** ॥ 2031

ప్రస్థానకాలభజనాత్ పరితోషితేన
జ్యోత్స్నాత్మికాం హరివధూసహజేన దత్తాం।
ప్రాయేణ నాకవనితానఖదీప్తి లక్ష్యాం
శేషాపటీం చరమభూభృదసౌ దధాతి ॥ **19.43** ॥ 2032

సూక్ష్మాభిరామనిజదీధితిసూత్రలంబీ
పర్యంతలగ్నతిమిరాలకదర్శనీయః।
సిందూరరంజిత ఇవైష విభాతలక్ష్మ్యాః
సీమంతమౌక్తికమణిః ప్రతిభాతి చంద్రః ॥ **19.44** ॥ 2033

ప్రాలేయరూషితమిదం ప్రథమేతరాబ్ధౌ
మగ్నైకదేశమనుయాతి మృగాంకబింబం।
మానచ్ఛిదాం మకరకేతనసాయకానాం
శాణోపలం చిరనిఘర్షణకర్శితార్ధం ॥ **19.45** ॥ 2034

ఆదౌ వరాభముదితం శరపాండు మధ్యే
పశ్చాన్మధూకపరిధూసరమిందుబింబం।
సంపద్యతే పునరదృశ్యతమామవస్థాం
కాలార్పితం కరజచిహ్నమివ క్షపాయాః ॥ **19.46** ॥ 2035

నైశం తమిస్రమరుణేన విలుప్తసారం
నిఃశేషయన్నయముదేతి మయూఖమాలీ।
సత్సేవనేన పురతో ముషితైకదేశం
విద్యావతాం వృజినరాశిమివాంతరాత్మా ॥ **19.47** ॥ 2036

ఉద్గచ్ఛతా పురుషకేసరిణేవ పూష్ణా
కాలే తమో విదలితం కరజైః ప్రవాలైః।
గాఢం హిరణ్యకశిపోరివ గాత్రమన్యత్
సంధ్యాచ్ఛలేన రుధిరం క్షరతీవ సాంద్రం ॥ **19.48** ॥ 2037

ప్రాప్తోదయస్య తపనస్య తవేవ ధామ్నా
క్షిప్తో గుహాంతరనిరుద్ధ ఇవాంధకారః।
విశ్వావలోకననిరోధవియాతవృత్తేః
అత్యాహితస్య పరిపాకమివైష భుంక్తే ॥ **19.49** ॥ 2038

మగ్నా చిరం మహతి సంతమసాంబురాశౌ
దంష్ట్రాభిరామరుచినా దివసాగమేన।
ఉత్క్షిప్యతే దనుజశోణితలోహితేన
ప్రాయో వరాహవపుషా విభునేవ భూమిః ॥ **19.50** ॥ 2039

నిద్రామపాస్య తమసా చ దృశో నిరోధం
ప్రత్యఙ్ముఖం ప్రథమతః ప్రథయన్ ప్రకాశం।
నిఃశ్రేయసప్రతిపదేన నిజేన ధామ్నా
విశ్వం సమాధిరివ దర్శయతే వివస్వాన్ ॥ **19.51** ॥ 2040

ఆశాపరీతమవివేకమివాంధకారం
శంకాశతాస్పదమలక్షితసర్వతత్త్వం।
నిర్ధూయ సంప్రతి నిశామివ బాహ్యవిద్యాం
తత్త్వావసాయ ఇవ భాతి విభాతకాలః ॥ **19.52** ॥ 2041

నిర్విశ్య చంద్రసితపద్మరసం నిశాత్మా
లోలంబజాతిరభితో లులితాన్యపుష్పా।
త్వద్వక్త్రచంద్రనిరపాయరసానిదానీం
పద్మానుపైతి పరితోషితరాజహంసాన్ ॥ **19.53** ॥ 2042

నాత్యంతతః కుముదినీ ప్రతిపన్ననిద్రా
నాతీవ బోధముపయాతి సరోజినీ చ।
ఏతేన నూనమనయోరవిశేషదృశ్యా
నాథానువృత్తినియతేవ భవత్యవస్థా ॥ **19.54** ॥ 2043

పర్యస్యతా సురభి పద్మపరాగజాలం
పక్షానిలేన పరిధూననసంభవేన।
సంధుక్షయంతి మకరధ్వజహవ్యవాహం
శాంతం పునఃపునరమీ సరసీషు హంసాః ॥ **19.55** ॥ 2044

కాలోత్థితాః స్థితిభృతో గుణయంత్రితత్త్వాత్
దానోదకార్ద్రకరపుష్కరదర్శనీయాః।
సంభావయంత్యభిముఖాః సమయోపయాతాన్
భృంగాన్ వనీపకజనానివ వారణేంద్రాః ॥ **19.56** ॥ 2045

గంజాముపేత్య మదకుంజరగండపాలిం
మత్తాన్ సమీక్ష్య మధుపాన్ పరిఘూర్ణమానాన్।
శుద్ధాని హంత కుముదాని తమస్యపేతే
భూయస్తదన్వయభయాదివ సంకుచంతి ॥ **19.57** ॥ 2046

సత్త్వక్షమాధికతయా శయితాః పృథివ్యాం
నిద్రామయీం వ్యపగమయ్య నిజామవిద్యాం।
నిఃసంగవృత్తినియతాః స్థిరసంయమార్హాః
ముంచంతి సంప్రతి మదం ముదితా గజేంద్రాః ॥ **19.58** ॥ 2047

సైన్యాదయస్తవ హయాః సమయే ప్రబుద్ధాః
చత్వార ఏవ నిగమాస్తవ మూర్తిమంతః।
ఆవర్తయంత్యతనుహేషితవీచిభేదైః
వైరాత్రికం వటుభిరధ్యయనం ప్రవృత్తం ॥ **19.59** ॥ 2048

ఆయోధనే విహరణేఽప్యవధానవంతః
ప్రాజ్యైః పరిచ్ఛదపరిష్కరణోపచారైః।
సంయోజయంతి రథయోగవిదః శతాంగం
తార్క్ష్యం ద్వితీయమివ సారథయస్త్వదీయం ॥ **19.60** ॥ 2049

నిద్రావశేషవిగమేఽపి మదానుషంగాత్
మందం దృశో ముకులయంతి మదావలేంద్రాః।
ఏషామనూరుకిరణైరరుణీకృతానాం
సప్తస్రుతాం భవతి సాంధ్యపయోదలక్ష్మీః ॥ **19.61** ॥ 2050

ఆలక్ష్య దూరమవరోధగృహాదముష్మాత్
స్వాభావికం వదనమారుతసౌరభం తే।
అంభోరుహం గుణమపత్రపయన్ సమీరో
మందం పరిభ్రమతి మందిరదీర్ఘికాసు ॥ **19.62** ॥ 2051

ఆఘూర్ణితాని మృదునా పవనేన పద్మా -
న్యావేదయంతి మదలేశమయీమవస్థాం।
నిర్గచ్ఛతాం తవ చ వారవధూజనానాం
నిద్రావశేషకలుషాణి విలోచనాని ॥ **19.63** ॥ 2052

రేణూత్కరాః సరసిజోత్పలకైరవాణాం
కుర్వంత్యనూరుతిమిరేందురుచిప్రకాశాః।
ప్రాయః సముద్రతరుణీపరికర్మభూతాం
చర్చాం నవీనఘుసృణాగురుచందనానాం ॥ **19.64** ॥ 2053

అధ్యాసితం కుముదతల్పమపోహ్య కాలే
పద్మోత్పలాని శనకైః శ్రియమావ్రజంతీం।
సంవీజయంత్యలఘుచామరదర్శనీయైః
పక్షైః స్వయం పరిజనా ఇవ రాజహంసాః ॥ **19.65** ॥ 2054

ప్రత్యూషలక్షణరసాయనసంప్రయోగాత్
ప్రాలేయరశ్మిమహసా జరసేవ ముక్తాః।
పద్మోత్పలప్రభృతిభిః పరికర్మవత్యో
గృహ్ణంతి యౌవనదశాం గృహదీర్ఘికాస్తే ॥ **19.66** ॥ 2055

ఔద్యానికీషు సుమనఃస్వనవాప్తపూర్వం
నూనం సరోరుహవనేషు చ నూతనేషు।
ఆదిత్సతే వదనమారుతసౌరభం తే
శయ్యానికాయ్యమభితో విహరన్ సమీరః ॥ **19.67** ॥ 2056

అర్చ్యస్య సంప్రతి సతామవగాఢతీర్థా
మన్యే ప్రగృహ్య నలినీ మకరందమర్ఘ్యం।
వ్యక్తద్విరేఫనినదా విహితాభిముఖ్యా
పత్యుస్త్విషాం ప్రణయతీవ కరప్రసారం ॥ **19.68** ॥ 2057

జ్యోత్స్నాసఖీం కుముదినీం భ్రమరః ప్రహృష్యన్
నిర్వీక్ష్య నిత్యపరిశుద్ధరుచిం నిశాయాం।
రాగాదుపైతి నలినీం రజసాఽభిజుష్టాం
కిం నామ నాచరతి మన్మథహస్తవర్తీ ॥ **19.69** ॥ 2058

సంధ్యాచ్ఛలేన పురుషోత్తమ సాంప్రతం తే
సైవాధునా భృగుసుతా తమసాం నిహంత్రీ।
భూయః సముత్థితవతీ ధృతపుండరీకా
భోగాయ సాగరగృహాద్భువనైకయూనః ॥ **19.70** ॥ 2059

చంద్రాతపత్రిదివశైవలినీప్రవాహే
మగ్నోత్థితాం కమలినీముపసేవమానాః।
ప్రత్యగ్రభిన్నముకులప్రసృతైః పరాగైః
ఉత్థాపయంత్యగురుధూపమివోత్పలిన్యః ॥ **19.71** ॥ 2060

పౌరందరీం దిశమనూరునిబద్ధరాగాం
దృష్ట్వా తథా పరిణమత్యపరా దిశాఽపి।
స్త్రీణాం గతానుగతికప్రతిపత్తిభాజాం
ఖ్యాతం తతో భవతి కామితకామినీత్వం ॥ **19.72** ॥ 2061

నిద్రాయతే కుముదినీ చిరసంప్రబుద్ధా
సుప్తా ప్రబోధముపయాతి సరోజినీ చ।
యామేషు వృత్తిమనయోరధిగమ్య నూనం
శిష్యాయితం త్వదవరోధనితంబినీభిః ॥ **19.73** ॥ 2062

మిత్రస్య లుప్తతమసోఽప్యతిరాగభాజః
సంప్రేక్షణం మమ న యుక్తమితీవ మత్వా।
మీలత్యసౌ కుముదినీ సహ తారకాభిః
ప్రాప్తం వ్రతం తదిహ రాజపరిగ్రహాణాం ॥ **19.74** ॥ 2063

ఆమోదయోగమవశాత్ సహసాఽఽశ్రయంతే
పత్ుస్త్విషాం తవ చ పాదనిషేవణేన।
క్షిప్తాస్త్వయా హృది గృహీతశుచః క్షితీంద్రాః
స్వాంతర్నివిష్టమధుపాశ్చ సరోజకోశాః ॥ **19.75** ॥ 2064

ఆవిస్మృతైరమృతసింధుతరంగకల్పైః
ఆకేకరప్రియతమాజనదృష్టిభోగ్యైః।
త్వత్సౌఖశాయనికసూరిగణేన సార్ధం
నిర్వేశయోగముపయామ నిరీక్షణైస్తే ॥ **19.76** ॥ 2065

అధిగతనిలయానామౌపవాహ్యద్విపానాం
మదపయసి వితన్వన్ మజ్జనోన్మజ్జనాని।
ప్రవహతి పవమానః స్పందయన్ మందమందం
పరిణమదరుణిమ్నః పంకజారణ్యకోశాన్ ॥ **19.77** ॥ 2066

ఉపవనమధుపానామున్మదస్వైరగీతైః
తనుమరుదుపదిష్టైశ్చారులాస్యైర్లతానాం।
దరవిలులితదానైర్దంతినాం కర్ణతాలైః
సమయసముచితం తే భాతి సంగీతకృత్యం ॥ **19.78** ॥ 2067

హరతి రతివిహారైరర్ధవిస్రంసితానాం
యువజనహృదయాని శ్రాంతపంచాయుధాని।
ఉపహితగుణమారాదుత్థితాభిర్వధూభిః
కుటిలనియమితాగ్రం గుంభనం చూలికానాం ॥ **19.79** ॥ 2068

క్షితిరియమవధూతధ్వాంతనీలోత్తరీయా
వికసితముఖపద్మా వ్యక్తసంధ్యాంగరాగా।
అభిమతకరదానా నిర్వ్యపేక్షా త్వదన్యైః
అనుభవితుమివ త్వాం దర్శయత్యాత్మరూపం ॥ **19.80** ॥ 2069

మధున ఇవ దయాయాః సామరస్యం దధానైః
కమలవనమనన్యాం కాంతిమధ్యాపయద్భిః।
ఫణిపతిరమణీయం దేవ పర్యంకముష్ణన్
పరిణమయ శుభం నః పావనైరక్షిపాతైః ॥ **19.81** ॥ 2070

దినముఖమితి నామ శ్రావితః సూతపుత్రైః
అభజత జితనిద్రో జాగరం యాదవేంద్రః।
సరిదపగమకాలే సాధుసంరక్షణార్థం
మునిభిరివ స ఏవ స్తూయమానో ముకుందః ॥ **19.82** ॥ 2071

ధనమివ నిగమానాం ధర్మముత్తంభయిష్యన్
త్రిజగదనువిధేయం కర్మ నిష్పాద్య సాంధ్యం।
సితగుణపరిధానైః సేవితో మంత్రిముఖ్యైః
అలమకురుత నాథో హైమమాస్థానపీఠం ॥ **19.83** ॥ 2072

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ఏకోనవింశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ వింశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథోపహూతైః పురుహూతజేతా సేనేశ్వరైరప్రతిమానవీర్యైః।
అభీషుభిః సూర్య ఇవాభిదీప్తః కుబేరగుప్తాం ककుభం ప్రతస్థే ॥ **20.1** ॥ 2073

ప్రయాణతూర్యధ్వనిరస్య భూయాన్ ఘుర్మాంతజీమూతరవానుకారీ।
అనర్తయద్ధర్మమయూరమాద్యం ప్రాప్తస్థితిం పాదయుగేన భూమ్యాం ॥ **20.2** ॥ 2074

నభఃపృథివ్యోరుపదిష్టకంపే
నాథస్య యాత్రాపటహప్రణాదే।
ఉషేతరాసాం నయనం చకంపే
వామేతరం బాణపురాంగనానాం ॥ **20.3** ॥ 2075

తస్యేందుబింబం సితమాతపత్రం
భాస్వాన్ మణీంద్రో మహనీయతేజాః।
తారాశ్చ ముక్తావలయా విరేజుః
శిఖీ రథాంగాకృతిరాత్మధామ్నః ॥ **20.4** ॥ 2076

అగ్రే ముకుందస్య తదగ్రజన్మా
దైత్యైః సమం జన్యవిహారమిచ్ఛన్।
అవాహయద్యాదవభూపతీనాం
వరూథినీం శంబరవైరిపూర్వాం ॥ **20.5** ॥ 2077

కథంచిదుత్క్షిప్తకరేణ సోఢం
భుగ్నాగ్రభోగం భుజగేశ్వరేణ।
ఆసన్నభారాత్యయజాతహర్షా
విశ్వంభరా సైన్యభరం విషేహే ॥ **20.6** ॥ 2078

ప్రస్థానభాజి ప్రథమే యదూనాం
పృథ్వీ స్వయం తద్బలరేణులక్షాత్।
భారావతారప్రియవాదలుబ్ధా
ప్రాయో యయౌ పద్మభువః సకాశం ॥ **20.7** ॥ 2079

అశేషతచ్ఛాదయతా దిగంతాన్
ఆరోహతా భూమిభృతాం చ మూర్ధ్నః।
ప్రాయేణ సేనారజసా స్వమేవ
ప్రాదుష్కృతం లాఘవముల్బణేన ॥ **20.8** ॥ 2080

రథాదిఘోషైరథ శార్ఙ్గపాణేః
కల్పాత్యయైకార్ణవనాదకల్పైః।
విత్రాసితేవ త్రిదశారిలక్ష్మీః
ఇయేష గంతుం యదువీరదుర్గం ॥ **20.9** ॥ 2081

అథ క్షణాదాత్మభువం ప్రయాంతం
పరిష్కృతం పంచభిరాయుధాగ్ర్యైః।
ఆశాబలేన స్వయముత్తరాశా
ప్రాయః ప్రతీయాయ జగత్ప్రతీక్ష్యం ॥ **20.10** ॥ 2082

పురం తతః శోణితపూర్వమగ్రే
దదర్శ దైత్యాధిపదర్పహంతా।
ఖగేంద్రపక్షానిలతీవ్రఘాతాత్
త్రాసాదివోత్కంపితకేతుహస్తం ॥ **20.11** ॥ 2083

పురోపకంఠే పురభిన్నియోగాత్
ప్రాకారభావం ప్రమథా భజంతః।
ప్రలంబహంతుః ప్రసమీక్ష్య వేగం
భీతాః పలాయంత భృశార్తనాదాః ॥ **20.12** ॥ 2084

ఇతస్తతః సంపతతాం యదూనాం
వ్యక్తానుబంధం బిరుదైరుదారైః।
సురద్విషః శుశ్రువురేకతానం
కలధ్వనిం కాంచనకాహలీనాం ॥ **20.13** ॥ 2085

కశాగ్రసంస్పర్శమమృష్యమాణైః
సమీరవేగైః సమరావలిప్తాః।
ఉదగ్రహేషాముఖరైస్తురంగైః
వృష్ణ్యంధకా వైరిపురీమవృణ్వన్ ॥ **20.14** ॥ 2086

ఉద్వేలవేగాన్ స్తనతో గభీరం
ఔర్వప్రతిచ్ఛందవిదీప్తదృష్టీన్।
అచోదయన్ దానవవప్రభంగే
స్తంబేరమాన్ సాగరపోతకల్పాన్ ॥ **20.15** ॥ 2087

ప్రాకారభంగే ప్రసభం ప్రయుక్తా
దంభోలిభీమాయతదంతకాండాః।
ఊర్ధ్వప్రవృత్తైర్నిజహస్తతాలైః
ఉత్తంభయామాసురివాంతరిక్షం ॥ **20.16** ॥ 2088

అసహ్యవేగైః సహసా బలౌఘైః
ఆక్రమ్యమాణా బలినాం యదూనాం।
ప్రచుక్షుభే దైత్యపురీ ప్రభూతా
సంవర్తభిన్నేవ సముద్రవేలా ॥ **20.17** ॥ 2089

యథార్థశౌర్యా యదువీరయోధాః
స్థానాని చిత్తాని చ దానవానాం।
వ్యకంపయన్ విక్రమసత్కథానాం
సిద్ధాంతభాగైరివ సింహనాదైః ॥ **20.18** ॥ 2090

జహార చిత్తాని బిభేద సౌధాన్
శ్రోత్రాణ్యరీణాం బధిరీచకార।
అనన్యశబ్దం చ జగద్వితేనే
ఘోరస్తదా యాదవసైన్యఘోషః ॥ **20.19** ॥ 2091

విమథ్యమానాత్ స్వపురాద్యదూనాం
మంథాచలేనేవ మహాబలేన।
వినిష్పపాత త్రిదశారినేతా
కాలే సముద్రాదివ కాలకూటః ॥ **20.20** ॥ 2092

స రోషరూక్షో బహుదీప్తహేతిః
దిశో దిధక్షన్నివ దైత్యవాహ్నిః।
కృష్ణాంబువాహప్రముఖం ప్రతస్థే
తాపచ్ఛిదా తేన శమం ప్రయాస్యన్ ॥ **20.21** ॥ 2093

సరిత్పతీనామివ సన్నిపాతే
వార్ష్ణేయదైతేయబలోదధీనాం।
అదభ్రసంఘోషమభూతపూర్వం
యుగాంతసంవాది బభూవ యుద్ధం ॥ **20.22** ॥ 2094

బలద్వయక్షుణ్ణమహీతలోత్థం
రజస్తదా సంవృతసర్వలోకం।
అకల్పయత్ స్వేతరతత్త్వలోపాత్
అపంచభూతామివ విశ్వసృష్టిం ॥ **20.23** ॥ 2095

ప్రథీయసా సూక్ష్మనిరంతరేణ
క్షౌమాభిరామేణ పరాగభూమ్నా।
ప్రచ్ఛన్నసేనాంగతయా తదానీం
ఆసీజ్జయశ్రీరవకుంఠితేవ ॥ **20.24** ॥ 2096

రజోనుబంధాదభిసంవృతాంగీ
భాస్వత్కరస్పర్శమనశ్నువానా।
నివారితాశావితతిస్తదాఽఽసీత్
నభః స్థలీ నాకిభిరప్యదృశ్యా ॥ **20.25** ॥ 2097

రణాఖ్యదర్శే రజసోత్థితేన
ప్రచ్ఛాద్యమానే తమసేవ భానౌ।
నిస్త్రింశధారాసలిలే నిమగ్నాః
శుద్ధిం పరామన్వభవన్ సుయోధాః ॥ **20.26** ॥ 2098

అసృక్ఛటాసారవశాత్ ధ్వజిన్యా
రజః సమేతే తమసి ప్రశాంతే।
సత్త్వానురూపం విదధే ప్రమోదం
సమాన్మిథః సంముఖయన్ ప్రకాశః ॥ **20.27** ॥ 2099

తతో హరస్తాతుమనాః స్వభక్తం
దత్తాభయం దానవసార్వభౌమం।
అనుద్రుతో భూతగణైరనంతైః
ప్రత్యుద్యయౌ విశ్వపతిం ప్రకుప్యన్ ॥ **20.28** ॥ 2100

తమున్మదోదగ్రవృషాధిరూఢం
సితాచలే మేరుమివ జ్వలంతం।
శరైః ప్రతిప్రాస్థిత శార్ఙ్గధన్వా
దేవం సుధాసూతికలావతంసం ॥ **20.29** ॥ 2101

శిలీముఖైః శౌరిధనుర్విముక్తైః
విస్మారితాన్ పూర్వవికత్థనాని।
పలాయమానాన్ ప్రమథానశేషాన్
మేనే పశూనేవ పతిః పశూనాం ॥ **20.30** ॥ 2102

ఆస్వాదనీం దానవశోణితానాం
అకుంఠితామద్రివిదారణేఽపి।
అనాహతాస్త్రో యుధి శంబరారిః
సంస్తంభయామాస గుహస్య శక్తిం ॥ **20.31** ॥ 2103

క్లేశాదిదోషైరపరాహతేన
క్రీడామనుష్యేణ జనార్దనేన।
జ్వరే నిరస్తే గిరిశప్రయుక్తే
వీతజ్వరం విశ్వమిదం బభూవ ॥ **20.32** ॥ 2104

అథ ప్రయుక్తానసురేంద్రగుప్త్యై
ప్రసహ్య వహ్నీనపి పంచ జిత్వా।
అజృంభయద్భావితజృంభణాస్త్రో
వృషధ్వజం విష్ణురచింత్యభూమా ॥ **20.33** ॥ 2105

శరవ్యభూతత్రిపురేఽప్యమోఘం
శూలాయుధే శౌర్యమవేక్ష్య శౌరేః।
పురందరప్రత్యుపరోధజాతం
వ్యయోజయన్ విస్మయమాదితేయాః ॥ **20.34** ॥ 2106

బాణః సహస్రేణ భుజైః ప్రమాద్యన్
ఆత్మానురూపైరసురైః సమేతః।
అసహ్యశస్త్రాస్త్రబలో బలాదీన్
ప్రత్యగ్రహీత్ ప్రత్యయితప్రభావాన్ ॥ **20.35** ॥ 2107

స వజ్రనిర్ఘోషనిభాట్టహాసో
గాత్రేణ రుంధన్ గగనావకాశం।
ఉదగ్రధన్వా శరవృష్టిముగ్రాం
ఉత్పాతజీమూత ఇవోజ్జగార ॥ **20.36** ॥ 2108

శరాసనైరర్ధసహస్రసంఖ్యైః
యోద్ధుం ప్రవృత్తో యుగపత్ప్రకృష్టైః।
ప్రతిద్రుతాన్ ప్రార్దయత ప్రకుప్యన్
ఏకః సమస్తానపి యాదవాగ్ర్యాన్ ॥ **20.37** ॥ 2109

అథ క్షణాదంతరితాంతరిక్షా
వాత్యా విహంగేంద్రవిహారజాతా।
అలాతచక్రప్రతిమానకార్షీత్
బాణాశనీన్ బాణఘనప్రసూతాన్ ॥ **20.38** ॥ 2110

గరుత్మతః పక్షమరుత్ప్రచారాత్
దూరీకృతో వారుణనాగపాశైః।
ఉషాసహాయః సరథః సధన్వా
జగ్రాహ దైతేయబలస్య పార్ష్ణిం ॥ **20.39** ॥ 2111

వినిఘ్నతో దైత్యబలౌఘమగ్రే
చాపాభియోగో యుధి శంబరారేః।
చకార చక్రీకృతచంద్రలేఖం
శంభోశ్శిరః కంపమనన్యలభ్యం ॥ **20.40** ॥ 2112

రామోఽపి లంకాధిపతేః సమానాన్
ముసల్యవృత్తీన్ ముసలేన భిందన్।
చమత్కృతిం చక్రధరస్య కుర్వన్
ఆదత్త సంగ్రామవిహారమగ్ర్యం ॥ **20.41** ॥ 2113

ఉదగ్రశృంగోల్బణబాహుభూమ్నా
సంచారికైలాసనిభేన తేన।
అమృష్యతా క్షిప్రమకారి సైన్యం
నాగాధిపేనేవ వనం నలానాం ॥ **20.42** ॥ 2114

స లాంగలాకర్షణనిర్విచేష్టాన్
నిష్పిష్య నాగాన్నిషధప్రమాణాన్।
రణక్షితిం శోణితమాంసపంకైః
ఆమగ్ననిస్పందరథామకార్షీత్ ॥ **20.43** ॥ 2115

హలాయుధోత్క్షిప్తరథౌఘపూర్ణం
సమీక్ష్య దేవాః సహసాఽంతరిక్షం।
ఆశంక్య దైతేయబలోపయానం
దృఢార్గలాం దేవపురీమకుర్వన్ ॥ **20.44** ॥ 2116

ప్రభుశ్చ కించిత్ ప్రథయన్నమర్షం
క్రీడోచితాన్ ప్రేక్ష్య కృతాభియోగాన్।
వివ్యాధ బాణానుచరానయోధ్యః
శార్ఙ్గోదధేరూర్మినిభైః శరౌఘైః ॥ **20.45** ॥ 2117

అదృష్టతూణీరమనుప్లవాన్యైః
అగ్రాహ్యసంధానవిమోక్షబాణం।
అమంసతైనం స్థిరచాపచక్రం
ప్రత్యేకమాత్మాభిముఖం ప్రతీపాః ॥ **20.46** ॥ 2118

నిషంగదత్తాగ్రకరే మురారౌ
నిర్భిద్య దైత్యాన్ భువమావిశంతః।

లక్ష్యాణి దూరాదలభంత బాణాః
రసాతలస్థైరపి దానవేంద్రైః ॥ **20.47** ॥ 2119

న సేహిరే శార్ఙ్గపయోదజాతాం
నారాచవృష్టిం దనుజేంద్రయోధాః।
అమోఘవాచా కవినా ప్రయుక్తాం
అంతర్వతీం సూక్తిమివానభిజ్ఞాః ॥ **20.48** ॥ 2120

యతోయతో యాదవసైన్యమాసీత్
తతస్తతో దైత్యచమూరపాయాత్।
గతాని తేజస్తమసోరివారాత్
ఆశావికల్పేన తయోరభూవన్ ॥ **20.49** ॥ 2121

అశూరసందర్శనతాపశాంత్యై
స్వహేతిధారాగృహమాశ్రయంతీం।
విహారయామాసురివ స్వవృత్త్యా
వీరశ్రియం వృష్ణికులప్రవీరాః ॥ **20.50** ॥ 2122

కృపాణభిన్నద్విపకుంభముక్తా
ముక్తాః పతంత్యో రణవప్రభూమౌ।
ప్రరోహతాం వీరయశస్తరూణాం
బీజాన్యభూవన్ బహుధా వికీర్ణాః ॥ **20.51** ॥ 2123

ద్విపాచలేభ్యః శరవృష్టిపాతైః
ఆపాతితానాం రుధిరాపగానాం।
అకల్పయన్ యోధముఖేందుక్షప్తాః
కౌముద్వతీం సంపదమట్టహాసాః ॥ **20.52** ॥ 2124

అదృశ్యతాన్యోన్యవిలూనశీర్షైః
ఆరబ్ధమన్యోన్యకృతప్రశంసైః।
అనేకరూపైకసురాంగనాప్తైః
అపాస్తవైరం రణరంగనృత్తం ॥ **20.53** ॥ 2125

ప్రయోజితైః ప్రాణతృణైః ప్రగల్భా
రథ్యాభిగమ్యేషు రణాపణేషు।
క్షణప్రభాలోలతరైరవిందన్
యావద్యుగాంతాని యశోధనాని ॥ **20.54** ॥ 2126

కృతాపదానాః కృశజీవితాశాః
స్వనాథనామాంకజయోక్తిమంతః।
జయశ్రియం దోష్ణి నివేశయంతః
కీర్తిం దిగంతావసథామకుర్వన్ ॥ **20.55** ॥ 2127

అమోఘశస్త్రాస్తతరంగభీమే
వైరోపసందర్శితబాడబాగ్నౌ।
వికత్థనం సంయతి విక్లవానాం
వీరోదధౌ గోష్పదవద్విలీయే ॥ **20.56** ॥ 2128

జిగీషుభిర్జీవితసంశయాఖ్యా
దోలాఽధిరూఢా దృఢవైరబంధా।
అదూరతో యాదవమర్షవేగం
మిథః ప్రతిక్షేపశతాని చక్రే ॥ **20.57** ॥ 2129

శరప్రయోగోచితవిప్రకర్షం
సంపాదయిష్యంత్యపరాఙ్ముఖానాం।
ప్రశంసనీయాని బభూవురాజౌ
పశ్చాత్ప్రయాతాని ధనుర్ధరాణాం ॥ **20.58** ॥ 2130

ప్రతీపవృత్త్యా ప్రతిగృహ్య శూరాః
శత్రుప్రయుక్తాం శరవృష్టిముగ్రాం।
త్రివిష్టపానోకహపుష్పవృష్టిం
వైమానికైరన్వభవన్ విముక్తాం ॥ **20.59** ॥ 2131

తస్మిన్నఘుచ్ఛేదిని ధర్మయుద్ధే
కాయత్యజాం కృష్ణసమీక్షితానాం।
సుహృద్విషద్భేదవతాం సమోఽభూత్
స్వర్గాపవర్గాంతగతిః సుపంథాః ॥ **20.60** ॥ 2132

బభూవ కీర్త్యా ధృతకేతకశ్రీః
నిస్త్రింశధారాధరపంక్తినీలా।
రణస్థలీ యాదవదానవానాం
ఆకాలికీ ప్రావృడివాస్త్రవర్షైః ॥ **20.61** ॥ 2133

అలంఘనీయా రథవారణాద్యైః
ఆసాగరాదప్రతిఘప్రవాహాః।
ఉదగ్రభూభృత్ప్రభవాః పృథివ్యాం
ఉత్తస్థిరే శోణితశైవలిన్యః ॥ **20.62** ॥ 2134

జ్వలత్ప్రతాపానలజాతదీప్తిః
సమిద్వతీ సైన్యయుగస్య లీలా।
జయశ్రియా వీరపతింవరాయా
వైవాహికీ సంపదివాబభాసే ॥ **20.63** ॥ 2135

అమర్షవైశ్వానరధూమలేఖాం
అన్యోన్యసంహారనిశాం కృపాణీం।
అవేక్ష్య మృత్యోర్భ్రకుటీమనందన్
వీరాః స్వవిక్రాంతిశిరీషమాలాం ॥ **20.64** ॥ 2136

మనస్వినః సంయతి వీరశయ్యాం
అభూషయన్ ప్రీతికృతః శివానాం।
సుఖావహాః స్వర్గవిలాసినీనాం
విహారశయ్యామపి వీరలోకే ॥ **20.65** ॥ 2137

సమాశ్రితైరాహవసత్రదీక్షాం
కుర్వద్భిరన్యోన్యమివోపకారం।
అలభ్యత శ్లాఘితమప్సరోభిః
దైత్యైర్మనుష్యైరపి దేవభూయం ॥ **20.66** ॥ 2138

పర్యస్తపాదం పతితైః పృథివ్యాం
వజ్రాహతైరద్రిగణైరివాన్యైః।
ద్విపేంద్రయూథైర్ధృతసర్పిణీనాం
ద్వీపాయితం శోణితవాహినీనాం ॥ **20.67** ॥ 2139

హతావశిష్టా దనుజేంద్రభృత్యాః
ప్రద్యుమ్నవిక్రాంతిభయాన్నివృత్తాః।
తత్కేతుచిహ్నాస్మరణేన బిభ్యుః
నిశామ్య దృష్టీర్నిజవల్లభానాం ॥ **20.68** ॥ 2140

స్వకోపచాపేన తతః ప్రణున్నో
మహేశ్వరానుగ్రహసంహితాత్మా।
అతీత్య మౌర్వీమివ దైత్యసేనాం
బాణః స్వయం శౌరిబలం వివేశ ॥ **20.69** ॥ 2141

వ్యభజ్యత వ్యాప్తహయోర్మిజాలం
బలం యదూనాం బలినందనేన।
ఏకేన పర్యాప్తభుజాద్రిభూమ్నా
నాథో నదీనాం నలసేతునేవ ॥ **20.70** ॥ 2142

అస్త్రాణి తేన ప్రహితాని తూర్ణం
విహారభూమ్నా వితథాని కృత్వా।
యుగాంత సూర్యాయుతయోగదీప్తం
రామానుజన్మా జగృహే రథాంగం ॥ **20.71** ॥ 2143

అథాచ్ఛినద్భీషణసత్త్వసారాం
భుజాటవీం భూతపతేః సమక్షం।
చక్రేణ సంకల్పనిభేన కృష్ణః
కిం వా విధౌ వైరిణి కేన రక్ష్యం ॥ **20.72** ॥ 2144

అవృణ్వత క్ష్మాం హరిచక్రలూనా
మహత్తరా బాణభుజాః పతంతః।
మహేంద్రహస్తప్రహితేన పూర్వం
వజ్రేణ భిన్నా ఇవ సానుమంతః ॥ **20.73** ॥ 2145

అమర్త్యశత్రోరవలేపహేతౌ
బహిర్ద్వయే బాహువనే విలూనే।
దయాధనః సంయతి దైత్యహంతా
ప్రదీప్తమస్త్రం ప్రతిసంజహార ॥ **20.74** ॥ 2146

అనీకినీమాశ్రితదీర్ఘనిద్రాం
బాణో నికృత్తామపి బాహుపంక్తిం।
అజాతఖేదో బుబుధే న నూనం
విపద్భిరశ్రాంతధియో హి వీరాః ॥ **20.75** ॥ 2147

అశాంతదర్పస్త్వసురో భుజాభ్యాం
వికృష్టధన్వా విససర్జ బాణాన్।
తదైనమన్వీక్ష్య నిహంతుమైచ్ఛత్
జన్యోద్ధతం దైత్యమనన్యజన్యః ॥ **20.76** ॥ 2148

తతస్తమవ్యాహతదివ్యశక్తిం
మధ్యాహ్న మార్తాండవిదీప్తహేతిం।
పశ్యన్ ముకుందం ప్రతిబోధభూమ్నా
జయోక్తిపూర్వం గిరిశో జగాద ॥ **20.77** ॥ 2149

మైవం ప్రభో మత్పరివారభూతం
బలేః సుతం బాధితుమర్హసి త్వం।
మయైష రక్ష్యో దనుజస్త్వయాఽపి
స్వభక్తబుద్ధ్యైవ సమీక్షణీయః ॥ **20.78** ॥ 2150

త్వమాదిదేవః త్రియుగస్త్రిధామా
శుద్ధామశుద్ధాం చ విభావ్య సృష్టిం।
అకర్మతంత్రైరవతారభేదైః
క్రీడస్యనంతైరపి జంతుజాతైః ॥ **20.79** ॥ 2151

అయం స తే వేదమయో గరుత్మాన్
వేదైరశేషైరపి వేద్యసే త్వం।
విభాగమృచ్ఛంత్యమరాస్త్వదన్యే
శాఖైకదేశేషు శకుంతకల్పాః ॥ **20.80** ॥ 2152

సిసృక్షతస్తే భువనాని సప్త
ప్రసాదతో నాథ బభూవ వేధాః।
సంహర్తుకామస్య తవైవ కోపాత్
అహం త్వయా దత్తనిజాధికారః ॥ **20.81** ॥ 2153

అవిక్రియశ్చేష్టయసి త్వమేకో
విశ్వాని భూతాని విహారశక్త్యా।
అచేష్టమానప్రకృతీన్యయాంసి
స్థితాఽప్యయస్కాంత ఇవాభిముఖ్యాత్ ॥ **20.82** ॥ 2154

అలంఘ్యమాయాగుణజాలభీతాన్
అనన్యచిత్తాననుకంపమానః।
స్వదత్తయైవ స్వపదాబ్జభాజా
భక్త్యా స్వయం తారయసే భవాబ్ధిం ॥ **20.83** ॥ 2155

భారావతారాయ భువోఽవతీర్ణం
భవంతమంతర్హితదివ్యభావం।
సంస్థాపయంతం నియమేన ధర్మం
ధర్మం పరం వేదవిదో విదుస్త్వాం ॥ **20.84** ॥ 2156

విధాయ దైత్యప్రకృతీనశేషాన్
నామావశేషాన్నరలోకపాలాన్।
కరిష్యసి త్వం కరుణార్ద్రచేతా
నాథ క్షితిం నావమివాస్తభారాం ॥ **20.85** ॥ 2157

దయాక్షమాభ్యామిహ దీవ్యసి త్వం
లక్ష్మీమహీభ్యామివ లాలితాత్మా।
తత్ క్షమ్యతామస్య మదేకభక్తేః
ఆజానతః స్వాత్మచమత్క్రియేయం ॥ **20.86** ॥ 2158

నాథో యదూనామితి భూతనాథే
స్వభక్తరక్షామభియాచమానే।
అతర్కితప్రత్యుపకారలేశాం
ఆకస్మికీమాద్రియతానుకంపాం ॥ **20.87** ॥ 2159

ప్రవిశ్య దేహం పునరుత్పతంత్యా
స్వమౌలిభాజేవ సురస్రవంత్యా।
వాచా మనఃప్రీతిమివోద్వమంతం
శౌరిస్తదా శూలినమిత్యువాచ ॥ **20.88** ॥ 2160

తవైష భక్తో మమ చేతి మన్యే
క్షాంతస్తతో నిత్యమసౌ మయాఽపి।
న చాస్తి బంధోరపి సాంపరాయే
వీరవ్రతం ధారయతోపకారః ॥ **20.89** ॥ 2161

విహారనృత్తాని వితన్వతస్తే
వల్గుధ్వనిం వాదయితా మృదంగం।
భజత్వవిచ్ఛిన్నధృతిర్భవంతం
దత్తాభయో దైత్యపతిర్మయాఽసౌ ॥ **20.90** ॥ 2162

అథాన్వమంస్త త్రిజగన్నియంతా
పత్యుః పశూనాం ప్రణయానురోధాత్।
బాణావరోధప్రమదాజనానాం
స్థాయీని మంగల్యవిభూషణాని ॥ **20.91** ॥ 2163

తతోఽసురేంద్రః ప్రణిపాతపూర్వం
జగత్పరిత్రాణరతం జగాద।
ఉషానిరుద్ధాన్వయతః సమీక్ష్యాః
భృత్యా వయం ప్రీతధియా త్వయేతి ॥ **20.92** ॥ 2164

హిరణ్యరత్నాని హిరణ్యపూర్వైః
బలాదుపాత్తాన్యుపదాయ బాణః।
నిరోధఖిన్నావుచితోపచారైః
ఆనర్చ సస్నేహముషానిరుద్ధౌ ॥ **20.93** ॥ 2165

సంబంధిభావప్రతిపత్తిభాజా
సంధాయ బాణేన స సత్యసంధః।
ఉషాపతేర్యాతకలాభలక్ష్యాత్
జేతా జహారైవ విపక్షలక్ష్మీం ॥ **20.94** ॥ 2166

హరేణ దత్తాం హరిణాఽపి బాణః
స్థిరీకృతామప్రతిఘూమభీతిం।
తనుత్రయన్ వర్జితలేఖవైరః
శమాన్వితామాస్థిత శంభుసేవాం ॥ **20.95** ॥ 2167

యథార్థనామానమథానిరుద్ధం
కృత్వా సభార్యం కృతకృత్యచేతాః।
సబంధుసైన్యః సవిశేషదృశ్యాం
ప్రత్యాయయౌ విశ్వపతిః పురీం స్వాం ॥ **20.96** ॥ 2168

దేవాః సహస్రనయనం దనుజేంద్రమన్యే
నిర్ధూతమానమనఘేన నిశామయంతః।
కూపోదకప్రభవకూర్మనయేన జాతాం
అస్వామికప్రభుపరిగ్రహబుద్ధిమౌజ్ఝన్ ॥ **20.97** ॥ 2169

నీతస్త్రిలోకపతినా నిజరాజధానీం
భూయః ప్రజాత ఇవ పౌరజనైః ప్రతీతః।
దైత్యేశ్వరస్య సుతయా సహితః స రేమే
రాగాధికో రతిపతేరనఘుః కుమారః ॥ **20.98** ॥ 2170

అథ తముషాసహాయముపయాతముపాయనవాన్
జనపదపత్తనప్రభృతికాదుపగమ్య జనః।
ఉపచరతి స్మ సమ్యగుపపన్నధృతిర్బహుధా
యదునగరే వివాహవిజయోత్సవయంత్రితధీః ॥ **20.99** ॥ 2171

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే వింశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే ।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ఏకవింశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

వాసుదేవ ఇతి నామ దధానః పౌండ్రకస్తదను భూరిమదాంధః ।
మానుషత్వకవచాంతరితేన స్పర్ధతే స్మ హరిణా హతచిత్తః ॥ **21.1** ॥ 2172

హేతిపంచకమధారయత శ్రీ -
వత్సకౌస్తుభముఖాని చ మూఢః ।
ఐశ్వరాణి చరితాని చ పూర్వా -
ణ్యాత్మనః స్వయమజూఘుషదాప్తైః ॥ **21.2** ॥ 2173

ఇంద్రజాలకుహనాదిషు దాక్ష్యాత్
ఈశ ఏష ఇతి మోహితలోకః ।
అధ్యశేత భుజగేశ్వరశయ్యాం
ఆరురోహ విహగేంద్రవివర్తం ॥ **21.3** ॥ 2174

అన్వహం చ మహతీం వనమాలాం
మాల్యకృద్భిరుపకల్ప్య బభార ।
నామధేయమదిశత్ సచివానాం
నాకనాయకవిశేషనిరూఢం ॥ **21.4** ॥ 2175

బద్ధకృత్రిమభుజాంతరయుగ్మం
శస్యమానమనుజీవిజనేన ।
విశ్వకర్తురవతార ఇతి స్వం
బహ్వమంస్త బధిరో నిగమేషు ॥ **21.5** ॥ 2176

ఇత్థమీశ్వరవిడంబనరూపం
నాటకీయమనురుధ్య విహారం।
శోచ్యతామపి పరావరవిద్భిః
హాస్యతామపి జగామ జగద్భిః ॥ **21.6** ॥ 2177

మస్తకస్థితదురత్యయమృత్యోః
తస్య దూత ఉపసృత్య జగాద।
కృత్యశేషవినివేశితచిత్తం
నిర్భయో నృపతిసంసది నాథం ॥ **21.7** ॥ 2178

కృష్ణకృష్ణ గదతో గిరమర్థ్యాం
సంశృణుష్వ మహతీమిహ మత్తః।
అప్రమత్తమతిభిః సహ మిత్రైః
ఆప్తవాక్యమవధీర్య న సిద్ధిః ॥ **21.8** ॥ 2179

అస్తి కశ్చిదవధారితభూమా
పూరుషః శ్రుతిగణేషు పురాణః।
స క్షితిం పరిగృహీతవిహారః
పౌండ్రకత్వమధిగమ్య భునక్తి ॥ **21.9** ॥ 2180

తస్య నిత్యనిరుపాధికభూమ్నో
విశ్వభోక్తురధిగమ్య తితిక్షాం।
భుజ్యతే నియతకర్మవిపాకైః
యుష్మదాదిభిరిలా బహుభాగా ॥ **21.10** ॥ 2181

అర్థతత్త్వమిదమశ్రుతపూర్వం
శృణ్వతాఽత్రభవతా భవితవ్యం।
నిశ్చలీకృతహితాహితసీమ్నా
జిష్ణునా యదుకులస్య విభూత్యై ॥ **21.11** ॥ 2182

ఆదిశత్యఖిలలోకనియంతా
త్వామసౌ భజనసౌహృదనిఘ్నః।
ఈశితవ్యగణనాలిఖితస్త్వం
మా కృథా వితథమీశ్వరమానం ॥ **21.12** ॥ 2183

బాహ్యవర్త్మని పరావరతత్త్వ -
వ్యత్యయేన వినివృత్తసతత్వే।
చిత్తవృత్తిమధిరోప్య విమూఢాః
శ్రేయసో హి బహిరేవ భవంతి ॥ **21.13** ॥ 2184

ఈశ్వరస్త్వమసి చేత్ కుత ఏవం
న త్వదగ్రజ ఇతి ప్రమితిః స్యాత్।
ద్వౌ యువాం పరమ ఇత్యపి దుఃస్థం
కస్తతో విషమ ఏవ న చాన్యః ॥ **21.14** ॥ 2185

అర్థవాదకుహనాభిరపి స్వాన్
ఈశ్వరాన్ విగణయంతి సురేంద్రాః।
నిష్ప్రమాణజనుషో జనవాదాత్
కః స్విదీశ ఇతి విశ్వసితి స్వం ॥ **21.15** ॥ 2186

గోపికాభిరపి కర్మభిరాస్తాం
బద్ధ ఏవ యది ముక్తివిధాతా।
అద్భుతస్థితిరనాంతరబాహ్యాః
సప్తమస్తు సమయోఽయమపూర్వః ॥ **21.16** ॥ 2187

ఇష్ట ఏవ తు మదీశ్వరభావః
త్వన్ముఖైర్న ఖలు శక్యనిరోధః।
మత్సుఖాదిషు కథం విశయానైః
మత్పరత్వమపదం ప్రతిషేధ్యం ॥ **21.17** ॥ 2188

నామధేయమనపాయి మదీయం
త్యజ్యతాం ప్రథయ దాసతయా వా।
చిహ్నధారణమనేన గతార్థం
కల్పనేన కథమీశ్వరభావః ॥ **21.18** ॥ 2189

తాదధీన్యనియమం యది బుద్ధ్యా
సోఽహమిత్యనుబుభూషసి తత్ స్యాత్।
అన్యథా తు నిగృహీతిరలంఘ్యా
రాజభావతృషితైరివ భృత్యైః ॥ **21.19** ॥ 2190

పాప్మనాం తమసి పాతయితౄణాం
ఆత్మచౌర్యమధిరాజపదస్థం।
చోదితేన నియతోఽపి హృతాత్మా
చోరదండమవశాదుపయాతి ॥ **21.20** ॥ 2191

అభ్యుపేతబడిశామిషనీతిం
ప్రాప్తుమిచ్ఛురధికారమయోగ్యం।
ఇష్టమర్థమనవాప్య వరాకః
ప్రత్యవైతి సహసా పరతంత్రః ॥ **21.21** ॥ 2192

నాపరాధ్యతి క ఏవ నియత్యా
పండితస్తు వినివృత్య సమింధే।
అస్తి చాద్య శరణాగతిరర్థ్యా
మత్పరస్య తవ జీవితుమిచ్ఛోః ॥ **21.22** ॥ 2193

ఇత్యుదీరితవతి ప్రణిధౌ తం
ప్రత్యువాచ విహసన్ ప్రభురాద్యః।
పథ్యమద్య వచనం తవ మన్యే
యద్భవీషి చిరలిప్సితమేతత్ ॥ **21.23** ॥ 2194

ఉగ్రసేనభృతకా వయమేతే
నేశితార ఇతి విభ్రమవంతః।
సంప్రతి త్వదుపదేశమహిమ్నా
భావయేమహి తవేశ్వరభావం ॥ **21.24** ॥ 2195

త్వయ్యనీశ్వరమతిం న చ కుర్మః
త్వం పరోఽసి నియమేన పరస్మాత్।
త్వాం దిదృక్షవ ఇమే వయమాశు
త్వత్పదం గతభియః ప్రతియామః ॥ **21.25** ॥ 2196

త్వాదృశం ప్రమితిమత్తమదృష్ట్వా
త్వయ్యనాదరవతామతిలోకే।
యామిమాం వదసి వాచమనూచీం
భాగధేయమివ పక్వమిదం నః ॥ **21.26** ॥ 2197

ద్రక్ష్యతే శరణమేత్య విభుస్తే
క్షేప్యతే చ న మయైవ న చక్రం।
గచ్ఛ శీఘ్రమభిధత్స్వ తమీశం
త్వాముపైతి కుకురధ్వజినీతి ॥ **21.27** ॥ 2198

ఆత్తహేతిరపసర్పనివృత్తౌ
చింతితాప్తమధిరుహ్య సుపర్ణం।
ప్రాస్థిత ప్రతిబలావసథాయ
ప్రాణితత్రిదశభూతిరనంతః ॥ **21.28** ॥ 2199

సాహసైకరసికేన తతోఽసౌ
పౌండ్రకేణ యుయుధే యదువీరః।
తత్సఖిత్వముపగమ్య చ పార్ష్ణిం
గృహ్ణతా సపది కాశినృపేణ ॥ **21.29** ॥ 2200

తత్ర వైరిపృతనే సమకాలం
పూర్వపశ్చిమతయా ప్రపతంత్యౌ।
భావయన్నుభయతోముఖభావం
ప్రత్యవిధ్యదధిసాయకధన్వా ॥ **21.30** ॥ 2201

వైరిసైన్యవితతేషు సమంతాత్
దిఙ్ముఖేషు సమమేవ పృషత్కైః।
తస్య దీప్తరుచిభిర్వినిపేతే
మధ్యగస్య కిరణైరివ పూష్ణః ॥ **21.31** ॥ 2202

విద్విషౌ యుగపదుత్థితవంతౌ
సాగరావివ విలంఘితవేలౌ।
రూపిణీ ఇవ రజస్తమసీ ద్వే
సత్త్వవృత్తిరనఘుః స జఘాన ॥ **21.32** ॥ 2203

అస్తమేవమనయద్యదుభాస్వాన్
తావుభౌ జగదుపద్రవహేతూ।
పూర్వతశ్చ పరతశ్చ భవంతౌ
దుర్గ్రహావివ దురాసదదీప్తిః ॥ **21.33** ॥ 2204

తస్య తావుభయతో నిపతంతౌ
భగ్నబాహువిటపాయుధపుష్పౌ।
జగ్మతుః పృథుకభావవిహార -
క్షిప్యమాణయమలార్జునకక్ష్యం ॥ **21.34** ॥ 2205

నామచిహ్నవసనాభరణాద్యైః
నాథసంపదనుకారనిరూఢైః।
పౌండ్రకస్థితిమవాప్య సృగాలో -
ఽప్యన్వభూత్ కిల గతిం చ తదీయాం ॥ **21.35** ॥ 2206

విద్విషాం విహితవీరగతీనాం
ద్వారకోపగమితైర్ద్విరదాద్యైః।
కౌరవాధ్యుషితభాగవిభక్తైః
ఆహితప్రతిభరా క్షితిరాసీత్ ॥ **21.36** ॥ 2207

పాతితేషు విమతేష్వితి నామ
ప్రాప్య యాదవపురం పరమేష్ఠీ।
ప్రేయసీభిరవిభక్తరసాభిః
వీతరాగసుభగో విజహార ॥ **21.37** ॥ 2208

జీవయుక్తమితరచ్చ విచిత్రం
ద్యూతమర్పితపణం విదధానః।
భావిభారతమహాహవసిద్ధేః
సూచనం వితనుతే స్మ శుభంయుః ॥ **21.38** ॥ 2209

తోషితత్రినయనస్య నృశంసః
కాశిరాజతనయస్య పురోధాః।
కల్పితాహుతిరజీజనదుగ్రాం
కాలవహ్నిపదవీమివ కృత్యాం ॥ **21.39** ॥ 2210

సాఽభిపత్య యదువీరసకాశం
హేతిరాజవిభవేన హతాశా।
జన్మధామని నిజే నియమస్థం
జంజపూకమభిసృత్య జఘాన ॥ **21.40** ॥ 2211

నిర్దదాహ నగరీమథ కాశీం
విస్ఫులింగ ఇవ మాధవదీప్తేః।
యాదవగ్రసనకౌతుకవత్యా
కృత్యయా సహ రథాంగకృశానుః ॥ **21.41** ॥ 2212

స్యందనద్విరదవాజిపదాతి -
ప్రాజ్యసౌధపరిపాటిసమృద్ధ్యా।
చక్రవహ్నివిభవేన తదాఽభూత్
చంద్రశేఖరవిలేపనభూమా ॥ **21.42** ॥ 2213

క్షేత్రమేతదవిముక్తసమాఖ్యం
ముక్తియోగ్యముపసృష్టమయోగ్యైః।
ఇత్యవేక్ష్య దహనేన తదర్ధాం
సంస్క్రియామివ చకార సుదృష్టిః ॥ **21.43** ॥ 2214

అప్రశాంతరుషమద్భుతదీప్తం
దగ్ధవైరిపురమాయుధరాజం।
నిర్జరాః ప్రతినిశామయమానాః
బిభ్యతి స్మ జగదుశ్చ జయోక్తిం ॥ **21.44** ॥ 2215

దైవతైరపి చతుర్ముఖముఖ్యైః
దత్తసత్కృతిరసౌ జితకాశీ।
ఇష్టనిర్వహణనిర్వృతచిత్తం
విష్టరశ్రవసమభ్యుపపేదే ॥ **21.45** ॥ 2216

ఆసురప్రకృతికేషు నిరస్తే -
ష్వేవమేభిరనుపాలితసఖ్యః।
వానరో భుజబలేన బబాధే
దుర్మతిర్జగదిదం ద్వివిదాఖ్యః ॥ **21.46** ॥ 2217

భూధరానుదహరద్భుజశాలీ
ప్రక్షిపంశ్చ నగరాణి మమర్ద।
క్షోభయన్ జలనిధీననువేలం
ప్లావయంశ్చ వసుధాం ప్రజహర్ష ॥ **21.47** ॥ 2218

అన్యవీరరహితామివ మత్వా
వారిరాశిరశనామవలింపన్।
ఆత్మనః సదృశమాద్రియతైకం
ధేనుకప్రమథనేన నియుద్ధం ॥ **21.48** ॥ 2219

ఏకదా హలధరస్య విహారే
సంపతన్నమితచాపలచేష్టః।
ద్వారకోపవనపాదపభేదీ
విశ్వతః కిలకిలాం వితతాన ॥ **21.49** ॥ 2220

తాలకేతుయువతీర్విహరంతీః
త్రాసయన్ ముఖవికారవిశేషైః।
క్రీడనోపకరణాని విభిందన్
క్ష్వేడితాని విదధే విధిలూనః ॥ **21.50** ॥ 2221

తం ప్రవృత్త కపికృత్యమదూరాత్
బాధిత ప్రతిబలో బలదేవః।
జంగమస్ఫటికభూధరకల్పో
రుక్మశైలరుచిరం నిరురోధ ॥ **21.51** ॥ 2222

వానరేణ సుహృదా దనుజానాం
యాతుధానసమరప్రథితేన।
ప్రేషితాం ద్రుమశిలోచ్చయవృష్టిం
నిష్పిపేష ముసలేన హలాస్త్రః ॥ **21.52** ॥ 2223

ఆపతన్నపసరన్నపి భేజే
గ్రాహ్యతామివ చ దుర్గ్రహతాం చ।
అగ్రతోఽభవదలక్ష్యత పశ్చాత్
అప్రతర్క్యరభసో హరివీరః ॥ **21.53** ॥ 2224

తౌ పరస్పరగవేషితరంధ్రౌ
కామపాలకపిసైనికపాలౌ।
యోజితోద్ధతకరౌ యుయుధాతే
దర్పదారుణదిశాగజసత్త్వౌ ॥ **21.54** ॥ 2225

తం ప్రలంబదమనః ప్లవగేంద్రం
విప్లుతం పునరపి ప్లవమానం।
కాలపాశనిగృహీతమరాతిం
కల్పమానమభవాయ వివేద ॥ **21.55** ॥ 2226

సవ్యదక్షిణపరిక్రమణాభ్యాం
ద్రాగలాతమయచక్రనిరీక్ష్యః।
ఆతతాన హలపాణిమదూరాత్
అగ్నిసాలవలయస్థమివారిః ॥ **21.56** ॥ 2227

తం గృహీతగరుడానిలవేగం
సర్వతో యుగపదేవ సమీక్ష్య।
లాంగలీ జలధిలంఘనదక్షం
లాఘవేన లఘయన్ విచచార ॥ **21.57** ॥ 2228

అంధకారమివ తం ప్రతిరుంధన్
అర్యమేవ ముసలీ నిజదీప్త్యా।
దిఙ్ముఖాన్యకలుషాణి వితన్వన్
విశ్వదృష్టివిభవాయ బభూవ ॥ **21.58** ॥ 2229

ఘూర్ణితాకులితకౌరవధామ్నా
లాంగలేన లలితోద్ధతలీలః।
యూథనాథమవరుధ్య కపీనాం
మౌలిఘాతమవధీన్ముసలేన ॥ **21.59** ॥ 2230

వజ్రపాణిమహితాద్భుతభూమ్నా
వానరేణ నిహతేన స రామః।
వ్యాచకార వినతాభయదాతా
పూర్వరామచరితం పునరుక్తం ॥ **21.60** ॥ 2231

ధర్మమర్మభిది దైవవిపాకాత్
ఉద్ధృతే ద్వివిదనామని శల్యే।
రేవతీరమణరేచితఖేదా
నాకినశ్చ మునయశ్చ ననందుః ॥ **21.61** ॥ 2232

త్రాసితేషు విబుధేషు తదగ్రే
పీతవంతమమృతం బలభద్రః।
ప్రాపయత్ ప్లవగముఖ్యమితీవ
స్వర్గిభిః సహ సుధాశనభావం ॥ **21.62** ॥ 2233

భూతలే హలధరాహితగుప్తౌ
సారభూతసుభటగ్రహణేన।
ఉంఛవృత్తిరుదరంభరిరాసీత్
తాదృశేన తపసైవ కృతాంతః ॥ **21.63** ॥ 2234

ఏవమీషదవరోపితభారాం
భావయన్ భువమతోషయదార్యాన్।
పూర్వదేవజనితానభినిఘ్నన్
పూర్వజేన సహితో యదునాథః ॥ **21.64** ॥ 2235

భార్గవాదిభిరబాధితభూమ్నాం
నిర్మమేష్వపి నికారపరాణాం।
సౌభహంసడిభికప్రభృతీనాం
సూదనైరలఘుయచ్చ ధరిత్రీం ॥ **21.65** ॥ 2236

ఉగ్రసేనవినివేశితరాజ్యాం ఉన్నమయ్య యదువంశవిభూతిం।
తస్య దిగ్విజయకౌతుకమాద్యః సప్తలోకతిలకో వితతాన ॥ **21.66** ॥ 2237

తన్నియోగమథ శేఖరయిత్వా
స్వప్రశాసనవశంవదవిశ్వః।
యావదుక్తనియతాఖిలవృత్తీన్
యాదవానుపనినాయ సుధర్మాం ॥ **21.67** ॥ 2238

ఆత్మకల్పితధృతేరథ రాజ్ఞః
సన్నిధౌ సచివపీఠనివిష్టః।
మంత్రణాయ మహతో యదుముఖ్యాన్
సమ్ముఖాన్ ప్రతిననంద ముకుందః ॥ **21.68** ॥ 2239

అభజత నరపాలముగ్రసేనం
బహుమనుతే స్మ యదూంస్తథాఽపి తుంగః।
క్వచిదభిలపనే విభక్తిశక్త్యా
స్వగుణవిభూతిగుణీభవన్నివైకః ॥ **21.69** ॥ 2240

అధిగుణహరివంశవీరసంగాత్
అపచితవాసవసంగమాభిలాషా।
అతిశయరుచిరాం వహంత్యభిఖ్యాం
అచకమతేవ సభా తదాధిరాజ్యం ॥ **21.70** ॥ 2241

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ఏకవింశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ద్వావింశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథ దేవానివాహూతాన్నరదేవానభాషత।
దేవదానవసామాన్యదైవతం దేవకీసుతః ॥ **22.1** ॥ 2242

ఏష వః క్ష్మాపతిః శాస్తి విధాతేవ ప్రజాపతీన్।
మహేంద్ర ఇవ ధర్మేణ సుధర్మామాస్థితః స్వయం ॥ **22.2** ॥ 2243

శేఖరీకృతభూభారః శేషత్వేన విభోః స్థితః।
వేదయత్యయమార్యోఽపి మిత్రభూతానమిత్రజిత్ ॥ **22.3** ॥ 2244

వయం భవంతో యే చాన్యే మహాంతః సర్వ ఏవ తే।
విశ్వగుప్తౌ జగత్కర్త్రా వినియుక్తా విభూతయః ॥ **22.4** ॥ 2245

తదస్మాభిరవస్థేయం ధర్మవర్త్మని శాశ్వతే।
బిభ్యద్భిరనఘాదేశాద్వజ్రాదివ సముద్యతాత్ ॥ **22.5** ॥ 2246

ద్విషంతః ఖ్యాతనామానో నామశేషాస్తథాఽప్యసౌ।
సముద్రవసనా విష్వక్ తామసైరవకుంఠితా ॥ **22.6** ॥ 2247

అంసకస్తూరికా భూమిర్భవతాం బాహుశాలినాం।
అజగుప్సాపదం న స్యాదసద్వృత్తిమలీమసా ॥ **22.7** ॥ 2248

శంకితప్రచయః శేషః శత్రూణాం శుష్మణామివ।
ఆయతౌ సుఖమిచ్ఛద్భిర్న యుక్తః క్షంతుమీశ్వరైః ॥ **22.8** ॥ 2249

అతస్త్రాణాయ సాధూనాం దుష్కృతాం దమనం క్షమం।
కడంకరీయరోధో హి కలమోత్సేధకారణం ॥ **22.9** ॥ 2250

పుష్యతాం పాండరం ఛత్రం పుండరీకమివ శ్రియః।
ధర్మోఽధర్మశ్చ నాన్యోఽస్తి రక్షణోపేక్షణే భువః ॥ **22.10** ॥ 2251

పూర్వపూర్వనరేంద్రాణాముచ్ఛిష్టమపి మేదినీ।
సోమపీథినయాద్రాహ్యా స్వధర్మాధ్వరమాస్థితైః ॥ **22.11** ॥ 2252

అవివేకవిభావర్యాం ధర్మమార్గమపంకిలం।
ద్రష్టుం దీప ఇవ న్యస్తో నాయకేన నయాగమః ॥ **22.12** ॥ 2253

అవలంబ్య జగద్ధాతుర్హస్తమాగమవిగ్రహం।
స్వయముద్ధరతాత్మానం స్వైరం పాతాలపాతినం ॥ **22.13** ॥ 2254

వ్యసనాసారవేగానాం వారణం న ప్రకల్పతే।
ఉపదేశైరనార్యాణాముత్తానచ్ఛత్రసన్నిభైః ॥ **22.14** ॥ 2255

పండితప్రహతేనైవ సత్పథేన సదోదితాః।
విషమేషు స్ఖలంతోఽపి న దుర్గతిమవాప్స్యథ ॥ **22.15** ॥ 2256

భూపరిక్రమణాదన్యా భవతామతిభాస్వతాం।
తమసామివ శత్రూణాం నిరాసే కీదృశీ క్రియా ॥ **22.16** ॥ 2257

జిగీషూణాం చ యుష్మాకం న జేతవ్యపదే స్థితం।
కౌరవైరనుకూలానాం విపాకైరివ కర్మణాం ॥ **22.17** ॥ 2258

అవరోధ్యాః స్వయం దక్షైరక్షిపద్భిరనేహసం।
కరిణాం కర్ణడోలాభిః కంపితా ఇవ సంపదః ॥ **22.18** ॥ 2259

నీతిపద్ధతిరక్షోభ్యా భవద్భిరధిగమ్యతాం।
నియతా స్వర్గసౌధస్య నిఃశ్రేణిరివ శాశ్వతీ ॥ **22.19** ॥ 2260

ఖలత్యాగః సుహృత్ప్రాప్తిరితీదం కవచద్వయం।
వహధ్వం మంత్రదేహస్య భేదం పరిజిహీర్షవః ॥ **22.20** ॥ 2261

ధాతూనామివ కోపేషు ప్రకృతీనామచేతసాం।
పాతుమర్హథ పర్యాప్తం ప్రసాదనరసాయనం ॥ **22.21** ॥ 2262

అనీతిమదిరాం త్యక్త్వా లోభాదివిషదూషితాం।
అగదంకారమాదద్ధ్వం ప్రజ్ఞాఽమృతమనుత్తమం ॥ **22.22** ॥ 2263

లులితాశేషసన్మార్గం లోకవేదవిరోధినం।
పరిత్యజత దుర్మానం పాషండమతజీవితం ॥ **22.23** ॥ 2264

గుణశైలాగ్రమారోప్య శనైరాత్మానమాత్మనా।
నిత్యశంకితవిభ్రంశం నిధ్యాయత శుభంయవః ॥ **22.24** ॥ 2265

త్రివిధాని విధేయాని సంపత్సు చ విపత్సు చ।
కరణానీవ మిత్రాణి గోపాయత గుణగ్రహాత్ ॥ **22.25** ॥ 2266

అప్రశాంతేషు విస్రంభమతిశంకాం సుహృత్సు చ।
నీతిసందంశినా బుద్ధేః సముద్ధరత కంటకౌ ॥ **22.26** ॥ 2267

సపంచాంగేన మంత్రేణ నీతిమాహాత్మ్యనిర్విషాం।
నియచ్ఛత నిజాంగేషు భుజంగీమివ సంపదం ॥ **22.27** ॥ 2268

అవధీరయతాధర్మ్యమర్థకామైకసాధికాం।
నృశంసప్రేయసీం నీతిం నారీహృదయదారుణాం ॥ **22.28** ॥ 2269

ప్రమాదసప్తకం త్యక్త్వా ప్రబుధ్యోపాయసప్తకం।
అంగసప్తకసంపత్త్యా జయత ద్వీపసప్తకం ॥ **22.29** ॥ 2270

అరాతిగణకూటస్థానాదౌ జయత దుర్జయాన్।
అపదక్రోధలోభాదీనశేషార్థవిరోధినః ॥ **22.30** ॥ 2271

ఆంతరేణ బలేనైవ ద్వివిధాం వహత క్షమాం।
యస్య సత్త్వేఽప్యసత్త్వేఽపి గతార్థం షడ్విధం బలం ॥ **22.31** ॥ 2272

న శాపో నాభిచరణం న వహ్నిర్న విషం తథా।
నాస్త్రాణి న చ శస్త్రాణి యథా తీక్షణతమా క్షమా ॥ **22.32** ॥ 2273

విపక్షజాతిభాజోఽపి క్షుద్రాననపకుర్వతః।
సుపర్ణ ఇవ భూనాగానుపేక్షధ్వం తరస్వినః ॥ **22.33** ॥ 2274

కృపణాన్ క్షమమాణోఽపి మహాసత్త్వో న దైన్యభాక్।
మృగేంద్ర ఇవ భిన్నేభః స్వదంష్ట్రాలేహినః ఖగాన్ ॥ **22.34** ॥ 2275

దేవానతిశయానానాం దైత్యదానవరక్షసాం।
వినిపాతనిదానాని స్వయమన్వీక్ష్య సుఖ్యత ॥ **22.35** ॥ 2276

యశఃప్రాణహరాన్ ఘోరాన్ వ్యామోహవిషపాదపాన్।
సమీక్షాశాణఘృష్టేన ధృత శాస్త్రేణ శస్త్రిణః ॥ **22.36** ॥ 2277

శ్రుతశాలిభిరుక్తాని దురుత్సేకజ్వరాతురాః।
అప్రియాణ్యపి పథ్యాని మా జిహాసత జాతుచిత్ ॥ **22.37** ॥ 2278

కలిసంధిసమాఘ్రాతం త్యజంతః కర్మ కర్బురం।
సదసత్పేక్షణే స్యాత సర్వతో దత్తదృష్టయః ॥ **22.38** ॥ 2279

పల్లవోపమకౌమారే ప్రసూనోపమయౌవనే।
స్థిరం ఫలముపాదధ్వం జంగమే జీవితద్రుమే ॥ **22.39** ॥ 2280

మిషతాం మీలతాం వాఽపి ద్రుతం ధావతి జీవితే।
అనఘం తనుత క్షేమ్యమాంతరం ధనమక్షయం ॥ **22.40** ॥ 2281

అకాలనియతోచ్ఛ్రాయమతిసూర్యేందుపావకం।
క్షాత్రం క్షపితజాడ్యం వః క్షమం తేజః సమేధితుం ॥ **22.41** ॥ 2282

అసంప్లావితసప్తాబ్ధిరత్రిలోకీతమోపహా।
అదిక్సూతసుధాలిప్తిర్యస్య కీర్తిః స కింప్రభుః ॥ **22.42** ॥ 2283

సుధాం సుమనసో యస్య స్వాదయంతి యశోమయీం।
స రాజా వృద్ధిమాప్నోతి క్షీయతే న చ కాలతః ॥ **22.43** ॥ 2284

త్యక్తసాంత్వేన కఠినాన్విద్రావయత తేజసా।
అయసస్తాపసేకాభ్యామవస్థా కీదృశీ భవేత్ ॥ **22.44** ॥ 2285

ప్రసాధితదిశో యుష్మాన్ విముక్తాన్యమహీభృతః।
సంపదః ప్రతిపత్స్యంతే సరితః సాగరానివ ॥ **22.45** ॥ 2286

స ఏష పురతో యాతా ప్రాజ్ఞః పరిభృశన్ పథః।
సంకల్ప ఇవ యుష్మాకం సాత్యకిః సత్యవిక్రమః ॥ **22.46** ॥ 2287

పరివారేణ సంపన్నస్త్యక్తకోశశ్చ కార్యతః।
నందకోఽయమనిస్త్రింశః సమ్మతో మమ శత్రుజిత్ ॥ **22.47** ॥ 2288

జైత్రం ధ్వజమివోదగ్రమేనమాహితలక్షణం।
అనుయాత దిశో జేతుమస్త్రవేదమివాపరం ॥ **22.48** ॥ 2289

వనసింహనయాద్గుప్తిర్మానతర్కక్రమాదపి।
పరస్పరపురస్కారాద్భవిత్రీ భవతామిహ ॥ **22.49** ॥ 2290

అపి యుష్మాభిరేతావదహంకారగ్రహోజ్ఝితైః।
అంగీకృతమముహ్యద్భిరాతురైరివ భోజనం ॥ **22.50** ॥ 2291

ఇతి సూక్తిసుధాం పీత్వా శౌరివక్త్రేందునిఃసృతాం।
సహసా నరదేవాస్తే సౌమనస్యం ప్రపేదిరే ॥ **22.51** ॥ 2292

తదుక్తిం శుకవత్ సర్వే సంలపంతః పరస్పరం।
ప్రహర్షమదధుస్తస్య ప్రవిష్టా నీతిపంజరం ॥ **22.52** ॥ 2293

తృషితైరివ తే శ్రోత్రైః సంభూతశ్రుతిసౌరభాం।
పపుః ప్రియహితాం తస్య పరిశుద్ధాం సరస్వతీం ॥ **22.53** ॥ 2294

అసందేహవిపర్యాసామసంకీర్ణహితాహితాం।
త్రయీమివ గిరం తస్య మానయంతి స్మ తే నృపాః ॥ **22.54** ॥ 2295

అథ యాదవయూథేన సహితః సంయుగప్రియః।
సాత్యకిః ప్రచితోత్తంసః ప్రతస్థే భర్తురాజ్ఞయా ॥ **22.55** ॥ 2296

ధర్మగుప్తికృతాదేశః స మేనే మధువైరిణా।
అపృథక్త్వమివాపన్నమన్యదాయుధపంచకం ॥ **22.56** ॥ 2297

స్వకేతుకల్పనాపూర్వం నియుక్తం హరిణా స్వయం।
తమేవ తాదృశాకారం తమమన్యంత యాదవాః ॥ **22.57** ॥ 2298

స వీరః శాసనం భర్తుః శిరస్త్రాణమివోద్వహన్।
అమన్యత జితప్రాయాః సహ దిక్పతిభిర్దిశః ॥ **22.58** ॥ 2299

పయోధిం తర్ణకపదం పర్వతం సికతామయం।
పాతాలం చ స్థలీపృష్టం ప్రైక్షతామితవిక్రమః ॥ **22.59** ॥ 2300

ప్రయాణపటహస్తస్య ప్రలయాంబుదడంబరః।
నూనమానర్తయామాస భువం సహ పయోధిభిః ॥ **22.60** ॥ 2301

ప్రయాంతీ పృతనా సద్యః ప్రణాదైర్ద్యామపూరయత్।
వైరివాసకసజ్ఞానాం గణైరప్సరసామపి ॥ **22.61** ॥ 2302

అధిరుహ్య రథం జైత్రం స బభౌ తార్క్ష్యసన్నిభం।
జిగీషితదిశాచక్రశ్చక్రపాణిరివాపరః ॥ **22.62** ॥ 2303

దివ్యదుందుభిఘోషేణ పుష్పవర్షేణ భూయసా।
అశరీరిజయోక్త్యా చ తేన జజ్ఞే జితం జగత్ ॥ **22.63** ॥ 2304

స విష్ణురివ విక్రాంత్యా బలిధ్వంసోద్యతో బలీ।
సుషువే త్రిషు లోకేషు కీర్తిం త్రిపథగామివ ॥ **22.64** ॥ 2305

తతో బుద్బుదఫేనాభైః ప్రచితాం ఛత్రచామరైః।
నినాయ పృతనాం ప్రాచీం గంగామివ భగీరథః ॥ **22.65** ॥ 2306

పృతనాసాగరౌఘేన పాలయన్ సాగరాంబరాం।
వీరో వేతసవృత్తీనాం న భంగమభిసందధే ॥ **22.66** ॥ 2307

మహద్భిరపి తత్సైన్యే సంపతద్భిః సుహృద్బలైః।
న వృద్ధిరభవద్దృశ్యా వర్షతోయైరివాంబుధౌ ॥ **22.67** ॥ 2308

అశోభత పతాకాగ్రైరగ్రహస్తైరనీకినీ।
నిర్దిశ్య గణయంతీవ జేతవ్యవిషయాన్నిజైః ॥ **22.68** ॥ 2309

తమీదివసయోస్తత్ర పృథివ్యాకాశయోరపి।
సమపద్యత తాదాత్మ్యం సైన్యరేణుసముత్థితం ॥ **22.69** ॥ 2310

అసూచీముఖభేద్యం తదచంద్రార్కప్రతిక్రియం।
రురోధ ద్విషతాం దృష్టిం రజసా జనితం తమః ॥ **22.70** ॥ 2311

అప్రతీపమరుత్క్షిప్తః పరాగః ప్రసరన్ పురః।
ఆసన్నవినిపాతానాం వైవర్ణ్యమదిశద్ద్విషాం ॥ **22.71** ॥ 2312

ధూమకంబలసాంద్రేణ రేణునా గగనస్థలీ।
నమంతీం సైన్యభారేణ శనైరనుజగామ గాం ॥ **22.72** ॥ 2313

పృథివీం వర్ధయంతీవ పృతనా ఖండయంత్యపి।
పరాగైః పూరయామాస ఖాతం సగరజన్మనాం ॥ **22.73** ॥ 2314

ధ్వజపల్లవితా సేనా శస్త్రపుష్పా పరాగిణీ।
బభౌ చంచూర్యమాణేవ మృత్యోరుపవనస్థలీ ॥ **22.74** ॥ 2315

సా నూనమనుకుర్వాణా సింధుపత్న్యో సితాసితే।
కుటిలప్రతికూలర్ద్ధి కూలంకషగతిర్యయౌ ॥ **22.75** ॥ 2316

విశ్వతః ప్రసృతిస్తస్యా బభూవ బహుపద్ధతేః।
వాహబంధనకీలానామపర్యాప్తవనద్రుమా ॥ **22.76** ॥ 2317

అవిచ్ఛిన్నగుణాంశ్చక్రే నిస్త్రాసాన్నిజసేనయా।
హారానివ భువః శుద్ధానగ్రహారాన్ పరార్పితాన్ ॥ **22.77** ॥ 2318

అనాశ్రమపదాసన్నామభీషితకృషీవలాం।
అనైషీన్మహతీం సేనామవిరుంధాన గోపనీం ॥ **22.78** ॥ 2319

స్వదేశాదవిశేషేణ స్వీకృతే శత్రుమండలే।
న యోధా జగృహుస్తత్ర కించిదస్వామిసమ్మతం ॥ **22.79** ॥ 2320

విహారాస్తస్య జన్యేషు విమతానేవ నిఘ్నతః।
సమం దదృశిరే దేవైస్తత్తజ్జానపదైరపి ॥ **22.80** ॥ 2321

అదీనసత్త్వః శత్రూణాం దీనసంరక్షణవ్రతీ।
అన్వకంపత ధాత్రీభిరుపనీతాన్ స్తనంధయాన్ ॥ **22.81** ॥ 2322

అదృష్టసైన్యరజసామబాణస్పర్శవేదినాం।
పశ్యన్ క్వచిదమిత్రాణాం స జిహ్రాయ పలాయనం ॥ **22.82** ॥ 2323

స మిథః శౌర్యసంఘర్షాదరాతీనభినిఘ్నతః।
పునరుద్దీపయామాస సత్కారేణ గరీయసా ॥ **22.83** ॥ 2324

క్రోధపావకదీప్తానాం హేతీనాం యదుపుంగవాః।
విదధుస్తత్ర వైరిస్త్రీబాష్పతోయేన సేచనం ॥ **22.84** ॥ 2325

నిహతప్రతిమాతంగదంతత్సరుపరిష్కృతాన్।
ద్విషతాం మౌలిశాణేషు ఖడ్గాన్ ముహురశాతయన్ ॥ **22.85** ॥ 2326

శస్త్రధారాధరైస్తత్ర విక్రమారణ్యబర్హిణీం।
విపులే భుజశైలాగ్రే వీరశ్రియమనర్తయన్ ॥ **22.86** ॥ 2327

నియతం హేతయస్తేషాం నిపీతే వహ్నివారిణీ।
నిదధుః శత్రునారీణాం చిత్తేషు నయనేషు చ ॥ **22.87** ॥ 2328

అలభంత క్షణాత్తేషాం పురతః పరిపంథినః।
ధనుషా నమతా స్వర్గం వపుషా తు వసుంధరాం ॥ **22.88** ॥ 2329

గూర్జరాన్ పారశీకాంశ్చ ప్రాగేవ భృతకీకృతాన్।
అపశ్చాత్పదవిన్యాసానకరోదగ్రయాయినః ॥ **22.89** ॥ 2330

మధ్యదేశం వశీకృత్య యోగీవ ప్రథమం మనః।
ప్రత్యంతబహిరక్షాణి త్యాజితార్థాన్యథాకరోత్ ॥ **22.90** ॥ 2331

గృహీతచరమాంభోధీన్ గరుత్మానివ జగ్రసే।
ధన్వినస్తురగోపేతాన్ విముఖాన్ భుజగానివ ॥ **22.91** ॥ 2332

యదవస్తత్ర నిస్త్రాసా యవనైః స్తనయిత్నుభిః।
శైలా ఇవ దధుర్భీమాం శరవృష్టిముదీరితాం ॥ **22.92** ॥ 2333

రక్తచందనదిగ్ధాస్తే యశోభిః స్రగ్వినస్తదా।
జయశ్రీపరిరంభార్థం నైపథ్యమివ భేజిరే ॥ **22.93** ॥ 2334

కపిచూషితతాలాభైః కృత్తైర్యవనమూర్ధభిః।
దదృశే కాలభృత్యానాం దత్తపిండేవ మేదినీ ॥ **22.94** ॥ 2335

పీతే యవనసైన్యాబ్ధౌ తత్కోపబడబాగ్నినా।
శకాద్యాః శరణం జగ్ముః శంకాతంకేన సాత్యకిం ॥ **22.95** ॥ 2336

ప్రవాలపల్లవాస్తీర్ణాం రత్నపుష్పౌఘకర్బురాం।
విహారపదవీం మేనే వేలామపరవారిధేః ॥ **22.96** ॥ 2337

ప్రచేతసాఽపి దుష్ప్రాపైః ప్రవాలమణిమౌక్తికైః।
తం పోతవణిజస్తత్ర ప్రభూతైః పర్యతోషయన్ ॥ **22.97** ॥ 2338

నిర్ధూతనిగమాంస్తత్ర నైగమానపరాంతజాన్।
స వైద్య ఇవ దుర్వ్యాధీన్ దుర్జయానజయద్విభుః ॥ **22.98** ॥ 2339

విహరన్ వారుణీభాజా స వీరో విజయశ్రియా।
బభూవ బర్బరస్త్రీణాం పరిదేవనదేశికః ॥ **22.99** ॥ 2340

ఉదనహ్యంత వార్ష్ణేయాః కుంతలాన్ సమరశ్లథాన్।
ప్రవాలైరపరాంభోధేరాంత్రైరివ సముద్ధృతైః ॥ **22.100** ॥ 2341

తతో విలులితమ్లేచ్ఛః పశ్చిమోదధివేలయా।
అనిలప్రేయసీమాశామమనుష్యపదం యయౌ ॥ **22.101** ॥ 2342

హారీత హరితైః తత్ర మహార్ఘైర్మణిరాశిభిః।
గృహీతైరన్వగృహ్యంత తేన పోతోపజీవినః ॥ **22.102** ॥ 2343

పశ్చిమాం దిశమాక్రమ్య ప్రాఙ్ముఖం రథమాస్థితం।
విపరీతగతిం సూర్యముదీచ్యాస్తమజానత ॥ **22.103** ॥ 2344

స కృష్ణవర్త్మవిహృతిర్యగాంత ఇవ సంయుగే।
అమిత్రలోకమదహద్దీప్తహేతిగణోల్బణః ॥ **22.104** ॥ 2345

అనభ్రవిద్యుత్ప్రతిమాః సాయకాస్తస్య ధన్వినః।
అభవన్ హూణనారీణామశ్రువర్షపురః సరాః ॥ **22.105** ॥ 2346

ద్విషతో దేవదృశ్యేషు రణరంగేషు దీవ్యతః।
తాండవం గ్రాహయామాస నిపాతితశిరోధరాన్ ॥ **22.106** ॥ 2347

అపరస్పరసాపేక్షానతూణీరప్రకాశకాన్।
అశంసత్ప్రతియోధానప్యవధీరితజీవితాన్ ॥ **22.107** ॥ 2348

మహాంతో మండలం చేరుర్మధ్యేప్రతిబలం ద్విపాః।
ప్రలయోదన్వదావర్తే భ్రమంత ఇవ పర్వతాః ॥ **22.108** ॥ 2349

తత్ర సైన్యరజశ్చక్రే ప్రతీచీరపి వాహినీః।
అసమాహిత బుద్ధీనాం చిత్తవృత్తీరివావిలాః ॥ **22.109** ॥ 2350

త్రాసముక్తం పునస్తత్ర సింధుకాంభోజయోషితాం।
అశ్రుబిందుభిరాబంధి మౌక్తికస్తనమండనం ॥ **22.110** ॥ 2351

అకృష్టపచ్యఘుసృణామచ్ఛిన్నౌఘమహాపగాం।
అఘుర్మగ్లపితారణ్యామనఘాం భువమన్వభూత్ ॥ **22.111** ॥ 2352

అశ్వీయఖురనిష్పిష్టభూధరక్షోదభూయసా।
రాజవీథీసమాం చక్రే రజసా వాలుకాం నదీం ॥ **22.112** ॥ 2353

గ్రామణేరివ తైస్తస్య సైనికైరవరోధితాః।
స్త్రియః పురుషధర్మాణః స్త్రీత్వమేవోపలంభితాః ॥ **22.113** ॥ 2354

బలేన మహతాఽఽస్కంద్య మైనాకపితరం గిరిం।
ప్రలయోదన్వదారోహమాకాలికమలంభయత్ ॥ **22.114** ॥ 2355

సమాజమివ శైలానాం విశ్వరూపమివ ప్రభుం।
ఉత్తంభనమివ వ్యోమ్నః స నిదధ్యౌ సకౌతుకం ॥ **22.115** ॥ 2356

శ్వశురం భూతనాథస్య స్కందమాతామహం గిరిం।
ప్రసూతిం సర్వరత్నానాం పృథివీధేనుతర్ణకం ॥ **22.116** ॥ 2357

గృహీతాస్త్యాజితత్రాసా మేనాపతివనౌకసః।
మార్గమాదిదిశుస్తస్య వహ్నేరివ సమీరణాః ॥ **22.117** ॥ 2358

తమారుహ్య నిరైక్షంత జిఘృక్షంత ఇవాంధకాః।
వికల్పితరవీంద్వగ్నీన్ మేరుకైలాసమందరాన్ ॥ **22.118** ॥ 2359

దదర్శ గగనం తత్ర దివాఽపి వ్యక్తతారకం।
గౌరీహారమణిప్రఖ్యైర్గంగానిర్ఝరశీకరైః ॥ **22.119** ॥ 2360

సుభగాం కిన్నరీణాం చ స్వగుణామోదమేదురాం।
గీతిం నిశామయామాస గజశార్దూలకర్షణీం ॥ **22.120** ॥ 2361

గుహాసు యమినాం మేనే సైన్యఘోషమశృణ్వతాం।
శృణ్వతామపి సింహానాం సమం సామినిమీలనం ॥ **22.121** ॥ 2362

అపశ్యత్తత్ర దూరస్థమంతికస్థమివోన్ముఖః।
కైలాసం కిన్నరేంద్రస్య కీర్తికందమివోత్థితం ॥ **22.122** ॥ 2363

చమరాన్ సింహశాబాంశ్చ గంధనాభిమృగానపి।
జగృహుస్తత్ర వార్ష్ణేయాః ప్రియాసంప్రీణనార్థినః ॥ **22.123** ॥ 2364

గుంజాహారభృతః శ్యామా బర్హోల్లాసితకుంతలాః।
ప్రవాలవసనాః ప్రేక్ష్య జహసుః శబరాంగనాః ॥ **22.124** ॥ 2365

శిఖరాంసపరిష్కారైః సైన్యద్విపమదైర్బభౌ।
కల్కితః క్ష్మాభృతాం నాథః కస్తూరీస్థాసకైరివ ॥ **22.125** ॥ 2366

శ్రుత్వా గిరిగుహానూక్తం తత్సైన్యగజగర్జితం।
అపి సింహాః పలాయంత వన్యద్విరదభేదినః ॥ **22.126** ॥ 2367

ప్రదీప్తరత్నశిరసం ప్రాలేయపరిపాండురం।
ప్రదక్షిణం వ్యతీయాయ శేషయిత్వా మహీధరం ॥ **22.127** ॥ 2368

అథ కస్తూరికామోదైరధివాసితభూధరాన్।
యశసాఽఽవాస్య నేపాలాన్ యదువీరః స్వదేశయత్ ॥ **22.128** ॥ 2369

పర్వతేంద్రప్రతినిధీన్ ప్రాగుత్తరమహీధరాన్।
సుప్రతీకవిషాణాగ్రైరవైక్షత గవాక్షితాన్ ॥ **22.129** ॥ 2370

దీపపర్వతదుర్గేషు ద్విపసింహనిభాన్ ద్విషః।
సంగ్రామమృగయాస్థాయీ జగ్రాహ చ జఘాన చ ॥ **22.130** ॥ 2371

ప్రభంజన ఇవాంభోదాన్ పక్షీంద్ర ఇవ పన్నగాన్।
ప్రాచ్యాన్ ప్రచ్యావయామాస పంచవక్త్ర ఇవ ద్విపాన్ ॥ **22.131** ॥ 2372

శోషితప్రాచ్యజలధిః శౌర్యబాడబవహ్నినా।
ససర్జ తద్వధూచిత్తేష్వశోష్యం శోకవారిధిం ॥ **22.132** ॥ 2373

యదూనాం హేతయస్తత్ర శత్రుశోణితపాటలాః।
ప్రతాపజ్వలనజ్వాలాసంపదం ప్రతిపేదిరే ॥ **22.133** ॥ 2374

కృపాణికాభిః కుకురాః కంపితాభిరకంపయన్।
ద్విషతాం తద్వధూనాం చ చిత్తదక్షిణలోచనే ॥ **22.134** ॥ 2375

విజప్రలర్యాదవాస్తత్ర విబుధస్త్రీవరప్రదాః।
శరాణాం లక్షదాతారః శత్రుసమ్మతవిక్రమాః ॥ **22.135** ॥ 2376

యాదవాస్తత్ర శత్రూణాం కృత్తేషుం నూనమప్రతీన్।
ఆశాతధన్వా దృశ్యేషు శిరోజాలేషు సాయకాన్ ॥ **22.136** ॥ 2377

విక్రమప్రభవే తేషాం విజయశ్రీస్వయంవరే।
వందికృత్యం ద్విషశ్చక్రురప్సరోభిః స్వయంవృతాః ॥ **22.137** ॥ 2378

రమాపతిపదోత్పన్నాం రత్నాకరపతింవరాం।
పుణ్యాం సరితమాసీదత్పురభిన్మౌలిమాలికాం ॥ **22.138** ॥ 2379

స మేనే జాహ్నవీం యాంతీమర్థమేకమివార్ణవం।
ప్రవాహైర్బహుధా భిన్నైర్భాషాభిరివ భారతీం ॥ **22.139** ॥ 2380

కృపాణధారాతీర్థేన శోధయిత్వా కృతాగసః।
త్రిదివం ప్రాపయామాస వంగాంస్త్రిపథగాంతరే ॥ **22.140** ॥ 2381

విక్షిపన్ భువి నిస్త్రింశో వక్త్రపుష్పాణి వైరిణాం।
రణరంగనటస్యాస్య సూత్రధార ఇవాభవత్ ॥ **22.141** ॥ 2382

సైన్యదంతిమదోపేతైః శత్రుస్త్రీబాష్పకజ్జలైః।
గంగాం రవిసుతాం చక్రే యశసా తాం చ తన్మయీం ॥ **22.142** ॥ 2383

ఆత్తసారా ద్విషస్తత్ర ముక్తాస్తేన మహీయసా।
అదృశ్యంత యథాపూర్వం దంతిభుక్తకపిత్థవత్ ॥ **22.143** ॥ 2384

పృథువీచిగణాం తీర్త్వా పృథివీసహజాం నదీం।
బాధితాశేషగౌడేన బలేనార్ణవమాద్రవత్ ॥ **22.144** ॥ 2385

అలభంత మహీపాలాః పురతస్తస్య నిర్భయాః।
నతేన ధనుషా నాకం వపుషా చ వసుంధరాం ॥ **22.145** ॥ 2386

విశంతో వాహినీం తస్య త్రిస్రోతసమివాపరాం।
త్రిదివం ప్రత్యపద్యంత ప్రతియోధా నిరాగసః ॥ **22.146** ॥ 2387

కుటిలాన్ ప్రగుణీకృత్య స్వనామాక్షరభూషితాన్।
జంగమాన్ దర్శయామాస జయస్తంభాన్ మహీతలే ॥ **22.147** ॥ 2388

శాలీనివ సతస్తాతుం తత్ర తత్ర ప్రరోహతః।
యవసౌఘనిభాన్యాప్యానుజ్జహార యదూద్వహః ॥ **22.148** ॥ 2389

ప్రతాపాగ్నిం పురస్కృత్య భూయః సాగరవాససః।
వేలావలయసంపన్నం కరం జగ్రాహ తత్ర సః ॥ **22.149** ॥ 2390

పురందరసమః పూర్వం జిత్వా పౌరందరీం దిశం।
దీక్షితః సత్పరిత్రాణే దక్షిణాభిముఖోఽభవత్ ॥ **22.150** ॥ 2391

ఉపదీకృత్య సర్వస్వముపసన్నయదూద్వహాః।
ప్రాచీమవికలామృద్ధిముత్కలాః ప్రతిపేదిరే ॥ **22.151** ॥ 2392

ప్రహితానథ కాలింగైః పంథానముపరుంధతః।
రురోధ సింహనాదేన యదుసింహః స సింధురాన్ ॥ **22.152** ॥ 2393

స తాన్ గైరికరక్తాంగాన్ సప్తధా స్రుతనిర్ఝరాన్।
జంగమానివ వింధ్యాదీన్ జగృహే గంధహస్తినః ॥ **22.153** ॥ 2394

ప్రతియుధ్య పరిశ్రాంతాన్ గృహీత్వా గజయోధినః।
చక్రలింగధరాంశ్చక్రే కాలింగాన్ కింకరీకృతాన్ ॥ **22.154** ॥ 2395

స తేషామపి సామంతానాహూతాన్వింధ్యదుర్గతః।
దక్షాన్ ద్విరదశిక్షాయాం చక్రే నిజనిషాదిసాత్ ॥ **22.155** ॥ 2396

వైరివారణమూర్ధన్యైర్మౌక్తికైర్లాజతాం గతైః।
రణాగ్నిర్దర్శయామాస వ్యూఢాం తేన జయశ్రియం ॥ **22.156** ॥ 2397

దారితద్విరదాంస్తత్ర సింహానివ మహాజవాన్।
ననంద స్వభటాన్ దృష్ట్వా నఖరశ్రితమౌక్తికాన్ ॥ **22.157** ॥ 2398

విపక్షాన్ భూభృతస్తత్ర కుర్వతా నిర్విచేష్టితాన్।
దేవో హరిహయస్తేన ద్విరూపత్వమివాన్వభూత్ ॥ **22.158** ॥ 2399

అపర్యుషితపానీయామనఘస్రోతసం శుభాం।
గంగామివ విభక్తాంగీం ప్రాప గోదావరీం తతః ॥ **22.159** ॥ 2400

అశాలీనమనస్వేఽపి స్వాశ్రితత్రాణమిచ్ఛతాం।
ఆంధ్రాణామాత్మదాతౄణాం దదావభయదక్షిణాం ॥ **22.160** ॥ 2401

పతిరక్షణతుష్టానాం స్వగుణగ్రథితాక్షరైః।
ఆంధ్రేశ్వరపురంధ్రీణాం సంగీతైః ప్రత్యనందత ॥ **22.161** ॥ 2402

ఆద్యం ద్రమిడదేశానాం తుండీరమథ మండలం।
వివేశ భూషితం యూపైర్వేధసో వాజిమేధికైః ॥ **22.162** ॥ 2403

క్షిప్తదోషః స తం దేశం క్షీరసింధుగుణాధికం।
శుద్ధధర్మపరిష్కారం శ్వేతద్వీపమమన్యత ॥ **22.163** ॥ 2404

పరిత్యక్తపథాంస్తత్ర స కాంచీకటకత్యజః।
ఆహూయ స్థాపయామాస ధర్మ్యాన్ ధర్మధురంధరః ॥ **22.164** ॥ 2405

ప్రలోభయంతీం లలితైస్తతః ప్రథమలక్షితైః।
దర్శనీయేషు చోలేషు దిదృక్షామన్వవర్తత ॥ **22.165** ॥ 2406

అథ కన్యాం కవేరస్య దదర్శ కనకాశ్రితాం।
అపదిష్టనదీరూపామమృతస్యేవ దేవతాం ॥ **22.166** ॥ 2407

ఉదారలహరీలాస్యాం లలితావర్తరాసికాం।
రసికః ప్రైక్షత నదీం రంగపర్యంతనర్తకీం ॥ **22.167** ॥ 2408

రథసేతునిరుద్ధా సా రత్నాకరమనోరథాత్।
అవరుహ్య జగామేవ సహ్యస్య పితురంతికం ॥ **22.168** ॥ 2409

దక్షిణాపథగంగాయాః స తస్యా దివ్యసంపదః।
దదౌ రవిసుతాశ్లేషం దానవర్షేణ దంతినాం ॥ **22.169** ॥ 2410

జననీమివ తాం లక్ష్మ్యాః పాథోనిధిపతివ్రతాం।
నియమైరుచితైర్భేజే నిగమఖ్యాతవైభవాం ॥ **22.170** ॥ 2411

యశోభిః సహ చోలానామిక్షునిష్యందసంనిభం।
పయః సహ్యపయస్విన్యాః పపుర్యాదవయూథపాః ॥ **22.171** ॥ 2412

జహసుర్జాగరూకాస్తే జంఘాలగుణశాలినాం।
దృష్ట్వా ద్రమిడయోధానామవస్కందమనోరథం ॥ **22.172** ॥ 2413

త్రివిష్టపనిభాంస్తత్ర దృష్ట్వా జనపదాన్ బహూన్।
అచమత్కారమన్యేషు భూమిభాగేష్వధత్త సః ॥ **22.173** ॥ 2414

తత్ర దర్పమమిత్రాణాం మిత్రాణామపి సాధ్వసం।
అఖండయదపర్యాయాదత్యాఖండలవిక్రమః ॥ **22.174** ॥ 2415

రంగమాత్మభువస్తత్ర రమ్యనిర్మాణమాతృకాం।
అనంతపీఠికారూఢమభ్యర్చ్య ముదితో యయౌ ॥ **22.175** ॥ 2416

దివాఽపి దీపసాపేక్షం గహనం సంశ్రితాన్ గజైః।
స చోరాంశ్చూర్ణయామాస చోలపాండ్యోపఘాతినః ॥ **22.176** ॥ 2417

రమ్యపత్తనసంబాధాం రత్నసైకతశోభినీం।
వ్యలోకయత సంప్రీతో వేలావిపినపద్ధతిం ॥ **22.177** ॥ 2418

మైనాకమహసా దీప్తం సేతుసీమంతితోదకం।
దమితం రఘువీరేణ దదర్శాబ్ధిం స దక్షిణం ॥ **22.178** ॥ 2419

పరిఖాం ప్రేక్ష్య లంకాయాః పయోధిం ప్రజహర్ష సః।
తారాభూషితదేహస్య త్రిదివస్యేవ దర్పణం ॥ **22.179** ॥ 2420

సహసోత్పతతాం తత్ర ధన్వినో లఘువిక్రమాః।
ఉదధిం దంతినక్రాణాం కుంభరత్నైరపూరయన్ ॥ **22.180** ॥ 2421

గగనం చ నిరాలంబమగాధం చ మహోదధిం।
వీక్ష్య తే బహ్వమన్యంత హనూమంతం గతాగతం ॥ **22.181** ॥ 2422

స భేజే సరితాం పత్యుః పులినం వృష్ణిపుంగవః।
ఆసీదవిధవా గంగా ప్రసన్నే యత్ర రాఘవే ॥ **22.182** ॥ 2423

వ్యలోకత చ విస్మేరో లంకాగోపురముత్తరం।
రఘువీరశరవ్రాతపరికల్పితజాలకం ॥ **22.183** ॥ 2424

పరిభూతరవస్తస్య సైన్యఘోషేణ సాగరః।
అధికం క్షోభమాపన్నస్త్రాసభిన్న ఇవాభవత్ ॥ **22.184** ॥ 2425

తమాలాన్ ప్రతిమాతంగత్రాసాదాలానమండలాన్।
మమృదుర్మానమావార్య మదాంధా గంధసింధురాః ॥ **22.185** ॥ 2426

నలసేతుం తతో నీత్వా దృష్టముక్తానదీముఖః।
వీరో విశ్రమయామాస దుర్నివారాం వరూథినీం ॥ **22.186** ॥ 2427

కృతవ్యావర్తనాస్తత్ర కేతకీరేణురూషితాః।
ద్విషః స్కంధాంశ్చ దుధువుర్హయాస్తుములహేషితాః ॥ **22.187** ॥ 2428

ధనుషా శార్ఙ్గభీమేన సామివిష్ఫారితేన సః।
లజ్జితోదధిఘోషేణ లంకాద్వీపమకంపయత్ ॥ **22.188** ॥ 2429

ప్రతాపదూతవశగాః ప్రాజ్యరత్నోపహారిణః।
అజీవన్ యదుసింహస్య పాదమాశ్రిత్య సింహలాః ॥ **22.189** ॥ 2430

మహతీముపదాం తేషాం ద్విపరత్నాదిశాలినీం।
స సంగృహ్య పునశ్చక్రే న మనః సేతుబంధనే ॥ **22.190** ॥ 2431

ద్విరదాన్ సింహలేంద్రస్య ద్విచతుర్దంతశోభినః।
పోతభూతాంస్తికూటస్య పోతానీతానమన్యత ॥ **22.191** ॥ 2432

యశోరత్నాకరస్తస్య బభౌ పాండ్యసమర్పితైః।
సైన్యకంచుకపర్యాప్తైర్ముక్తాపులినమండలైః ॥ **22.192** ॥ 2433

సోమవంశభువాం తత్ర భూభృతాం యదుపుంగవః।
సయూథ్యభావముద్భావ్య శంకాజ్వరమపానుదత్ ॥ **22.193** ॥ 2434

స మారుతి పదన్యాసాదంచితాగ్రామధిత్యకాం।
ప్రభుః ప్రదక్షిణీచక్రే మహేంద్రస్య మహీభృతః ॥ **22.194** ॥ 2435

ఉపభుక్తా బభౌ తేన మలయస్య వనస్థలీ।
సైన్యసమ్మర్దసంభూతైరేలాచందనసౌరభైః ॥ **22.195** ॥ 2436

పతగేంద్రధ్వజత్రాసాద్భ్రష్టకుండలితాత్మనాం।
జగృహుర్యాదవాస్తత్ర ఫణారత్నాని భోగినాం ॥ **22.196** ॥ 2437

పృతనాం తస్య సంప్రేక్ష్య పృషద్భావితసాగరాం।
మానమాత్మని తత్యాజ మలయాశ్రమతాపసః ॥ **22.197** ॥ 2438

మరుతస్తత్ర నాగానాం మృదితైలాసుగంధయః।
చందనద్రుమసక్తానాం ప్రీతికోపకృతోఽభవన్ ॥ **22.198** ॥ 2439

పటీరస్కంధవిషయాస్తత్ర తేషాం భుజంగమాః।
అభజంత ఫణారత్నైరవాతక్షోభదీపతాం ॥ **22.199** ॥ 2440

ముక్తాభరణభూయిష్ఠా రత్నచందనరంజితా।
చకాశే యాదవీ సేనా సతారేవ పితృప్రసూఃll **22.200** ll 2441

నిదాఘమివ పర్జన్యో నిరాసే సాత్యకిః పరం।
ప్రయుక్తైరగ్రతో నాగైః ప్రావృషేణ్యైరివాంబుదైఃll **22.201** ll 2442

యుగపత్ప్రత్యవిధ్యంత యుద్ధే తస్య శరైర్ద్విషఃl
అపాంగైశ్చ సురస్త్రీణామసితోత్పలమేచకైఃll **22.202** ll 2443

శస్త్రకేలిం పరిత్యజ్య స్వకాంతాకేశ భంగురాం।
జగృహుః కేరలాస్తత్ర జైత్రమస్త్రమివాంజలింll **22.203** ll 2444

అదూరావస్థితో రామస్తత్ర వృష్ణివరూథినీం।
శశంకే విస్మయావిద్ధః సప్తార్ణవసమాహృతింll **22.204** ll 2445

భుగ్నభాగస్తతః సహ్యస్తదాక్రమణయంత్రితఃl
ప్రణినంసురివాబోధి పర్యస్తశకటోపమఃll **22.205** ll 2446

అగ్రస్కంధేన గోకర్ణం మహేంద్రమపి మూలతఃl
అవస్కంద్య యదుశ్రేష్ఠః స్కంధావారం న్యవీవిశత్ll **22.206** ll 2447

జిత్వా సహ్యాశ్రితం వీరో జామదగ్న్య ఇవాపరఃl
దూరముత్సారయామాస ద్విషద్బలమహార్ణవంll **22.207** ll 2448

చారుచందనసంపన్నాం శైలస్తనమనోహరాం।
బుభుజే దక్షిణామాశాం మౌక్తికాకరమేఖలాంll **22.208** ll 2449

తత్ర వేలానిలోద్ధూతరాజతాలరవాన్వితం।
స్వర్గీతం స్వాదు శుశ్రావ భుజంగస్త్రీముఖోదితంll **22.209** ll 2450

చోలకేరలపాండ్యానాం పశ్యన్ననుగతిం ప్రభుః।
చకార పునరాధానం ధర్మ్యం హుతభుజామివ ॥ **22.210** ॥ 2451

కాలదృష్టికరాలాభిరుల్కాభిరివ హేతిభిః।
దుర్మదద్విరదోదగ్రాన్ త్రాసయామాస తౌలువాన్ ॥ **22.211** ॥ 2452

ఖేటకర్పరగూఢాంగాన్ కీలయిత్వా శరైర్ద్విషః।
స్థలకూర్మైరివాకీర్ణం చకార రణభూతలం ॥ **22.212** ॥ 2453

శరైరభ్యర్చితాస్తేన కోంకణాః సమరాంగణే।
పుష్పవృష్టిభిరానర్చుస్తమేవ త్రిదశీకృతాః ॥ **22.213** ॥ 2454

కుపితాః కోంకణస్త్రీణాం గండూషమధుగర్భితాన్।
బభంజురమితామోదాన్ వకులాన్ వృష్ణికుంజరాః ॥ **22.214** ॥ 2455

ప్రమాదానివ తాన్ సప్త దేశానతిపతన్ ప్రభుః।
స మమర్ద మహారాష్ట్రం సైన్యదక్షిణభాగతః ॥ **22.215** ॥ 2456

అపశ్యదృశ్యమూకాంతే శేషమౌలిమణిప్రభాం।
రామసాయకరంధ్రేణ నిఃసరంతీం నభఃస్పృశం ॥ **22.216** ॥ 2457

కామక్రోధావివాస్కంద్య సహ్యవింధ్యౌ సమాహితః।
విజిగ్యే విషమాంస్తత్ర విషయాన్ సత్త్వమాస్థితః ॥ **22.217** ॥ 2458

చాపఘోషేణ నిర్భిన్నచక్రవాలాద్రిసంధినా।
కుంజలీనాన్ ద్విషస్తత్ర దివాభీతానభేషయత్ ॥ **22.218** ॥ 2459

అవంధ్యతపసా వింధ్యః స్తంభితః కుంభజన్మనా।
యదుపుంగవమాతంగైర్వర్ధమాన ఇవాభవత్ ॥ **22.219** ॥ 2460

సూర్యరోధితరుచ్ఛన్నామసూర్యంపశ్యవీచికాం।
సోమవంశ్యాః సుధాం తత్ర పపుః సోమసముద్భవాం ॥ **22.220** ॥ 2461

తేషాం విహరతాం తత్ర శింజినీబద్ధరావణాం।
కార్తవీర్యజలక్రీడాం కథయంతి స్మ తాపసాః ॥ **22.221** ॥ 2462

నగరీం హేహయేంద్రస్య కారార్పితదశాననాం।
నలాదీనాం చ శిథిలాం సనిర్వేదమదర్శయన్ ॥ **22.222** ॥ 2463

రథవాజిపదక్షుణ్ణవింధ్యమస్తకరేణుభిః।
రేవామాచామయామాస రిపుస్త్రీబాష్పవర్ధితాం ॥ **22.223** ॥ 2464

వవృధే సమరస్తత్ర సుభగస్వర్గసంక్రమః।
సిద్ధగంధర్వయూథానాం చిత్తతాండవదేశికః ॥ **22.224** ॥ 2465

స్ఖలింగైః ఖడ్గనిష్పిష్టదంతదంభోలిసంభవైః।
ఆసీద్విరదమేఘానామచిరద్యుతికల్పనా ॥ **22.225** ॥ 2466

సవ్యాలమృగసంకీర్ణా రమ్యతుంగరథద్రుమా।
విససర్ప చమూస్తత్ర వింధ్యవన్యేవ జంగమా ॥ **22.226** ॥ 2467

తాలద్వయసజంఘాగ్ర్యాః కుంభైరుత్తంభితాంబరాః।
గర్జితైస్త్రాసయామాసుర్గజా వనమతంగజాన్ ॥ **22.227** ॥ 2468

బలయంత్రణయా తత్ర గృహీతైర్విపినద్విపైః।
వ్యవర్ధయత తాం సేనాం వింధ్యపాదైరివోన్నతైః ॥ **22.228** ॥ 2469

యూథైర్విరదశైలానాం కనత్కదలికావనైః।
అంతరం పూరయామాస వింధ్యనీహారభూభృతోః ॥ **22.229** ॥ 2470

అరాతివనితానేత్రైరశ్రుధారాధరైరిమాం।
వీరో వసుమతీమిత్థం విదధే దేవమాతృకాం ॥ **22.230** ॥ 2471

ధర్మయూపనిభైస్తస్య జయస్తంభైః సమంతతః।
ప్రరూఢాద్భుతరోమాంచా ప్రత్యభాసత మేదినీ ॥ **22.231** ॥ 2472

జితాశేష విపక్షస్య బద్ధముక్తావభాసినీ।
అభవత్కుభాం తస్య కీర్తిః శ్రవణభూషణం ॥ **22.232** ॥ 2473

ఇతి గ్రాహ్యకరాశ్చక్రే హరితో హరితోషకృత్।
వీరః సురభిణా స్వేన యశసాఽఽవాసితాంబరాః ॥ **22.233** ॥ 2474

హృతసర్వస్వదీనానాం వ్రీడామపనుదన్నివ।
అదిశత్ క్షౌమమాశానాం యశోభిర్ధ్వంసలక్షణైః ॥ **22.234** ॥ 2475

స చక్రవత్ పరిక్రమ్య క్షమాచక్రమరిందమః।
క్షపయిత్వా రిపూన్ సర్వాన్ శౌరిపార్శ్వం పునర్యయౌ ॥ **22.235** ॥ 2476

సైన్యసింధుపథస్తస్య స్థలీశేషితకంటకః।
విదధే విస్మయోన్నిద్రప్రీతికంటకితాం భువం ॥ **22.236** ॥ 2477

తమేవమఖిలామాశాం పరిక్రమ్యోదయస్థితం।
ప్రద్యోతనసమం పౌరాః ప్రహృష్టాః ప్రత్యుపాసత ॥ **22.237** ॥ 2478

సైన్యఘోషసమాహూతౌ తతో హరిహలాయుధౌ।
తమభ్యాజగ్మతుర్దూరాదుగ్రసేనపురోగమౌ ॥ **22.238** ॥ 2479

దదృశే సాత్యకిస్తత్ర రామముఖ్యైః సరాజకైః।
అన్యైః సహ దిశాపాలైరాఖండల ఇవాపరః ॥ **22.239** ॥ 2480

అభివంద్య స తాన్ వంద్యానభివ్యక్తపరాక్రమః।
తదనుప్లవభావేన ప్రావిశద్ద్వారకాం పురీం ॥ **22.240** ॥ 2481

ప్రస్థితౌ పరిమేయాని పశ్చాదుపచితాని సా।
జగ్రసే యదుసైన్యాని జగంతీవ హరేస్తనుః ॥ **22.241** ॥ 2482

అష్టాసు దిక్షు విభవైరుపసంగృహీతైః
యక్షాస్పదప్రహసనీ యదురాజధానీ।
సత్యానుభావవసుదేవసుతప్రసత్త్యై
సంభూతదిక్పతివిభూతిరివాబభాసే ॥ **22.242** ॥ 2483

అభ్యర్చ్య పూర్వవిభవాదధికైః ప్రదిష్టైః
నాకాధిపానివ నవోపహృతాన్నరేంద్రాన్।
ధర్మానుపాలననియోగనిరూఢచిత్తాన్
ప్రాస్థాపయత్ ప్రతిదిశం ప్రథమో యదూనాం ॥ **22.243** ॥ 2484

మణిమకుటసహస్రైర్వాసుదేవస్య భూపాః
పదసవిధనిషణ్ణాం పాదుకామర్చయిత్వా।
ప్రతియయురుపలబ్ధైః పారిజాతప్రసూనైః
సురభయితుముపేత్య స్వావరోధాన్ ప్రసాద్యాన్ ॥ **22.244** ॥ 2485

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే ద్వావింశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ త్రయోవింశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథాధికారచ్యవనాద్య ఇంద్రాః పంచాభవన్ పాండుసుతాః పృథివ్యాం ।
జయార్థినస్తే జగదేకనాథం ప్రపేదిరే సత్త్వధనాః సదారాః ॥ **23.1** ॥ 2486

తమోపహైస్తత్త్వవిదామృషీణాం వాక్యైస్త్రివేదీమనుసంజిహానైః ।
కృష్ణం యథావత్ కృతినో విదంతః తస్యాభవన్ ప్రాణసమాః సఖాయః ॥ **23.2** ॥ 2487

తదాశ్రయాస్తత్ప్రణిధేయకృత్యాః
తేనైవ నాథేన సదా సనాథాః ।
అపారయన్ యోగిభిరప్యజయ్యాన్
బాహ్యాంతరాన్ జేతుమరాతివర్గాన్ ॥ **23.3** ॥ 2488

ప్రతిక్రియాః ప్రాగ్భవదుష్కృతానాం
ప్రాణోపరోధేఽపి నిరుద్ధపాపాః ।
ధీరాస్త్రిలోకీసుహృదః ప్రసాదాత్
విపాకరమ్యా విపదః ప్రసేహుః ॥ **23.4** ॥ 2489

అలంఘయన్ విశ్వపతేః ప్రసాదాత్
వృత్తిం పరాచీమివ వీతరాగాః ।
అరాతిభిశ్ఛద్మవిధిప్రవీణైః
ఆపాదితామగ్నిజలాదిపీడాం ॥ **23.5** ॥ 2490

కలింగనీతిం కలహైకతానాం
కర్ణం చ పార్థేన నిబద్ధవైరం।
ఆస్థాయ దుశ్శాసనపూర్వజన్మా
ధర్మోత్తరాన్ జేతుమియేష పార్థాన్ ॥ **23.6** ॥ 2491

స రాజసూయక్రతుధర్మపత్నీం
భీమేన గాండీవభృతా చ మాన్యాం।
ద్యూతచ్ఛలాత్ప్రాపితదాసభావాం
సాధ్వీం ముధా పర్యభవత్ సభాయాం ॥ **23.7** ॥ 2492

అనన్యనాథాం స్థితిమాప్నువంత్యా
నాథః స్వసంబోధననామగర్భం।
శుశ్రావ దూరాంతరితోఽపి శౌరిః
ప్రాక్రోశనం పార్థపతివ్రతాయాః ॥ **23.8** ॥ 2493

మిథ్యావిచారాన్మిషతాం గురూణాం
ప్రభుః సతాం పాండవధర్మపత్నీం।
దుశ్శాసనవ్యాకులితోత్తరీయాం
అక్షయ్యకౌశేయవతీమకార్షీత్ ॥ **23.9** ॥ 2494

అవాప్తకామాః ప్రబలైరమిత్రైః
అక్షచ్ఛలేనాపహృతం స్వరాజ్యం।
నిక్షిప్తకర్తవ్యభరా బభూవుః
సత్త్వాధికాః సాత్వతయూథనాథే ॥ **23.10** ॥ 2495

స్వాతంత్ర్యగంధద్విరదాంకుశేన
స్నేహైవ శీలేన వినీయమానః।
అనన్యలభ్యం ప్రతిలంభితోఽభూత్
ప్రభుః స్వయం పాండవదూతభావం ॥ **23.11** ॥ 2496

స తాదృశీమాద్రియత త్రిధామా
ప్రేష్యక్రియాం ప్రేషితదేవబృందః।
నను ప్రభూణాం నిరపేక్షభూమ్నాం
ప్రసాధనం భక్తజనే గుణత్వం ॥ **23.12** ॥ 2497

అపి ప్రభూతానుగుణక్రియాభ్యః
శ్లాఘూపదం తత్త్వవిదాం బభూవ।
అనన్యతంత్రస్య విభోస్తదేతత్
నాథోచితం నంతృషు పారతంత్ర్యం ॥ **23.13** ॥ 2498

తపస్యతః పుత్రసముద్భవార్థం
మార్గాగతం మోచయతః పిశాచం।
అజన్మనో జన్మభృతశ్చ శౌరేః
స్వామిత్వసంవాది బభూవ దూత్యం ॥ **23.14** ॥ 2499

సరోషసీరాయుధహేతిశక్త్యా
సాచీకృతాం కౌరవరాజధానీం।
అద్యాపి గంగాసలిలప్రవాహే
ప్రక్రాంతపాతామివ సంప్రపేదే ॥ **23.15** ॥ 2500

ఖద్యోతవద్దర్శితఖంజదీప్తీన్
ప్రజ్ఞాదృశో భూమిభృతః సభాయాం।
ప్రాప్తోదయో భానురివ త్రిధామా
ప్రచ్ఛాదయామాస కురూన్ స్వధామ్నా ॥ **23.16** ॥ 2501

తదాగమేన ప్రతిపన్నహర్షాః
తద్దర్శనేనాహితపారవశ్యాః।
అతర్కితప్రస్మృతవైరబంధాః
వృత్తిం ద్విషంతో విదధుర్యథార్హం ॥ **23.17** ॥ 2502

ఉలూఖలే భక్తగుణే చ బద్ధం
గుణోత్తరే గోపవధూస్తనే చ।
ఇయేష బంధుం జగదేకబంధుం
దుర్యోధనో దుస్త్యజమృత్యుపాశః ॥ **23.18** ॥ 2503

ప్రకాశయన్ కించిదివాప్రమేయః
ప్రభావమాత్మీయమనన్యవేద్యం।
ముహుః ప్రతీపాచరణోత్సుకానాం
మోఘాశతాం మూఢధియామకార్షీత్ ॥ **23.19** ॥ 2504

స్వవేదితం సంసది ధార్తరాష్ట్రే
సంధిత్సతో ధర్మసుతస్య వాక్యం।
అనాదదానే మురభిన్నివృత్తః
సానుగ్రహో విగ్రహమన్వమంస్త ॥ **23.20** ॥ 2505

నరాంశజుష్టేన ధనంజయేన
రథీ భవన్ సారథిరాత్మనా చ।
ధనుర్భృతా తోత్రభృతా చ భేజే
పృథక్త్వమైక్యం చ యథాప్రమాణం ॥ **23.21** ॥ 2506

రథాధిరూఢం చ రథం చ రక్షన్
యథార్థతో దర్శయతి స్మ యంతా।
త్రయ్యంతచింతానిరపేక్షమీశః
తత్తాదృశం తత్త్వవిభాగమాద్యం ॥ **23.22** ॥ 2507

పురఃస్థితే గోప్తరి విశ్వహేతౌ
పశ్చాదవస్థాయిని తత్ప్రవర్త్యే।
అనన్యయోగాత్ స రథో బభార
ప్రాధీతవేద్యాం ప్రణవప్రవృత్తిం ॥ **23.23** ॥ 2508

ప్రభుర్బభౌ ప్రగ్రహతోత్రపాణిః
కాలాత్మనా భావితపాశదండః।
యదా తదా దేవగణేన మేనే
శాంతం బలం శాంతనవప్రధానం ॥ **23.24** ॥ 2509

ధురంధరః స్వర్గనికేతనానాం
ధుర్యోత్థితైర్ధూసరితో రజోభిః।
రరాజ మధ్యే రథయూథపానాం
గోష్టే పశూనామివ గోపవేషః ॥ **23.25** ॥ 2510

సముద్రసంఘాతనిభే నృపాణాం
సైన్యద్వయే సంయతి సంప్రవృత్తే।
అస్థానకారుణ్యవశాన్నివృత్తం
ధనంజయం వీతశుచం వితేనే ॥ **23.26** ॥ 2511

ఫలాదపి స్వాదుతమప్రరోహం
ప్రోత్సాహనే సఖ్యురివోద్యతః సః।
జగద్ధితార్థాయ జగౌ దయావాన్
అన్యైరవిజ్ఞేయమనన్యధర్మం ॥ **23.27** ॥ 2512

చిరంతనస్నేహదయాదిమూలం
చింతార్ణవం నిస్తరతో దురంతం।
కిరీటినః కేశవసూక్తిరాసీత్
కాలోచితా కాచన పోతపాత్రీ ॥ **23.28** ॥ 2513

అభంగురైర్ధౌతఫలానుషంగాత్
విద్యాశరైర్విశ్వగురోరుపాత్తైః।
వివేకధన్వా విషమానజైషీత్
అంతః స్థితాన్ జిష్ణురరాతిసంఘాన్ ॥ **23.29** ॥ 2514

ఉపఘ్నభూతాం శ్రుతివల్లరీణాం
ఉపాస్త తుష్యన్నుపదేశముద్రాం।
నఖాంశుభిః క్షిప్తతమఃకలంకాం
నాథస్య పార్థో నతపూర్వభాగః ॥ **23.30** ॥ 2515

విభక్తసామాన్యవిశేషధర్మా
ప్రాదుర్బభూవోపనిషత్ ప్రభోర్యా।
స ఏవ తాం వ్యాసమునిః సమీచీం
పర్యగ్రహీద్భారతవేదవక్తా ॥ **23.31** ॥ 2516

అభంజనీయాం పరధర్మసత్తాం
అనశ్వరీం భారతసూర్యదీప్తిం।
విదుశ్శ్రుతీనామనఘాం వయస్యాం
గీతామసమ్మూఢజనావిగీతాం ॥ **23.32** ॥ 2517

కపిధ్వజస్తస్య విభోరపశ్యత్
తదర్పితం చక్షురవాప్య దివ్యం।
విరించిపూర్వైరపి దుర్నిరీక్షం
విశ్వాశ్రయం రూపమశేషమూర్తేః ॥ **23.33** ॥ 2518

తస్మిన్నభివ్యాప్తసమస్తలోకే
స తత్స్వరూపేణ వికల్ప్యమానే।
విడంబితాన్ గోపురధారిబింబైః
దేవాన్ విభోరైక్షత దివ్యదేహాన్ ॥ **23.34** ॥ 2519

ప్రఖ్యాతదీక్షం ప్రణతార్తిభంగే
పార్థస్తదా దైత్యరిపుం ప్రపన్నః।
వినాశయామాస బలం రిపూణాం
విపత్ప్రతీకారపరేణ సఖ్యా ॥ **23.35** ॥ 2520

స్వహస్తపద్మాంచితతోత్రపాశః
స్వచ్ఛందలీలాసహధర్మచారీ।
గతాగతైరప్రతిమైః స చక్రే
జయశ్రియో జైత్రరథేన డోలాం ॥ **23.36** ॥ 2521

సవిస్మయః సంయతి సవ్యసాచీ
తత్తాదృశా సారథినా సమేతః।
మనోజవానాం నిజసాయకానాం
అగ్రేసరం స్యందనమన్వపశ్యత్ ॥ **23.37** ॥ 2522

యథా నియచ్ఛత్యయమింద్రియాశ్వాన్
జీవాశ్రయే దేహరథే నిబద్ధాన్।
తథాఽర్జునస్యందనధుర్యనేతా
బభూవ నాన్యేన నిదర్శనీయః ॥ **23.38** ॥ 2523

యదేకదేశే నిఖిలం తదన్యత్
తద్దేహభాగేషు చ సంవిభక్తం।
రథైకదేశే తమవేక్ష్య పార్థః
ప్రాబుద్ధ తం సారథిమప్రతర్క్యం ॥ **23.39** ॥ 2524

నివర్తితం వైరిజనోపమర్దాత్
న్యస్తం రథే చక్రముపాదదానః।
నతప్రతిజ్ఞానుపరోధహేతోః
ఆత్మప్రతిజ్ఞామజహాత్ స్వతంత్రః ॥ **23.40** ॥ 2525

ద్విషత్ప్రయుక్తం దురపోహమస్త్రం
భుజాంతరాలేన విభుః ప్రతీచ్ఛన్।
విధాయ వైకల్పికవైజయంతీం
ప్రచ్ఛాదితం ప్రాణయతి స్మ పార్థం ॥ **23.41** ॥ 2526

నివేశితాం తస్య పదే చ పూజాం
నిశామ్య గంగామివ చంద్రమౌలౌ।
అనన్యసామాన్యమమంస్త సఖ్యుః
సంకోచవైదేశికమీశ్వరత్వం ॥ **23.42** ॥ 2527

దివాకరేఽనస్తమితేఽతిగాఢం
తమః సృజంస్తామసమోహనార్థం।
ప్రపన్నరక్షాప్రతిపన్నదీక్షః
సత్యాభిసంధం విదధే సఖాయం ॥ **23.43** ॥ 2528

సురైరశేషైరపి జాతరోషైః
స దుర్జయాన్ భీష్ముముఖాన్ జిగాయ।
సహాయశక్త్యా యుధి సవ్యసాచీ
కిం దుష్కరం కేశవమాశ్రితానాం ॥ **23.44** ॥ 2529

స్వప్నః కిమాసీదథవేంద్రజాలం
బభూవ గంధర్వపురీ కిమేషా।
ఇతీవ శంకాం విదధే ప్రలీనా
పతాకినీ కౌరవపాండవానాం ॥ **23.45** ॥ 2530

ఆకృష్టదేవాసురసాంపరాయైః
ఓజస్వినాం శస్త్రభృతాముదంతైః।
ప్రాయస్తదా ప్రత్యవహారలీలం
ఆకాలికీం విశ్వభుగన్వభుంక్త ॥ **23.46** ॥ 2531

జిఘాంసురష్టాదశ సంపతంతీః
అక్షౌహిణీరద్భుతభీమరూపాః।
స్వతంత్రయామాస మిథఃప్రతీపాన్
సూత్రావసక్తానివ దారుమర్త్యాన్ ॥ **23.47** ॥ 2532

కృషీవలః స్థావరజంగమానాం
క్షేత్రే కురూణాం సమకాలపాకాన్।
అనీకశాలీన్ భుజశాలివర్గైః
ఫలోపపన్నాన్ ప్రభురిత్యలావీత్ ॥ **23.48** ॥ 2533

నిస్తీర్య సంగ్రామమహాసముద్రం
సంసారపోతేన పరేణ సఖ్యా।
ధనంజయస్తత్పదమేవ భేజే
నిర్ధూతనీహారదివాకరాభః ॥ **23.49** ॥ 2534

ద్రౌణిస్తదా సౌప్తికమాదధానః
కృపేణ సార్ధం కృతవర్మణా చ।
హతాహితైః పాండుసుతైరవాప్తం
సైన్యావశేషం శమయాంబభూవ ॥ **23.50** ॥ 2535

ఇత్థం దశాష్టౌ చ నిపాత్య భూమౌ
అక్షౌహిణీరద్భుతభీమరూపాః।
సతాం పతిః సత్త్వ సమృద్ధిరోగాత్
ఉల్లాఘితామాతనుతేవ పృథ్వీం ॥ **23.51** ॥ 2536

విభుః స్వసంకల్పహతాన్ వినిఘ్నన్
ధర్మైకతానేన ధనంజయేన।
ప్రతోదసందంశికయోదహార్షీత్
పాంచాలకన్యాపరిభూతిశల్యం ॥ **23.52** ॥ 2537

పరాస్త్రవిస్రంసితముత్తరాయాః
పద్మాసనాద్యైరపి పూజితేన।
గంగాధరణ్యోః ప్రభవేన గర్భం
పస్పర్శ పాదేన పరావరేశః ॥ **23.53** ॥ 2538

విప్లోషితం ద్రౌణిశరేణ బాలం
సంజీవయన్ పాదరజఃప్రభావాత్।
వధూకృతక్షుద్రశిలావిశేషం
రామానుజో రామమివాన్వకార్షీత్ ॥ **23.54** ॥ 2539

తస్య శ్రుతిశ్రేణిశిరోధృతానాం
స్పర్శః ప్రజేశాదిభిరీప్సితోఽభూత్।
పరీక్షిదుత్థానపరీక్షితానాం
అఘచ్ఛిదామంఘ్రిరజఃకణానాం ॥ **23.55** ॥ 2540

అజాతదీనాం ద్రుపదోద్భవాయాః
కాలస్య దీప్తామివ ఖడ్గరేఖాం।
విపక్షసంహారమహాభుజంగీం
వేణీం ప్రియైః సంశమయాంబభూవ ॥ **23.56** ॥ 2541

పితామహాయ ప్రతతాన పార్థః
శరప్రయుక్తం శయనం యదగ్ర్యం।
యోగాసనం యోజితచిత్తధైర్యం
తదేవ పర్యాప్తగుణం తదాఽఽసీత్ ॥ **23.57** ॥ 2542

విన్యస్య ధర్మతనయే విజయాధికారం
సఖ్యాఽర్జునేన యశసేవ ధనుర్ధరాణాం।
దధ్మౌ స దైత్యమథనో యుధి పాంచజన్యం
వృష్ణ్యంధకాదిపరిశేషితభూమిభారః ॥ **23.58** ॥ 2543

ప్రత్యానినాయ రథమాత్తజయః స జన్యాత్
ధన్యావలోకనధనంజయదర్శనీయః।
సారథ్యసంవిదవధీరితహేతిజుష్టః
సేనాపరాగపరిధూసరకుంతలశ్రీః ॥ **23.59** ॥ 2544

ఆలింగ్య గాఢమవగాఢరసం రణాబ్ధౌ
వీరవ్రణైః కృతవిభూషణమింద్రసూనుం।
అన్యావతారపరికల్పనకేలిలోభాత్
ఐక్యం నినాయ నిజమంశమివాన్యనిష్టం ॥ **23.60** ॥ 2545

రణభువి శరతల్పే లీలయా శాయితేన
స్వపదసముదితాయాః సూనునా సిద్ధసింధోః।
అనతిచిరవిలంబాదాప్తుకామం ధరిత్రీం
కలిమివ శమయిష్యన్ ఖ్యాపయామాస ధర్మాన్ ॥ **23.61** ॥ 2546

అప్రత్యూహితసార్వభౌమవిభవైరభ్యర్చితః పాండవైః
ప్రత్యావృత్తమహోత్సవేన ముదితాం ప్రాప్తః పురీం ద్వారకాం।
ప్రత్యక్షం ప్రథయాంబభూవ విహరన్ ప్రీతః ప్రియాభిః సమం
శుద్ధః సామపదాగమైరధిగతాం స్వాధీనతాం శ్రీపతిః ॥ **23.62** ॥ 2547

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే త్రయోవింశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ చతుర్వింశః సర్గః ॥

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

అథ నిజవిభవాదజాతశత్రౌ ప్రశమితశత్రుబలే నివేశ్య భూమిం ।
పరిచరణఫలం ప్రభుః ప్రయచ్ఛన్ అమితగుణాభిరరంస్త వల్లభాభిః ॥ **24.1** ॥ 2548

క్రతువిధినియతోఽప్యకర్మవశ్యః
పరిచితకామరసోఽపి వీతరాగః ।
నగరవసతిరప్యశేషవాసః
కథమివ కేన విభుః స వర్ణనీయః ॥ **24.2** ॥ 2549

అనుగమితమిదం స్వదారరక్షాం
అనఘమనోభవతంత్ర మాననీయం ।
నిరుపధికరసస్య నేతురాసీత్
నృపతిమహర్షిభిరంచితం చరిత్రం ॥ **24.3** ॥ 2550

శ్రుతిశతమహితే పదే పరస్మిన్
సితజలధౌ రవిమండలే చ సిద్ధాం ।
బహుమతిమతిశయ్య సా బభాసే
నరకరిపోరవరోధభూమిరగ్ర్యా ॥ **24.4** ॥ 2551

నిధిగణముఖవాంతనిష్కరాశిః
ప్రచితగుణా మణిభిః స్యమంతకాద్యైః ।
ప్రముదితమహిషీగణేన చక్రే
యదునగరీ విభునా నివాసభూమిః ॥ **24.5** ॥ 2552

అవికలవిభవస్య విశ్వమూర్తేః
అధివసనం యదువీరరాజధాన్యాం।
అనుదినమనపాయినీం ప్రతిష్టాం
అభిలషతామనుచింతనీయమాసీత్ ॥ **24.6** ॥ 2553

సహ మునిభిరుపాస్త ధర్మమాద్యం
వ్యవహరణాని దదర్శ వేదవిద్భిః।
అరమత చ వధూజనైర్యథార్హం
బహుతనురక్రమతో విచిత్రశక్తిః ॥ **24.7** ॥ 2554

అపి యుగపదవాప్తనైకదేహైః
ఉపనతయోగబలైః స్వకర్మనిఘ్నైః।
ధృతబహువపుషా జగద్విధాత్రా
జితకరణేన తు భుజ్యతే తదర్థః ॥ **24.8** ॥ 2555

యదుపతిరధిరూఢచంద్రశాలః
సహ దయితాభిరనన్యమానసాభిః।
జలనిధిమభితః ప్రదర్శయంస్తాః
నిజమివ ధామ నివేదయాంబభూవ ॥ **24.9** ॥ 2556

నిజపదమనపాయమాశ్రితానాం
ప్రభురపవర్గదశామివ ప్రయచ్ఛన్।
అమితబహుగుణామనన్యలభ్యాం
అతనుత కామపి సంపదం ప్రియాణాం ॥ **24.10** ॥ 2557

స్వయముదవసితే స్వవాసధన్యే
త్రిషు భువనేషు సమామివాద్భుతానాం।
అతనుత సమవాయమాత్మయోగాత్
అతిశయినీమథవా విభుః సమృద్ధిం ॥ **24.11** ॥ 2558

విధిసదనముఖేష్వదృష్టపూర్వాం
ప్రథితపరస్పరసమ్మతిం సమృద్ధిం।
యదుపతిదయితాగృహేషు పశ్యన్
ముదమభజదుభవి నారదో మునీంద్రః ॥ **24.12** ॥ 2559

లలితరుచిషు కల్పవృక్షపోతైః
ఉపవనరాజిషు తస్య సంచరిష్ణోః।
అదధురవయవైర్ముదం మురారేః
అనుకృతపుష్పఫలాదికైస్తరుణ్యః ॥ **24.13** ॥ 2560

అధిగతకుసుమాపచాయలీలః
ప్రమదవనాని విభూషయన్ స్వధామ్నా।
ప్రజనితమదనో మనస్వినీభిః
గుణసురభిః సురభిః స్వయం స మేనే ॥ **24.14** ॥ 2561

పరిపణమివ మన్మథోత్సవానాం
ప్రథమవికస్వరపద్మదర్శనీయం।
అనుదితబహువిభ్రమం వధూనాం
అభినవయౌవనమన్వభుంక్త నాథః ॥ **24.15** ॥ 2562

అమృతమయపయః పరిప్లుతానాం
విషమగుణేషు విహారవాపికానాం।
కమలకువలయాదిషు ప్రియాణాం
ముఖనయనస్మితకాంతిమభ్యనందత్ ॥ **24.16** ॥ 2563

అవితథమహిమా నిజప్రసాదాత్
అనఘమనోరథతోషితాసు తాసు।
స్వపరిజనతయా సురైర్నియుక్తాః
నిరదిశదప్సరసో నిదేశభాజః ॥ **24.17** ॥ 2564

బహిరుపనగరం బలాని దృష్ట్వా
సహ యదుభిః సమయే నివర్తమానం।
దదృశురధిగవాక్షమేకచిత్తాః
రథతురగాదిషు రామపశ్చిమం తం ॥ **24.18** ॥ 2565

విధివదనువిధాయ దేవయాత్రాం
ప్రతిపురవీథిపరిక్రమేణ దృశ్యం।
పతిమనుదదృశుస్తమేవ దూరాత్
అచరమదేవమనన్యదేవతాస్తాః ॥ **24.19** ॥ 2566

బహువిధముపహారజాతమగ్ర్యం
సురపతిభిః స్వయమాహృతం ముకుందః।
అపి గగనచరైరదృష్టపూర్వం
సమమవరోధజనస్య సంవిభేజే ॥ **24.20** ॥ 2567

ఉపచితశిఖరే వదాన్యరత్నైః
ఉచితగుహాశ్రితహంసతూలతల్పే।
బహురివ స బభౌ విహారశైలే
ప్రతిమణిభిత్తివిభక్తచారుబింబః ॥ **24.21** ॥ 2568

యుగపదఖిలమాదరేణ సాక్షాత్
యువతిజనస్య నిదర్శయన్ ముకుందః।
అసకృదుపగమయ్య చిత్రశాలాః
అనఘసమాధిదశామివాతతాన ॥ **24.22** ॥ 2569

అనితరమనసాం స్వవల్లభానాం
నరకజితా నిరపాయవైభవేన।
భవభయవినివారిణీ స్వభక్తిః
లలితవిహారముఖేన లంభితాఽభూత్ ॥ **24.23** ॥ 2570

ప్రముదితవిబుధాహృతప్రక్ష్యైః
కనకసరోజవనైరలంకృతానాం।
అతిశయమవరోధదీర్ఘికాణాం
అధిసురసింధు సమీక్షితం నిదధ్యౌ ॥ **24.24** ॥ 2571

విహరతి వనితాజనే తదీయైః
అపలపితామవలోకనప్రభావైః।
పునరపి హరినీలరత్నభాసా
దధురసితోత్పలసంపదం సరస్యః ॥ **24.25** ॥ 2572

స్థిరధృతిమధిరోప్య రత్నడోలాం
గుణఘటితామివ మాధవః స్వమాయాం।
అగమయత గతాగతాన్యభీక్ష్ణం
సుకృతజుషః స్వయమంగనాః స్వతంత్రః ॥ **24.26** ॥ 2573

రుచిరకనకశృంగవక్త్రవాంతైః
ప్రతితను కుంకుమవారిభిః ప్రసించన్।
అజనయదనురాగయోగమంతః
బహిరపి తోయవిహారతో వధూనాం ॥ **24.27** ॥ 2574

నవమణిపరికల్పితేషు నాథః
కమలవనాంతరకేలిమందిరేషు।
శ్రియ ఇవ సుదృశో గృహీతపద్మాః
హృది నిదధే పురుషోత్తమః ప్రతీతః ॥ **24.28** ॥ 2575

దిశి దిశి మకరందవర్షదిగ్ధాం
వివిధపరాగవిభక్తచూర్ణచిత్రాం।
భువమభజత సాకమంగనాభిః
పులకితదృష్టిషు పుష్పమండపేషు ॥ **24.29** ॥ 2576

అనువిహితమహోత్సవో యథార్హం
వితరణతోషితవందిబంధువర్గః।
పరిణయనవిధిం లతావధూనాం
అతనుత చూతవరైః ప్రియార్పితానాం ॥ **24.30** ॥ 2577

సుతబహుమతభాగినాం శుకానాం
ఉపహృతదివ్యరసోపభోగభాజాం।
శ్రుతిమధురగిరాం స్వశిక్షితానాం
అతిశయసిద్ధిమదర్శయత్ ప్రియాభ్యః ॥ **24.31** ॥ 2578

అనుకృతనిజశక్తిభిః ప్రియాభిః
సహ గుణబంధవిభక్తసన్నివేశైః।
ముహురిహ నిపతద్భిరుత్పతద్భిః
కరణవశైరివ కందుకైరదీవ్యత్ ॥ **24.32** ॥ 2579

నిజయువతిషు యద్యపి త్రిధామా
నయనపిధానవిహారమాజహార।
న తదనుచరితం తథాఽపి తాభిః
త్రిభువనదృష్టినిరోధశంకినీభిః ॥ **24.33** ॥ 2580

శ్రుతివిహితమవంధ్యయన్ స్వధర్మం
ప్రతిదినమన్యపరో యదా బభూవ।
తదుపచరణతస్తదాఽపి తాసాం
సమజనయత్ ప్రియభోగమేవ కాలః ॥ **24.34** ॥ 2581

మణిపరువకమంజులస్తనీభిః
మధుసమయాపగమే వరాంగనాభిః।
సితమణివిహితాన్ స యంత్రధారా -
వ్యతికరశీతలితానభుంక్త సౌధాన్ ॥ **24.35** ॥ 2582

స్ఫటికసదనదీప్తిదత్తహస్తాం
మురభిదసేవత సాదరం సదారః।
అపజలదనిశోదితస్య శోభాం
హలధరకాంతిభృతస్తుషారభాసః ॥ **24.36** ॥ 2583

అగురుభిరసితైరనూరుగౌరైః
నవఘుసృణైరపి నిర్వివేశ నాథః।
హిమఋతుమవరోధసుందరీణాం
స్తనపరిరంభసమర్పితైర్విలిప్తః ॥ **24.37** ॥ 2584

అనలశకటికాభిరప్యజయ్యం
శిశిరసమీరణమంజసా జిగాయ।
అవిరలపరిరంభలంభనీయైః
స్తనకలశోష్మభిరాత్మవల్లభానాం ॥ **24.38** ॥ 2585

ఉపనిషదుపదేశసాభిలాషైః
ఉపచరితో మునిభిః సనందనాద్యైః।
రతిపతిసమయస్థితో వధూనాం
లలితకలాగమదేశికో బభూవ ॥ **24.39** ॥ 2586

కలమధురగిరాం కలాప్రసంగాత్
అతిమదనోపనిషత్ పరం రహస్యం।
ప్రియహితరుచిరాక్షరం ప్రియాణాం
శ్రుతిషు చకార శిఖామణిః శ్రుతీనాం ॥ **24.40** ॥ 2587

నిరుపధికనిజప్రభావగర్భం
పరిషది విశ్వపతిః ప్రియాసహాయః।
కిమపి నిశమయాంబభూవ గీతం
ప్రముదితకిన్నరదంపతిప్రయుక్తం ॥ **24.41** ॥ 2588

మృదుకరతలలీలయా మృదంగాన్
అసమయనర్తితనీలకంఠయూథాన్।
ధ్వనయతి దయితే విదూరభూమేః
శ్రియమివ తాః పులకోద్గమైరపుష్యన్ ॥ **24.42** ॥ 2589

కరకమలపరిగ్రహేణ ధన్యం
వరతనుసంసది వాదయన్ విపంచీం।
అవిదితగమనాయ గాయకైః స్వైః
ఉపరతగీతిభిరున్ముఖైః సిషేవే ॥ **24.43** ॥ 2590

శ్రుతిమధుసుభగైరదీనహృద్యైః
శ్రుతఘుననాదశిఖండినీగణశ్రీః।
మధురిపువనితాజనః సమాజే
ధ్వనిభిరమాద్యత దివ్యదుందుభీనాం ॥ **24.44** ॥ 2591

సలలితకరణాంగహారహృద్యం
సహ దయితాభిరుదారదివ్యనాట్యం।
అనుదినమనిమేషదర్శనీయం
జితమధురప్సరసాం దదర్శ నృత్యం ॥ **24.45** ॥ 2592

అభినయమభినంద్య నర్తకీనాం
స్వయముపదిష్టమలంఘితోపదేశం।
పునరపి ముదితస్తమేవ యుంజన్
అవిదితపూర్వమివాదరాదపశ్యత్ ॥ **24.46** ॥ 2593

ప్రతియువతిగృహీతనైకరూపః
ప్రణయవతీభిరనన్య ఇత్యుపేతః।
అపహృతమణిపాదుకః కయాచిత్
పదమపి గంతుమశక్నువన్నివాసీత్ ॥ **24.47** ॥ 2594

అనవహితతయా సఖీసమక్షం
ద్రుతముపహూయ సమాఖ్యయేతరస్యాః।
ముషితమనసమద్భుతైర్విలాసైః
ఇదమపి నామ తవేత్యువాచ ముగ్ధాం ॥ **24.48** ॥ 2595

సముచితదినలంఘనం సపత్న్యాః
పరిపణితం స్వయమభ్యుపేత్య నాథః।
స్మితమధురముఖో జితః కయాచిత్
వివశ ఇవాక్షవిహారతో బభూవ ॥ **24.49** ॥ 2596

అనుగతనిజబింబమేనమన్యా
మణిముకురస్థమవేక్ష్య మందహాసం।
న ఖలు తదవలోకనాయ పశ్చాత్
వ్యతనుత సాచివిధిం తదేకతృప్తా ॥ **24.50** ॥ 2597

పులకిని కుచకుట్మలే పరస్యాః
కథమపి సాధ్వసకంపితాగ్రహస్తః।
స్థిరచరజగదేకదివ్యశిల్పీ
విషమతమం విలిలేఖ పత్రభంగం ॥ **24.51** ॥ 2598

మృదుసురభిసుజాతబంధురాభిః
ప్రణిదధదగ్రనిబద్ధపంకజాభిః।
ముహురసితదృశాం స్వకంఠయోగ్యాం
భుజలతికామమిమీత మాలికాభిః ॥ **24.52** ॥ 2599

అభజత స చ తాశ్చ దూతికానాం
అమృతపరిప్లుతభేషజాయమానైః।
ప్రతిదినమిదమాదిమం ప్రమోదం
ప్రణయవిరోధసితాసితైర్వచోభిః ॥ **24.53** ॥ 2600

నిజపదపరిచార కాంక్షిణీభిః
కతిషు భవేషు సమర్చితాంఘ్రిపద్మః।
ప్రతివిధిమభజత్ ప్రసాధికావత్
ప్రియపరికర్మవిధానతః స తాసాం ॥ **24.54** ॥ 2601

నిజసముదయసంభవైర్నిశాయాం
ప్రణయపయోనిధివీచికావిసర్పైః।
ప్రణతిభిరివ విభ్రమైః ప్రియాణాం
బహుమతిభేదమవాప యాదవేందుః ॥ **24.55** ॥ 2602

శరదుపగమశోధితా ఇవాపః
తుహినకరోదయనిర్మలా ఇవాశాః।
మురభిదుపగమప్రశాంతఖేదాః
ప్రతియయురున్మనసస్తమాయతాక్ష్యః ॥ **24.56** ॥ 2603

అమృతమయమివోదధిం తముచ్చైః
అనుసఖి లోచనశుక్తిభిః పిబంత్యః।
అవశనియతచిత్తవృత్తిమేకాం
అదధురదృష్టపరస్పరామవస్థాం ॥ **24.57** ॥ 2604

స్మరజనకతనుః స్వదర్శనీనాం
నను విరహాః సుదృశాం నిమేష ఏవ।
ఇతి కిల విగణయ్య విశ్వకర్తా
నియతమకల్పయదప్సరస్త్వమాసాం ॥ **24.58** ॥ 2605

అనుచరబహుమానమాప్తుకామైః
అవసరవిద్భిరనుస్మృతాత్మరక్షైః।
అనుదినముపనీతమాదితేయైః
అమృతమపాయయత ప్రియాః ప్రతీతః ॥ **24.59** ॥ 2606

ప్రియవచనశతైరుదారవాదీ
రహసి మనః శ్రుతిరంజకైర్విచిత్రైః।
ముఖకమలమధూపమైః ప్రకామం
మదముదితా ఇవ మానినీరకార్షీత్ ॥ **24.60** ॥ 2607

అతిశయితగుణైః ప్రియోపభోగాత్
వసనవిభూషణమాలికాదిభిస్తాః।
ముదమధికతమాం దధుస్తరుణ్యః
ప్రణయరసో హి రసప్రకర్షహేతుః ॥ **24.61** ॥ 2608

అభిలపనమనస్క్రియాతిపాతి -
న్యనుబుభుజే యదుపుంగవేన తాసాం।
అతిశయమితరేతరం ప్రయచ్ఛ -
ంత్యభినవయౌవనసంపదప్రకంప్యా ॥ **24.62** ॥ 2609

అజనిషత కుతో ను భాగధేయాత్
త్రిభువనమంగలదీపికాః శుభాంగ్యః।
యదుపతిసహధర్మచారిణీభిః
సుఖమనఘం భువి యాభిరన్వభావి ॥ **24.63** ॥ 2610

అధిభుజగపతి శ్రియోపభుక్తం
యుగపరిపాకవిహారిణం యువానం।
నరపతిబహుమానతో నతాంగ్యః
సులభమివాన్వభవన్ స్వతల్పభాజం ॥ **24.64** ॥ 2611

శకయువతికపోలపాండరాభైః
శశిశకలైరివ నాగవల్లిపత్రైః।
స్మరసుభటయశోనిభైరనందత్
యువతి జనోపహృతైస్తదర్పితైస్తాః ॥ **24.65** ॥ 2612

జగదుపజననాదిజాతభూమ్నః
క ఇవ వధూజనమోహనో విహారః।
కథమివ స కుతశ్చ కీర్తనీయః
ప్రథితమనోభవతంత్రపారదృశ్వా ॥ **24.66** ॥ 2613

యతిభిరనుబుభూషితః స తాభిః
యదుపతిరద్భుతరూపవేషశీలః।
నిరుపధికరసామృతౌఘసింధుః
సతతమపూర్వమపూర్వమన్వభావి ॥ **24.67** ॥ 2614

హరిపరిచరణేన తోషితానాం
హరిణదృశాం విభవం విభావయంతః।
అపజహసురవాప్తసంయమాః స్వాన్
అపరిమితాననిమాదిసిద్ధిభేదాన్ ॥ **24.68** ॥ 2615

సరిత ఇవ మృగీదృశస్తమేకం
మహితగుణౌఘమహోదధిం భజంత్యః।
అబిభరురనపాయమైకరస్యం
మునిగణితశ్చ స ఏవ ముక్తభోగః ॥ **24.69** ॥ 2616

అనుభవరసతో జగత్ప్రసూతేః
అపచితసుప్తిసుషుప్తిసంభవాస్తాః।
వితమసి విషయే స్థితా ఇవాసన్
విరతివిహీనవిహారజాగరేణ ॥ **24.70** ॥ 2617

ప్రతిదినమితరేతరానుగుణ్యాత్
ప్రచితమయోగవియోగసంప్రయోగైః।
రసమధికమవాపురాయతాక్ష్యః
ప్రణయిని శార్ఙ్గిణి భాగధేయభూమ్నా ॥ **24.71** ॥ 2618

రవిరుచిరమణిప్రదీపకేషు
స్ఫురదసితాగురుధూమధూపితేషు।
సహ యువతిగణైః క్షణోపమేయాం
అనయత వాసగృహేషు వాసతేయీం ॥ **24.72** ॥ 2619

పులకితవపుషాం సవేపథూనాం
ఘనరసభావితఘర్మబిందుభాజాం।
శ్లథమివ సుదృశామముష్టిమేయం
చికురమగుంభయదద్భుతం చిరేణ ॥ **24.73** ॥ 2620

స్వవధూరవధూతభౌమభావాః
స్వదమానాః స్వయమాత్మనైవ తృప్తైః।
అనుభూయ న తృప్యతి స్మ నాథః
తమపి ప్రేమవిలీనచేతసస్తాః ॥ **24.74** ॥ 2621

చపలప్రతికూలతీక్ష్ణరూక్షాః
స్త్రియ ఇత్యాగమికైర్నిదర్శితార్థైః।
ప్రథితో యదువీరవల్లభాభిః
పరివాదోఽయమపాకృతః పృథివ్యాం ॥ **24.75** ॥ 2622

శరణాగతసర్వపాపమోక్షే
కృతసంకల్పమిహానుభూయ కృష్ణం।
పరితోఽపి తథావిధానుభూతిః
స్మరలబ్ధా ప్రతిలంభితా ప్రియాభిః ॥ **24.76** ॥ 2623

అనఘామనపాయభక్తిరూపాం
అనుభూతిం యదువీరవల్లభానాం।
అనుకర్తుమపి ప్రవర్తమానైః
అవశైరేవ సమాహితైరభావి ॥ **24.77** ॥ 2624

ఉదధౌ బహవో రమా బభూవుః
యది వైకైవ గృహీతనైకరూపా।
ఇతి నామ విమర్శమాదధానాః
దయితాః ప్రేక్ష్య ననంద దేవవంద్యః ॥ **24.78** ॥ 2625

అజితస్య విశాలతుంగభూమ్నా
భుజమధ్యేన పయోధరైశ్చ తాసాం।
ఇతరేతరసంవృతత్వమాసీత్
పరిరంభే పరితో మిథః సమత్వం ॥ **24.79** ॥ 2626

పరిహాసకుతూహలీ ప్రియాణాం
విహితద్యూతవిహారకౌతుకానాం।
ఉభయత్ర జయం జగాద పృష్టః
కితవస్థేయపదే నివేశితః సన్ ॥ **24.80** ॥ 2627

స్వయమాదికవిః ప్రకల్పితాభిః
ప్రణయోల్లంఘనరౌక్ష్యముత్తితీర్షుః।
ప్రహసన్ బహుశః ప్రహేలికాభిః
మతిమౌఢ్యం విదధే మనస్వినీనాం ॥ **24.81** ॥ 2628

ఏకీభవద్భిరయుతైరపి మన్మథానాం
యత్కాంతిబిందు పృషతాఽనుకృతిర్న శక్యా।
సంప్రేక్ష్య తం యదుపతిం యమినోఽపి నూనం
స్త్రీభావమేవ మనసా బిభరాంబభూవుః ॥ **24.82** ॥ 2629

కృష్ణానుభూతివిభవేన కృతార్థభావాః
తద్వల్లభాస్త్రిదశమాతృతయా చకాసుః।
యత్పాదపంకజపరాగజుషాం శశంసుః
జన్మాద్భుతం జగతి గుల్మలతాదికానాం ॥ **24.83** ॥ 2630

శ్యామో బభూవ కిమసౌ సుదృశాం కటాక్షైః
శ్యామాస్తదన్వయవశాదథవా తరుణ్యః।
తాభిః కిమస్య వవృధే మహిమా మహీయాన్
తాసామనేన యది వేతి బుధైః శశంకే ॥ **24.84** ॥ 2631

అగ్రామ్యమేవ పరిహాసరసం వితేనే
నాశ్లీలమాహ న మృషా న చ మర్మభేదీ।
ధర్మావిరుద్ధవిభవోచితకామకామః
స్త్రీణాం వరేణ బుభుజే వరదో వరస్త్రీః ॥ **24.85** ॥ 2632

తారాభిరిందురివ భానురివ ప్రభాభిః
యుక్తో వశాభిరివ వారణయూథనాథః।
విద్యాభిరాత్మవిదివాభ్యధికం విరేజే
యోగేశ్వరో యువతిభిః సహ మోదమానః ॥ **24.86** ॥ 2633

పాయం పాయం ప్రేయసః కాంతిమాధ్వీం
మాద్యంతీభిర్మంజులాలాపినీభిః।
ప్రత్యేకోక్తిశ్లాఘనప్రీణితాభిః
ప్రాయో భోగాః పర్యవాహ్యంత తాభిః ॥ **24.87** ॥ 2634

కరణవ్యపాయసమయే పునర్భవం
వినివర్త్య శాశ్వతసుఖం ప్రదాస్యతా।
స్వపదానుభూతిరుదపాది తాదృశీ
సుదృశాం స్వసమ్మతిభృతాం గదాభృతా ॥ **24.88** ॥ 2635

తద్గతేన మనసా వివశానాం
తన్మయీకృతధియామివ తాసాం।
అప్రలుప్తరహసామభజేతాం
స్వప్నజాగరదశే న విశేషం ॥ **24.89** ॥ 2636

శ్రియమనపాయినీం వసుమతీమివ దత్తకరాం
సహ మహిషీగణేన విభురేక ఇవానుభవన్।
యదుభిరనంతతార్క్ష్యపృతనేశనిభైః సహితో
నిజపదమస్మరన్నిహ నివాసమరోచయత ॥ **24.90** ॥ 2637

ఉపచితచిత్రధర్మముపశాంతవిపక్షభయం
ముదితవధూజనః స ముఖరం నిగమధ్వనిభిః।
బహువిధరత్నశాలి బహుమాన్యసమగ్రగుణం
వలయసమం భుజస్య వసుధావలయం బుభుజే ॥ **24.91** ॥ 2638

అనితరజనలభ్యాం ప్రీతిమాసేదుషీభిః
సుచిరమనుబభూవే స్వర్గమోక్షాతిశాయీ।
నిరుపధికరసాబ్ధిం నిర్విశంతీభిరాద్యః
కులయువతిభిరిత్థం కోఽపి శృంగారభూమా ॥ **24.92** ॥ 2639

సహజబలసమేతః శక్రపూర్వైరజయ్యైః
సముదితవిషమాస్త్రస్తాదృశానందహేతుః।
అవిదితరచనేన స్వేన పార్థాయ గీతః
స్వయమజని స కామః కోఽపి ధర్మావిరుద్ధః ॥ **24.93** ॥ 2640

స్వపదనలినభాజాం స్వర్గమోక్షౌ యథార్హం
కరణవిగమకాలే కల్పయిష్యన్ క్రమేణ।
మధురిపురిహ నూనం మందపుణ్యైరలభ్యో
సమతనుత విహారైస్తావుభౌ సంప్రయుక్తౌ ॥ **24.94** ॥ 2641

నారీదృష్ట్యా నియమితధియో నాకనాథేశ్వరత్వం
సంభోగే చ ప్రవణమనసః శాశ్వతం బ్రహ్మచర్యం।
అత్రైకస్యాం పురి నివసతః సర్వలోకాధికత్వం
నిధ్యాయంతస్త్వరితమతరన్ దుస్తరాం తస్య మాయాం ॥ **24.95** ॥ 2642

ఆసీదేవం పరిణతమధిద్వారకం ద్వాపరాంతే
వ్యాసప్రఖ్యావిభజనభవద్వేదశాఖోపమానాం।
చింతాతీతం యదుపతిమనఃప్రీతిచింతామణీనాం
ఏకం తాసాం భవరసభుజాం భాగ్యమేకాతపత్రం ॥ **24.96** ॥ 2643

గురుభిరనఘచిత్తైరాహితోదారభూమా
సురభితరసమేతత్సూనృతం వేంకటేశః।
వ్యతనుత యదువీరప్రీతిమిచ్ఛన్ ప్రభూతాం
కవికథకమృగేంద్రః క్షేమదం కావ్యరత్నం ॥ **24.97** ॥ 2644

॥ ఇతి శ్రీకవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
యాదవాభ్యుదయే మహాకావ్యే చతుర్వింశః సర్గః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥